LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA
PARLAMENTĀRĀS IZMEKLĒŠANAS KOMISIJA PAR VALSTS NOZAGŠANAS PAZĪMĒM UN PIRMSTIESAS IZMEKLĒŠANAS KVALITĀTI KRIMINĀLPROCESĀ NR. 16870000911

Reģistrācijas nr. LV 900 000 283 00 • Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811
Tālrunis: 6708 7201 • Fakss: 6708 7100 • E-pasts: saeima@saeima.lv

Rīga

18.01.2018 Nr. 232.9/21-4-12/10

Saeimas Prezidijam

Par Parlamentārās izmeklēšanas komisijas
galaziņojumu.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911 2018. gada 18. janvāra Komisijas sēdē ar četrām balsīm "par" (I.Sudraba, M.Šics, A.Mežulis, I.Pimenovs), ar divām balsīm "pret" (R.Janosns, A.Judins), pieņēma Komisijas galaziņojumu.

Pamatojoties uz Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 14.panta pirmo daļu, nosūtu pieņemto Komisijas galaziņojumu.

Pielikumā: Komisijas galaziņojums ar pielikumiem uz 171 lapas.

Ar cieņu,

Komisijas priekšsēdētāja Inguna Sudraba

PARLAMENTĀRĀS IZMEKLĒŠANAS KOMISIJAS PAR VALSTS NOZAGŠANAS PAZĪMĒM UN PIRMSTIESAS IZMEKLĒŠANAS KVALITĀTI KRIMINĀLPROCESĀ NR. 16870000911

GALAZIŅOJUMS

SATURS

Lietotie saīsinājumi, apzīmējumi un termini

1. daļa. **Parlamentāro izmeklēšanas komisiju mandāts un darbības principi**

2. daļa. **Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911 izveidošana un darbība**

2.1. **Komisijas izveidošana, mērķis un uzdevumi**

2.2. **Komisijas sastāvs**

2.3. **Komisijas darbībā iesaistītās personas**

2.4. **Komisijas sēdēs izskatītie jautājumi**

2.5. **Komisijas secinājumi**

3. daļa. **Lietā esošā informācija par iespējamu valsts nozagšanu**

3.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

3.2. **Komisijas secinājumi**

4. daļa. **Faktori, kas noveda pie krimināllietas Nr. 16870000911 izbeigšanas pirmstiesas izmeklēšanas stadijā**

4.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

4.2. **Komisijas secinājumi**

5. daļa. **Publiskajā telpā izskanējušās informācijas atbilstība krimināllietas Nr. 16870000911 materiāliem**

5.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

5.2. **Komisijas secinājumi**

6. daļa. **Saistībā ar krimināllietu Nr. 16870000911 izskanējusī informācija par iespējamu valsts nacionālās drošības apdraudējumu un atsevišķu personu iespējamu darbību citu**

valstu interešu labā, tostarp iespējamu nelikumīgu uzturēšanās atļauju un citu dokumentu izsniegšanas ietekmēšanu, kā arī potenciālie riski cilvēkiem un videi

6.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

6.2. **Komisijas secinājumi**

7. daļa. **Informācija, kas norāda uz iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus**

7.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

7.2. **Komisijas secinājumi**

8. daļa. **Pielikumi**

Lietotie saīsinājumi, apzīmējumi un jēdzieni

- ***Komisija*** – Saeimas 2017. gada 21. jūlijā izveidotā Parlamentārās izmeklēšanas komisija par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911

- ***Kriminālprocess*** – kriminālprocess Nr. 16870000911

- ***Operatīvā lieta*** – operatīvā lieta, uz kuras pamata tika uzsākts kriminālprocess Nr. 16870000911

- ***KNAB*** – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

- ***Ģenerālprokuratūra*** – Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra

- ***Rīdzenes sarunas***:
  a) vairākās publikācijās žurnālā un portālā "Ir" atspoguļoto Kriminālprocesa un/vai Operatīvās lietas materiālu – personu sarunu audioierakstu un/vai to atšifrējumu – izklāsti, izvilkumi un citāti, kas minētajā žurnālā un tā portālā ir apkopoti un sagrupēti atbilstoši noteiktiem tematiem (personu sarunu priekšmetiem)[1];

[1] Sk. www.irlv.lv/ridzenessarunas

b) Kriminālprocesa un/vai Operatīvās lietas materiālos esoši citi personu sarunu audioieraksti un/vai to atšifrējumi

- ***"valsts sagrābšana"*** (Komisijas nosaukumā un Galaziņojuma tekstā arī ***"valsts nozagšana"***) – *"politiskā korupcija, kas izpaužas kā apzināta valsts amatpersonu rīcība normatīvo aktu, administratīvo aktu un politisku lēmumu pieņemšanā vai to pieņemšanas procesu ietekmēšanā, lai gūtu sev vai sev pietuvinātām personām ekonomisku labumu"* (plašāk sk. Galaziņojuma 3. daļu)

- ***RTO*** – sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Rīgas tirdzniecības osta" (reģ. Nr. 40003755064)

- ***ZZS*** – politiskā apvienība "Zaļo un Zemnieku savienība" (reģ. Nr. 40008068957), kuru veido politiskās partijas "Centriskā partija Latvijas Zemnieku savienība" (reģ. Nr. 40008044840) un "Latvijas Zaļā partija" (reģ. Nr. 40008044893) un kura sadarbojas ar politiskajām partijām "Latvijai un Ventspilij" (reģ. Nr. 40008045009) un "Liepājas partija" (reģ. Nr. 40008087572)

1. daļa. **Parlamentāro izmeklēšanas komisiju mandāts un darbības principi**

1. Saskaņā ar Satversmes 26. pantu un Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 1. pantu Saeima ieceļ parlamentārās izmeklēšanas komisiju, ja to pieprasa ne mazāk kā viena trešā daļa Saeimas locekļu. Parlamentārās izmeklēšanas komisija vadās pēc Satversmes, Saeimas kārtības ruļļa, Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma un citiem likumiem.

2. Parlamentārās izmeklēšanas komisijai pamatdarbības veids ir sēdes. Izmeklēšanas komisijas darbības noslēgumā ar absolūto komisijas locekļu balsu vairākumu tiek apstiprināts galaziņojums, kurā atspoguļo ziņas par komisiju, komisijas konstatētos faktus un to novērtējumu, kā arī priekšlikumus konstatēto trūkumu novēršanai.

3. Parlamentārās izmeklēšanas komisija savā darbībā vadās pēc šādiem principiem[2]:
   1) *parlamentārās izmeklēšanas princips* – parlamentārās izmeklēšanas komisijas veic parlamentāro izmeklēšanu, kas atšķiras no tiesībaizsardzības institūciju veiktās izmeklēšanas. Parlamentārā izmeklēšana primāri ir parlamenta kontrole pār izpildvaras darbībām saistībā ar kādu notikumu vai faktu, kas liek domāt par valsts pārvaldes bezdarbību vai mazspēju kādas konkrētas funkcijas izpildē.[3] Komisijas darbības rezultāts nav un nevar būt personu krimināltiesiskās atbildības izvērtēšana, personu saukšana pie kriminālatbildības, sodīšana u. tml. Komisija neietilpst t. s. kriminālprocesuālajā institucionālajā hierarhijā. Komisijas darbības mērķis nav jauna kriminālprocesa veikšana vai izbeigtā Kriminālprocesa atjaunošana vai atkārtošana. Komisija nepilda (neaizstāj) policijas, prokuratūras vai tiesas funkcijas. Komisijas kompetencē nav arī tiesībaizsardzības iestāžu darbinieku, amatpersonu disciplināra vai citāda sodīšana. Komisija var izteikt priekšlikumus normatīvā regulējuma un cita veida uzlabojumiem tiesībaizsardzības iestāžu un citu valsts institūciju un to amatpersonu darbā (tostarp – operatīvās darbības un izmeklēšanas uzraudzības sistēmā). Komisija var paust arī politisku vērtējumu par personu rīcību;

[2] Šajā izklāstā izmantots parlamentārās izmeklēšanas komisiju darbības principu apskats, kas ietverts *parlamentārās izmeklēšanas komisijas par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013. gada 21. novembrī notikušās traģēdijas cēloņus, un turpmākajām darbībām, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā, lai nepieļautu līdzīgu traģēdiju atkārtošanos, kā arī par darbībām minētās traģēdijas seku novēršanā* galaziņojuma 1.4. punktā, kā arī divas tajā (1.4.1. punktā un 1.4.2. punktā) ietvertās atsauces.

[3] Balodis R. Parlamentāru (parlamentārisku) izmeklēšanas komisiju statuss un to loma valsts pārvaldībā. Jurista Vārds, 12.05.2015., Nr. 19.

2) *nevainīguma prezumpcijas princips* – ikvienā tiesiskā un demokrātiskā valstī darbojas nevainīguma prezumpcija, saskaņā ar kuru nevienu personu nevar atzīt par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kamēr tās vaina nav pierādīta likumā noteiktajā kārtībā.[4] Šis princips ir īpaši svarīgs saistībā ar konkrētās Komisijas specifiskajiem uzdevumiem. Saskaņā ar šo principu nekas nedz Komisijas darbībā kopumā, nedz arī jebkurā no Galaziņojumā minētajiem apsvērumiem nav domāts un nevar tikt interpretēts kā pretējs tam. Nevainīguma prezumpcijas princips ir saistošs un nepārkāpjams gan Komisijas locekļiem, gan ikvienai citai valsts amatpersonai, kas izteikusies, izsakās vai izteiksies saistībā ar Komisijas darbu un šo Galaziņojumu. Neviens Komisijas vērtējums neprezumē attiecīgo personu vainu. Taču šis princips nenozīmē, ka parlamentārās izmeklēšanas laikā Komisijas konstatētie fakti nevar būt par pamatu jauniem kriminālprocesiem, resoriskām pārbaudēm, disciplinārlietām u. tml.;
3) *neitralitātes un objektivitātes princips* – lai novērstu jebkuras aizdomas par iespējamu ietekmi uz parlamentārās izmeklēšanas komisijas locekļu lēmumiem, ikviens loceklis paraksta apliecinājumu par interešu konflikta neesamību viņa darbībā parlamentārās izmeklēšanas komisijā, kā arī apliecina, ka uz viņu neattiecas Saeimas deputātu ētikas kodeksa 10. punkts (deputāts atturas no iesaistīšanās parlamentārās izmeklēšanas komisijās, ja izmeklējamā joma un periods ir saistīti ar viņa darbību);
4) *labas pārvaldības un atgriezeniskās saites principi* – saskaņā ar Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likumu komisijas galaziņojumā atspoguļotos priekšlikumus izmeklēšanas komisija nosūta Saeimas komisijām, Ministru kabinetam, ministrijām un citām publiskas personas institūcijām, kuru kompetencē ietilpst attiecīgo priekšlikumu ieviešana. Minētajā likumā ir iestrādāts arī atgriezeniskās saites princips, jo Komisijas priekšlikumu adresātiem ir ar likumu noteikts pienākums izvērtēt priekšlikumus un lemt par to ieviešanu;
5) *atklātības un informācijas pieejamības princips* – lai gan var būt parlamentārās izmeklēšanas komisijas, kuras savas darbības specifikas dēļ informāciju, kas ir to rīcībā, nepublisko un kuru sēdes ir aizklātas, lielākoties parlamentārā izmeklēšana notiek sabiedrībai pilnībā atklāti.

[4] Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Latvijas Vēstnesis, 2011, 144.–148. lpp.

2. daļa. **Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911 izveidošana un darbība**

2.1. **Komisijas izveidošana, mērķis un uzdevumi**

1. Komisiju 2017. gada 21. jūlijā izveidoja Saeima pēc 35 deputātu[5] pieprasījuma.

2. Komisija tika izveidota, jo publiskajā telpā nonāca Operatīvās lietas un Kriminālprocesa materiālu daļa *(Rīdzenes sarunas)*, kas sabiedrībā un arī masu informācijas līdzekļos izraisīja negatīvu reakciju pret *Rīdzenes sarunu* saturu un tajās pausto. Īpašu uzmanību ir izpelnījusies arī pati Operatīvās lietas un Kriminālprocesa materiālu daļas *(Rīdzenes sarunu)* nonākšana publiskajā telpā.

3. Saeimas paziņojumā par Komisijas izveidošanu[6] ir norādīti **Komisijas uzdevumi**:
   1) izvērtēt šajā lietā esošo informāciju par iespējamu valsts nozagšanu;
   2) izvērtēt faktorus, kas noveda pie krimināllietas Nr. 16870000911 izbeigšanas pirmstiesas izmeklēšanas stadijā;
   3) pārbaudīt publiskajā telpā izskanējušās informācijas atbilstību krimināllietas Nr. 16870000911 materiāliem;
   4) izvērtēt saistībā ar krimināllietu Nr. 16870000911 izskanējušo informāciju par iespējamu valsts nacionālās drošības apdraudējumu un atsevišķu personu iespējamu darbību citu valstu interešu labā, tostarp iespējamu nelikumīgu uzturēšanās atļauju un citu dokumentu izsniegšanas ietekmēšanu, kā arī potenciālos riskus cilvēkiem un videi;
   5) izvērtēt informāciju, kas norāda uz iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

4. Atbilstoši iepriekš minētajiem Komisijas uzdevumiem ir strukturēts Galaziņojums[7], katra uzdevuma veikšanas ietvaros norādot:
   1) būtiskākos Komisijas uzklausītos viedokļus un konstatētos faktus;
   2) Komisijas izdarītos secinājumus.

[5] Tajā skaitā – Andrejs Judins, Aleksejs Loskutovs, Edvards Smiltēns, Hosams Abu Meri, Ojārs Ēriks Kalniņš, Veiko Spolītis, Ints Dālderis, Romualds Ražuks, Atis Lejiņš, Ilze Viņķele, Nellija Kleinberga un citi (sk. Latvijas Republikas 12. Saeimas ārkārtas sesijas 2017. gada 21. jūlija sēdes stenogrammu).
[6] Sk. Saeimas 2017. gada 21. jūlija paziņojumu par Komisijas izveidi.
[7] Sk. attiecīgi Galaziņojuma 3.–7. daļu.

5. Komisija ir izveidota uz sešiem mēnešiem.

6. Komisijas darbs norisinājās sēdēs. Tika nodrošināta Komisijas sēžu (izņemot slēgto sēžu un atklāto sēžu slēgto daļu) tiešraide.

7. Lai veicinātu sabiedrības informētību un izglītošanu par valstiski un sabiedriski nozīmīgiem jautājumiem un nodrošinātu Komisijas darba caurredzamību, Saeimas mājaslapā ir izveidota atsevišķa interneta vietne http://izmeklekomisija.saeima.lv, kurā atainots Komisijas darbs (Komisijas sēžu darba kārtības un protokoli, Komisijas sēžu videoieraksti, Komisijas sarakste u. c.).

2.2. **Komisijas sastāvs**

1. Saskaņā ar Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likumu izmeklēšanas komisiju locekļi tiek iecelti vienādā skaitā (proporcionāli) no katras Saeimas frakcijas.

2. Komisijas sastāvā ir seši Saeimas deputāti no sešām Saeimas frakcijām: Inguna Sudraba *(*"*No sirds Latvijai*"*)*, Andrejs Judins *(VIENOTĪBA)*, Mārtiņš Šics *(Latvijas Reģionu apvienība)*, Ritvars Jansons *(Nacionālā apvienība)*, Ainārs Mežulis *(Zaļo un Zemnieku savienība)* un Igors Pimenovs *(SASKAŅA)*.

3. 2017. gada 27. jūlijā Komisijas pirmajā sēdē (protokols Nr. 1) par Komisijas priekšsēdētāju tika ievēlēta Inguna Sudraba *("No sirds Latvijai"*) un par Komisijas sekretāru tika ievēlēts Mārtiņš Šics *(Latvijas Reģionu apvienība)*.

2.3. **Komisijas darbībā iesaistītās personas**

1. Ņemot vērā Komisijas mērķu un uzdevumu specifiku, Komisijas darbībā saskaņā ar Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 8. pantu tika iesaistīts prokurors. Atsaucoties uz Komisijas ierosinājumu, Latvijas Republikas ģenerālprokurors dalībai Komisijā norīkoja Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokuroru Māri Leju.

2. No 2017. gada 8. augusta darbu Komisijā uzsāka Komisijas konsultants Aldis Alliks un Komisijas tehniskais sekretārs Pauls Zenķis.

3. Ņemot vērā Komisijas uzdevumu specifiku, lai Komisijas darbībā kā padomdevējus saskaņā ar Saeimas kārtības ruļļa 169. pantu iesaistītu arī attiecīgo jomu (krimināltiesību un kriminālprocesa tiesību, kā arī politikas zinātnes) lietpratējus, ekspertus, Komisija vērsās pie Latvijas Juristu biedrības. Pastāvīgi Komisijas darbībā uz sabiedriskiem pamatiem (bez atlīdzības) tika iesaistīti pieredzējuši juristi – Latvijas Juristu biedrības prezidents, bijušais prokuratūras svarīgu lietu izmeklētājs Aivars Borovkovs, *Dr. iur.*, profesore, Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekle, policijas ģenerāle, bijusī Policijas akadēmijas rektore Ārija Meikališa un bijušais Latvijas Republikas Augstākās tiesas senators, Senāta Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs un Augstākās tiesas Judikatūras nodaļas vadītājs, tagad Goda tiesnesis Pāvels Gruziņš, kā arī – jēdziena "valsts sagrābšana" izpratnes veidošanai un veicināšanai – domnīcas PROVIDUS pētnieks *Dr. sc. pol.* Valts Kalniņš (turpmāk visi kopā un katrs atsevišķi saukti arī – pieaicinātie eksperti).

4. Komisijas sēdēs piedalījās un paskaidrojumus sniedza šādas personas: Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas virsprokurors Modris Adlers un Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurors Juris Juriss, KNAB priekšnieks Jēkabs Straume, KNAB priekšnieka vietnieks Jānis Roze, KNAB Izmeklēšanas nodaļas vadītāja Ilze Kivleniece, KNAB Analītiskās nodaļas vadītāja Jeļena Rutkovska, Valsts kancelejas direktors Jānis Citskovskis, Valsts kancelejas direktora vietniece Baiba Medvecka, Drošības policijas priekšnieka vietnieks Ēriks Cinkus, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas vadītāja Ilze Briede, Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektore Ilze Cīrule, Valsts ieņēmumu dienesta konsultante komunikācijas un sabiedrisko attiecību jautājumos Aļona Zandere, Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes direktors Edijs Ceipe, Valsts ieņēmumu dinesta Finanšu policijas pārvaldes Otrās izmeklēšanas daļas vadītāja Inna Kuzmina, domnīcas PROVIDUS pētnieks *Dr. sc. pol.* Valts Kalniņš, domnīcas PROVIDUS direktore Krista Baumane, Mārupes novada domes deputāts Edgars Jansons, mediju nozares arodbiedrības "Latvijas Žurnālistu savienība" valdes loceklis Imants Liepiņš, Latvijas Žurnālistu savienības valdes priekšsēdētājs Juris Paiders, Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes priekšsēdētāja Rita Ruduša, Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes locekle Anda Rožukalne, žurnāla "Ir" galvenā redaktore Nellija Ločmele un žurnāliste Indra Sprance, Satversmes aizsardzības biroja direktora pirmais vietnieks Andis Freimanis, Drošības policijas priekšnieka vietnieks Ints Ulmanis, uzņēmējs Ainārs Šlesers, zvērināts advokāts Gvido Zemribo, SIA "Reģionu mediji" valdes priekšsēdētājs Uldis Salmiņš, SIA "Lattelecom" valdes priekšsēdētājs Juris Gulbis, žurnālists Guntis Bojārs, bijušais Rīgas brīvostas valdes

loceklis Jānis Straume, zemkopības ministrs Jānis Dūklavs, Ozolnieku novada domes priekšsēdētājs Dainis Liepiņš, Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks Andris Ameriks, jurists Ivars Gulbis, RTO valdes priekšsēdētājs Ralfs Kļaviņš, SIA "Dienas žurnāli" valdes loceklis Jānis Maršāns, uzņēmējs Andris Šķēle, uzņēmējs Aleksandrs Tralmaks, uzņēmējs Viesturs Koziols, Ventspils domes priekšsēdētājs Aivars Lembergs, bijušie KNAB darbinieki Juta Strīķe un Juris Jurašs, bijušais KNAB priekšnieks Jaroslavs Streļčenoks, KNAB priekšnieka vietniece Ilze Jurča, Latvijas Republikas ģenerālprokurors Ēriks Kalnmeiers un bijušais Drošības policijas priekšnieka vietnieks Juris Leitietis.

2.4. **Komisijas sēdēs izskatītie jautājumi**

1. Ir notikusi 21 Komisijas sēde.

2. Komisijas sēdēs tika izskatīti šādi jautājumi:
   1) *2017. gada 8. augusta sēdē* (protokols Nr. 2) – "KNAB informācija par operatīvās darbības un kriminālprocesa galvenajiem posmiem un savstarpējo saistību; par notiekošām pārbaudēm par "oligarhu sarunu" gaitu un iespējamo tālāko virzību, iespēju komisijas locekļiem iepazīties ar operatīvās lietas un krimināllietas materiāliem". Uzaicināti un piedalījās: KNAB priekšnieks Jēkabs Straume un KNAB Izmeklēšanas nodaļas vadītāja Ilze Kivleniece. KNAB priekšnieks Jēkabs Straume sniedza prezentāciju par mijiedarbību starp operatīvās darbības procesu un kriminālprocesu (Pielikums Nr. 1);
   2) *2017. gada 15. augusta sēdē* (protokols Nr. 3) – "Prokuroru veikto darbību Kriminālprocesā izvērtēšana". Ģenerālprokuratūras Kriminmāltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurors Māris Leja iepazīstināja ar Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta 2017. gada 14. augusta atzinumu par prokuroru veiktajām darbībām Kriminālprocesā (Pielikums Nr. 2). Uzaicināti un piedalījās arī: Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas virsprokurors Modris Adlers, Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurors Juris Juriss;
   3) *2017. gada 22. augusta izbraukuma slēgtā sēdē* (protokols Nr. 4) – "Kriminālprocesa pirmstiesas stadijas izvērtēšana KNAB". Uzaicināti un piedalījās: KNAB priekšnieks Jēkabs Straume, KNAB priekšnieka vietnieks Jānis Roze, KNAB Izmeklēšanas nodaļas vadītāja Ilze Kivleniece un KNAB Analītiskās nodaļas vadītāja Jeļena Rutkovska;
   4) *2017. gada 29. augusta sēdē* (protokols Nr. 5) – "Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonu atlīdzības modeļa pilnveidošana. Valsts kancelejas

paveiktais vienotās atlīdzības sistēmas uzlabošanā". Uzaicināti un piedalījās: Valsts kancelejas direktors Jānis Citskovskis, Valsts kancelejas direktora vietniece Baiba Medvecka, KNAB priekšnieks Jēkabs Straume. Komisijas loceklis Andrejs Judins sniedza prezentāciju par valsts nozagšanas pazīmēm Krimināprocesā (Pielikums Nr. 3);

5) *2017. gada 4. septembra sēdē* (protokols Nr. 6) – "Termiņa uzturēšanās atļauju ieviešana un izsniegšana no valsts drošības viedokļa". Uzaicināti un piedalījās: Drošības policijas priekšnieka vietnieks Ēriks Cinkus, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas vadītāja Ilze Briede, KNAB priekšnieks Jēkabs Straume. Komisijas loceklis Ritvars Jansons sniedza prezentāciju par Krimināprocesa faktu par termiņuzturēšanās atļauju iegūšanas veicināšanas saistību ar valsts drošības apdraudējumu (Pielikums Nr. 4);

6) *2017. gada 11. septembra sēdē* (protokols Nr. 7) – ""Valsts nozagšanas" sabiedriski politiskie aspekti. "Valsts nozagšanas" teorētiskie un praktiskie aspekti Latvijā" un "Valsts ieņēmumu dienesta atbalsts Komisijas darbam". Uzaicināti un piedalījās: KNAB priekšnieks Jēkabs Straume, Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektore Ilze Cīrule, Valsts ieņēmumu dienesta konsultante komunikācijas un sabiedrisko attiecību jautājumos Aļona Zandere, Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes direktors Edijs Ceipe, Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes Otrās izmeklēšanas daļas vadītāja Inna Kuzmina, domnīcas PROVIDUS pētnieks *Dr. sc. pol*. Valts Kalniņš, domnīcas PROVIDUS direktore Krista Baumane, Mārupes novada domes deputāts Edgars Jansons. Domnīcas PROVIDUS pētnieks Valts Kalniņš izskaidroja jēdzienu "valsts nozagšana" un tā sabiedriski politiskos, teorētiskos un praktiskos aspektus Latvijā. Mārupes novada domes deputāts Edgars Jansons sniedza paskaidrojumus, tostarp saistībā ar *Rīdzenes sarunās* pieminēto viņa agrāk vadīto SIA "LSF Holdings". Valsts ieņēmumu dienesta finanšu policijas direktors Edijs Ceipe sniedza paskaidrojumus par Valsts ieņēmumu dienesta atbalstu Komisijas darbam;

7) *2017. gada 18. septembra sēdē* (protokols Nr. 8) – "Par iespējamu mediju ietekmēšanu un prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli". Uzaicināti un piedalījās: mediju nozares arodbiedrības "Latvijas Žurnālistu savienība" valdes loceklis Imants Liepiņš, Latvijas Žurnālistu savienības valdes priekšsēdētājs Juris Paiders, Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes priekšsēdētāja Rita Ruduša, Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes locekle Anda Rožukalne, Kultūras ministrijas Mediju nodaļas vadītāja Aiga Grišāne. Juris Paiders iesniedza Komisijai rakstisku viedokli (Pielikums Nr. 5). Imants Liepiņš sniedza ziņojumu (Pielikums Nr. 6). Anda Rožukalne sniedza prezentāciju par faktoriem, pēc kuriem var spriest par mediju

politisko ietekmēšanu (Pielikums Nr. 7). Aiga Grišāne sniedza paskaidrojumus par tematu "Mediju reģistra un mediju īpašnieku atklātības nodrošināšana";

8) *2017. gada 25. septembra sēdē* (protokols Nr. 9) – "Žurnālistu un redakcijas atbildība par sniegtās informācijas patiesumu". Uzaicinātas un piedalījās: žurnāla "Ir" galvenā redaktore Nellija Ločmele, žurnāla "Ir" žurnāliste Indra Sprance. Iesniedza rakstisku viedokli "Žurnāla IR paskaidrojumi par Rīdzenes sarunu publikāciju patiesumu" (Pielikums Nr. 8) un sniedza prezentāciju "Žurnāla IR paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu" (Pielikums Nr. 9);
9) *2017. gada 2. oktobra slēgtajā sēdē* (protokols Nr. 10) – "Komisijas turpmākās darbības virzieni" un "Komisijā saņemto iesniegumu izskatīšana";
10) *2017. gada 9. oktobra daļēji slēgtajā sēdē* (protokols Nr. 11) – "Iespējamie valsts nacionālās drošības apdraudējumi un iespējamā atsevišķu personu darbība citu valstu interešu labā". Uzaicināti un piedalījās: Satversmes aizsardzības biroja direktora pirmais vietnieks Andis Freimanis, Drošības policijas priekšnieka vietnieks Ints Ulmanis;
11) *2017. gada 30. oktobra sēdē* (protokols Nr. 12) – "Kriminālprocesā iesaistīto personu uzklausīšana". Uzaicināts un piedalījās: uzņēmējs Ainārs Šlesers;
12) *2017. gada 6. novembra sēdē* (protokols Nr. 13) – "Iespējamie Satversmes pārkāpumi" un "Iespējamā mediju ietekmēšana". Uzaicināti un piedalījās: zvērināts advokāts, bijušais Augstākās tiesas priekšsēdētājs Gvido Zemribo, SIA "Reģionu mediji" valdes priekšsēdētājs Uldis Salmiņš. Uzaicināts, bet nepiedalījās: Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes dekāns Andrejs Vilks;
13) *2017. gada 27. novembra sēdē* (protokols Nr. 14) – "Kriminālprocesā iesaistīto personu uzklausīšana" un "Iespējamā mediju ietekmēšana". Uzaicināti un piedalījās: SIA "Lattelecom" valdes priekšsēdētājs Juris Gulbis, žurnālists Guntis Bojārs, bijušais Rīgas brīvostas valdes loceklis Jānis Straume;
14) *2017. gada 4. decembra sēdē* (protokols Nr. 15) – "Iespējamie Satversmes pārkāpumi" un "Kriminālprocesā iesaistīto personu uzklausīšana". Uzaicināti un piedalījās: bijušais Valsts prezidents Valdis Zatlers, zemkopības ministrs Jānis Dūklavs, Ozolnieku novada domes priekšsēdētājs Dainis Liepiņš;
15) *2017. gada 11. decembra sēdē* (protokols Nr. 16) – "Kriminālprocesā iesaistīto personu uzklausīšana". Uzaicināti un piedalījās: Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks Andris Ameriks, jurists Ivars Gulbis, RTO valdes priekšsēdētājs Ralfs Kļaviņš, SIA "Dienas žurnāli" valdes loceklis Jānis Maršāns;
16) *2017. gada 18. decembra sēdē* (protokols Nr. 17) – "Kriminālprocesā iesaistīto personu uzklausīšana". Uzaicināti un piedalījās: uzņēmējs Andris Šķēle, uzņēmējs Aleksandrs Tralmaks, uzņēmējs Viesturs Koziols, Ventspils domes priekšsēdētājs

Aivars Lembergs. Aivars Lembergs sniedza prezentāciju ""Oligarhu lieta" kā propagandas un izrēķināšanās ierocis" (Pielikums Nr. 10);

17) *2018. gada 4. janvāra slēgtajā sēdē* (protokols Nr. 18) – "Krimināprocesa Nr. 16870000911 pirmstiesas stadijas izvērtēšana". Uzaicināti un piedalījās: bijušie KNAB darbinieki Juta Strīķe un Juris Jurašs, bijušais KNAB priekšnieks Jaroslavs Streļčenoks, KNAB priekšnieka vietniece Ilze Jurča, ģenerālprokurors Ēriks Kalnmeiers, bijušais Drošības policijas priekšnieka vietnieks Juris Leitietis;
18) *2018. gada 8. janvāra slēgtajā sēdē* (protokols Nr. 20) – "Parlamentārās izmeklēšanas komisijas galaziņojuma projekta apspriede";
19) *2018. gada 15. janvāra slēgtajā sēdē* (protokols Nr. 21) – "Parlamentārās izmeklēšanas komisijas galaziņojuma projekta apspriede".

2.5. **Komisijas secinājumi**

Balstoties uz savā darbībā pieredzēto, Komisija secina, ka parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbības uzlabošanai ir jāpapildina Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 5. pants, iekļaujot priekšlikumu, ka komisijas sēdēs var piedalīties citi Saeimas deputāti, bet padomdevēja tiesības viņi bauda tikai uz īpaša komisijas lēmuma pamata.

3. daļa. **Lietā esošā informācija par iespējamu valsts nozagšanu**

3.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

1. Darbību uzsākot, Komisija konstatēja objektīvas grūtības jēdziena "valsts sagrābšana" (Komisijas nosaukumā un Galaziņojumā arī "valsts nozagšana") satura izpratnē, jo šāda jēdziena nav nevienā Latvijas Republikas likumā (tostarp – Satversmē un Krimināllikumā) un starptautiskajos normatīvajos aktos. Līdz ar to pastāv dažādas šā jēdziena izpratnes un interpretācijas.

2. Lai gūtu priekšstatu par jēdziena "valsts sagrābšana" saturu un tvērumu, Komisija uzklausīja:
   1) Komisijas locekli Andreju Judinu;
   2) domnīcas PROVIDUS pētnieku Valtu Kalniņu.

3. Komisijas 2017. gada 29. augusta sēdē tās loceklis Andrejs Judins paskaidroja[8]:

"Protams, mans skaidrojums nevienam nav saistošs, un kolēģi var palikt pie sava viedokļa, bet es izmantošu iespēju, lai pastāstītu, kā es redzu komisijas darba uzdevumu saistībā ar valsts nozagšanas pazīmju izpēti.

Mūsu komisijas nosaukumā mēs redzam divus svarīgus blokus. Tātad mūsu komisija izveidota, lai noskaidrotu, lai pētītu jautājumu saistībā ar valsts nozagšanas pazīmēm. Un otrs svarīgs bloks ir saistīts ar kriminālprocesa pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti. Tas ir nosaukumā. Tas ir mūsu uzdevumos. Un kā to saprast, ko tas nozīmē? Ja mēs paskatīsimies un tad sāksim domāt, ko tas nozīmē, tad mana atbilde ir šāda. Veicot parlamentāro izmeklēšanu, komisijai ir jāanalizē iegūtā informācija un jāizdara secinājumi, vai tika veiktas darbības, kas atbilst valsts nozagšanas pazīmēm, šim jēdzienam. Tātad tas ir pirmais bloks, mums jāsaprot, vai ir informācija, kas norāda uz valsts nozagšanu.

Saistībā ar otro jautājumu jāņem vērā, ka Krimināllikumā ir vairāki panti, proti, tādi kā dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kukuļdošana, kukuļņemšana, starpniecība kukuļošanā, tirgošanās ar ietekmi, krāpšana, dokumentu viltošana, noziedzīgā ceļā iegūto līdzekļu legalizācija un vairāki citi. Un, veicot darbību, kas vērsta uz valsts nozagšanu, cilvēki izdara šos noziegumus. Līdz ar to saistībā ar kriminālprocesu ir svarīgi saprast, vai bija izmantots viss iespējamais, lai atklātu un pierādītu šos noziedzīgos nodarījumus, un, ja bija pazīmes, kas norādīja uz tiem pārkāpumiem, bet tomēr kriminālprocess nenodrošināja iespēju atklāt un izmeklēt efektīvi, tad ir jāsaprot, kas traucēja attiecīgo mērķu sasniegšanu. Tāds ir mūsu uzdevums.

Bet kas ir svarīgi? Tie ir divi dažādi bloki. Tie bloki stāv ļoti tuvu. Bet kas ir slikti? Slikti, ja mēs sākam jaukt šīs divas lietas. Tas var noteikti traucēt. Un diemžēl es redzu, ka vairāki juristi, kad uztver to... jauc šīs divas lietas. Bet ir svarīgi norobežot. Un, runājot par valsts nozagšanu... Es jau minēju, nosaucu vairākus Krimināllikuma pantus, un nevar teikt tā, ka tie pārkāpumi var tikt izdarīti tikai saistībā ar valsts nozagšanu. Bet ir jāsaprot – ja cilvēks dod kukuli, piemēram, vai, teiksim, saņem kukuli, piemēram, par to, ka viņš nesodīs ceļu satiksmes pārkāpēju, tā nav valsts nozagšana. Tā ir tā saucamā administratīvā korupcija. Cilvēks saņēma naudu, viņš nesodīja pārkāpēju, un tas ir viss. Viņš to var darīt vairākkārt, bet vienalga, pat ja viņš izdarīs 20 reižu vai vairāk, tā nebūs valsts nozagšana. Bet, ja kāds dod naudu, lai Saeima balsotu un pieņemtu kaut kādu likumu vai likuma grozījumu, ja kāds grib ietekmēt likumdošanas procesu, ja kāds grib taisīt tādus valdības lēmumus vai, teiksim, noteikumus, kas viņam ir izdevīgi, kas viņam nodrošinās kaut kādus labumus saistībā ar biznesu, te jau ir pamats domāt un runāt par valsts nozagšanu. Un ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka panti, ko es nosaucu, un arī vairāki citi paši par sevi nenorāda,

[8] Sk. arī prezentāciju (Pielikums Nr. 3).

ka ir izdarīta valsts nozagšana. Bet, ja ir valsts nozagšanas gadījumi, tad ir jāskatās, vai netika izdarīti minētie nodarījumi. Un, runājot par valsts nozagšanu, kā mēs to saprotam, kā to var definēt?

Pirmkārt, es gribu uzsvērt – tas nav krimināltiesību jēdziens. Nav Krimināllikuma panta ar tādu nosaukumu. Tā ir parādība, tas ir fenomens, tā ir situācija, kad cilvēki izmanto valsti, valsts instrumentus, lai gūtu sev labumus, lai nodrošinātu labumus saviem draugiem, paziņām, lai veidotu sistēmu, lai sagrābtu varu. Citiem vārdiem, viņi sagrābj valsti. Un, starp citu, runājot par terminoloģiju. Jā, mēs lietojam vārdus "valsts nozagšana". Bet, ja mēs paskatīsimies, tad 2000. gadā publicētajā Pasaules Bankas pētījumā lietoti tādi vārdi kā *state capture* – valsts sagrābšana, un tie, kas veic šo darbību, būtībā grib veidot citu demokrātiju, kur tauta it kā balso, it kā kaut ko ievēlē, taču vara pieder nevis tautai, bet atsevišķiem cilvēkiem, kas veido tādu izskatu, ka viss ir demokrātiski. Bet pēc būtības valsts instrumenti, valsts ierēdņi, valsts likumi apkalpo atsevišķu personu privātās intereses. Tā ir tā būtība. Un tā ir politiska korupcija, tā ir sistēmiska politiska korupcija, un korupciju mēs varam... nu to politisko korupciju varam definēt kā manipulāciju ar rīcībpolitikām, institūcijām, procedūrām, ko veic politisko lēmumu pieņēmēji, ļaunprātīgi izmantojot savu stāvokli, lai iegūtu, vairotu un saglabātu varu, statusu, teiksim... un citas intereses. Tā ir tā būtība.

Un, kā es jau minēju, ja kolēģiem ir interese, tad var iepazīties... arī elektroniski ir pieejams dokuments, Pasaules Bankas pētījums, kur jau 2000. gadā tiek skaidrots šis jautājums. Un kas šajā pētījumā ir interesanti? Tur pētīta arī Latvija. Latvija minēta tajā pētījumā. Latvija ir tā zeme, kur vēl 2000. gadā konstatēja, ka ir tie riski, un pēc atsevišķiem parametriem mūsu pozīcijas ir ļoti augstas. Tie riski ir ļoti lieli. Fakti norādīja tobrīd, ka valsts nozagšana – tā nav vienkārši kaut kāda abstrakta lieta, jo ir tiešām darbības, kas liecina, ka tas viss notiek.

Runājot par definīciju, varbūt labāk patīk cits variants, kā to var definēt, jā – tās ir darbības, kas veiktas nolūkā nelikumīgā un necaurskatāmā ceļā ietekmēt likumdošanu, rīkojumu un lēmumu pieņemšanu, lai nodrošinātu iespēju atsevišķām personām gūt sev labumus uz sabiedrības rēķina. Tā ir būtība. Ja kādam gribētos kaut ko aktuālāku un varbūt citus autorus, lūdzu, var lasīt arī Levita kunga skaidrojumu, kuru, starp citu, kas ir interesanti un pat ironiski, nopublicēja "Neatkarīgā Rīta Avīze"[9]. Tur bija intervija par kaut ko citu, tomēr Levita kungs izmantoja iespēju arī skaidrot, kā viņš saprot valsts nozagšanu. Un Levits tad tieši norādīja, ka Latvijā pastāv arī tāda lieta kā neleģitīma ietekme uz demokrātiskiem procesiem. To mēs saucam arī par valsts nozagšanu. Valsts nozagšana

[9] Sk. Avotiņš V., Levits E. Latvijas interesēs ir stiprināt ES. NRA, 2017. gada 21. augusts, *www.nra.lv/latvija/219573-levits-latvijas-intereses-ir-stiprinat-es.htm*

nenozīmē vienkārši piesavināties miljonu un tad pazust. Valsts nozagšana nozīmē gūt neleģitīmu ietekmi uz valsts lēmumiem ārpus demokrātiskā procesa un izmantot to, lai gūtu sev materiālos labumus vai ietekmi. Redziet, tas ir tas pats būtībā... Ir cilvēki, kas izmanto varu, lai viņiem būtu labi dzīvot šajā valstī. Un, teiksim, sabiedrības intereses varbūt ir ievērotas, varbūt nav ievērotas, bet tas ir pakārtots jautājums. Primārais ir savas intereses. Tā ir tā būtība.

Ja mēs gribam vēl vairāk saprast un uzzināt, lūdzu, var palasīt 2017. gadā izdoto "Rokasgrāmata valsts sagrābšanas monitoringam parlamentā". Par mūsu parlamentu šeit rakstīts. 2017. gadā izdotā grāmata skaidro, kas ir valsts nozagšana. Un tā – viens salīdzinājums, tas ir, salīdzinājums ar datorvīrusu, kas ir ielaists un pārņem kontroli, un dators vairs nestrādā īpašnieka labā, bet apkalpo tā hakera intereses, nodrošina viņam kaut kādas iespējas. Un tad faktiski īpašnieks, datora īpašnieks, labumus vairs nevar saņemt, nevar izmantot datoru pēc saviem ieskatiem. Tas pats notiek arī ar valsti. Ja ir cilvēki, kas pakļauj lēmumu pieņemšanu, likumu pieņemšanu, institūciju darbu savām interesēm, valsts vairs nestrādā sabiedrības labā. Un tā ir liela problēma. Un diemžēl, lasot lietas materiālus, es redzu – tā ir Latvijas realitāte.

Tātad – kādas pazīmes mēs meklējam? Kas norāda tieši, un kā var konstatēt valsts sagrābšanu vai nozagšanu?

Pirmais, kam vajadzētu pievērst uzmanību, tā ir neleģitīma likumdošanas procesa ietekmēšana, kā arī tās mēģinājumi un sagatavošanās tai, lai nodrošinātu personiskā labuma gūšanu. Proti, ja mēs redzam materiālus, faktus, kas norāda, ka kāds prettiesiski darbojas, lai būtu pieņemti kādi lēmumi, kādi likumi, – tas ir signāls, ka jā, te var būt runa par valsts nozagšanu.

Nākamais, kam arī vajadzētu pievērst uzmanību lasot, ir demokrātiskā procesa traucēšana, kas saistīta ar slēptu partiju finansēšanu, proti, naudas piešķiršanu, līdzekļu piešķiršanu, stipendiju maksāšanu vai citu labumu nodrošināšanu deputātiem, citām valsts amatpersonām. Tā arī ir valsts sagrābšanas sastāvdaļa. Jo, kad deputāts vairs nedomā par sabiedrības interesēm, bet domā, kā apkalpot naudas devēja intereses, tas traucē viņam strādāt sabiedrības labā. Viņš tad ir persona, kas kalpo atsevišķu cilvēku interesēm vai organizāciju interesēm.

Nākamā pazīme saistīta ar izpildvaras darbību. To mēs varbūt redzam mazāk, bet tur tiešām ir ļoti apjomīgi darbi un izpildvara varbūt nav tik lielā kontrolē. Nē, nu kontrolēt var, bet tur lielā apjomā ir vairākas nianses un arī plašākas iespējas izmantot resursus savtīgiem mērķiem. Un arī, ja mēs redzam, ka valdības lēmumi vai kādu atsevišķu iestāžu, organizāciju lēmumi ir pieņemti, lai kādiem cilvēkiem dotu priekšrocības, tas arī ir signāls, kas norāda uz iespējamu valsts nozagšanu.

Tālāk – darbības, kas veiktas, lai ietekmētu tiesu varu, tiesībaizsardzības institūciju darbību, lai tās nevarētu strādāt. Mēs šodien tikko runājām par naudu. Kā var, piemēram, tad sarežģīt dzīvi, teiksim, institūcijām un sev nodrošināt plašākas iespējas veikt šīs darbības? Nemaksāt atbilstošas algas. Tas arī veicina valsts sagrābšanu. Var, piemēram, mēģināt saistībā ar kadru politiku panākt, lai tie cilvēki, kas var strādāt, tur nestrādātu. Var meklēt cilvēkus, kuri pildīs kaut kādus uzdevumus un būs lojāli tiem, kas pasūta, teiksim, attiecīgu darbību izdarīšanu. Un tā arī ir valsts nozagšana. Tās ir pazīmes, kas norāda uz to. Nu, es jau faktiski sāku stāstīt. Tā savu cilvēku iecelšana visdažādākajos amatos, lai kontrolētu situāciju, jo, ja stratēģiskajos posteņos, attiecīgos amatos, strādā cilvēki, kas ir lojāli (nav obligāti tie, kas kalpo, kas ikdienā atskaitās, bet tie, kas netraucēs veikt valsts nozagšanu), tas arī ir izdevīgi tiem, kas grib izmantot valsti savtīgos nolūkos.

Tālāk saistībā ar mediju darbu. Tas arī ir ļoti būtiski, jo tiem, kas mēģina sagrābt valsti un saglabāt ilūziju, ka demokrātija pastāv, ir svarīgi arī pakļaut savai gribai medijus. Tas nepieciešams, lai demokrātijas apstākļos novērstu risku, ka sabiedriskā viedokļa ietekmē varētu tikt apdraudētas viņu iespējas turpināt uz valsts sagrābšanu virzītās darbības. Tātad, proti, viņiem svarīgi panākt, lai nebūtu neatkarīgu mediju, lai nebūtu žurnālistu, kas strādā sabiedrības interesēs, bet gan pilda pasūtījumus, lai būtu mediji, kas atspoguļo viņu viedokli, kas būtībā ļoti nepamatoti kritiski, teiksim, vērtē darbību, kas veikta valsts, patiešām valsts, interesēs, un darbības, kas veiktas uz žurnālistikas, brīvas žurnālistikas, "piežmiegšanu", kas tieši veiktas, lai traucētu mediju darbu. Tā arī ir valsts nozagšana. Tās arī ir pazīmes.

Varbūt viena atsevišķa pazīme nedod pamatu izdarīt secinājumus, bet, kad mēs redzam, ka tādu pazīmju ir ļoti daudz, tad ikvienam no mums ir iespēja izdarīt secinājumus. Un tas nav secinājums par to – ir vai nav izdarīts noziegums, jo par tādiem jautājumiem var runāt juridiski. Šeit ir jautājums par to, vai mēs varēsim konstatēt šo parādību vai mēs tomēr apgalvosim, ka nekas nenotiek.

Nu, un varbūt tieši saistībā ar lietu. Es neizmantoju materiālus un faktus, kas ir minēti kriminālllietā un nav publicēti, jo par tādiem jautājumiem varbūt labāk, pareizāk runāt slēgtās sēdēs, un tādi jautājumi ir. Bet ir atsevišķi fakti, kas bija publicēti un kas ir publiski zināmi.

RTO. Ir jautājums – kam pieder un piederēja? Izskanēja informācija, ka bija cilvēki, kas nebija valsts reģistros minētās personas, bet faktiski kontrolēja uzņēmumu. Bija nosaukti vārdi un uzvārdi, kas arī tobrīd, kad notika sarunas, faktiski kontrolēja attiecīgo uzņēmumu. Viņi bija patiesie labuma guvēji. Un ir fakti, kas norāda, ka šie cilvēki pieņēma lēmumus, deva norādījumus, kā tam uzņēmumam strādāt, ir fakti, kas norāda uz šo cilvēku saikni ar valsts nozagšanu. Būtībā šis uzņēmums ir guvis lielus panākumus, ne tikai pateicoties tam, ka tur strādāja ģeniāli cilvēki, bet lielākoties tāpēc, ka bija pieņemti vairāki

politiski lēmumi, kas nodrošināja tam iespēju strādāt, – valsts lēmumi, kas bija pieņemti. Bija nodrošināta ļoti labvēlīga situācija no Rīgas brīvostas, un tad bija veiktas darbības, lai konkurenti netraucētu. Un tas viss tika darīts ne jau tāpēc, ka kādam bija lielas rūpes par Latviju kā tranzīta valsti. Tas tika darīts tāpēc, ka šis uzņēmums faktiski piederēja tām personām, kam bija iespēja politiski ietekmēt biznesa vidi. Un kas vēl interesanti? Tagad mēs saprotam, ka īpašnieku sastāvs nedaudz ir mainījies, un tagad vairs nav noslēpums, kam tas pieder. Un tas arī ir fakts, kas palīdz saprast to situāciju.

Būvniecības projekti. Ja mēs, lasot materiālus, redzam, ka personai pastarpināti pieder zeme, uz tās zemes ir paredzēts būvēt kaut ko, attīstīt un runa ir nevis par, teiksim, tūkstoti, miljonu, bet faktiski tur jau miljardi izskan. Tādas lielas summas. Un, ja ir tādi būvniecības projekti un amatpersona strādājot nodrošina tāda projekta attīstību, pieņem tādus lēmumus, sarunā ar citiem, ka viņi netraucēs, nodrošinās labvēlību, tā arī ir pazīme, kas norāda uz valsts nozagšanu.

Termiņuzturēšanās atļauju politika. Arī būtisks jautājums. Ja kādam politiķim ir pārliecība, ka Latvijai jābūt atvērtai, lai brauc cilvēki no visām zemēm un šeit dzīvo, un strādā, te maksā nodokļus, šeit nav nekādu problēmu. Bet, ja loģika ir cita – un no sarunām mēs redzam, ka loģika ir cita –, proti, ir zeme, uz zemes var kaut ko būvēt, bet, lai to pārdotu, vajadzīgi cilvēki, kas brauks uz Latviju. Līdz ar to ir paredzēts mainīt politiku attiecībā uz termiņuzturēšanās atļauju piešķiršanu, pat paredzēts tirgot pilsonību, būs cilvēki, kas nopirks attiecīgu nekustamo īpašumu – un tad būs labums. Nu, tas ir savtīgums. Tas ir skaidrojums, kāpēc tāda politika bija iecerēta un kāpēc tādi lēmumi bija pieņemti. Un tas nepārprotami norāda uz valsts sagrābšanu vai valsts nozagšanu.

Plāni iegūt *airBaltic*. Tur atklāti izskan, kā viņi sadalīs, kam būs kura daļa un kā šis kopuzņēmums, tātad oligarhu kopuzņēmums, funkcionēs. Jā, arī tā ir informācija, kas var palīdzēt saprast valsts nozagšanas reālu izpildījumu Latvijā.

"Mediju nama" finansēšana. Ir vairākas reizes skaidrots, un ir vēl vairāk informācijas, kas norāda, ka būtībā šis uzņēmums ir slēpti atkarīgs no atsevišķa cilvēka (amatpersonas) un būtībā ir izmantoti resursi, faktiski valsts resursi vai atsevišķu kapitālsabiedrību resursi, lai finansētu šo uzņēmumu. Tātad principā uzņēmums apkalpo atsevišķas personas intereses un finansējums ir tam nodrošināts.

Tālāk. Runājot par amatpersonām. Ģenerālprokurora ievēlēšana, plāni par prezidenta un premjera ievēlēšanu. Tas nav tikai, nu, tā: "Vai, cik interesanti, kā viņi tur runā!" Pēc būtības šīs amatpersonas pilda ļoti svarīgas funkcijas. Un, kad atsevišķi cilvēki domā tā: "Kurus tur ielikt attiecīgajos amatos, lai viņi būtu lojāli, lai viņi nodrošinātu iespēju kaut ko darīt, lai viņi netraucētu..." – tas ir apdraudējums valstij. Jo būtībā ir doma nevis par to, lai būtu cilvēks, kas ir kompetents, godīgs, nē, galvenais kritērijs – lojalitāte, lai netraucētu vai, tā kā tur sarunā izskanēja, – x brīdī arī palīdzētu.

Tātad iecere iegūt kontroli pār pašvaldību kapitālsabiedrībām. Tur, ja jūs atceraties, bija tāda viena interesanta saruna, kur vienkārši uzskaitīti dažādi uzņēmumi un domāts, kā sagrābt, jo tur ir nauda. Tur tieši jau ir tāda sajūta, ka tur var dabūt naudu, un līdz ar to, teiksim, "Rīgas siltums" vai "Rīgas ūdens", vai "Rīgas meži" var būt tie uzņēmumi, kurus vajadzētu paņemt savā kontrolē. Nu, kaut ko izdevās īstenot, kaut kur nesanāca. Bet principā to uzskaitījumu var turpināt. Visas šīs darbības palīdz saprast, kā Latvijā daži cilvēki mēģina izmantot valsti sev par labu.

Tālāk jautājums par Šlesera iecerēto viņa īpašumtiesību legalizēšanu. Vairāki cilvēki viņam skaidro: "Ko tu gribi darīt? Tevi atmaskos. Tu pieņem vairākus lēmumus, kas saistīti ar attiecīgo uzņēmumu." Nē, nu viņš pieņem lēmumu, un tad, kad viņš grib tomēr kļūt par īpašnieku, legālu īpašnieku, viss ir skaidrs. Bet – lūdzu, var pētīt tos lēmumus! Un tad es ļoti ceru, ka, arī lasot materiālus, mēs redzēsim, kā šie lēmumi tika izpētīti un kāda bija nozīme, jo tie sabiedrotie saprot, ka to lēmumu bija daudz, ārkārtīgi daudz, un tie norāda, ka cilvēks strādāja, nevis domājot par tranzītu, par biznesu, kas būtu svarīgs Latvijai, bet par savtīgām lietām, par savām interesēm.

Vēl daži piemēri. Un tad, teiksim tā, Ameriks: "Nu, lai Kļaviņš skraida. Ne šitais Kļaviņš, bet Askolds. Samaksājiet viņam naudu, lai viņš skraida!" Ko nozīmē – samaksājiet viņam naudu, lai skraida? Tas nozīmē, manā uztverē, kā es saprotu: dodiet viņam naudu, piekukuļojiet viņu, lai viņš izpilda to, ko vajag. Vai arī bija noslēgts kaut kāds līgums ar viņu, ar to cilvēku? Es domāju, ka mēs paskatīsimies materiālos, tad arī redzēsim, vai attiecīgā epizode bija izpētīta vai ne. Bet, runājot saistībā ar valsts nozagšanu, uz ko norāda, teiksim, šis teksts? Tas ilustrē, kā var risināt problēmu. Var iedot kādam naudu, lai viņš strādātu (acīmredzami ārpus darbtiesisko attiecību formāta), lai viņš darītu to, ko vajag tiem cilvēkiem, kas pasūta attiecīgas darbības izdarīšanu.

Tālāk interesanti, piemēram: "SAS saprata, ka viņš nafig negrib vairs tur stūrēt. Patiesībā es tur drusciņ piestrādāju," – pavisam atklāti! – "radīju apstākļus, lai viņi nestrādātu Latvijā." Tātad jautājums – kas tika izdarīts? Kas te par darbību? Ko izdarīja amatpersona, lai uzņēmums, starptautisks uzņēmums, pamestu Latviju? Jā, viņš gribēja atbrīvot laukumu, jā, viņš pats skaidro, ka viņš kaut ko ir izdarījis. Tas arī ir fakts, kas uz to pašu norāda.

Piemēram, Lembergs skaidro: "Es tev pateikšu – tieslietas... es nevaru šobrīd pieļaut, ka tās nonāk *Единство* kontrolē, jo tas ir saistīts ar mūsu kariņiem. Šajā gadījumā, ja tur būs svešs tieslietu ministrs, viņš piespiedīs reģistru darīt to, kas nav darāms." Tātad ir cilvēks, kurš atkal nav deputāts, nav ministrs, bet vienkārši cilvēks ar ietekmi, un viņš lemj, ka ministriju nevar nodot citiem, jānodod tam, kam ir jānodod, un viņš zina labāk – kam. Un viņš arī atklāti skaidro, kāpēc tas jādara. Tāpēc, ka viņam ir savas intereses un bažas

par to, ka valsts iestādes varētu sākt strādāt sabiedrības labā (pretēji viņa personīgajām vēlmēm). Un tas ir galvenais, pieņemot attiecīgo lēmumu.

Nākamais jautājums arī. Tātad kā viņi paredzēja sadalīt intereses *airBaltic*. Kādam tur ceturtdaļa, kādam – cik tur. Politiķi lemj par to, ka viņi šo uzņēmumu privatizēs, protams, slepeni privatizēs, un tad dabūs savu kontroli. Tas arī norāda uz valsts nozagšanu.

Nu, arī interesanti, protams, ka tas ir tā otra cilvēka vērtējums. Bet interesanti arī skan, jo viņi ir sapratuši: "Kamēr ir Lembergs, tikmēr *zaļie zemnieki* skatīsies mutē Lembergam un klausīs Lembergam. Ja vajadzēs, gāzīs Dombrovski. Principā no tevis ir atkarīgs šīs valdības mūžs." Tātad Lembergs neiebilst. Jā, viņš klausās, jā, protams, viņam ir ietekme, viņš saprot, ka ir vesela frakcija, kas droši vien skatīsies viņam mutē un tad darīs tā, kā vajag.

Un tā ir tā reālā dzīve. Un tad ir jautājums – vai ar krimināltiesību instrumentiem var pierādīt nozieguma izdarīšanu šajā gadījumā? Šeit varbūt nav nozieguma tādā klasiskā izpratnē, jo tā nav varas izmantošana, tā ir vienkārši ilustrācija, pazīme, kas norāda, kāda ir situācija valstī un kam tad pieder vara.

Tālāk, teiksim, vēl viens citāts. "Ir jāliek pareizs prezidents. Man ir priekšlikums sekojošs: tev jānozīmē prezidents, mēs ar SASKAŅU nobalsosim par to. Un viss. Tev ir savs prezidents. Šoreiz nevis tā, ka trīspusēji saskaņots, bet tu uzņemsies atbildību par šo posteni. Tev ir savs prezidents, kurš x stundā varēs tev palīdzēt." Jautājums – nu, tā ir pazīme, kas skaidri norāda uz valsts nozagšanu?

Tālāk tur vairāki runā par "Mediju namu": "Un klausies, "Mediju namam" bija ar mums tāda vienošanās par *airBaltic*, ka viņi slēdz līgumu ar "Mediju namu" par 50 latiem." Un tad tur pauze kaut kāda. Es sapratu, ka droši vien tur nebija par 50, bet tur kaut kādi tūkstoši droši vien bija domāti. Bet tiem izpildītājiem neesot dota komanda. Tātad ir kapitālsabiedrība, starp citu, kura daļēji piederēja tobrīd arī valstij. Ir jādod kaut kāda komanda, lai tā piespiedu kārtā iepērk pakalpojumus nevis tāpēc, ka tai vajag tos pakalpojumus, bet tāpēc, ka pakalpojuma sniedzējam vajag tos pārdot, lai slēpti nofinansētu kaut ko. Tā ir pazīme, kas norāda uz valsts nozagšanu.

Tālāk, arī ilustrācija par "Mediju namu", tad par Melngaili un tad... Tātad: "Es viņam palūdzu, lai viņš ar "Mediju namu" noslēgtu reklāmas līgumu. Viņš atteica..." Nu un tālāk te daži necenzēti vārdi, kā viņš novērtēja cilvēku, kurš negrib dot naudu "Mediju namam". Tas viss liecina par valsts nozagšanu.

Tātad arī par to, kā ievēlēja prezidentu Gunti Ulmani. Manuprāt, svarīgi pievērst uzmanību vienam teikumam: "Un tur bija zināms budžetiņš." Tātad – maksājiet deputātiem, lai viņi balsotu. Lūdzu! Tā ir valsts nozagšana!

Krimināllietā ir arī vairāki citi fakti, kas norāda uz valsts nozagšanu un tās pazīmēm.

Protams, es saprotu arī prokuratūru, es saprotu kriminālprocesuālo standartu, cik grūti pierādīt, cik grūti tieši pierādīt, izmantojot mūsu kriminālprocesu, kur mūsu aizdomās turamie skaidro: "Mēs neko neliecināsim, jo mums ir tādas tiesības!" Cik grūti pierādīt, kur mūsu liecinieki skaidro, stāsta to pašu: "Mēs neliecināsim, jo, ja mēs sāksim stāstīt, tad mēs vairs nebūsim liecinieki, mēs būsim aizdomās turamie vai apsūdzētie!" Es saprotu! Un kriminālprocesam tiešām bija grūti, un saistībā ar kriminālprocesu, es uzskatu, komisijas uzdevums ir pārbaudīt, vai tika izdarīts viss iespējamais, lai atklātu šos faktus. Bet tas ir otrais bloks.

Bet pamatjautājums, pirmais – primārais jautājums: mums ir jāizvērtē – ir vai nav notikusi valsts nozagšana vai valsts nozagšanas mēģinājumi? Un, lai izdarītu secinājumus, kriminālprocess nav vajadzīgs. Jums katram – man un jums, ikvienam cilvēkam – ir iespēja, lasot šos materiālus, tādus secinājumus izdarīt.

Diemžēl mani secinājumi šobrīd ir tādi, ka valsts nozagšana nav fantāzija. Ir cilvēki, kas ieņem augstus amatus un kam ir liela ietekme uz politiskajiem procesiem, kas valstī dzīvo un strādā, domājot nevis par valsts interesēm, bet domājot tikai par savu privāto interesi, un tā ir Latvijas realitāte.

Un es domāju, ka arī no mūsu komisijas ir atkarīgs, vai viss tā arī turpināsies vai tomēr mēs varēsim kaut ko mainīt. Es ceru, ka komisija tomēr varēs strādāt un no tā būs kaut kāds labums."

4. Komisijas 2017. gada 11. septembra sēdē pieaicinātais eksperts Valts Kalniņš paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
   1) Latvijā paralēli figurē divi tulkojumi no angļu valodas frāzes "state capture" – "valsts nozagšana" un "valsts sagrābšana". Es vienmēr lietoju tulkojumu "valsts sagrābšana", jo, manā ieskatā, šajā gadījumā primāri ir runa par kontroles iegūšanu pār lēmumiem, nevis par to, ka valsti kaut kādā veidā kāds paņemtu un aiznestu, un sev iegūtu kā īpašumu. Primāri ir runa par kontroli;
   2) "valsts sagrābšana" nav juridisks jēdziens;
   3) "valsts sagrābšana" nav kaut kāds starptautiskās konvencijās ieviests jēdziens, tas nav kaut kāds jēdziens, attiecībā uz kuru pastāv starptautisks juridisks standarts. Piemēram, attiecībā uz kukuļošanu ir starptautiskie standarti, konvencijas, kuras pasaka, kas ir pamatelementi kukuļošanā. "Valsts sagrābšana" nav kaut kas tāds, kam pastāv tāds stingrs, nemainīgs starptautisks standarts;
   4) ir darbības "valsts sagrābšanas" ietvaros, kuras ir sodāmas saskaņā ar likumu, un var arī būt darbības "valsts sagrābšanas" ietvaros, kuras konkrēti saskaņā ar Krimināllikuma normām vai Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normām nav sodāmas;

5) jēdzienu "valsts sagrābšana" izstrādāja ap 2000. gadu Pasaules Bankas speciālisti, lai apzīmētu sistēmisku politisku korupciju. Galvenā atšķirība starp šo sistēmisko politisko korupciju, sauktu par "valsts sagrābšanu", un pārējo korupciju ir tā, ka valsts sagrābšanas gadījumā korumpanti ietekmē "spēles noteikumu" saturu, likumu saturu, tos principus, saskaņā ar kuriem valsts darbojas. Pārējos korupcijas gadījumos pārsvarā korumpants ietekmē likuma piemērošanu konkrētā gadījumā. "Valsts sagrābšanas" gadījumā mērķis ir likuma vai tiesas sprieduma, kas arī principā veido daļu no likuma, ietekmēšana. Bet ne jebkura ietekmēšana;
6) sākotnējā definīcija, ko 2000. gadā publicēja Pasaules Banka, skanēja sekojoši: "Valsts sagrābšana ir likumu, noteikumu, politisko lēmumu veidošanas ietekmēšana ar nelikumīgu un necaurskatāmu privātu maksājumu palīdzību valsts amatpersonām.";
7) tā ir oriģinālā definīcija – likumu ietekmēšana ar privātu un necaurskatāmu maksājumu valsts amatpersonām palīdzību. Tā sākumā jēdziens "valsts sagrābšana" tika pasaulei prezentēts, un tā tas pamazām ieviesās. Te var redzēt, ka ir ļoti principiāla atšķirība, piemēram, starp "valsts sagrābšanu" un leģitīmu lobēšanu. Leģitīms lobētājs nemaksā deputātam, nemaksā ministram, nemaksā tiesnesim utt. Tā ir principiālā atšķirība;
8) sākotnēji Pasaules Banka savās publikācijās "valsts sagrābšanas" ietvaros aplūkoja korupciju, kas skar parlamentus, izpildvaru, valdību, valsts prezidentu, centrālo banku, tiesas un – kas ir interesanti – arī politiskās partijas. Šajā Pasaules Bankas ekspertu skatījumā arī situācijas, kur tiek maksāts politisko partiju līderiem par to, lai viņi caur politiskajām partijām pārveido likumus kaut kādā veidā, – arī tā ir "valsts sagrābšana". Tātad šajā oriģinālajā izpratnē, vienkāršoti sakot, "valsts sagrābšana" ir tāda kā politisko lēmumu pieņēmēju piekukuļošana. "Valsts sagrābšanas" gadījumā kukuli maksā nevis ierēdnim vai policistam par to, lai viņš kukuļdevēja interesēs likumu nepiemēro vai piemēro nepareizi, bet tiek piekukuļoti tie, kuri pieņem lēmumus, kas pēc tam veido likumu ietvaru, – deputāti, tiesneši. Arī citās institūcijās (piemēram, centrālajā bankā) var būt tāda lēmumu pieņemšana, kas veido to kopējo valsts ietvaru;
9) ieskatījos dažās jaunākās akadēmiskās publikācijās – ir redzams, ka pētnieku uzskati par "valsts sagrābšanas" jēdzienu laika gaitā mainās, šis jēdziens maina savu saturu. Tas arī ir iemesls, kāpēc es lietoju apzīmējumu "sākotnējā (jeb oriģinālā) izpratne". Sākotnējā izpratne būtībā ir kukuļu došana valsts amatpersonām, kuras pieņem politiskos lēmumus. Literatūrā var redzēt, ka šis "valsts sagrābšanas" jēdziens ir mazliet mainījies – tādā ziņā, ka tas ir mazliet paplašinājies divos aspektos. Viens ir mazāk principiāls, otrs ir vairāk principiāls. Tas mazāk fundamentālais aspekts, kas

mainījies, ir – pie "valsts sagrābšanas" varētu pieskaitīt arī darbības, kuras krimināltiesiski tiktu klasificētas kā tirgošanās ar ietekmi. Vienkāršoti runājot, ja amatpersona tiek piekukuļota, tad ir kukuļošana. Amatpersona pati, izmantojot savas pilnvaras, kaut ko izdara vai neizdara tā kukuļdevēja interesēs. Ja ir tirgošanās ar ietekmi, tad cilvēks, kurš saņem naudu un pārdod savu ietekmi, prettiesiski ietekmē citus cilvēkus, lai ar citu cilvēku rokām izdarītu to, ko tam maksātājam vajag. Tā ir tā nianse – kukuļņēmējs pats savām rokām izdara to, ko kukuļdevējam vajag. Ietekmes tirgotājs ar prettiesiskām metodēm panāk to, lai citi izdara, kas tam naudas maksātājam ir nepieciešams. Tirgošanās ar ietekmi kriminalizēšanas mērķis nekad nav bijis kriminalizēt leģitīmus lobētājus un viņu darbību. Otrs ir būtiskāks aspekts, kurā "valsts sagrābšanas" jēdziens literatūrā ir evolucionējis. Ir tādas situācijas, kad "sagrābējs" un tas, kurš pieņem politiskos lēmumus, tos "sagrābšanas" lēmumus, sanāk it kā viena un tā pati persona, jo var būt situācija, kad kāds politisko lēmumu pieņēmējs, lai gūtu ekonomisku labumu sev, pats pieņem politiskus lēmumus tādā veidā, lai viņam rezultātā tiktu nodrošināta kaut kāda biznesa iespēja, kaut kāda īpašuma ieguve u. tml. Līdz ar to, ja tā sākotnējā "valsts sagrābšanas" izpratne gandrīz paredzēja, ka vienmēr jābūt "sagrābējam" un tam, kurš nosacīti tiek "sagrābts" vai kura lēmuma pieņemšana tiek "sagrābta", tad jaunākajās publikācijās runa ir arī par iespēju, ka īstenībā šī "sagrābšana" tika realizēta kaut kādas vienas personas pašas darbības rezultātā. Persona pati ir politiskā amatā un pati gūst labumu (ekonomisku labumu) no tiem lēmumiem, kurus pieņem. Analizējot, ko tas nozīmē no tiesiskā viedokļa, var teikt, ka politiskā lēmuma pieņemšana notiek interešu konflikta situācijā. Te vairs nav runa par kukuļa došanu un ņemšanu, jo kukuli pats sev iedot nevar, tas nav iespējams. Arī par tirgošanos ar ietekmi nevar būt runa, jo pats no sevis nevar pirkt un pats sev nevar pārdot ietekmi. Bet interešu konflikts gan var būt. Interešu konflikts ir tā situācija, kad valsts amatpersona pieņem kaut kādu lēmumu vai veic kaut kādas darbības, kurās pati personiski ir ieinteresēta, proti, gūst kaut kādu specifisku personisku labumu no konkrēta lēmuma vai konkrētas darbības. To, ka valsts sagrābšanas konkrētās izpausmes bieži vien ir prettiesiskas, sodāmas, bet dažreiz arī nav sodāmas, šis interešu konflikta aspekts pietiekami labi parāda, jo mēs zinām, ka likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" Latvijā un likumos, kas regulē interešu konflikta jautājumu citās valstīs, konkrētie aizliegumi un veids, kā ierobežojumi ir formulēti, atšķiras. Latvijā attiecībā uz politisko lēmumu pieņemšanu interešu konflikta novēršanas likums ir ļoti liberāls. Uz daudziem politiskiem lēmumiem interešu konflikta novēršanas likums neattiecas. Tas ir skaidri un gaiši ierakstīts šajā likumā, ka ir izņēmums attiecībā uz noteiktiem politiskiem lēmumiem. Un te var redzēt, ka, ja mēs iedomātos, ka tiesiski sodāmas

darbības ir kaut kāds viens aplis un "valsts sagrābšana" (darbības, kas veido "valsts sagrābšanu") ir otrs aplis, šie abi apļi noteikti lielā daļā pārklātos, bet tie nepārklātos pilnīgi, būtu kaut kāda joma, ko droši vien vēl aizvien varētu saukt par "valsts sagrābšanu", bet konkrētos tiesiskos ietvaros nebūtu kvalificējama kā pārkāpums vai kā noziegums;

10) principā pati esence "valsts sagrābšanas" jēdzienam ir situācijas, kurās politisko lēmumu pieņēmēji pieņem lēmumus, lai gūtu prettiesisku vai slēptu ekonomisko labumu. Lēmumu pieņēmējs saņem ekonomisku labumu par to, ko viņš nolemj: vai nu kāds viņam iedod to ekonomisko labumu, vai arī viņš pats apzināti izmanto iespēju pieņemt likumu, grozīt likumu vai kaut kādus noteikumus tā, lai viņa ekonomiskās intereses no tā gūtu labumu;

11) te, protams, nav runa par situācijām, kurās politisko lēmumu pieņēmēji vienkārši balso par noteikumiem, kas neizbēgami attiecas uz visiem, arī uz viņiem pašiem. Deputāti lemj par daudziem likumiem, kas ietekmē viņu ekonomiskās intereses – viņu kā nodokļu maksātāju intereses utt. –, un tas ir normāli un dabiski. Šeit runa būtu par situācijām, kurās mērķtiecīgi notiek kaut kāda darbība ar mērķi, ar nodomu – es panākšu grozījumu tādā noteikumā, un mana vai manas ģimenes uzņēmējdarbība gūs tādu un tādu papildu peļņu. Ar nodomu, specifiski tas tiek darīts;

12) būtu svarīgi tiesiski noregulēt kaut kādus jautājumus attiecībā uz lobēšanu, jo sabiedrības diskusijās pamatoti tā robežšķirtne starp "valsts sagrābšanu" un lobēšanu, dažādu interešu pārstāvēšanu nav tik skaidra. Sabiedrības vairākums nav eksperti, un ir loģiski, ka viņi – atšķirībā no ekspertiem – nedomā definīciju formātos, katru reizi apsverot specifiskus kritērijus utt. Ļoti, ļoti palīdzētu, ja normatīvajā aktā būtu šie lobēšanas pamatprincipi vismaz noteikti, un tālāk ir iespējami dažādi mehānismi, kā to lobēšanu regulē un kontrolē utt. Būtu svarīgi, ka tie principi būtu nodefinēti, proti, kas ir leģitīma mijiedarbība starp dažādu interešu pārstāvjiem un lēmumu pieņēmējiem. Jo lēmumu pieņēmēji demokrātiskā valstī jau nevar strādāt, neuzklausot visdažādākos cilvēkus un cilvēku viedokļus par to, kā būtu pareizi veidot politiku tajā vai citā jomā. Principiālā atšķirība ir tā, ka "valsts sagrābšanas" gadījumā tiek nelikumīgs vai slēpts ekonomisks labums dots lēmumu pieņēmējam, kamēr leģitīms lobētājs to nedara. Es pilnīgi piekrītu kaut kāda regulējuma nepieciešamībai lobēšanas jomā;

13) attiecībā uz šo "valsts sagrābšanas" jēdzienu pievienotā vērtība būtu tam, ja Komisija tiešām varētu šīs Krimināllietas ietvaros sniegt konstatēto darbību analīzi, sabiedrībai skaidrojot šīs situācijas, kur, kādos aspektos "valsts sagrābšana" ir saskatāma un kur un kāpēc nav saskatāma. Tas nav jautājums, ko var darīt tiesībaizsardzības iestādes. Prokuratūra vai tiesa droši vien nebūtu tās institūcijas, kuras varētu vērtēt to, vai kaut

kādas politiķu darbības ir vai nav "valsts sagrābšana", jo tas nav tiesisks, tiesībās paredzēts jēdziens. Bet Komisija jau var mēģināt ieviest skaidrību, vai šādās situācijās ir runa par "valsts sagrābšanu" un tieši kurās epizodēs, kādās situācijās varbūt ir un kurās nav. Tas varētu būt sabiedrībai noderīgs skaidrojums. Šajā aspektā es saskatu, ka tas varētu būt vērtīgi;

14) tas atslēgas vārds ir – prettiesisks vai necaurredzams ekonomisks labums lēmuma pieņēmējam. Piemēram, kāds ministrs ar saviem lēmumiem pats sev izkārto to izdevīgumu. Viņš par savu biznesu parūpējas ar savas varas palīdzību, viņam neviens nemaksā, bet viņš rīkojas, lai gūtu ekonomisku labumu. Vai arī viņš vienkārši sagroza likumu tā, lai viņam būtu izdevīgi;
15) "valsts sagrābšana" nav tās situācijas, kurās kādu politiķi – lēmumu pieņēmēju – ar vārdiem, ar argumentiem pārliecina, stāstot kaut kādus lietas, situācijas apstākļus, kā rezultātā politiķis pamaina savas domas vai nostāju utt. Es negribētu runāt par "valsts sagrābšanu" nekādā gadījumā, ja ir runa vienkārši par lēmumu pieņēmēja pārliecināšanu vai pierunāšanu. Ar vārdiem vien valsti "sagrābt" nevar;
16) "valsts sagrābšana" ir tad, ja var pieņemt politiskus lēmumus, veidot likumus, noteikumus. Ja viņš tikai piemēro likumu, tad tā nav "valsts sagrābšana";
17) ja runa ir par savas ģimenes vai savu biznesa partneru ekonomisko labumu, arī tas atbilst šim jēdzienam;
18) "valsts sagrābšana" ir tāds analītisks, akadēmisks jēdziens. Tas ir jauns, nesens jēdziens. Varētu diskutēt par to, vai kādā situācijā nevis to noteikumu pieņemšana, bet liela apjoma valsts resursu novirzīšana kaut kādām privātām vajadzībām (primitīvi izsakoties – valsts uzņēmuma izzagšana) arī varētu būt "valsts sagrābšana", kaut arī tās rezultātā netiek grozīts likums vai kaut kāds noteikums utt. Šis ir diskutējams jautājums. Man nav tādas kategoriskas atbildes – jā vai nē, jo tās akadēmiskās definīcijas, kuras es esmu lasījis, it kā par šo niansi nerunā. Bet lielu valsts resursu novirzīšanā privātam labumam arī varētu būt "valsts sagrābšanas" elements;
19) ja runa ir par Komisijas darbu, jaunu jēdzienu pulcēšana klāt varētu radīt jaunas grūtības efektīvi sabiedrībai skaidrot to lietu. "Valsts sagrābšana" ir diezgan grūts jēdziens no skaidrošanas viedokļa. Protams, ir vēl daudzi dažādi veidi, kā klasificē korupciju – augsta līmeņa korupcija, zema līmeņa korupcija. Galu galā jēdziens vienkārši "politiskā korupcija" arī ir ļoti daudz literatūrā lietots. Īstenībā daudz vairāk lietots nekā "valsts sagrābšana";
20) domāju, ka žurnāla "Ir" publikācijā ir situācijas, kurās politiskas valsts amatpersonas apspriež to, kā tās varētu izmantot savu politiskā amata varu kaut kādu ekonomisku

resursu sagrābšanai un iegūšanai, – tik tālu tur katrā ziņā, vismaz noteiktās epizodēs, "valsts sagrābšana" tiek apspriesta;

21) strikti juridiski raugoties, tas, ka Latvijā nav lobēšanas likuma, nevienam neaizliedz ar tiesiskām metodēm lobēt. Bet šos lobēšanas pamatprincipus nostiprinot likumā, sabiedrībai būtu krietni skaidrāk, kas ir šīs atļautās, leģitīmās politiķu ietekmēšanas metodes un ar ko tās atšķiras no tām sliktajām, prettiesiskajām, noziedzīgajām ietekmēšanas metodēm. Tas, ka ar lobēšanas likuma palīdzību ir iespējams padarīt leģitīmu lobētāju darbību caurskatāmāku, arī palīdzētu lobēšanas darbības leģitimitāti celt un varbūt sabiedrības daļai mazinātu bailes no jēdziena "lobēšana", jo ir jau arī pietiekami daudz cilvēku, kuri jēdzienu "lobēšana" uzskata par kaut ko katrā ziņā sliktu, nevēlamu, ja ne gluži noziedzīgu;

22) ja mēs skatāmies valstis, kur mēģina likumā konkrēti regulēt politisko lēmumu pieņēmēju interešu konfliktus, redzam, ka vienmēr ar diezgan lielām pūlēm mēģināts likumā ietvert un kaut kā novilkt šo robežu – kur tad īsti tas ir vai nav. Tāpēc, ka tas ir neizbēgami – deputāti neizbēgami lemj par jautājumiem, kas ietekmē viņu pašu ekonomiskās intereses daudzās situācijās, un tur neko nevar darīt. Ir dažādi veidi, kā tajās valstīs, kur to cenšas regulēt, to dara, bet, konceptuāli uz to raugoties, tā pazīme, kas mani interesētu: vai ir kaut kāds specifisks (īpašs) ekonomisks labums? Respektīvi, ir atšķirība, vai es balsoju par nodokļu likmēm vai arī veicu kaut kādas darbības, lai mana ģimene vai es, vai kāds man tuvs cilvēks iegūtu kapitāla daļas kaut kādā uzņēmumā. Tātad šis ekonomiskais labums ir specifisks, un principā būtu jābūt arī nodomam, kāpēc es rīkojos – tāpēc, lai, lūk, šeit ir šis īpašums, šeit ir šis uzņēmums un es vai man tuvi cilvēki dabūs šo īpašumu, dabūs šo uzņēmumu, ja tiks pieņemts tāds un tāds valdības lēmums vai tāds un tāds parlamenta lēmums. To ir vieglāk pateikt nekā ieregulēt kaut kādā likumā, bet konceptuāli man tas šķistu – specifisks ekonomisks labums un nodoms konkrēti gūt šo ekonomisko labumu;

23) es neaizstāvu jēdziena "valsts sagrābšana" iestrādāšanu likumos. Es arī nezinu nevienu valsti, kurā šis jēdziens būtu iestrādāts likumā. Varbūt kaut kur ir, bet es nekad to neesmu dzirdējis. Ir svarīgi likumos ierobežot un, kur nepieciešams, paredzēt sodu par bīstamākajām darbībām, kuras "valsts sagrābšanas" ietvaros var tikt veiktas, un tas ir, piemēram, sods par kukuļņemšanu, sods par tirgošanos ar ietekmi utt. "Valsts sagrābšana" ir mazliet līdzīgs jēdziens korupcijas jēdzienam tādā ziņā, ka Krimināllikumā, Administratīvo pārkāpumu kodeksā jau nav jēdziena "korupcija". Tur ir definēti konkrēti noziedzīgi nodarījumi ar savu sastāvu, ko mēs saprotam, ka tā ir korupcija, bet Krimināllikumā nav jāraksta tas vārds "korupcija". Mums ir Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā jēdziens "korupcija", bet tikpat labi, ja tā tur nebūtu, tas fundamentāli cīņu pret korupciju netraucētu. Ir labi, ka tas ir

likumā, bet principā varētu arī iztikt bez tāda jēdziena. Un tāpat, es domāju, ir ar "valsts sagrābšanu". Ja vēlētos skatīties likumdošanas līmenī, par ko varbūt būtu jēga diskutēt Latvijā – vai tas izņēmums, kas ir paredzēts likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" attiecībā uz Saeimas deputātiem un Ministru kabineta locekļiem politisku lēmumu pieņemšanā, nav pārāk "devīgs" un pārāk vispārīgs: ja jūs pieņemat politiskos lēmumus, tad uz jums neattiecas ierobežojums lemt situācijās, kas skar jūsu personiskās intereses. Kādreiz to ieviesa tieši tāpēc, ka praktiski bieži vien ir lielas grūtības pateikt, kad tad tā, teiksim, deputāta personiskā ieinteresētība ir tāda, ka tā būtu jāaizliedz un jākvalificē kā interešu konflikts, un kad ir šī vispārīgā situācija, kurā pieņemamais likums skar deputātus tāpat kā visus citus sabiedrības locekļus. Par to varētu diskutēt. Bet "valsts sagrābšanas" jēdzienu ieviest likumos nav nekādas vajadzības;

24) runa ir par cilvēku motivāciju, par tādu mentālo stāvokli, kas viņu motivē, kāpēc viņš kaut ko dara vai nedara. Un šis ir varbūt viens no iemesliem, kāpēc mēs Krimināllikumā varētu negribēt jēdzienu "valsts sagrābšana", jo to nošķirt varētu būt ļoti sarežģīti. Bet konceptuāli atšķirība ir diezgan skaidra – viena lieta ir zināt, ka kaut kāds lēmums man nesīs kaut kādu labumu, un otra lieta ir rīkoties, lai es gūtu šo labumu. Konceptuāli nošķirt to nav sarežģīti. Cita lieta, protams, ja to no malas vajadzētu kādam pārbaudīt, kā īstenībā ir, – tad tas kļūst sarežģīti;

25) ja runājam par šādu konceptuālu parādību, ka lēmumu pieņēmēji pieņem lēmumus par kaut kādiem labumiem, tas jau droši vien kopš aizvēstures laikiem ir ne tikai Latvijā, bet visur kur. Tādas situācijas ir notikušas, un tas ir tikai tāds izvēles jautājums, ja kāds gribētu to pētīt un analizēt caur "valsts sagrābšanas" prizmu – cik senu pagātni izvēlēties. Es ne līdz galam būtu gatavs piekrist tam, ka tiesneši nebūtu tie, caur kuriem var tikt "sagrābta valsts", ja augstāka līmeņa tiesu mēs aplūkojam. Galu galā to, kas ir likums kopumā, jau veido tas teksts, dokuments, kas ir nosaukts kā likums, bet to arī pilnīgi noteikti tālāk veido, piemēram, Augstākās tiesas atziņas par to, kā ir jāsaprot tā vai cita likuma norma. Tā īstenībā arī tālāk veido likumu. Un es domāju, ka no tāda viedokļa arī caur tiesu varu principā "valsts sagrābšana" teorētiski varētu notikt.

5. Citi Komisijas 2017. gada 29. augusta sēdē un 11. septembra sēdē izskanējušie viedokļi:

1) Igora Pimenova viedoklis [komentāru kopsavilkums]: jēdzienu "valsts nozagšana" vajadzētu reducēt līdz kodificētiem jēdzieniem, kas jau ir nostiprināti likumā, lai mēs izmantotu tādus nosaukumus, jēdzienus, kategorijas, kurus pēc tam varētu izmantot savā darbībā prokuratūra, nevis tikai deputāti vai žurnālisti. Jēdziens "valsts nozagšana" ir atšifrējams, tomēr nepieciešama konkretizācija. Ja tiešām vēlamies

objektīvi, skrupulozi izskatīt problēmu, nevis vienkārši "piekarināt birkas" konkrētiem politiķiem un politiskajām partijām, vajag rīkoties sistēmiski, analizējot šo parādību. Svarīgi ir būt ļoti konkrētiem. Ja izmantosim savā retorikā kategorijas, kuras nav definētas likumos, varam aiziet pārāk tālu un īstenībā maldināt vēlētājus ar jēdzieniem, kuri pēc tam "aizies" žurnālos, avīzēs, televīzijas pārraidēs, tiks nekritiski izmantoti un tiks piemēroti gadījumos, kuros šie jēdzieni nemaz nav piemērojami. Priekšlikums – burtiski noteikt konkrētus jēdzienus, konkrētas normas, kuru pārkāpumu mēs meklējam un mēģinām apzīmēt, lai neizietu ārpus šā loka un nepārkāptu neviena tiesības. Ir lietderīgi būt informētiem par citu valstu labajām praksēm tādā jomā kā neleģitīmās ietekmes ierobežošana uz valsts lēmumiem ārpus demokrātiskiem procesiem. Piemēram, Norvēģijā politisko partiju pārstāvji nedrīkst piedalīties valstij piederošu uzņēmumu padomju un valžu darbībā. Mums ir pavisam cita situācija. Ja būtu Norvēģijas paraugs šeit īstenots, dažām personām, kas pieminētas arī žurnālā "Ir", nebūtu, ko sacīt un kā ietekmēt notikumus. Iespēja ietekmēt parlamentu lēmumu pieņemšanā būtu ierobežota, ja deputāti tiktu ievēlēti nevis no savu partiju sarakstiem, bet, piemēram, no vēlēšanu apgabaliem. Šajā ziņā jauktas, proporcionālas un mažoritāras vēlēšanu sistēmas ieviešana Latvijā būtu lietderīga, jo tas nodrošinātu politisko interešu nostiprināšanu parlamenta lēmumu pieņemšanā, no vienas puses, un politiķu lielāku atkarību no vēlētājiem, no otras puses. Pilnībā rosināt mažoritāras sistēmas nodrošināšanu Latvijā būtu vieglprātīgi, jo ir ļoti daudz risku. Bet Vācijas un Lietuvas piemērs liecina, ka tas ir ceļš, kurš ejams. Arī tādā gadījumā iespējas neleģitīmi ietekmēt valsts lēmumus būtu ierobežotas;

2) Mārtiņa Šica viedoklis [komentāru kopsavilkums]: pārkāpt var tikai to, kas ir definēts. Gribētu atgriezties pie daudzkārt jau diskutēta jautājuma Latvijā – par lobēšanu, legālu lobēšanu. Es kā nejurists saprotu to, ka es varu pārsniegt ātrumu un par ātruma pārsniegšanu ir pateikta norma, cik es drīkstu. Ja cilvēki lieto alkoholu, tad viņi pie stūres nevar piesēsties, ja ir vairāk nekā 0,5 promiles. Piemēram, arī dāvanas vai diplomātiskās dāvanas – tas viss ir regulēts. Ir pateikts, ko mēs drīkstam. Ir problēma, ka neesam Latvijā sakārtojuši jautājumu par legālu darbību politisko mērķu sasniegšanai. Tagad diskutējam par neleģitīmu ietekmi uz politisko lēmumu pieņemšanu, bet nav jau arī nekur pateikti šie "leģitīms – neleģitīms" kritēriji;
3) Ritvara Jansona viedoklis [komentāru kopsavilkums]: pilnībā atbalstu to, ka Komisijai galaziņojumā vajadzētu dot "valsts nozagšanas" definīciju. Tas arī palīdzētu tālāk, tiesību filozofijas izpratnē. Galvenais, ko Komisija varētu dot, ir rekomendācijas, lai neleģitīmas darbības, kas vērstas uz atsevišķu personu interešu apmierināšanu, netiktu tālāk pieļautas, graujot sistēmu. Piemēram, ja Saeima šobrīd

vētī likumprojektu par vēlētu Valsts prezidentu, tad ir jābūt jau skaidrai šai sistēmai, kā tiek vēlēts tautas vēlēts prezidents, lai nebūtu šādu neleģitīmu darījumu kādu personu grupu interesēs un lai šis prezidents tiktu ievēlēts, maksimāli izvairoties no kaut kādiem savtīgiem lēmumiem. Arī mediju ietekmes jautājums, kad atsevišķas fiziskās personas mēģina ietekmēt medijus, – Komisija var dot rekomendācijas, kas nav līdz šim sekmējies, piemēram, kā tas, ka fiziskās personas kā patiesā labuma guvējas un pārvalda mediju, faktiski ir šo mediju īpašnieces, atspoguļojas arī realitātē. Respektīvi, tās ir izmaiņas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas likumā, kur parādās "patiesā labuma guvējs", šajā gadījumā – medijos. Tādas rekomendācijas būtu tas, ko Komisija varētu dot, lai "valsts nozagšanas" sistēmu lauztu;

4) prokurora Māra Lejas viedoklis [komentāru kopsavilkums]: jārisina jautājums, vai jāievieto likumā tieši tāds jēdziens "valsts nozagšana" un tā skaidrojums. Jāparaugās, vai visas tās darbības, kuras tika vismaz plānotas vai daļēji realizētas, kas redzams no sarunām un citiem krimināllietas materiāliem, šobrīd ir atzīstamas par kaitīgām. Iespējams, par tām nav paredzēta krimināltatbildība un tieši par tādām būtu jāparedz krimināltatbildība vai kāda cita veida atbildība. Piemēram, tā pati mediju ietekmēšana vai kontrolēšana. Vai, piemēram, solījums ietekmēt, kontrolēt medijus varētu tikt atzīts par sodāmu rīcību, vienalga – administratīvi vai krimināli. Aplūkot šīs kaitīgās darbības vai apņemšanās veikt šīs kaitīgās darbības, kas redzamas no sarunām, kuras šobrīd nav kriminalizētas, un apsvērt, vai ir paredzēta citāda veida atbildība vai varbūt pastāv "likuma robs". Tad ir jāparedz atbildība par konkrētām darbībām, nevis vienkārši par "valsts nozagšanu", kas ir ļoti abstrakts jēdziens. Pat ja to mēģināsim definēt, praksē to būs ļoti grūti piemērot. Par noziedzīga nodarījuma mēģinājumu un sagatavošanos ne vienmēr ir paredzēta atbildība, ir jāskatās – par kādu noziedzīgu nodarījumu ir runa. Jo smagāks noziedzīgs nodarījums, jo salīdzinoši agrākā stadijā tiek kriminalizēts. Savukārt vieglāki noziedzīgi nodarījumi tiek kriminalizēti vēlākā stadijā;

5) pieaicinātā eksperta Aivara Borovkova viedoklis [komentāru kopsavilkums]: daudz loģiskāk būtu, ka prokuratūra izdarītu izšķirīgu soli un ierosinātu lietu par šīs lietas izmeklēšanu, dotu kriminālprocesuālu vērtējumu. Tur ir lietpratēji, kuriem ir visas nepieciešamās procesuālās un citas pielaides, lai šādu lietu izmeklētu. Ja mēs gribam saprast, kāpēc šī lieta ir beigusies bez rezultāta, ir vajadzīgs jauns process. To, ka politika netiek veidota Jēkaba ielā vai Brīvības ielā, manuprāt, ļoti daudzi sen jau sapratuši, arī to, ka šī politika tiek veidota pilnīgi citās vietās un citu cilvēku sastāvā, un tie nebūt nav tautas priekšstāvji, kas ir demokrātiskās vēlēšanās izvēlēti. Ja runā par valsts nozagšanu, tad te varētu būt piemēri, varbūt varat tos apzināt. Te pieminējām tikai *airBaltic*, bet ir arī "Citadeles" pārdošana, "Liepājas metalurgs".

Nevajadzīgo robežpunktu būvniecība, zinot, ka tie nebūs vajadzīgi, un tagad tie stāv kā korupcijas apsūdzības pieminekļi uz valsts robežas un grūst kopā. Tā arī ir valsts nauda. Ja runā no tiesību teorijas viedokļa, politiski pieņemts lēmums par partiju finansēšanu no valsts budžeta arī ir sava veida "valsts nozagšana", jo tie, kas ir pie varas, sevi "nobetonē" tā, ka jauni politiski spēki daudz grūtāk tiek pie varas, jo viņiem nav šī valsts finansējuma. Kopumā Latvijas valstī runāt par to, ka trūkst informācijas, no krimināllietas izmeklēšanas tehnikas viedokļa ir pilnīgi naivi. Jo Latvijā ir maz cilvēku, šeit ir pietiekami maz notikumu, un var apskatīties, kas un kādā secībā pēc kāda politiska lēmuma, likuma pieņemšanas vai kaut kādas regulas izmainīšanas notiek sabiedrībā un kādi cilvēki ap šo procesu grozās. Droši vien Komisijas darbam derētu izmantot kā piemēru politiķu atkarību no politiskajiem sponsoriem vai donoriem – bankas, farmācija, celtniecība, IT joma, kur apgrozās vislielākā nauda. Vienmēr pie biznesa galda, kur apgrozās liela nauda, noteikti tuvumā parādās kāds politiķis. Būtu varbūt vērts padomāt par to, vai nav nepieciešams process, kriminālprocess, par lietas izmeklēšanu vai neizmeklēšanu. Par to, protams, prokuratūrai jāpieņem lēmums;

6) pieaicinātā eksperta Pāvela Gruziņa viedoklis [komentāru kopsavilkums]: "valsts nozagšanas" jēdzienu Krimināllikumā, krimināltiesību normās neatradīsim, tas jāvērtē kopā ar citiem noziegumiem (amatnoziegumiem, dienesta noziegumiem). Bet, lai tos izmeklētu, ir jākonstatē noziedzīga nodarījuma sastāvs. Ar to ir sasaistīti visi izmeklētāji, prokuratūra un tiesas. Tas, ka tikai teorētiski kaut kur lietojam jēdzienu "valsts nozagšana", ir par maz praktiķim. Un vēl jo vairāk tiesnesim, lai konkrētu personu notiesātu. Jāpierāda, ka persona ir pastrādājusi noziegumu vai gatavojusies pastrādāt smagu noziegumu. Ne visi mēģinājumi ir sodāmi, ir jāiestājas konkrētām sekām, lai var tiesāt. Komisijai vajadzētu savā ziņojumā pateikt, kas ir domāts ar to "valsts nozagšanu" vai "sagrābšanu". Un tad jau likumdevējam un tālāk arī praktiķiem būtu, no kā vadīties.

6. Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē žurnāla "Ir" galvenā redaktore Nellija Ločmele par "valsts nozagšanu [sagrābšanu]" nosauca "politiskās varas izmantošanu savtīgos nolūkos". Šajā sēdē žurnāla "Ir" galvenā redaktore Nellija Ločmele un žurnāla "Ir" žurnāliste Indra Sprance paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums][10]:

1) par valsts nozagšanas pazīmēm, kuras, ejot cauri *Rīdzenes sarunu* saturam, esam identificējuši, – tieši aizdomas par "valsts nozagšanu" jeb politiskās varas izmantošanu savtīgās interesēs, kas līdz ar "oligarhu lietas" izbeigšanu palikusi

[10] Sk. arī rakstisko viedokli un prezentāciju (Pielikums Nr. 8 un Nr. 9).

nesodīta, bija galvenais iemesls, kādēļ žurnāls "Ir" nolēma publiskot *Rīdzenes sarunas*;

2) pārzinot *Rīdzenes sarunu* saturu, varam apliecināt, ka tajās ir daudz norāžu par iespējamiem valsts amatpersonu noziegumiem, kas atbilst "valsts nozagšanas" pazīmēm. Pirmkārt, to var attiecināt uz valsts amatpersonu lēmumiem savtīgās biznesa interesēs;

3) *Rīdzenes sarunās* runātais liek domāt, ka Aināram Šleseram slēpti piederējušas daļas vairākos uzņēmumos, kuru labā viņš pieņēmis lēmumus kā Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks un Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs. Šie uzņēmumi ir miljonus pelnošā kravu pārkraušanas kompānija RTO, "Jaunrīgas attīstības uzņēmums", kuram pieder Andrejsalas īpašumi, "Zaķusala Estates", kas plānoja vērienīgu nekustamo īpašumu attīstību Zaķusalā, un transporta kompānija "Euroline". Izmeklētāji "oligarhu lietā" ir identificējuši veselu virkni lēmumu šo uzņēmumu interesēs. 2009. gada 14. augustā A. Šlesera vadītā Rīgas brīvostas valde atbalstīja "Jaunrīgas attīstības uzņēmuma" iniciatīvu par kuģu piestātņu infrastruktūras attīstīšanu. Tajā pašā dienā brīvostas valde atbalstīja arī kruīza kuģu piestātņu izbūvi "Euroline" iznomātajos zemesgabalos, savukārt 2009. gada 15. oktobrī brīvostas valde nolēma uz 30 gadiem iznomāt pagaidu piestātni Žurku salā "Panamax" kuģu apkalpošanai, un tas arī bija RTO meitas kompānijai "Rīgas centrālais terminālis". 2009. gada 28. oktobrī brīvostas valde piešķīra 100 procentu kanāla maksas atlaidi RTO kuģu pārkraušanai pie piestātnes Z19. 2010. gada 3. jūnijā brīvostas valde nolēma uz 45 gadiem iznomāt 42 hektārus zemes Kundziņsalā – RTO saistītajam uzņēmumam "Riga Fertilizer Terminal". 2010. gada 28. jūlijā brīvostas valde, pamatojoties uz firmas "Euroline" vēstuli, akceptēja izmaiņas Rīgas brīvostas robežās. Tajā pašā dienā brīvostas valde atļāva "Euroline" izmantot aptuveni 7,5 hektārus zemes laivu un jahtu piestātņu ierīkošanai. Kā Rīgas domes deputāts A. Šlesers piedalījās arī vairāku pašvaldības kompetencē esošu jautājumu izlemšanā. Tajā skaitā 2010. gada 6. jūlijā pieņēma lēmumu par "Zaķusala Estates" zemes nomaksas pirkuma līgumu. Lai gan oficiāli A. Šlesera kapitāldaļas šajos uzņēmumos tolaik nav redzamas, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs bija darījumu attiecībās ar savu biznesa partneri Viesturu Koziolu, kurš *Rīdzenes sarunās* parādās kā viņa īpašuma tiesību piesegs Šveicē vai Norvēģijā reģistrētiem uzņēmumiem, kam tālāk pastarpināti pieder daļas RTO, "Jaunrīgas attīstības uzņēmumā", "Zaķusala Estates" un "Euroline". No 2002. gada līdz 2011. gadam A. Šlesers bija V. Koziolam aizdevis vairāk nekā astoņus miljonus eiro. "Rīdzenē" runātais un informācija par atsevišķiem pārskaitījumiem liecina, ka savstarpējie darījumi kalpoja kā piesegs, lai legalizētu Šleseru ģimenes uzņēmumu ienākumus no V. Koziola pārvaldītā kapitāla. *Rīdzenes*

sarunas arī liecina, ka A. Šlesers kā Rīgas pašvaldības amatpersona ir ne vien pats piedalījies lēmumu pieņemšanā Zaķusalas, Andrejsalas un ostas uzņēmēju interesēs, bet arī citādi rūpējies par šo uzņēmumu problēmu risināšanu valsts un pašvaldību iestādēs. Par to liecina 2011. gada sākumā notikusī saruna starp A. Šleseru un vienu no RTO grupas menedžeriem Ivaru Sormuli. Sarunā A. Šlesers atklāj, ka viņš pats RTO valdē ir ielicis bijušo Satiksmes ministrijas valsts sekretāru Jāni Maršānu. "Viņš neko daudz nedarīs, bet no viņa sausais atlikums varētu būt labāks nekā dažiem citiem," sacīja A. Šlesers. Kādā citā sarunā "Rīdzenē" viņš informē RTO vadītāju Ralfu Kļaviņu, ka turpmāk viņi regulāri tiksies trijatā – A. Šlesers, R. Kļaviņš un J. Maršāns. "Ideja ir tāda: jāuzliek ir jautājumi, un tad mēs apskatāmies, ko man vajag palīdzēt, nevis tā, ka viņš iet tur un kā aklais mēģina. Jo mans uzdevums ir tāds: vajag Uģi pasaukt – pasaucam, vajag Marču pasaukt – pasaucam, vajag kādu no domes – viss, saliekam. Maršāna uzdevums esot komunikācija ar ierēdņiem, un, tikko kāds tur čakarē, tā uzreiz ziņot, un es attiecīgi pieslēdzos un skatos, kā mēs to risinām," skaidroja A. Šlesers. Kad pēc 10. Saeimas vēlēšanām A. Šlesers pameta Rīgas domi, biznesa jautājumu risināšanā tika iesaistīts viņa partijas biedrs, pašreizējais Rīgas vicemērs Andris Ameriks. Tolaik uzņēmējiem bija svarīgi saņemt visas nepieciešamās atļaujas jaunā minerālmēslu termināļa būvniecībai Kundziņsalā, ko RTO veidoja kopā ar Krievijas koncernu "Уралхим". "Andri, šito jautājumu mums ir jāatrisina *кровь с носу*," A. Šlesers 2011. gada februārī skaidroja A. Amerikam. A. Ameriks atbildēja, ka neesot problēmu: "Lai Askolds skraida! Samaksā viņam naudu, lai viņš skraida!" Ameriks visam nevarot izsekot līdzi, tāpēc Šlesers no domes kā politiski atbildīgo par termināļa virzību nozīmēja citu savu partijas biedru – Mājokļu un vides komitejas vadītāju Vjačeslavu Stepaņenko. A. Šlesera slēptās īpašuma tiesības izgaismojas vairākās *Rīdzenes sarunās* 2010. un 2011. gadā. Atklāti par sev piederošajiem uzņēmumiem 2010. gada novembrī Šlesers "Rīdzenē" runāja ar uzņēmēju Ivo Zonni. "Tā kā es satiksmes sektorā sēdēju, nu, būtu ļoti dīvaini, ja es nesaprastu, ka tur ir perspektīvas," skaidroja A. Šlesers. Viņš stāstīja, ka ar norvēģu uzņēmumu "Varner", iesaistoties nekustamo īpašumu biznesā Rīgā, viņi noslēguši vienošanos ar ostu par Andrejsalas zemēm un izpirkuši daudzas privātas kompānijas, tajā skaitā – RTO. "Kad pirkām, tas bija mazs uzņēmums," stāstīja A. Šlesers. Tiek pieminēts arī jaunais "Riga Fertilizer Terminal". "Es koncentrējos uz to, ka šitas ir pamatbizness. Jāuzbūvē viens ķīmijas kravu terminālis, viens konteineru terminālis." Viņš arī lielījās, ka RTO apgrozīšot 150 miljonus gadā. "Tāds ir mērķis, pa druskai neko nevar izdarīt. Man tur pietiekami lielas, kā saka, daļas ir tajā struktūrā." Daudzās sarunās 2010. un 2011. gadā arī tiek apspriesti A. Šlesera plāni, ar kādu shēmu palīdzību legalizēt savas īpašuma tiesības. "Man ir nepieciešams kaut vienā vietā

parādīt savu dalību," 2011. gada janvārī saka A. Šlesers. Savukārt V. Koziols brīdina: "Kliegs un bļaus, ka tu, būdams ministrs, plānoji, ka tu kādreiz kļūsi īpašnieks, un tu pieņēmi lēmumu savā labā." – "No 2004. līdz 2011. gadam ir septiņi gadi, kuru ietvaros ir pieņemti desmitiem dažādu lēmumu," atgādināja arī sarunā klātesošais RTO vadītājs Ralfs Kļaviņš. Tomēr A. Šlesera vēlmes piepildījās: kopš 2016. gada Aināra Šlesera un arī Andra Šķēles uzvārdi ir oficiāli atrodami RTO īpašnieku struktūrā;

4) *Rīdzenes sarunas* atklāj ne vien savtīgos nolūkos pieņemtus lēmumus Rīgas brīvostā un Rīgas pašvaldībā, bet arī liecina par iespējamu ietekmi uz likumdošanas procesu Saeimā. Vairākās sarunās tiek spriests par grozījumiem likumos, kas atvieglotu uzturēšanās atļauju izsniegšanu. No sarunām izriet, ka Šleseram grozījumi nepieciešami, jo tas sekmētu biznesu Zaķusalā. Šleseram šajā vietā ir grandiozi plāni, kuru īstenošanai ir nepieciešami 100 investoru – pa 100 tūkstošiem katram. Oficiāli viņa vārds Zaķusalas attīstītāja "Zaķusala Estates" īpašnieku vidū nav atrodams kopš 2002. gada, kad viņš sāka gaitas politikā. Taču sarunu saturs nepārprotami liecina, ka viņš personiski plāno biznesa attīstību šajā teritorijā;

5) tāpat *Rīdzenes sarunas* liecina, ka A. Šlesers, esot satiksmes ministra amatā, iespējams, pieņēmis lēmumus personiska labuma, nevis valsts interesēs. Proti, 2009. gada februārī, neilgi pirms tam, kad A. Šlesers kā satiksmes ministrs parakstīja jauno *airBaltic* akcionāru līgumu ar Bertolda Flika kompāniju "Baltijas Aviācijas sistēmas", abi tikās "Rīdzenes" numuriņā un pārrunāja līguma detaļas. A. Šlesers norādīja, ka jaunais akcionāru līgums ir jāveido pēc principa, ka valsts vēlāk kļūs par mazākuma akcionāru lidsabiedrībā. B. Flikam esot jācenšas iegūt vairākumu, papildus nopirktajām akcijām izmantojot arī uzņēmuma obligāciju konvertēšanu. "Tev vajadzēs pateikt, ka tu gribi konvertēt, ka tu gribi pārņemt un ka tu vēl neesi sameklējis naudu, bet ka tu to izdarīsi," B. Fliku pamācīja A. Šlesers. Bertolds Fliks bija biežs viesis "Rīdzenē". Abu sarunas liecina, ka B. Fliks regulāri atskaitījās A. Šleseram par savu darbu, abi sīki un smalki plānoja Rīgas lidostas apkaimes teritorijas attīstību un sprieda par *airBaltic* finanšu grūtību risināšanu. 2011. gada sākumā A. Šlesers *airBaltic* nākotni pārrunāja arī ar Aivaru Lembergu. Sarunā A. Šlesers atklāja: "*airBaltic* ir mans projekts, kuru es esmu virzījis – man liekas, gana veiksmīgi –, un Fliks tomēr arī veiksmīgi to visu izpildīja." Cita starpā A. Šlesers pavēstīja, ka ir piestrādājis pie tā, lai no *airBaltic* aizietu investors SAS un pavērtos iespējas iegūt lidsabiedrības kapitāla daļas. Viņš arī piedāvāja A. Lembergam kopā ar viņu, Andri Šķēli un Vladimiru Antonovu kļūt par uzņēmuma līdzīpašniekiem. "Uztaisīt struktūru Luksemburgā pēc pilnīga konsensusa formāta, kur Antonovam jāsaņem ceturtā daļa un mums jāpatur trīs." Lembergs piekrita, taču vēlējās kaut ko

samaksāt, lai nebūtu tā, ka vienā jaukā brīdī kāds atnāks un teiks: "A kā tu te nokļuvi?" A. Šlesers sacīja: "Kopīgiem spēkiem ir jāatrod, lai tā cena ir zemāka, bet tik, cik naudu vajadzēs, mēs sakārtosim.";

6) līdzīgi kā Satiksmes ministrijā, arī Rīgas domē A. Šlesers kala plānus saviem projektiem, liecina *Rīdzenes sarunas*. 2009. gada decembrī viņš ar "Lattelecom" vadītāju Juri Gulbi sprieda, kā sakārtot jautājumus Rīgā. Esot nepieciešams vienots menedžments, citādi katrs darot kaut ko savu. "Uzliekam tādu ilgtermiņa programmu, jo Rīgas dome, ja šoreiz mēs varam sapakot, nu, tas ir kaut kas liels," sacīja A. Šlesers. Abi sprieda arī par LMT un "Lattelecom" nākotni. "Nododam viņiem to LMT, uztaisām *dīlu*, ka mēs savācam "Lattelecom"." saka A. Šlesers.

7. Komisijas 2017. gada 4. decembra sēdē, kurā tika izskatīts jautājums "Iespējamie Satversmes pārkāpumi", bijušais Valsts prezidents Valdis Zatlers paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

1) viennozīmīgi mēs *Rīdzenes sarunu* dalībnieku grupu varam saukt par ietekmes tirgus dalīšanas grupu. Šeit tas arī parādās, ka tiek dalīta ietekme, un šeit nav svarīgi, vai tu piederi pozīcijai vai opozīcijai, – piedalās gan valdošās koalīcijas pārstāvji, gan opozīcijas pārstāvji. Tātad tam nav nekāda sakara ar politisko procesu, tā ir tiešā nozīmē ietekmes dalīšanas vai ietekmes tirgus vieta, kur dalībnieki to arī paši skaidri apzinās un pat lepojas ar to;

2) katra prezidenta amata kandidāta sameklēšana un izvirzīšana ir politisks process, kurā notiek sarunas starp dažādiem politiskiem spēkiem ar vienu mērķi – savākt vairākumu konkrētajam kandidātam. Kā tieši konkrēti tika vāktas šīs balsis, man nav zināms tieši tāpēc, ka prezidenta ievēlēšana ir aizklāts process. Un varu pateikt tikai vienu, ka visas partijas – gan opozīcijas, gan pozīcijas – priecīgas stāstīja, ka ar viņu balsīm es esmu ievēlēts. Tātad šī norma, kad it kā tiek noslēpts, kas tad īsti ir balsojis, īstenībā veicina to, ka ir balsojuši visi un visi ir priecīgi izmantot prezidenta politisko ietekmi. Kad šī ietekme beidzas? Tajā brīdī, kad tiek dots prezidenta zvērests, kur ir skaidri pateikts, ka ir jākalpo tautas interesēs, tautas labklājībai, pret visiem jāizturas taisnīgi un vienādi. Tātad tajā brīdī arī ir prezidenta morālā atbildība izbeigt kalpot kādam konkrētam politiskam spēkam, bet kalpot valstij. Tā ka, manuprāt, tas beidzas tajā brīdī, kad Valsts prezidents dod zvērestu;

3) ja prezidents piekrīt balotēties otrajam termiņam, viņam ir skaidri jāsaprot, kas viņu atbalstīs un vai būs vairākums. Un, ziniet, mūsu valstī tagad pieņemts tā, ka to nevienu brīdi nevar zināt, jo tad ir balsis, tad nav balsu. Un tā ir ļoti normāla, ierasta politiskā prakse Latvijā, ka var pucēt kurpes un gludināt bikses un pēc trīs dienām atkal ir cits paziņojums: "Ziniet, nav balsu, nav balsu!" Tā ka prezidentam pašam šo procesu ir

grūti ietekmēt. Es pats personīgi uzskatīju, ka tas ir zem mana goda – kādam lūgties. Un šajā ziņā es varu viennozīmīgi pateikt, ka Šlesera kunga vārdi, ka es esmu zvanījis un lūdzies, ir absolūti meli. Tas droši vien liecina par Šlesera kungu daudz vairāk, nekā mēs šobrīd iedomājamies. Tas nozīmē, ka viņam melot ir norma;

4) der apzināties to, ka tieši tajās debatēs, kur bija valdošā koalīcija (tātad – ZZS ar VIENOTĪBU), uz tikšanos aicināja potenciālo prezidenta kandidātu Valdi Zatleru. Un man uzdeva tādu jautājumu: "Vai jūs otrajā termiņā būsiet tikpat nevaldāms kā Vaira Vīķe-Freiberga?", kur, manuprāt, liekas, ka šo cilvēku izpratnē "nevaldāms" nozīmē "patstāvīgs". Un prezidentam ir jābūt patstāvīgam no pirmās ievēlēšanas dienas, nevis dalot – pirmais, otrais termiņš, pieradinātais, nepieradinātais prezidents. Tas ir pārāk nopietns postenis valstī, lai pret viņu tā izturētos;

5) [2011.gads. Kā jūs uzskatāt: vai, jūsuprāt, Saeima lika (un, ja lika, – tad kādus) šķēršļus šīs lietas izmeklēšanai par konkrēto kriminālllietu, par ko mēs visu laiku runājam?] Tad mums jārunā arī par konkrēto balsojumu. Es vēlreiz atgriezīšos pie šīs domas, ka eksistē divas paralēlās varas: tautas vēlētu pārstāvju veidota vara, tātad likumīgā vara, kuru reprezentē valdība, kas tajā laikā bija unikāla parādība Latvijas vēsturē – tikai divas partijas veidoja valdību ar 55 balsīm Saeimā. Tātad valdība, kuru mēs visi gaidām un gribam, lai tā būtu lemtspējīga, kurā ir tikai divi partneri, kas spēja samērā ātri vienoties par valdības prioritātēm un arī veidiem, kā šīs prioritātes tiks īstenotas. Šādā situācijā, kas bija ļoti liela priekšrocība tā laika valdībai, valdība ir irdināta no iekšpuses. Pamazām parādās balsojumi, kur vairākums tiek veidots no ZZS, "Saskaņas centra" un "Par labu Latviju" deputātiem. Tātad faktiski mūsdienās teiktu: netiek pildīts koalīcijas līgums. Bet, ja mēs paskatāmies dziļāk *Rīdzenes sarunu* kontekstā, tā ir tieši tā vide, kas realizēja šo paralēlo varu vai tirdzniecību, vai vienošanos par ietekmi varā, ar saviem mērķiem, un kur nebija šīs robežas starp pozīciju un opozīciju. Tā tas veidojās. Un, manuprāt, tas liecina par zināma veida divvaldību vai arī, teiksim, paralēlo varu. Var teikt arī – par demokrātijas privatizāciju, kā es to teicu tajā laikā. Balsojums par iespējām izdarīt kratīšanu Šlesera mājās bija konkrēta Saeimas izšķiršanās: vai iestāties par taisnīgumu, par tiesiskumu un paust tautai gatavību to darīt. Un valdošajai koalīcijai bija pietiekami daudz balsu, lai to varētu izdarīt. Bet notika pretējais: tika aizstāvētas viena cilvēka personiskās intereses, un šo aizstāvību veica gan daļa pozīcijas, tātad valdošās partijas, ZZS, gan opozīcijas partija. Tātad faktiski Saeima demonstrēja gatavību aizstāvēt viena cilvēka individuālās intereses [ar to domāju lēmumu atteikt dot piekrišanu Šlesera kratīšanai] vairāk nekā valstiskās intereses par tiesiskumu, par patiesības noskaidrošanu, arī būtiski – par sava prestiža celšanu. Tātad šis divvaldības moments vai paralēlo varu moments bija tas, kas lika man izšķirties par rīkojumu Nr.2. Pēdējā izšķiršanās bija

tāda, ka es pajautāju gan tā laika valdības vadītājam Valdim Dombrovskim, gan tā laika Saeimas priekšsēdētājai Solvitai Āboltiņai, vai viņi ir spējīgi panākt valdības turpmāko rīcību kā pozīcijai. Viņi atbildēja, ka nē, viņi šo stāvokli nespēj ietekmēt. Es pajautāju, vai viņi ir spējīgi izveidot kādu citu valdību, kur šis moments neeksistētu, viņi atbildēja, ka nē, viņi nav spējīgi. Un tad katrā ziņā bija jāķeras pie Satversmē noteiktās iespējas: ja Saeima nespēj pati lemt, dot iespēju lemt tautai referendumā, kur tauta arī parādīja savu attieksmi pret Saeimu un pret šo procesu, ko mēs vienkāršāk saucam par "valsts nozagšanas" procesu;

6) tas, ko es runāju par divvaldību, ir, ka ir vēlēta valdība, ir skaidra pozīcija un cilvēki – tauta – nespēj saprast, kas tad ir atbildīgs. Un tai pašā laikā lēmumi tiek pieņemti ne jau pat Koalīcijas padomes sēdēs, ne valdības sēdēs, bet ļoti dīvainā cilvēku kombinācijā, kur vienīgais, kas viņus vieno, ir ietekmes dalīšana savās personiskajās interesēs. Es vēlreiz atkārtoju: kur notiek sarunas? Kādu cilvēku starpā? Ar kādu mērķi? Politiskās sarunas starp partijām, politiskās sarunas ar partijām un prezidentu – jā, tas viss ir politiskā procesa sastāvdaļas, ieskaitot Koalīcijas padomi. Tātad tautai ir skaidri redzami instrumenti, kā notiek politiskais process un kā notiek politiskās sarunas. Sarunas "Rīdzenē" nebija politiskās sarunas;

7) [jēdziens "valsts nozagšana", "sagrābšana", alternatīvi – "demokrātijas privatizācija"] ir figurējis vienmēr. Un šīs *Rīdzenes sarunas* ir pierādījums tam, ka bija pamats, lai šādus terminus lietotu. 2007., 2008. gads bija, kad par tām lietām tika runāts. Man ir grūti pateikt, vai es esmu vai neesmu lietojis šos terminus, bet es zinu, ka, stājoties amatā, tieši sarunas par "valsts nozagšanu" bija ļoti aktuālas Latvijas medijos;

8) visi tie, kas centās pastāvēt uz slēgtām vēlēšanām, dod iespēju slēptam tirgum, nevis atklātām politiskām sarunām, kur katrs argumentē un arī vienojas, kas ir normāli. Bet kaut kur, kad daži cilvēki tikai, varbūt tajās pašās "Rīdzenes" telpās sarunā uzspiež savu viedokli citiem, un kāpēc ir tie argumenti, tā arī nekļūst zināms. Tāpēc tās visas lietas faktiski pēc rīkojuma Nr.2 ir vērstas par labu. Un šobrīd tas vairs nav iespējams. Vai tāpēc politiskā cīņa ir kļuvusi, teiksim, maigāka? Nē, politiskā cīņa ir tikpat asa kā vienmēr. Bet tā tomēr vairāk virzās uz ideju cīņas pusi, nevis uz vienkārši tādas "zem galda" sarunāšanas cīņas pusi. Redziet, visiem šiem cilvēkiem piemīt arī viena īpašība – šad tad palielīties ar to, ko viņi ir panākuši, ko viņi ir ievēlējuši, ko viņi un kā viņi to ir sarunājuši. Tā ka gan jau paši atzīstas ik pa brīdim, kā tas ir noticis. Bet atklātais balsojums ir liels solis uz priekšu, jo ir jāargumentē publiski;

9) [atsevišķi cilvēki varēja ietekmēt lēmumu pieņemšanu Saeimā, varēja ietekmēt rezultātus] tieši ar to pozīcijas un opozīcijas partijas biedru pārklāšanos. Un katrai partijai tomēr bija kāds līderis vai ideoloģijas tēvs, pat grūti to nosaukt, drīzāk – līderis, jo tas, kas uzdod toni, tas pasaka, kā jādara, un pārējie seko. Atkārtošu vēlreiz:

tā problēma jau bija, ka tas process nebija koalīcijas ietvaros, tas process, teiksim, nebija valdības ietvaros, tas nebija pat Koalīcijas padomes ietvaros. Tas bija slēpts, slepens process, kur nebija robežas pozīcija–opozīcija, kur vienkārši bija: man ir ietekme, tev ir ietekme, mums visiem ir ietekme. Un tas arī parāda to, ka caur dažādiem ceļiem – gan caur opozīciju, gan caur pozīciju, manipulējot caur savām partijām, iestāstot viņiem kaut kādus ļoti labus, sirsnīgus argumentus, kāpēc jābalso tieši tā, – varēja manipulēt ar pašas Saeimas lēmumu;

10) pajautājiet tai partiju apvienībai, cik liela ietekme tajā ir Lembergam. Un vienmēr ir jāpajautā, ko Lembergs teiks, ja. Un, redziet, Lemberga kungs ir darba spējīgs, ar lielām darba spējām, un viņš vienmēr atnāk uz šo koalīciju vai savas partijas, vai savas partijas apvienības sapulci sagatavojies. Un, ja pārējie atnāk nesagatavojušies, loģiski, ka viņš dominē. Un viņš to ir iemācījies. Tā ka pašās partijās jāmeklē iemesls, kāpēc viņš spēj ietekmēt;
11) vēsture ir tāda, ka mums bija tā saucamais prihvatizācijas periods, mums bija jaunas varas veidošanas periods, mums bija periods, kad faktiski cilvēku, viņa viedokli vai viņa balsojumu varēja nopirkt par ļoti lētu cenu. Un tie "faili" jau glabājas. Un ir iespējas šantažēt šos cilvēkus līdz pat šai dienai – vai par kādu saimniecisku nodarījumu, vai par kādu politisku balsojumu. Ja mēs atcerēsimies deviņdesmitos gadus, tas nebija nekas jauns. Pat ministrus iecēla uz laiku, lai tie izdarītu konkrētu uzdevumu un pēc tam mierīgi ietu pensijā. Es domāju, visi atceras – varbūt arī neatceras – ministru L. Strujeviču. Viņš savu darbu padarīja un aizgāja. Un tā bija tāda deviņdesmito gadu prakse. Un šeit ir tas paradokss, ka faktiski Ainārs Šlesers ienāca politikā ar skaidru mērķi – iet pret šo praksi. Paskatīsimies viņa pirmās vēlēšanas, viņa saukļus, viņa gandarījumu par to, ka viņi ies līdz galam un nepieļaus šādu politiku vairs Latvijā. Beidzās ar to, ka visi bija vienā laivā. Bet es domāju, ka mums jāsaprot, ka šis pārejas periods, teiksim, no padomju okupācijas, plānveida ekonomikas uz brīvu pasauli, demokrātisku iekārtu un arī uz brīvu tirgu – tas jau nav vienkāršs. Un joprojām mēs esam mantojumā saņēmuši to, ka ir iespējas ietekmēt cilvēkus par to, ko viņi ir darījuši deviņdesmitajos gados. Un ir cilvēki, kas ļoti efektīvi to izmanto. Ir vēl otra lieta, par ko noteikti jārunā. Šādā jaunā demokrātijā – kam tad bija faktiski partiju organizēšanas pieredze? Komunistiskās partijas biedriem. Tiem, kas kalpoja komunistiskajam režīmam. Un, kā mēs redzam līdz šai dienai, viņi ir labāk organizēti, viņi zina arī, kā ietekmēt savus partijas biedrus, jo komunistiskā partija bija specifiska, tā bija vienīgā partija Padomju Savienībā. Tā ka, es domāju, vēl jāpaiet gadiem 20, lai mēs atbrīvotos no šādiem mantojumiem;
12) klasiskā veidā, kā mēs runājam par demokrātiju un politisko procesu demokrātijā, tās [*Rīdzenes sarunas*] noteikti nebija politiskās sarunas. Ir zināmi instrumenti,

institūcijas, kur notiek politiskās sarunas. Šeit mijās, kā es vēlreiz atkārtošu, pozīcija, opozīcija un saimnieciskie darbinieki. Šeit savijās viss kopā, un te nevar runāt par kaut kādu politisku procesu ar mēģinājumu nodibināt valdību vai mēģinājumu nosacīti lobēt kādu konkrētu likumu. Šeit bija, teiksim, kaut kas tik netipisks, kas ir iespējams tikai postpadomju laikā. Tas tomēr bija savējo klubiņš, kurā cilvēki runājās diezgan atklāti;

13) pieņemsim, viens no dalībniekiem faktiski atzinās likuma pārkāpumā – ja viņš to pašu, ka viņam caur citiem cilvēkiem, caur citiem uzvārdiem, pieder īpašums, līdz ar to viņš nav to deklarējis, atkārtotu izmeklētājam, tas tiktu uzskatīts par pierādījumu. Viennozīmīgi tas tiktu uzskatīts par pierādījumu. Tas, ka šobrīd izmeklēšanas iestādes nespēj atrast pierādījumus šim faktam, kurā pats cilvēks atzinās, tas vien liecina par to, kādi procesi notika "Rīdzenē". Tātad ļoti atklāti. Tai pašā laikā, teiksim, arī ar visiem, kā saka, viena, otra uzmešanas un blefošanas elementiem. Tas ir vairāk raksturīgi tomēr saimnieciskas ietekmes dalīšanai personiskās interesēs. *Rīdzenes sarunās* nav tekstu konkrēti par politiskām idejām. Tur neatradīsiet nevienu tekstu par politiskām idejām;
14) es jums minēšu dažas atšķirības [starp *Rīdzenes sarunām* un Koalīcijas padomi]. Pirmkārt, Koalīcijas padome notiek atklāti, notiek Saeimas telpās. Tas, ka tās notiek, ir atklāts fakts. Un notiek Saeimas telpās. Tātad tur, kur sēž visi deputāti. Tajās piedalās tikai valdošās koalīcijas politiķi, un pēc tām seko preses konference. Un tagad liksim pretī *Rīdzenes sarunas*. Par tām neviens neko nezina, tajās piedalās gan pozīcija, gan opozīcija, un pēc tām nenotiek preses konference;
15) šeit jāsaprot tas, ka nevajag sacerēt kaut ko klāt. Vajag rēķināties ar to, kas notika, kas piedalījās, par ko runāja, un vai tur bija likuma pārkāpumi. Tas bija jānoskaidro. Politiskā procesā normāli cilvēki runā viens ar otru, partijas tiekas ar partijām, prezidents tiekas ar partijām, ir Koalīcijas padome, tas ir samērā atklāts process, kurš vienmēr beidzas ar sabiedrības informēšanu. Šeit nekā tāda nebija. Šeit bija slepenas sarunas, slepenā sastāvā, slēptas no sabiedrības, ar ļoti savtīgām interesēm. Es vēlreiz atkārtošu – tās nebija politiskās sarunas starp valdošo koalīciju vai nosacīti starp opozīciju. Tās bija sarunas principā starp ietekmīgiem cilvēkiem;
16) mana prakse bija ļoti vienkārša. Valsts prezidentam jārunā ar visiem politiskajiem spēkiem, pat ar tiem, kas izstājas no savām partijām, no savām frakcijām, jā, arī tās es aicināju. Un šādas sarunas notika vai nu Rīgas pilī, vai Jūrmalas rezidencē, tātad Valsts prezidenta darbavietā. Un pilnīgi skaidrs, ka tas notika katru gadu, jūnijā, pirms prezidenta uzrunas Saeimā, tas notika katru reizi, kad bija jāveido valdība, tas notika tajā ekonomiski grūtajā laikā, kad bija jāpieņem visi šie nepopulārie fiskālās disciplīnas likumi. Saprotiet, ir pietiekami daudz procesu jeb, kā saka, institūciju, kur

tas viss risinās. Bet to dara valdība. Jūs saprotat? Jūs jau varat teikt, ka katrā virtuvē var sanākt trīs cilvēki un par kaut ko runāt. Bet saprotiet – tas nav politiskais process;

17) es domāju, ka lobēšanas likums noteikti ir vajadzīgs. Bet lobisti parasti lobē kādu vienu konkrētu tēmu, kādas konkrētas intereses, un tās ir redzamas, utt. Viņi lobē, pārliecina publiku, pārliecina deputātus, pārliecina faktiski arī par šāda likuma nepieciešamību. *Rīdzenes sarunas* nav nekāds lobisms. Tas nav lobisms! Tā ir ietekmes sarunāšana, ietekmes pārdalīšana vai apmaiņa vai ietekme uz bartera darījumu. Tam nav nekāda sakara ar lobismu. Tā ir pilnīgi kaitīga parādība, kam nav sakara ar lobismu. Jo tas, ka ir cilvēku pilsoniskās grupas, kam ir kādas intereses, un viņi grib tās fiksēt likumos, un lobists ir tas cilvēks, kas iet viņu vārdā, to dara, tas daudzviet pasaulē notiek, un tas ir caurspīdīgi, tas ir redzami. Mēs zinām, šis cilvēks ir reģistrējies. Mēs zinām, kā vārdā viņš runā. Saprotiet, tas palielina atklātību. Lobists darbojas atklāti;

18) tas ir Satversmes tiesas kompetencē – [noteikt, vai] ir ievērota vai nav ievērota Satversme. Un es atturēšos no komentāriem, šeit ir pārkāpta vai nav pārkāpta Satversme. Tātad mūsu valstī ir Satversmes tiesa, kura vērtē, vai kāds normatīvais akts vai process ir atbilstošs mūsu Satversmei. Tās ir Satversmes tiesas tiesības, un es negribētu šeit jaukties iekšā Satversmes tiesas kompetencē.

3.2. **Komisijas secinājumi**

1. Komisija par atbilstošāko, precīzāko angļu valodas frāzes "state capture" tulkojumu latviešu valodā ir atzinusi vārdus "valsts sagrābšana".

2. Komisija ņem vērā, ka jēdziens "valsts sagrābšana" nav juridisks (tostarp – krimināltiesisks) jēdziens. Tas nav arī starptautiskās konvencijās lietots jēdziens (tāds, attiecībā uz kuru pastāvētu stingrs, nemainīgs, vienots starptautisks juridisks standarts). To lieto noteiktas situācijas raksturošanai analītiskos un pētnieciskos darbos, taču tā saturs nav precīzi definēts. Komisija atbalsta juristu diskusijas organizēšanu par jēdziena "valsts sagrābšana" iestrādāšanu normatīvajos aktos.

3. Jēdziena "valsts sagrābšana" vietā dažkārt tiek lietots jēdziens "politiskā korupcija". Savukārt jēdziena "korupcija" legālā jeb likumā ietvertā definīcija zināmā mērā aptver tādu valsts amatpersonu rīcību (darbību vai darbību kopumu), kuru varētu attiecināt uz "valsts sagrābšanu" tajā izpratnē, kādu to skaidrojušas Komisijas sēdēs uzklausītās personas. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 1. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka "Korupcija šā likuma izpratnē ir kukuļošana vai jebkura cita valsts

amatpersonas rīcība, kas vērsta uz to, lai, izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, iegūtu nepelnītu labumu sev vai citām personām".

4. Latvijā ir pieņemts un ir spēkā likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā". Saskaņā ar tā 2. pantu likuma mērķis ir "nodrošināt valsts amatpersonu darbību sabiedrības interesēs, novēršot jebkuras valsts amatpersonas, tās radinieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonas darbību, veicināt valsts amatpersonu darbības atklātumu un atbildību sabiedrības priekšā, kā arī sabiedrības uzticēšanos valsts amatpersonu darbībai".

5. Tādējādi jau šobrīd ar spēkā esošiem likumiem valsts varā ir aizliegta:
   1) kukuļošana vai jebkura cita valsts amatpersonas rīcība, kas vērsta uz to, lai, izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, iegūtu nepelnītu labumu sev vai citām personām (korupcija),
      un
   2) valsts amatpersonas darbība, kas nav sabiedrības interesēs vai ir pretēja tām un kas izpaužas kā valsts amatpersonas, tās radinieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekme uz valsts amatpersonas darbību (interešu konflikts).

6. Komisija secina, ka jēdzienu "valsts sagrābšana" raksturo:
   1) situācijas, kurās politisko lēmumu pieņēmēji pieņem lēmumus, lai gūtu prettiesisku vai slēptu (necaurredzamu) ekonomisko labumu, proti, persona apzināti, ar nodomu izmanto iespēju pieņemt vai grozīt likumu nolūkā panākt, lai gūtu labumu tās personiskās ekonomiskās intereses;
   2) personu rīcības motivācija (nodoms), proti, ar politisku lēmumu pieņemšanu var gūt personisku ekonomisko labumu un personai ir nodoms to gūt sev vai sev pietuvinātām personām;
   3) valsts amatpersonu – politisko lēmumu pieņēmēju – rīkošanās savtīgos nolūkos (personiskās ekonomiskās interesēs), izmantojot tām piešķirto valsts varu (savu politisko varu) kā savu ekonomisko interešu apmierināšanas instrumentu, proti, lai iegūtu, saglabātu un vairotu sev ekonomiskus labumus uz valsts un sabiedrības rēķina;
   4) darbības ar mērķi nodrošināt tiešu vai pastarpinātu personisku ekonomisko labumu, kuru iespējamās pazīmes var būt, piemēram:
      a) valsts varas (likumdevējas varas, izpildvaras u. c.) procesa neleģitīma ietekmēšana;
      b) partiju vai atsevišķu politiķu slēpta finansēšana;

c) mantisku un nemantisku labumu prettiesiska nodrošināšana konkrētām valsts amatpersonām;
d) "uzticamu personu" iecelšanas un/vai "nelojālu personu" atcelšanas (aizstāšanas) nodrošināšana noteiktos valsts institūciju amatos nolūkā kontrolēt un ietekmēt lēmumu pieņemšanu konkrētās institūcijās, nozarēs, jomās u. tml.

7. Likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 11. pants "Administratīvo aktu izdošanas, uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkciju veikšanas un līgumu slēgšanas ierobežojumi" nosaka:
   a) valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radinieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti (pirmā daļa);
   b) valsts amatpersona nedrīkst izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās (otrā daļa).

   Likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 11. panta piektajā daļā noteikts, ka "šajā pantā noteiktie administratīvo aktu izdošanas ierobežojumi neattiecas uz Saeimas deputātiem un Ministru kabineta locekļiem gadījumos, kad minētās valsts amatpersonas piedalās attiecīgi Saeimas vai Ministru kabineta administratīvo aktu izdošanā". Līdzīgi arī šā panta sestās daļas 1. punktā noteikts, ka "šā panta pirmajā un otrajā daļā noteiktie ierobežojumi neattiecas uz [...] Saeimas deputātiem, Ministru kabineta locekļiem vai pašvaldības domes deputātiem gadījumos, kad minētās valsts amatpersonas piedalās ārējo normatīvo aktu vai politisko lēmumu pieņemšanā".

8. Līdz ar to Komisija secina, ka jēdziens "valsts sagrābšana" nav pilnībā aptverts ar likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" regulējumu. Interešu konflikts var pastāvēt arī gadījumos, kad Saeimas deputāti un Ministru kabineta locekļi piedalās attiecīgi Saeimas vai Ministru kabineta administratīvo aktu izdošanā vai kad minētās valsts amatpersonas piedalās ārējo normatīvo aktu vai politisko lēmumu pieņemšanā, ļaunprātīgi izmantojot sev ar likumu piešķirtās tiesības. Tie ir gadījumi, kad valsts amatpersona, pildot valsts amatpersonas pienākumus, veic darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radinieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti. Taču šādas darbības un to aizliegums jau ir aptverts ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 1. panta pirmajā daļā minēto "korupcijas" legālo definīciju.

9. Komisija secina, ka darbības, kas tiek klasificētas kā "valsts sagrābšana", var izdarīt kā valsts amatpersonas, tā arī citas personas – ietekmējot valsts amatpersonu rīcību.

10. Jēdziens "valsts sagrābšana" galvenokārt ir izmantojams politisku procesu vai notikumu sabiedriski politiskā analizēšanā un izvērtēšanā. Lai veicinātu sabiedrības izpratni par jēdziena "valsts sagrābšana" būtību, Komisija vienojas par šādu šā jēdziena darba definīciju: "**Valsts sagrābšana ir *politiskā korupcija, kas izpaužas kā apzināta valsts amatpersonu rīcība normatīvo aktu, administratīvo aktu un politisku lēmumu pieņemšanā vai to pieņemšanas procesu ietekmēšanā, lai gūtu sev vai sev pietuvinātām personām ekonomisku labumu***."

11. Jēdziens "valsts sagrābšana" galvenokārt ir izmantojams politisku procesu, faktu, notikumu sabiedriski politiskā analizēšanā un izvērtēšanā (tostarp – masu informācijas līdzekļos).

12. Komisijas ieskatā "valsts sagrābšanas" ietvaros var tikt veiktas darbības, kuras ir sodāmas saskaņā ar Krimināllikuma normām, tiesībaizsardzības iestādēm konstatējot un likumā noteiktajā kārtībā pierādot konkrētu noziedzīgu nodarījumu sastāvu konkrētu personu rīcībā, piemēram:
    1) krāpšana (Krimināllikuma 177. pants);
    2) noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana (Krimināllikuma 195. pants);
    3) ziņu nesniegšana un nepatiesu ziņu sniegšana par līdzekļu piederību un patieso labuma guvēju (Krimināllikuma 195.[1] pants);
    4) izvairīšanās no deklarācijas iesniegšanas (Krimināllikuma 219. pants);
    5) dokumenta viltošana, viltota dokumenta izmantošana (Krimināllikuma 275. pants);
    6) dienesta pilnvaru pārsniegšana (Krimināllikuma 317. pants);
    7) ļaunprātīga dienesta stāvokļa izmantošana (Krimināllikuma 318. pants);
    8) kukuļņemšana (Krimināllikuma 320. pants);
    9) starpniecība kukuļošanā (Krimināllikuma 322. pants);
    10) kukuļdošana (Krimināllikuma 323. pants);
    11) valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu pārkāpšana (Krimināllikuma 325. pants);
    12) neatļauta piedalīšanās mantiskos darījumos (Krimināllikuma 326. pants);
    13) tirgošanās ar ietekmi (Krimināllikuma 326.[1] pants).

13. Tā kā jēdziens "valsts sagrābšana" nav juridisks jēdziens un agrāk nav bijis ietverts un skaidrots nevienā likumā, kriminālprocesos nav pamata izmeklēt politiskos procesus, jo tie likumā nav definējami kā noziedzīgi nodarījumi. Jāizmeklē un jāpierāda konkrētas

noziedzīgas darbības. Taču, Komisijas ieskatā, "valsts sagrābšanas" izpratne un tās pazīmju konstatēšana turpmāk kriminālprocesu ietvaros var tiesībaizsardzības iestādēm palīdzēt noteikt konkrētu noziedzīgu nodarījumu patieso raksturu, sabiedrisko bīstamību un kaitīgās sekas (analoģiski kā ar "organizētās noziedzības" izpratni, kur atsevišķu noziegumu kaitējums iegūst citu vērtējumu, ja tiek konstatētas organizētās noziedzības pazīmes).

14. Valsts sagrābšana un tās centieni ir ne tikai morāli un politiski nosodāmi, bet arī var tikt sodīti saskaņā ar Krimināllikuma un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normām, konstatējot minētajos normatīvajos aktos paredzēto nodarījumu sastāvu.

15. Komisijas ieskatā, tāda valsts amatpersonu rīcība, kas atzīstama par "valsts sagrābšanu", var būt pretrunā Satversmei, jo ar "valsts sagrābšanu" var tikt pārkāpts Satversmes 2. pants, kas noteic, ka "Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai". Savukārt ja "valsts sagrābšanā" ir iesaistīti Saeimas deputāti, viņi pārkāpj arī Satversmes 18. pantu, jo ir devuši deputāta svinīgo solījumu, ka būs uzticīgi Latvijai un stiprinās tās suverenitāti. Par Satversmes pārkāpumu būtu ierosināma procedūra Saeimas deputāta atstādināšanai. Likumos ir jāiestrādā deputāta atstādināšanas procedūra.

16. *Rīdzenes sarunās* var saskatīt "valsts sagrābšanas" pazīmes, jo atsevišķos jautājumos ir apspriestas darbības, kas var liecināt par valsts varas kā instrumenta izmantošanu personiskā ekonomiskā labuma gūšanai. Piemēram, Komisija secināja, ka *Rīdzenes sarunas* norāda uz valsts amatpersonu iecelšanas un atcelšanas ietekmēšanu, kas ne vien apdraud sabiedrības intereses atsevišķu lēmumu pieņemšanā, bet arī var radīt būtiskus draudus Latvijas Republikas Satversmē nostiprinātajam varas dalījumam, amatpersonu ievēlēšanas/iecelšanas kārtībai un Satversmes 2. pantā garantētajai varas piederībai Latvijas tautai.

17. Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka ar attiecīgiem lēmumiem Kriminālprocess ir izbeigts, jo pirmstiesas izmeklēšanas stadijā netika konstatēti vai pierādīti konkrēti noziedzīgi nodarījumi, līdz ar to visas personas, kurām Kriminālprocesā bija tiesības uz aizstāvību, no kriminālatiesiskā viedokļa uzskatāmas par nevainīgām. Tā kā Kriminālprocesa un Operatīvās lietas materiāli ir klasificēta informācija, Komisija atturas no to satura publiskas apspriešanas un konkrētu personu teiktā iztirzāšanas. Pretējā gadījumā Komisijas secinājumi var tikt uztverti kā nevainīguma prezumpcijas pārkāpumi.

18. Komisijas ieskatā, Latvijā ir beidzot jāpieņem likums par lobēšanu. Tas palīdzēs noteikt robežšķirtni starp atļautām, leģitīmām un neatļautām, prettiesiskām politikas ietekmēšanas metodēm.

19. Komisija papildus norāda, ka Ģenerālprokuratūra ir veikusi pārbaudi saistībā ar A. Šlesera iesniegumu par to, ka, iespējams, V. Zatlers ir sniedzis apzināti nepatiesas ziņas. Taču šīs pārbaudes gaitā tas nav apstiprinājies un 2018. gada 3. janvārī pieņemts lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu.

4. daļa. **Faktori, kas noveda pie krimināllietas Nr. 16870000911 izbeigšanas pirmstiesas izmeklēšanas stadijā**

4.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

1. Lai izvērtētu Kriminālprocesa pirmstiesas stadiju, Komisija iepazinās ar Operatīvās lietas materiāliem un Kriminālprocesa materiāliem.

2. Komisijas izvērtējamie notikumi un fakti risinājušies šādos posmos:
   1) ir notikušas sarunas starp personām, kuras Operatīvās lietas ietvaros ir fiksētas ar tehniskiem līdzekļiem;
   2) uz Operatīvās lietas materiālu pamata ir uzsākts Kriminālprocess un tā ietvaros notikusi pirmstiesas izmeklēšana (veiktas kriminālprocesuālas darbības);
   3) ir pieņemti kriminālprocesuāli lēmumi par Kriminālprocesa izbeigšanu.

3. Operatīvās darbības ir ilgušas apmēram trīs gadus. Kriminālprocess norisinājies no 2011. gada 20. maija līdz 2016. gada 12. decembrim, tas ir, gandrīz piecus gadus un sešus mēnešus.

4. Komisijas 2017. gada 8. augusta sēdē KNAB priekšnieks Jēkabs Straume un KNAB Izmeklēšanas nodaļas vadītāja Ilze Kivleniece paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
   1) ir izveidota darba grupa un uzsākta pārbaude – izmeklētāji pārskata operatīvās darbības lietu (kuras daļējs saturs izmantots Kriminālprocesa izmeklēšanā), lai atkārtoti pārliecinātos, vai ir atrodama tāda informācija, kura varētu liecināt, ka nepieciešams uzsākt kriminālprocesu vai resorisko pārbaudi;
   2) KNAB bija ierosināta resoriskā pārbaude par žurnālā "Ir" un plašsaziņas līdzekļos izskanējušo informāciju par kādas amatpersonas iespējami nedeklarētām īpašuma

tiesībām RTO teritorijā, un tā ir beigusies ar lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu;

3) darba grupas ietvaros uzsākta un notiek jauna resoriskā pārbaude par iespējamu prettiesiska labuma pieņemšanu no amatpersonu puses;
4) turpinās dienesta izmeklēšanas komisijas darbs attiecībā uz iespējamu valsts noslēpuma objektu nozaudēšanu vai izpaušanu, un pastāv iespējamība, ka tiks arī uzsākts kriminālprocess par valsts noslēpuma izpaušanu un nozaudēšanu;
5) valsts noslēpuma objektu uzturēšanā, pārvaldīšanā un kontrolē KNAB tiek darīts viss, lai situāciju uzlabotu. Agrāk darbs bija balstījies uz paļaušanos, uzticēšanos cits citam. Tomēr ir vairāki gadījumi, kad noplūdusi informācija, un personas ir notiesātas par šādas informācijas izpaušanu;
6) šobrīd nav nepieciešami grozījumi Kriminālprocesa likumā, jo esošais ļauj pietiekami kvalitatīvi izmeklēt lietas, bet attiecīgi priekšlikumi, iespējams, būs.

5. Komisija ir iepazinusies ar Ģenerālprokuratūras Kriminmāltiesiskā departamenta 2017. gada 14. augusta ziņojumu "Par izmeklēšanas uzraudzību kriminālprocesā Nr.16870000911"[11], kuru ir parakstījis prokurors M. Leja un kurā ir norādīts:

"Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 37. panta pirmo daļu kopš kriminālprocesa Nr. 16870000911 uzsākšanas visā tā izmeklēšanas laikā biju izmeklēšanu uzraugošais prokurors.

Uzraugošā prokurora pienākumi noteikti Kriminālprocesa likuma 37. panta otrajā daļā. Svarīgākie uzraugošā prokurora pienākumi ir šādi:

- dot norādījumus par izmeklēšanas virzienu un izmeklēšanas darbību veikšanu, ja procesa virzītājs nenodrošina mērķtiecīgu izmeklēšanu un pieļauj neattaisnotu iejaukšanos personas dzīvē vai vilcināšanos;
- izskatīt sūdzības savas kompetences ietvaros.

Vispirms nepieciešams paskaidrot, kādi noziedzīgie nodarījumi izmeklēti šajā kriminālprocesā un kādi bija svarīgākie pierādāmie fakti, jo, tikai sniedzot šo informāciju, iespējams vispusīgi atspoguļot jautājumu par prokurora veiktajām darbībām un norādījumiem.

Kriminālprocesā galvenā uzmanība veltīta šādiem izmeklēšanas virzieniem:

- A. Šlesera slēptās īpašuma tiesības RTO (Krimināllikuma 219. p. 2. d., 325. p., 326. p., 318. p. 2. d.);
- A. Šlesera iespējamās pretlikumīgās darbības, lai par Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētāju ieceltu A. Ameriku (Krimināllikuma 320. p. 4. d., 323. p. 2. d.).

[11] Sk. Pielikumu Nr. 2.

Par pirmo izmeklēšanas virzienu vispirms norādāms, ka īpašuma tiesību noformēšana uz citas personas vārda kā tāda neveido nevienu no Krimināllikumā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Civiltiesiskajā literatūrā norādīts, ka šāda rīcība var būt tiesiska, ja tai nav prettiesiska mērķa, piemēram, lai atvieglotu īpašuma pārvaldīšanu vai apsaimniekošanu, ja īstais īpašnieks nav spējīgs vai nevēlas to darīt pats. Iemesls šādu rīcību vērtēt no kriminmāltiesiskā viedokļa rodas tad, ja persona, kura savas īpašuma tiesības noformējusi uz citas personas vārda, nepilda pienākumu, par kura neizpildīšanu var iestāties krimināltbildība, piemēram, nenorāda šo īpašumu deklarācijā, vai veic citas darbības, kas var veidot noziedzīga nodarījuma sastāvu.

Persona, kura savas īpašuma tiesības noformējusi uz citas personas vārda, tiek dēvēta par saimniecisko (faktisko jeb slēpto) īpašnieku.

Atkarībā no tā, vai būtu pierādīts, ka A. Šleseram saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas RTO (vai kādā citā uzņēmumā), viņa rīcībā varēja būt konstatēti vairāki noziedzīgi nodarījumi:

- apzināti nepatiesu ziņu norādīšana valsts amatpersonas deklarācijā, kas izpaudusies kā attiecīgo kapitāla daļu nenorādīšana (Krimināllikuma 219. p. 2. d.);
- valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu pārkāpšana un neatļauta piedalīšanās mantiskos darījumos, ja būtu konstatēts, ka A. Šlesers pieņēmis lēmumus par labu uzņēmumam, kurā viņam saimnieciski (faktiski vai slēpti) piederēja kapitāla daļas (Krimināllikuma 325. un 326. p.);
- dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, ja būtu konstatēts, ka A. Šlesers pieņēmis lēmumus par labu uzņēmumam, kurā viņam saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas, un šādi lēmumi radījuši būtisku kaitējumu (Krimināllikuma 318. p.).

Turpretim nepierādot, ka A. Šleseram saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas, nebija pamata uzskatīt, ka viņš izdarījis kādu no iepriekš minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Tātad jautājumam, vai tiktu pierādīts, ka A. Šleseram saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas RTO (vai kādā citā uzņēmumā), bija izšķirošā [nozīme] kriminālprocesā.

Lai kriminālprocesā atzītu par pierādītu, ka persona ir saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) kapitāla daļu īpašnieks, jākonstatē pietiekams apstākļu kopums, kas liecina, ka tā, nebūdama juridiskais īpašnieks, izmanto juridiskā īpašnieka tiesības un/vai pilda tā pienākumus, savukārt šīs tiesības neizmanto un/vai pienākumus nepilda juridiskais īpašnieks. Tādā veidā kapitāla daļu juridiskais īpašnieks "tiek nobīdīts pie malas" un pats neizmanto šo tiesību un pienākumu kopumu. Iepriekš minētais nozīmē arī to, ka jākonstatē, kura juridiskā īpašnieka vietā stājies saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) īpašnieks.

To, kādas tiesības un pienākumi ir kapitāla daļu juridiskajam īpašniekam, nosaka Komerclikums.

Saskaņā ar Komerclikumu kapitāla daļas īpašnieku raksturo vairākas pazīmes, tajā skaitā:

- pamatkapitāla apmaksa, nodibinot kapitālsabiedrību (Komerclikuma 147. p.) vai kapitāla daļas iegāde no iepriekšējā īpašnieka, ja kapitāla daļas īpašnieks nav bijis dibinātājs;
- daļa dod tiesības dalībniekam piedalīties sabiedrības pārvaldē, peļņas sadalē u. c. likumā un statūtos paredzētās tiesības (Komerclikuma 186. p. 3. d.).

Lai gan tas nenozīmē, ka obligāti jākonstatē, ka A. Šlesers bija izmantojis visas kapitāla daļu īpašnieka tiesības un pildījis visus iespējamos pienākumus, tomēr šo izmantoto tiesību un pildīto pienākumu kopumam jābūt pietiekami nozīmīgam, lai neradītu saprātīgas šaubas par viņa statusu RTO. Piemēram, būtu pietiekami konstatēt, ka A. Šlesers saņēmis dividendes no šā uzņēmuma vai veicis kapitāla daļu apmaksu, jo šādas tiesības ir tikai kapitāla daļu īpašniekam. Turpretim ne tik viennozīmīgi vērtējama interesēšanās par uzņēmuma darbību, padomu došana, darbinieku ieteikšana u. tml., jo šādas darbības var veikt jebkura persona neatkarīgi no tā, kāda ir tās saistība ar uzņēmumu. Tātad tikai atkarībā no tiesību izmantošanas un pienākumu pildīšanas apjoma, rakstura un ilguma konkrētajā situācijā vērtējams, vai persona bija saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) kapitāla daļu īpašnieks.

Turklāt izmeklēšanā bija papildus jāidentificē laika periods, kurā A. Šleseram saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas.

Operatīvās darbības pasākumos iegūtās nepubliskās sarunas, kas pievienotas kriminālprocesam, radīja vienīgi aizdomas, ka A. Šlesers varētu būt saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) kapitāla daļu īpašnieks (un līdz ar to izdarījis iepriekš minētos noziedzīgos nodarījumus, izmantojot savu amata stāvokli). Tātad bija pamats gan operatīvās darbības pasākumu veikšanai, gan kriminālprocesa uzsākšanai. Taču sarunas nebija pietiekamas, lai celtu apsūdzību, bet vēl jo mazāk – lai kriminālprocesu nodotu tiesai. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 59. panta otrās daļas 5. punktu, pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, prokuroram jābūt pārliecinātam, ka ar esošajiem pierādījumiem viņš spēs pārliecināt tiesu, ka nepastāv saprātīgas šaubas, ka tieši šī persona izdarījusi konkrētu noziedzīgu nodarījumu. Šāda pārliecība nebija iegūstama no krimināllietā iegūtajiem pierādījumiem.

Ar nepubliskajām sarunām nevarēja atzīt par pierādītu, ka A. Šlesers bijis saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) īpašnieks kādā no uzņēmumiem, jo nevienā no tām nebija ziņu, ka A. Šlesers apmaksājis kapitāla daļu iegādi, saņēmis dividendes vai sistemātiski diktējis un noteicis valdē vai padomē pieņemamo lēmumu saturu vai citādi

ietekmējis uzņēmuma darbu, vai veicis citas darbības, kas pieder tikai un vienīgi kapitāla daļu juridiskajam īpašniekam. Līdz ar to, lai varētu celt apsūdzību un pieņemt lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, bez nepubliskajām sarunām bija nepieciešami papildu pierādījumi.

Tomēr kriminālprocesa turpmākajā izmeklēšanas gaitā papildus iegūtie pierādījumi nebija pietiekami, lai apstiprinātu sākotnējās aizdomas. To lielā mērā ietekmēja tas, ka nepietiekami bija nepubliskajās sarunās fiksētie fakti par to, ka A. Šlesers izmantojis juridiskā kapitāla daļu īpašnieka tiesības un pildījis tā pienākumus. Turklāt tie bija pretrunīgi, jo saturēja arī tādas ziņas, kas radīja šaubas, vai A. Šlesers patiešām bija saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) kapitāla daļu īpašnieks. Piemēram, no sarunām izrietēja, ka A. Šlesers nav zinājis, ka iecelts jauns valdes loceklis un kādi ir viņa pienākumi, viņš nav zinājis uzņēmuma padomes pilnu sastāvu. Tāpat A. Šlesers iztaujājis citas personas par to, kas bijuši iepriekšējie RTO īpašnieki. Šādai informācijai normālā situācijā ir jābūt uzņēmuma īpašnieka rīcībā. Līdz ar to šīs informācijas neesamība bija viena no pazīmēm, kas radīja šaubas par sākotnējo aizdomu pareizību.

Kriminālprocesā jāvērtē gan pierādījumi, kas apstiprina aizdomas, gan pierādījumi, kas rada šaubas par aizdomu pareizību. Tikai pretnostatot pierādījumus, kas apstiprina aizdomas, ar tiem, kas rada šaubas par aizdomu pareizību, kriminālprocesā iespējams izlemt, vai atzīstams par pierādītu "ārpus saprātīgām šaubām" konkrētais fakts.

Kā izmeklēšanu uzraugošais prokurors jau izmeklēšanas sākuma stadijā vērsu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka vietnieces J. Strīķes un izmeklētāju uzmanību uz to, ka nepubliskās sarunas var izrādīties nepietiekams pierādījums un tās vērtējamas ar lielu piesardzību.

Par otro izmeklēšanas virzienu, proti, par A. Šlesera un citu personu iespējamām pretlikumīgām darbībām, lai par Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētāju ieceltu Andri Ameriku, norādāms, ka sākotnēji šīs darbības kvalificētas kā kukuļošana, proti, pēc Krimināllikuma 320. panta ceturtās daļas (kukuļņemšana) un 323. panta otrās daļas (kukuļdošana).

Izmeklēšanas sākuma stadijā, pildot izmeklēšanu uzraugošā prokurora pienākumus, sastādīju rakstisku uzziņu, kurā, izvērtējot pierādījumus, secināju, ka tie nesatur pietiekamas ziņas nedz par kukuļņemšanu, nedz par kukuļdošanu. Ar šo izziņu iepazīstināta izmeklētāja.

Vēlāk izmeklētāja šīs darbības pārkvalificēja uz tirgošanos ar ietekmi (Krimināllikuma 326.[1] p.). Tomēr arī šo juridisko kvalifikāciju atzinu par nepareizu.

2015. gada 10. septembrī, konstatējot, ka šajā daļā lietas apstākļi noskaidroti pietiekami vispusīgi un nav konstatējama nedz kukuļdošana, nedz kukuļņemšana, nedz tirgošanās ar

ietekmi, pēc kriminālllietas saņemšanas kriminālvajāšanas uzsākšanai pieņēmu lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu daļā.

Par izmeklēšanas uzraudzību šajā daļā papildus atzīmējams, ka pierādījumus bez manis vērtējuši vēl trīs citi prokurori, atzīstot, ka nav pamata apsūdzības celšanai.

Turpinājumā plašāk par prokurora veiktajām darbībām un dotajiem norādījumiem, kas attiecas uz izmeklēšanu kopumā.

Norādījumi par izmeklēšanas virzieniem un konkrētu izmeklēšanas darbību veikšanu doti gan mutiski, gan rakstiski vairākkārt visa kriminālprocesa laikā. Izmeklēšanas virzība sistemātiski apspriesta ne vien ar izmeklētājiem, bet arī ar izmeklētāja tiešo priekšnieku, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Ģenerālprokuratūras vadību kopīgās sanāksmēs, sniedzot vērtējumu par svarīgākajām problēmām. Īpaši bieži šīs apspriedes rīkotas pirmajā gadā pēc kriminālprocesa uzsākšanas.

Tas, kādi ir galvenie pierādāmie apstākļi kriminālprocesā, un tas, ka kriminālprocesā pievienotajās nepubliskajās sarunās izskanējušiem faktiem par slēptajām īpašumtiesiskajām attiecībām nepieciešami papildu pierādījumi, vairākkārt norādīts ne tikai kopīgajās sanāksmēs, bet arī prokurora norādījumos.

Tāpat prokurora norādījumos vērsta uzmanība uz tiem sarunās izskanējušiem faktiem, kas pārbaudāmi izmeklēšanas gaitā, kā arī uz to, kuras sarunās minētās personas pratināmas.

Vairākkārt personīgi veikta kriminālprocesā iegūto pierādījumu analīze, sastādot attiecīgas uzziņas, kā arī izmeklētājiem uzdots iesniegt svarīgāko pierādījumu apkopojumu par to, ar kādiem pierādījumiem, viņuprāt, apstiprinās, ka A. Šleseram slēpti pieder kapitāla daļas RTO un vairākos citos uzņēmumos.

Izmeklēšanas uzraudzības procesā sniegta palīdzība dažādu procesuālo dokumentu projektu sagatavošanā. Piemēram, sniegta palīdzība, sagatavojot tiesiskās palīdzības lūgumus, lēmumus par personu atzīšanu par aizdomās turētiem, blakus sūdzības par tiesas lēmumiem, ar kuriem atteikta kratīšanas izdarīšana pie A. Šlesera. Tāpat sniegta palīdzība jautājumu noformulēšanai atsevišķu personu pratināšanai.

Izskatot kriminālprocesā iesaistīto personu sūdzības par kriminālprocesa neatļautu novilcināšanu, vairākkārt pārbaudīta procesuālo darbību veikšanas intensitāte. Gan es kā uzraugošais prokurors, gan amatā augstāki prokurori atzinuši, ka nav konstatēta kriminālprocesa neatļauta novilcināšana.

Kā uzraugošais prokurors varu apliecināt, ka izmeklētāji atbilstoši viņiem piešķirtajiem resursiem un iespējām prokurora norādījumus ir pildījuši."

6. Komisijas 2017. gada 15. augusta sēdē Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurori Māris Leja un Juris Juriss un virsprokurors Modris Adlers paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
    1) Kriminālprocesa veikšanas pirmajā gadā jautājums par KNAB izmeklētāju kapacitāti tika apspriests kopējās sanāksmēs (tajā skaitā – kopā ar KNAB vadību). KNAB vadība apzinājās, ka kapacitātei ir jāvelta pastiprināta uzmanība, un nebija nekādu domstarpību par to, ka jāiegulda visi iespējamie resursi, lai Kriminālprocesu sekmīgi izmeklētu līdz galam;
    2) izmeklēšanas sākuma stadijā bijusi mētāšanās – ko tad īsti izmeklēt. Bijis haoss, bet to veidojuši ne tik daudz izmeklētāji, izmeklēšanas grupas locekļi, kā KNAB priekšnieka vietniece Juta Strīķe, kura mēģinājusi uzspiest izmeklēt tādus jautājumus, par kuriem Kriminālprocess nemaz nebija uzsākts. Līdz ar to uzraugošajam prokuroram vairākkārt vajadzējis norādīt, ka visupirms jāorientējas uz tiem izmeklēšanas virzieniem, par kuriem Kriminālprocess uzsākts. Tas, kas visupirms jāpierāda Kriminālprocesā: vai Ainārs Šlesers ir slēptais īpašnieks konkrētā uzņēmumā. Atšķirušies viedokļi, vai ir pietiekami pierādījumi, lai atzītu to par pierādītu;
    3) vairāk vajadzējis veikt slepenās darbības (operatīvās darbības vai sevišķās darbības kriminālprocesā), jo tieši tām ir vislielākā nozīme, tā kā ar parastām kriminālprocesuālām darbībām vien tādos gadījumos, kuros personas pašas vainu neatzīst, ir visai grūti pierādīt. Līdz ar to slepenajām darbībām bija jābūt apjomīgākām;
    4) no juridiskā viedokļa noziedzīga nodarījuma sastāva konstatēšanai pierādāmo apstākļu noteikšana nav radījusi tik lielas problēmas, cik paši pierādījumi, pierādījumu pietiekamība. Pastāvējis atšķirīgs viedoklis ar toreizējo KNAB vadību, vai pierādījumi ir pietiekami viena vai otra fakta atzīšanai par pierādītu. Atbilstoši lēmumam par Kriminālprocesa izbeigšanu nav konstatēts, ka ar kādu no ierakstītajām sarunām būtu izdevies pierādīt līdz galam izdarītu noziedzīgu nodarījumu vai noziedzīga nodarījuma izdarīšanas mēģinājumu;
    5) Kriminālprocesā par pierādītu nav atzīts neviens no noziedzīgajiem nodarījumiem, jo daļa šī procesa izbeigta sastāva trūkuma dēļ un otra daļa – pierādījumu trūkuma dēļ. Bija aizdomas, taču tās neapstiprinājās;
    6) lai novērtētu izmeklēšanas kvalitāti, ir jāņem vērā daudzi faktori: sākotnējā operatīvo darbību pasākumu pietiekamība; tas, vai taktika bija izvēlēta pareizi vai nepareizi, cik labi un cik pietiekami; vai bija pietiekami noklausīties tikai sarunas, vai tomēr bija jāveic vēl citi operatīvās darbības pasākumi, lai pārbaudītu, vai tiešām tas, kas sarunās tiek pieminēts, notiek arī reāli dzīvē, un kas tieši notiek;

7) KNAB Izmeklēšanas nodaļas lietvedībā nebija tikai viena "oligarhu lieta", tā turpināja strādāt arī pie citām lietām;
8) izmeklēšanas ilgums ir atkarīgs ne tikai no izmeklētājiem, bet arī no izmeklējamo darbību apjoma. No tā, cik ilgi ir ļauts personām veikt savas noziedzīgās darbības. Jo ilgāk operatīvie darbinieki strādā, jo izmeklētājam un prokuroram pēc tam ir daudz vairāk darba, lai kaut ko pierādītu;
9) Izmeklēšanas nodaļā ir ierobežots prokuroru skaits. Strādājot ar lielajām lietām, nevar pārņemt vēl kādu citu jau no izmeklēšanas stadijas. Pamatā kriminālprocess ir veidots tā: izmeklēšanas iestāde veic izmeklēšanu, prokurori veic kriminālvajāšanu, un nodaļas prokuroriem vēl ir jāuztur apsūdzības pirmās instances un apelācijas instances tiesā, kā arī kasācijas instancē;
10) jautājums par šā Kriminālprocesa pārņemšanu savā lietvedībā netika skarts. Teorētiski varēja pārņemt, bet tas bremzētu citas lietas. Arī citas lietas ir svarīgas;
11) KNAB bija izveidota izmeklēšanas grupa, kuru izveidoja tiešais priekšnieks, un ar šo grupu sadarbojās uzraugošais prokurors. Ja prokurors būtu iekļauts izmeklēšanas grupā kā tās dalībnieks, viņa funkcijas būtībā varētu izrādīties tādas pašas kā uzraugošajam prokuroram, jo jebkurā kriminālprocesā vienam ir jābūt tam, kurš pārzina procesu un norāda virzienus, kādos strādāt. Ņemot vērā šajā Kriminālprocesā doto norādījumu apjomu, izmeklēšanai pietika arī ar uzraudzības kārtību. Ar izmeklēšanas grupas vadītāju īpašu konfliktu un domstarpību nav bijis visā izmeklēšanas gaitā. Nav precīzi nosakāms, vai visi tie norādījumi, kas tika doti, bija izpildīti;
12) 2012. gada janvārī nebija pietiekami pierādījumu, lai kādam celtu apsūdzību. Un tāpēc izmeklētājam tika nosūtīts atpakaļ, lai turpina strādāt;
13) informācijas noplūdei ir ļoti būtiska nozīme: ja persona, pret kuru tiek veikti operatīvās darbības pasākumi un kurai nav jāzina, ka tā tiek noklausīta vai izsekota u. tml., tiek informēta, ka tā tiek noklausīta, tad, protams, rodas jautājums, cik daudz var cerēt, ka tās sarunas, kas tika noklausītas, vai izsekošana, kas sekos pēc tam, kad persona šo informāciju ir ieguvusi, cik daudz no tā iegūs. Pat tad, ja šajās sarunās būs kādi fakti, cik uz tiem varēs paļauties un piešķirt tiem ticamību. Ja šī lieta būtu nonākusi tiesā, tad viens no aizstāvju argumentiem pat tad, ja varētu kādā no šīm sarunām saskatīt apsūdzošu (valsts apsūdzībā izmantojamu) pierādījumu, varētu tieši tādā veidā tikt izmantots, ka, piemēram, "Šlesera kungs jau tad un tad zināja, ka viņu noklausās";
14) nav iespējams konstatēt un izmērīt, cik liels kaitējums radās, ja Ainārs Šlesers jau apmēram pēc nedēļas vai divām pēc speciālo operatīvo pasākumu uzsākšanas zināja, ka viņu noklausās;

15) 2011. gada 5. maijā LNT raidījumā "900 sekundes" A. Šlesers publiski paziņoja, ka viņa rīcībā ir informācija, ka viņu noklausās. Kriminālprocess uzsākts 20. maijā. Faktiski viņš to zināja jau 2009. gada 3. martā;
16) uzraugošais prokurors neuzrauga operatīvās darbības pasākumus, bet iesaistās tajā brīdī, kad tiek uzsākts kriminālprocess. Šajā gadījumā tika uzsākts Kriminālprocess, pamatojoties uz ziņām, kuras tika iegūtas un kuras izmeklētājam sniedza operatīvie darbinieki. Kriminālprocesa likums prasa krimināllietai pievienot uzziņu par operatīvo pasākumu veikšanas likumību, ja to ir akceptējis īpaši pilnvarotais prokurors vai ja to ir akceptējis Augstākās tiesas tiesnesis;
17) prokuratūra ir vienota iestāde, bet dažādu jomu prokurori darbojas patstāvīgi un savstarpēji ar šādu informāciju neapmainās, it sevišķi – īpaši pilnvarotie prokurori, jo viņi nodarbojas ar šo operatīvo lietu uzraudzību. Pārējie, kas nodarbojas ar izmeklēšanu, kriminālvajāšanu, iestājas procesā tad, kad uzsāk procesu, un tikai tad arī akceptē speciālās izmeklēšanas darbības;
18) Krimināllikumā jāmaina atbildība par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu, jo ir problēmas ar Krimināllikuma 300. panta piemērošanu praksē;
19) sabiedrībai nevajadzētu uzskatīt, ka atkarībā no tā, vai liecinieks melo vai saka taisnību, sarežģītie procesi attiecīgi vai nu tiek nobremzēti (respektīvi, netiek izmeklēti vai tiek nekvalitatīvi izmeklēti), vai arī – tieši otrādi – tas neko nenozīmē. Jo īpaši finanšu un ekonomiskie noziegumi ir tie, kuros uzmanība tiek pievērsta mazāk runājošajiem lieciniekiem, bet vairāk – tieši mēmajiem lieciniekiem, tas ir, dokumentiem.

7. Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē KNAB priekšnieks Jēkabs Straume (atbildot uz Komisijas priekšsēdētājas Ingunas Sudrabas jautājumu, vai Komisijai ir vērts skatīt jautājumu par KNAB priekšnieka kompetencēm un tiesību apjomu un vai pieaicināt arī iepriekšējos KNAB vadītājus, izskatot šo jautājumu) norādīja, ka KNAB priekšnieka tiesību (kompetences) ierobežojumus neuzliek KNAB likums vai kāda cita ar KNAB tieši saistīta norma, un tas ir tikai un vienīgi Kriminālprocesa likums, kas ir vienāds jebkurai tiesībaizsardzības iestādei, kurai ir pirmstiesas izmeklēšanas tiesības un kurai ir vadītājs. Visu tiesībaizsardzības iestāžu vadītājiem visur ir vienādas tiesības vai ierobežojumi, līdz ar to attiecībā uz KNAB nav jāizdara kādi izņēmumi.

8. Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē pieaicinātā eksperte Ārija Meikališa pauda viedokli [komentāru kopsavilkums]: par sabiedrības iepazīstināšanu ar krimināllietas materiāliem – viennozīmīgi jāteic, ka likums šobrīd neparedz sabiedrību iepazīstināt ar materiāliem. Bez šaubām, var taisīt izmaiņas Kriminālprocesa likumā, bet – vai vienas

lietas dēļ to ir vajadzīgs darīt? Runājot par Kriminālprocesa likumu, pēdējā laikā liekas, ka grozījumi tiek izdarīti nevis tāpēc, ka vajag mainīt likumu, bet kādai konkrētai lietai. Nevaram tikt galā – izmainīsim likumu. Rezultātā tas likums jau ir tāds, kas prasās pēc jauna likuma. Kriminālprocess izbeigts tāpēc, ka nav nozieguma sastāva. Tātad konstatēja, ka cilvēka rīcībā nav nozieguma sastāva. Un vēl mēs iepazīstināsim sabiedrību ar visu to. Kāds tam ir mērķis? Var jau būt, ka mainīt likumu un taisīt grozījumus, lai visi iepazītos ar materiāliem, – tam ir cits zemteksts. Varbūt tādā veidā grib atbrīvot no atbildības to, kas nelikumīgi noplūdināja materiālus, ko nedrīkstēja.

9. Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē pieaicinātais eksperts Aivars Borovkovs pauda viedokli [komentāru kopsavilkums]: jārunā par šo sarunu satura vērtējumu un to, ko juridiski sauc par cēlonisko sakaru. Procesuāli būtu jānovērtē, kādos apstākļos lieta radās, kā tā tika izmeklēta, kā tika izņemti pierādījumi, kā šie pierādījumi tika nostiprināti, kā tie tika vērtēti, kā tika vākti papildu pierādījumi, lai kādus šajā sarunā pieminētos faktus vai notikumus… pārbaudītu to esamību vai neesamību. Tas bija darbs, kas bija ārkārtīgi intensīvi šos septiņus gadus jāveic. Var būt, ka tas ir veikts, var būt, ka tas nav veikts. Un tas nav Komisijas kompetencē – to izvērtēt. Tas būtu jāizvērtē ļoti precīzi jaunā procesā. Joprojām paliek jautājums par izmeklēšanas kvalitāti. To atkal var novērtēt kādā no procesiem.

10. Komisijas 2017. gada 6. novembra sēdē zvērināts advokāts, bijušais Augstākās tiesas priekšsēdētājs un ilggadējs Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes un Latvijas Policijas akadēmijas pasniedzējs Gvido Zemribo pauda viedokli [komentāru kopsavilkums]: lai sauktu pie krimināltatbildības, ir nepieciešams nozieguma sastāvs. Un viens no nozieguma sastāva elementiem ir konkrēta darbība, konkrēta rīcība. Un ar to vēl nepietiek: ja ir konkrēta rīcība un ja kādam šķiet, ka tas ir noziegums, tad arī ar to ir par maz. Ir viens sens romiešu tiesību princips, kuru visi juristi zina; latīņu valodā tas skan: *nullum crimen sine lege* (nav nozieguma bez likuma). Tātad – lai kādu sauktu pie krimināltatbildības, ir jābūt attiecīgam pantam Krimināllikumā, kurš tieši paredz krimināltatbildību par šo konkrēto rīcību. No šīm sarunām [*Rīdzenes sarunām*] varēja saprast, ka tur kaut kādi priekšlikumi ir, kaut kādas idejas ir. Taču par konkrētu rīcību vismaz no šīm publikācijām es nevarēju spriest. Visās demokrātiskās valstīs tiesās tiesvedībai ir paredzēts tāds princips, kurš ir ierakstīts arī mūsu likumā "Par tiesu varu", ka jebkuras šaubas tiek iztulkotas par labu apsūdzētajam, nevis otrādi. Ar to, ka kāds uzskata "man šķiet, ka tas cilvēks izdara noziegumu", ir par maz. Ja rīko kaut kādus mītiņus un saka: "Viņš ir jāsauc pie atbildības!", tad mēs zinām: viduslaikos jau pietika ar to, ka izteica tādu apgalvojumu, un pēc tam dedzināja uz sārta. Mūsu demokrātiskajā

sabiedrībā tā nemēdz būt. Kas attiecas uz šo kriminālo pusi, nāca pie secinājuma, ka konkrēta rīcība, kas veidotu nozieguma sastāvu, acīmredzot šai gadījumā nav konstatēta, nav pierādīta. Protams, izmeklēšanas komisija nav kriminālā tiesa un nevar šeit konstatēt kaut kādus nozieguma sastāvus, nozieguma sastāva pazīmes utt. Tādēļ arī Komisijā piedalās prokurors, un, ja viņš kaut ko tamlīdzīgu konstatēs, tad viņa pienākums ir veikt nepieciešamās procesuālās darbības, lai attiecīgi sauktu kādu pie kriminālatbildības. Lai kā arī mums neliktos, noziegums ir tikai tas, kas ir paredzēts attiecīgajā Krimināllikuma pantā. Tas, protams, skaisti skan – "nozagt valsti", bet pēc būtības tas taču ir absurds. Kā var valsti nozagt?! Tāda jēdziena jurisprudencē nav. Es – tāpat kā Judina kungs – strādāju Policijas akadēmijā līdz tās likvidācijai. Šodien visi saka: "Jā, tā bija kļūda!" Mēs paši redzam rezultātus, kādi mums ir, kad mums ir policisti, kuri nespēj izmeklēt sarežģītas krimināllietas. Par to runā visi, saka: "Jā, tā bija kļūda!" Nu, un tad? Rociņas gar sāniem – viss, mēs samierināmies? Es neizslēdzu, ka arī šādos gadījumos ir kaut kādi zemūdens akmeņi, kuri varbūt sabiedrībai nav zināmi, bet kurus Komisija varētu noskaidrot. Komisijas galvenais uzdevums ir ne jau noteikt kādam kriminālatbildību, bet noteikt kādam politisku atbildību. Tas ir tas, ar ko ir jānodarbojas jebkurā pasaules valstī, kuras parlamentos darbojas izmeklēšanas komisijas. Un, ja šīs izmeklēšanas komisijas konstatē kaut kādus tāda veida pārkāpumus, tad tā rezultātā iestājas ne jau kriminālatbildība, bet politiska atbildība. Šeit varētu būt runa par to, pirmkārt, vai, izmantojot ekonomiska rakstura sviras (kuras bija it sevišķi Šlesera kunga rīcībā, tā kā viņš bija ministrs savulaik un bija arī vicemērs), savu ietekmi, viņš ir panācis kaut kādus sev izdevīgus darījumus, pateicoties savam ieņemamam amatam? Un vai tā rezultātā tika pieņemti kaut kādi normatīvie akti, kas tika izmantoti savtīgos mērķos un lai tādā veidā pārkāptu pēc būtības gan Satversmi, gan arī citus likumdošanas aktus? Tā ir tā sfēra, ar ko Komisijai būtu jānodarbojas. Ja Komisija konstatēs, ka ir kaut kādas pazīmes, ka šajā tā saucamajā oligarhu lietā persona nav saukta pie kriminālatbildības tāpēc, ka ir bijusi kaut kāda politiska rakstura iedarbība, tad tādi apstākļi arī ir jāizvērtē, ja tādi fakti būtu zināmi. Šobrīd, cik es saprotu, Komisijas rīcībā nav tādu konkrētu likumdošanas aktu, par kuriem būtu šaubas, ka tie ir pieņemti, teiksim, izmantojot Šlesera un citas viņa šeptmaņu kompānijas iedarbību. Es tikai gribētu vērst jūsu uzmanību, ka Komisijai būtu arī uz saviem kolēģiem jāpaskatās, proti, kā top attiecīgi likumdošanas akti. Likumi vai izmaiņas likumos, kuras pieņem Saeimā, manuprāt, ne vienmēr ir pietiekami pamatotas. Diemžēl mēs mūsu sabiedrībā tad sakām: "Nujā! To mēs izdarījām nepareizi! Nu tā bija kļūda. Un punkts." Kad es biju skolnieks, man pēc tam, kad biju pieļāvis kļūdas savā kontroldarbā, skolotājs lika kļūdas izlabot.

11. Atbildot uz pieaicinātā eksperta Aivara Borovkova jautājumiem, gan SIA "Reģionu mediji" valdes priekšsēdētājs Uldis Salmiņš Komisijas 2017. gada 6. novembra sēdē, gan žurnālists Guntis Bojārs Komisijas 2017. gada 27. novembra sēdē paskaidroja, ka viņi nav ne reizi aicināti uz KNAB un nopratināti kā liecinieki Krimināprocesā.

12. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē uzņēmējs Andris Šķēle, citastarp, paskaidroja:
    1) gribētos laikā, kad ļoti viegli pasaulē rodas, dzimst un vairojas nepatiesas ziņas, aicināt augsto komisiju būt precīzākai: es neesmu "šajā krimināprocesā iesaistītā persona", un visas tās atsauces, kuras jūs lietojat savā mājaslapā, neatbilst likumam. Es neesmu ne reizi šā Krimināprocesa ietvaros aicināts ne kā liecinieks, ne kā eksperts, ne kā jebkas cits, kas ir norādīts Krimināprocesā. Tā ka būtu lūgums izlabot šo kļūdu, lai tā nevairojas plašāk un tālāk;
    2) nevarēšu apstiprināt [vai arī es esmu *Rīdzenes sarunu* laika periodā ticies ar Aināru Šleseru viesnīcā "Rīdzene"]. Viesnīca "Rīdzene" savulaik bija diezgan populāra vieta: tur gāja kafiju dzert vai tikties, pārrunāt kādas lietas ļoti daudzi cilvēki. Es domāju: ja jūs – personas, kas ir iepazinušās ar lietas materiāliem, – manu vārdu neatrodat, tad acīmredzot nav pamata izdarīt secinājumu, ka es tur būtu ticies.

13. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē uzņēmējs Viesturs Koziols paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
    1) kāpēc izmeklētāji, tik nopietni izmeklējot tik nopietnu kriminālietu, nekad nav paņēmuši mūsu balss paraugus? Mums pat nebija paņemti balss paraugi. Es varu atbildēt, ja drīkst. Tāpēc, ka nav nekad vēlme bijusi šo lietu līdz galam novest, līdz beigām. Mums nav pat paņemti balss paraugi. Nav bijusi vēlme nemaz. Tika mēģināts politiski ietekmēt procesus. Tā ir mana pilnīga pārliecība;
    2) viens viedoklis par šo visu lietu ir tagad, paejot gadiem, skatoties visu šo, es atvainojos, šova izrādi, šo realitātes šovu. "Ugunsgrēks" ir beidzies, tagad notiek realitātes šovs ar "oligarhu sarunām". Es esmu pilnīgi pārliecināts, ka tikai un vienīgi politisku iemeslu dēļ šīs izmeklēšanas ir bijušas un šīs lietas uzsāktas. Man tam ir vēl citi pierādījumi;
    3) vēl viens mazs piemērs tam. Divus gadus pēc tam, kad cilvēki trīs gadus bija klausījušies sarunas, un divus gadus pēc tam, kad bija slavenās kratīšanas utt., KNAB izdomāja, ka jāpaskatās bankas kontu izdrukas. Pavaicāja bankām izdrukas. Kāpēc KNAB nevar palūgt bankas izdrukas Koziolam? Es labprāt pats iedošu tās. Man nav, ko slēpt. Pavaicājiet! Netaisiet šovu! Es iedošu jums savas bankas izdrukas. Trīs gadus klausās sarunas, pēc tam taisa kaut kādas darbības un pēc tam, pēc diviem

gadiem izdomā – ā, pagaidiet, bankas kontā arī ir jāapskatās, varbūt tur kaut ko var atrast.

14. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē Ventspils domes priekšsēdētājs Aivars Lembergs sniedza prezentāciju[12] un paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
    1) "oligarhu lieta" tika uzsākta, pamatojoties uz sarunu noklausīšanos. Tā epizode, kas attiecas konkrēti uz mani, – tās sarunas tika noklausītas no 4. līdz 6. oktobrim 2010. gadā. Un par šo epizodi Kriminālprocess tika sākts pret četrām personām – [Aivaru] Lembergu, [Aināru] Šleseru, [Andri] Ameriku un [Viesturu] Silenieku. Kāpēc par epizodi, kas tika noklausīta 2010. gada oktobrī, šis Kriminālprocess pret šīm četrām personām netika sākts 2010. gada oktobrī? 2011. gada 20. maijā pēkšņi uzskatīja, ka ir noziegums. Turklāt vēršu uzmanību uz to, ka informāciju, kādu nodot izmeklētājiem, izvēlas Jurašs un viņa priekšniece Strīķe. Viņi atlasa no sarunām, ko dot izmeklētājiem un ko nedot. Neviens cits to neizvēlas;
    2) nākamais – juridiskā kvalifikācija. Juridiskā kvalifikācija ir pēc pieciem pantiem, no kuriem divi – [Krimināllikuma] 320. panta ceturtā daļa un 195. panta trešā daļa – ir sevišķi smagi noziegumi, par kuriem maksimālais sods ir 12 gadi. Un procesuālās sankcijas var pielietot maksimālo laiku – 22 mēnešus. Lietā nav nekādu pierādījumu, lai varētu rakstīt 320. panta ceturto daļu un 195. panta trešo daļu. Nav nekādu pamatotu aizdomu visā lietā. Tātad pārkāpts Satversmes 91. un 96. pants. Tā ir ļoti izplatīta prakse, ka īpaši amatpersonām tiek ierakstīti vissmagākie panti, kuriem nav nekāda pamata. Lai arī juridiskajai kvalifikācijai nav nekāda pamata, tiek pielietoti sevišķi smagos noziegumos apvainojoši panti – tā ir vispārēja prakse arī šajā lietā. Galvenā juridiskā problēma – ka nav atbildības par nepamatotu kvalifikāciju;
    3) kā mainījusies apsūdzība pret mani šajā lietā? 2011. gada 17. maijs – Lembergs organizēja kukuļa izspiešanu. Tā paša gada 20. maijs – Lembergs organizēja, bet kukuli izspieda Silenieks. Tā paša gada 20. maijs – Lembergs pieprasīja kukuli (tātad nevis es vairs organizēju un Silenieks izspieda kukuli, bet es izspiedu kukuli). Un pagājušas ir trīs dienas – no otrdienas līdz piektdienai. Ir starpība: es izspiedu, Silenieks izspieda vai es organizēju. 2012. gada 29. jūnijs – kukuli pieprasīja Silenieks, es organizēju. 2012. gada 6. jūlijs – nē, tomēr Lembergs pieprasīja kukuli. Un, visbeidzot, 2015. gada 5. augusts – izrādās, ne Lembergs pieprasīja kukuli, ne Lembergs organizēja kukuli, Lembergs vienkārši pieņēma Šlesera piedāvājumu un prettiesiski ietekmēja Silenieku. Un nobrauc atbildība no 12 gadiem uz pieciem

[12] Sk. Pielikumu Nr. 10.

gadiem. 320. panta ceturtā daļa vairs nav, 195. panta trešā daļa arī nav. Tā mūsu sistēma strādā. Bet tā ir vispārizplatīta prakse, es neesmu izņēmums;

4) nākamais – kratīšana pie Lemberga. Izmeklēšanas tiesnesis Silakalns saka, ka vērsās pie Ventspils domes deputāta Aivara Lemberga, lai Rīgā tiktu pieņemti kaut kādi lēmumi Rīgas brīvostas valdē. Ventspils domes deputātam Lembergam ir kompetence Rīgas brīvostas valdē? Un Rīgas domē? Lembergs, būdams valsts amatpersona, izdarīja kukuļa pieprasīšanu – tas ir izmeklēšanas tiesneša Silakalna lēmums. Tie atslēgas vārdi ir "būdams valsts amatpersona", jo kukuli var izspiest tikai valsts amatpersona. Tāpēc tas deputāts tur pielikts, lai būtu valsts amatpersona: izspieda kukuli – 320. panta ceturtā daļa, sevišķi smags noziegums. Silenieks esot ZZS pārstāvis Rīgas brīvostas valdē. Pēc likuma viņi pārstāv ministrus, šajā gadījumā – ministru Vējoni. Kā tad izmeklēšanas tiesnesis Silakalns tik daudz nesaprot kopā ar izmeklētāju Kivlenieci? Nevar izlasīt likumu par ostām? Ko pārstāv Silenieks? Partiju vai ministru? Kāpēc oficiālā lēmumā par kratīšanas izdarīšanu izmeklējošais tiesnesis Silenieks raksta absolūtas muļķības – gan par Ventspils domes deputātu, ka viņam ir kompetence Rīgā, gan par ZZS pārstāvi Rīgas brīvostas valdē. Kāpēc to raksta? Nekompetenti? Slikti! Kompetenti, bet raksta muļķības – vēl sliktāk! Priekš kam vispār tad vajadzīgs izmeklēšanas tiesnesis? Viņš faktiski pārrakstīja izmeklētājas Kivlenieces uzrakstīto. Priekš kam tāds institūts ir vajadzīgs, ja tas neko nevērtē?

5) ir izmeklēšanas tiesneši, kuri ir, tā teikt, savējie priekš KNAB, priekš prokuratūras, un tikai pie viņiem tiek vests, lai pieņemtu lēmumus, jo pārējie nepieņems. Silakalns ir viens no tiem. Vīgants arī bija viens no tiem, ja jūs gribat zināt. Un viņi vispār taisa labu karjeru;

6) lēmumi par kratīšanu pie Lemberga un "Mediju namā". Atrodiet atšķirību tekstā! Varat atrast atšķirību? Jūs saprotat – nav atšķirības, vai Lembergu kratīt vai "Mediju namu". Ko tad viņi meklē? Pie manis, Puzē, meklē līgumu starp "Mediju namu" un Rīgas brīvostu. Atrada? Protams, ka ne! "Mediju namā" meklēja līgumu kratot. Atrada? Protams, ka atrada. Rīgas brīvostā kratīja. Atrada līgumu? Gan šo, gan arī visus iepriekšējos – no 2000. gada;

7) tātad Kriminālprocesu sāk 20. maijā, ierosinājums no Juraša – 17. maijā. Jau 20. maijā te ir rakstīts iesniegums izmeklēšanas tiesnesim. Kā jūs domājat, var vienā dienā uzrakstīt individuālus iesniegumus par kratīšanu šādā skaitā – 48? Tas ir iespējams? Nav! Tāpēc visi iesniegumu ir vienādi. Mainās kas? Uzvārds, vārds, personas kods vai juridiskās adreses nosaukums. Viss! Visi ir vienādi. Kas tas ir? Pareizi, politiskais šovs;

8) par kratīšanām. 48 kratīšanas. Neatliekamā kārtībā. Man neatļāva sagaidīt advokātus, un kratīšana notika, advokātiem klāt neesot. Satversmē kas rakstīts? Ir tiesības uz

aizstāvību. Jūs jau droši vien to izmeklēsiet, kāpēc neļāva man sagaidīt advokātus un pārkāpa Satversmi. Jūs, protams, to izmeklēsiet. Jums tas ļoti interesē. Nu, interesē, protams, kā tā var – kratīt bez aizstāvja klātbūtnes?! Tas taču ir Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas pārkāpums;

9) izkratīja Rīgas domi. Pēc cik mēnešiem atvēra un paskatījās, ko tad izņēma? 16 mēneši pagāja! Tālāk – RTO. Klades. 23 mēneši pagāja! Tie visi ir mēneši. Ilgākais ir 58 mēneši. Johansena portatīvo datoru *Apple* paskatījās, kas tad tai datorā ir, pēc 58 mēnešiem! Bet kratīšana – neatliekamā kārtībā. Uz ko tas norāda? Uz to, ka viņi zināja, ka tur nekā nav, bet bija vajadzīgs – kas? Politiskais šovs. Tā ir tikai daļa;
10) Augstākā tiesa 75 reizes akceptēja slepenu noklausīšanos divām personām – Šleseram un Kļaviņam. Noklausīšanās tika pabeigta 2011. gada 6. martā. Sarunu saturā kaut kas mainījās pēc 6. marta? Nē. Kāpēc kriminālprocesu sāka 20. maijā? Kāpēc tad nesteidzās, ja tādi noziegumi pastrādāti? Ko tad vilka garumā?
11) tālāk jautājums: kāds pamatojums noklausīties? Mūsu kriminālprocess neparedz, ka persona, pret kuru veikta noklausīšanās, var iepazīties ar pamatu. Es varu saderēt – tur nebija nekāda pamata. Kriminālprocesa materiālos tā nav, ir tikai Augstākās tiesas izziņa;
12) Satversme aizsargā privāto dzīvi. "Pietiek" raksta, ka Lembergs mēdz tikties ar zīlnieci. Un to informāciju viņi ieguvuši no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja. Tik tiešām manā mēneša grāmatā bija ieraksts – Zīlniece. To grāmatu viņi ir nokopējuši, iedevuši žurnālistiem, un tie, protams, lai es izskatītos tāds aizdomīgs tipiņš, kas dzīvo pēc zīlnieces norādījumiem, raksta: Lembergs tiekas ar zīlnieci. Viņi nezina to, ka Ventspils pilsētas domē nodaļas vadītājas uzvārds ir Zīlniece. To viņi nezina un izblamējas. Es, protams, rakstu: kas tas tāds? Privāto dzīvi aizsargā Satversme, sodiet! Kā jūs domājat, kāds ir sodīts? Nav! Satversmes pārkāpums, neapšaubāmi;
13) Jurašs un Strīķe bremzē izmeklēšanu. Kivleniece dod uzdevumu Jurašam attiecīgi veikt darbības, lai varētu izmeklēt oligarhu kriminālllietu. Uz viņas rakstītām vēstulēm Jurašs atbild pēc piecarpus mēnešiem, pēc 12 mēnešiem, pēc 27 mēnešiem, tad atbilde vispār nav sniegta un uz vienu – pēc diviem mēnešiem. Kā jūs domājat: tas kavē vai nekavē izmeklēšanu? Un kāpēc kavē izmeklēšanu? Tāpēc, ka vajag, lai "oligarhu lieta" pēc iespējas ilgāk ir politikas dienaskārtībā.

15. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē pieaicinātā eksperte Ārija Meikališa komentēja [komentāru kopsavilkums]: katrā ziņā šodien dzirdētais bija ļoti interesants un daudzpusīgs, un Lemberga kunga teikto nevar neņemt vērā. Man kā procesuālistam, skatoties tos [Aivara Lemberga prezentācijas] slaidus, ko viņš rādīja, jāsaka – tās ir

šausmas. Tādā veidā izmeklēšana notikt nevar. Tā kā pirmstiesas izmeklēšanas kvalitātes noskaidrošana ir parlamentārās izmeklēšanas komisijas uzdevums, tad par kvalitāti jāteic: ja tas ir tā, kā tika parādīts slaidos, tad 34 gadu laikā, kuros esmu par izmeklētāju strādājusi, es nespēju iedomāties, ka var tā izmeklēt. Kā var būt izmeklēšanas tiesneša lēmumi par kratīšanu analoģiski, vienādi? Kā tas var būt? Krata dažādās vietās, un ir dažādas situācijas. Man tas rada ārkārtīgu neizpratni. Ja tas tā ir, tad es gribu teikt, ka kvalitāte ir zem nulles. Tur pat nav runa par kvalitāti, vārdu "kvalitāte" vispār nevar lietot. Ja tas tā ir. Jau tajā laikā darbojās jaunais Kriminālprocesa likums, kurā noteikts, ka process jāuzsāk nekavējoties. Tas ir skaidri un gaiši ierakstīts.

4.2. **Komisijas secinājumi**

1. Kriminālprocesa izbeigšana pirmstiesas stadijā var sabiedrībā radīt priekšstatu par valsts nespēju apkarot augsta līmeņa sistēmisku (politisko) korupciju vai arī tiesībsargājošo iestāžu iecietību pret to. Tāpēc Komisija uzsver, ka nav pieļaujama izmeklēšanas iestāžu pavirša un nesistemātiska darbība faktisko apstākļu noskaidrošanā un pierādīšanā, kā arī šo iestāžu darbinieku nesamērīga savas profesionālās darbības publicitātes veicināšana izmeklēšanas sākotnējā posmā.

2. Komisijai nav pamata uzskatīt, ka Kriminālprocesa izbeigšana pirmstiesas stadijā būtu saistīta ar procesa virzītāju politiska vai cita rakstura prettiesisku ietekmēšanu.

3. Vienlaikus ir noskaidrots, ka ziņas par operatīvo pasākumu veikšanu pret noteiktām personām kļuva tām zināmas. Kriminālprocesa materiāliem pievienoto sarunu publicēšana portālā "pietiek.com" 2011. gada oktobrī, KNAB darbinieku un KNAB vadītāja konflikti un ar tiem saistītās KNAB darbinieku atlaišanas, atstādināšanas no pienākumu pildīšanas, kā arī KNAB darbinieku darba pamešana pēc pašu gribas traucēja Kriminālprocesa gaitu un negatīvi ietekmēja tā kvalitāti. Neraugoties uz acīmredzamām iestādes darbu ietekmējošām kadru politikas problēmām KNAB, to risināšana tika novilcināta.

4. Komisija secina, ka izmeklēšanai varēja traucēt KNAB vadītāju nesagatavotība vadīt iestādi, proti, iestādes vadītājam un vietniecei pietrūka personālvadības zināšanu.

5. Izvērtējot Ģenerālprokuratūras sniegto informāciju par tiesu praksi krimināllietās par Krimināllikuma 300. panta (apzināti nepatiesu liecību sniegšana) piemērošanu, Komisija secina, ka Saeimai jāizvērtē grozījumu nepieciešamība, lai padarītu efektīvāku kriminālatbildību par šo noziedzīgo nodarījumu (ievērojot Augstākās tiesas Senāta

2010. gada 25. maija lēmumā lietā Nr. SKK-259/2010 ietvertās tēzes, ka tiesai, kura izskatījusi lietu pēc būtības un konstatējusi nepatiesu liecību sniegšanu, tas nepārprotami jāatzīst savā nolēmumā).

6. Latvijas Republikas ģenerālprokurors vada un organizē prokuratūras iestādes darbu valstī kopumā un nenosaka, kurās lietās un pret kurām personām ceļama apsūdzība. Līdz ar to publiskajā telpā izskanējušie pārmetumi ģenerālprokuroram saistībā ar Kriminālprocesu ir vērtējami kā juridiskas nekompetences izpausmes (atsevišķos gadījumos arī – kā dažu personu publiskās atpazīstamības veicināšanas pasākumu sastāvdaļa). Ģenerālprokurors saskaņā ar likumu neveic izmeklēšanas uzraudzību konkrētos kriminālprocesos un neīsteno amatā augstāka prokurora pienākumus attiecībā pret kriminālprocesus uzraugošiem prokuroriem. Konstatējot, ka pastāv juridiskie, finansiālie, materiālie vai citi apstākļi, kas traucē/nesekmē efektīvu kriminālprocesa norisi, ģenerālprokurora pienākums ir aktīvi rīkoties, ierosinot grozījumus normatīvajos aktos, nodrošinot efektīvu prokuroru darbu kriminālprocesā, risinot citas konstatētas problēmas.

7. Ņemot vērā Operatīvās lietas materiālu un Kriminālprocesa materiālu apjomu un specifiku, Komisija saskata nepieciešamību pēc kvalitatīva un visaptveroša visu minēto materiālu izvērtējuma. Komisija ne tikai faktiski, bet arī juridiski nav kompetenta un tiesīga izvērtēt, vai un kādā pakāpē pastāvēja iespējamība, ka Kriminālprocesa tālāka virzīšana uz tiesu varēja beigties ar valsts apsūdzības sakāvi tiesā. Parlamentārās izmeklēšanas komisijām nav tiesību veikt tiesībaizsardzības institūciju kompetencē esošu vai tai pielīdzināmu izmeklēšanu[13], tāpēc Komisija aicina Ģenerālprokuratūru izveidot komisiju no tiesībsargājošo iestāžu pārstāvjiem un veikt resorisko pārbaudi, kuras ietvaros pārbaudīt Kriminālprocesa uzsākšanas pamatojumu un pirmstiesas izmeklēšanas gaitu (procesuālās darbības un bezdarbību, operatīvo darbību pielietošanas likumību, savākto pierādījumu kvalitāti un pietiekamību u. c.), izdarot secinājumus par attiecīgo amatpersonu rīcību un iespējamo atbildību.

8. Komisijas ieskatā, atsevišķa likuma pieņemšana par Kriminālprocesa materiālu publicēšanu nav attaisnojama. Saskaņā ar likumu tiesības iepazīties ar Kriminālprocesa materiāliem jau ir noteiktam personu lokam – Komisijas deputātiem, personām, kuras veic zinātnisko darbību, kā arī tiesu, prokuratūru un izmeklēšanas iestāžu darbiniekiem (Kriminālprocesa likuma 375. panta otrā daļa). Šāds personu loka ierobežojums ir attaisnojams, jo krimināllietas materiāli ir specifiski un tos ir jāspēj vērtēt profesionāli

[13] Sk. Galaziņojuma 1. daļas 3. punkta 1) apakšpunktu.

kritiski. Krimināllietu materiālos tiek fiksēta arī personu privātā dzīve, kuras nepamatota publiskošana rada cilvēktiesību pārkāpumu. Ar materiālu publicēšanu var tikt nepamatoti kultivēts viedoklis par personu vainu, un tas var būt iemesls attiecīgajām personām izvirzīt prasības pret valsti par nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpšanu.

9. Komisija secina, ka KNAB sadarbība, tajā skaitā savstarpēja informācijas apmaiņa, ar citām izmeklēšanas un uzraudzības iestādēm (Drošības policiju, Satversmes aizsardzības biroju, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestu, Valsts ieņēmumu dienestu) nav notikusi vai ir notikusi nepietiekamā apmērā, kas, iespējams, ir ietekmējis pierādījumu bāzi un bijis viens no iemesliem Kriminālprocesa izbeigšanai pirmstiesas izmeklēšanas laikā.

10. Komisija nekonstatē citu valsts institūciju nepamatotus atteikumus sadarboties ar izmeklēšanas darbību veicējiem šajā Kriminālprocesā. Satversmes aizsardzības birojs un Drošības policijas pārstāvji norādīja, ka izmeklētāji par vairākiem to kompetencē ietilpstošiem jautājumiem šīs drošības iestādes nav informējuši. Savukārt Valsts kontrole Komisijai ir norādījusi, ka informē tiesību aizsardzības iestādes par tās veiktajās revīzijās konstatētiem tiesību normu pārkāpumiem.[14]

11. Komisija secina, ka viens no faktoriem, kas varēja ietekmēt Krimināllietas izbeigšanu pirmstiesas izmeklēšanas stadijā, bija arī atalgojuma sistēmas īpatnības, izmeklēšanas iestādēm konkurējot savā starpā par kvalificētākajiem kadriem.

12. Komisijas darbības laikā tika aktualizēts jautājums par KNAB darbinieku atalgojumu. Komisija konstatēja, ka KNAB darbinieki saņem neadekvāti zemas algas. Šis jautājums tika aktualizēts Komisijas pirmajā sēdē. Valsts kanceleja izvērtēja iespējas pārskatīt atlīdzības maksimālās robežas, lai KNAB būtu konkurētspējīgs ar citām tiesībsargājošajām iestādēm. Situācija, kad KNAB nonāca nosacīti sliktākā situācijā un KNAB izmeklētāju atalgojums būtiski atšķīrās no, piemēram, Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes darbiniekiem, kuri arī veic svarīgu valstisku uzdevumu, nebija samērīga.

13. Nepieciešams aktualizēt jautājumu par Latvijas Policijas akadēmijas atjaunošanu. Ģenerālprokurors pēdējos gados ir aktualizējis jautājumu par zemu izmeklēšanas

[14] Sk. Pielikumu Nr. 11.

kvalitāti.[15] Likvidētajā Latvijas Policijas akadēmijā tomēr topošie policijas darbinieki apguva specifiskas zināšanas, ne viens vien advokāts un tiesnesis ir studējis šajā augstskolā, tādēļ apšaubīt šīs augstskolas izglītības līmeni būtu neprofesionāli. Turklāt uz problēmām izmeklētāju kvalifikācijā un uzraudzībā ir norādījusi arī Valsts kontrole.

14. Komisija iesaka pilnveidot Operatīvās darbības likumu, lai operatīvā nepublisku sarunu slepena noklausīšanās, operatīvā publiski nepieejamas vietas videonovērošana būtu veicama ar apgabaltiesas priekšsēdētāja vai viņa īpaši pilnvarota apgabaltiesas tiesneša akceptu, kā arī nostiprināt prokurora lomu sadarbības koordinēšanā starp operatīvās darbības subjektiem.

15. Komisija iesaka izvērtēt iespēju samazināt operatīvās darbības subjektu skaitu.

5. daļa. **Publiskajā telpā izskanējušās informācijas atbilstība krimināllietas Nr. 16870000911 materiāliem**

5.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

1. Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē, izskatot jautājumu "Žurnālistu un redakcijas atbildība par sniegtās informācijas patiesumu", žurnāla "Ir" galvenā redaktore Nellija Ločmele un žurnāla "Ir" žurnāliste Indra Sprance, citastarp, paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
   1) 2017. gada jūnijā žurnāls "Ir" trīs turpinājumos publiskoja *Rīdzenes sarunas* Indras Sprances sagatavotajos rakstos, un pēc tam jūlijā mēs vēlreiz apkopotā izdevumā publicējām šo saturu, vēl papildus pievienojot triju pilnu sarunu atšifrējumus ar Aivaru Lembergu;
   2) Komisijas pirmais, svarīgākais uzdevums ir [pārliecināties] par šīs publiskotās informācijas atbilstību lietas materiāliem. Mūsu redakcija ir viskonkrētāk iesaistīta šajā jautājumā, jo "Ir" veica šo *Rīdzenes sarunu* publikāciju. Visa "Ir" publiskotā informācija ir patiesa, tā ir balstīta faktiski notikušos izmeklēšanas iestāžu veiktos sarunu ierakstos viesnīcā "Rīdzene", un mēs visās šajās publikācijās esam precīzi un korekti atspoguļojuši amatpersonu teikto. *Rīdzenes sarunu* publikācijas aptver gan tādu sarunu fragmentus, kas bija iekļauti Kriminālprocesā, gan arī tādus fragmentus,

[15] Sk. http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli/453024-generalprokurors_policija_ir_zema_izmeklesanas_kvalitate

kas bija operatīvās izstrādes lietas ietvaros, bet nebija virzīti tālāk uz Kriminālprocesu;

3) lemjot par to, kādu informāciju publiskot, redakcijā ļoti nopietni vērtējām šo jautājumu un izšķīrāmies par tādu fragmentu publiskošanu, kuros saskatījām sabiedrisku nozīmīgumu šo informāciju zināt. Proti, vai nu tur ir runa par iespējamu noziegumu slēpšanu, vai par politiskās varas izmantošanu savtīgos nolūkos, ko varētu saukt arī par "valsts nozagšanu", vai arī par tādām ciniskām varas spēlēm, lai muļķotu vēlētājus;
4) sabiedriskais nozīmīgums ir vissvarīgākais kritērijs. Tieši tāpēc nevarējām publiskot pilnīgi visu sarunu saturu, jo mūsu pienākums ir respektēt šo sabiedrisko nozīmīgumu. Tikai tādā gadījumā mēs nepārkāpjam ne privātpersonu tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, ne arī likuma noteikumus par valsts noslēpumu un izmeklēšanas materiālu publiskošanu. Tātad tikai sabiedriskais nozīmīgums ir tas, kas ļauj šo informāciju mums publiskot, ievērojot likuma normas un ētikas normas;
5) *Rīdzenes sarunu* saturs mūsu redakcijai kļuva zināms no avotiem, kas lūdza savu identitāti neatklāt. Tāpēc īpaši pievēršama uzmanība avotu aizsardzības problemātikai, lai visiem Komisijā tas būtu skaidrs. Mums likumā ir noteikts pienākums aizsargāt šo avotu. Nedrīkstam to atklāt, ja avots mums ir skaidri teicis, ka nevēlas savu identifikāciju pieļaut. Ne tikai likums par presi to nosaka, bet to nosaka arī Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācija, kas interpretē, kādas ir valsts institūciju tiesības šajā avotu aizsardzības jautājumā. Šajā rekomendācijā ļoti skaidri pateikts, ka valsts institūcijām ir tiesības pieprasīt žurnālistu avotu atklāšanu tikai sevišķi svarīgu sabiedrības interešu gadījumā, ja ir konstatēti vitāli un nopietni apstākļi tam. Un atbilstoši šim regulējumam to ir tiešām svarīgi saprast. Šī aizsardzība ietver ne tikai avota personas datus, bet skar jebkādu informāciju, kas var veicināt šā avota identificēšanu. Tajā skaitā tie ir arī faktiskie apstākļi, kādos informācija ir nonākusi pie žurnālistiem, un tas attiecas arī uz mediju nepubliskoto informāciju, ko avots ir sniedzis. Tas ir ārkārtīgi svarīgi. Avota aizsardzība nav vienkārši tikai šīs personas identitāte vai dati, tas ir plašāks kopums, kuru mums ir pienākums aizsargāt, un valsts institūcijām ir pienākums to respektēt. Protams, šī avota aizsardzība nostiprināta arī vairākos Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos, un no šiem spriedumiem ir skaidrs, ka prasība izpaust žurnālistu avotu ir pilnīgi galējs solis, piemēram, ja ir jānovērš reāli draudi kādas personas dzīvībai, tas varētu būt tas attaisnojums, kāpēc šo avotu var prasīt atklāt. Turklāt ļoti svarīgi – avota aizsardzības pienākums ir jāievēro neatkarīgi no tā, vai avots ir rīkojies prettiesiski. Tas nozīmē, ka, piemēram, izmeklēšanas intereses noskaidrot personu, kas ir izpaudusi slepenu informāciju, nav pietiekams pamats, lai piespiestu vai aicinātu žurnālistus šo avotu

atklāt. To ir apstiprinājusi arī Latvijas Republikas tiesa, jo 2011. gadā ir noraidīta prasība atklāt žurnālistu avotu, kas bija apzināti izpaudis valsts noslēpumu. Bet, tā kā netika konstatētas sevišķi svarīgas intereses sabiedrībai šo avotu noskaidrot, tad tiesa arī konstatēja, ka šis avots nav jāatklāj. Tāpēc mūsu pienākums ir šo avotu sargāt, un jautājumi, kas varētu palīdzēt šo avotu identificēt vai arī skartu faktiskos apstākļus, kādos mēs šo informāciju esam ieguvuši, vai nepublicēto informāciju, – šādi jautājumi no Komisijas puses būtu prettiesiski. Tāpēc aicinām to respektēt un tādus neuzdot;

6) *Rīdzenes sarunu* saturu esam atspoguļojuši korekti un uzskatām, ka Komisijas locekļiem ir unikāla likumā dota iespēja pašiem arī iet un pārliecināties par šo *Rīdzenes sarunu* autentiskumu, iet un klausīties šīs sarunas. Mēs esam dzirdējušas katru zilbi, katru vārdu, ko mūsu žurnāls publicējis, – vai to ir teicis Aivars Lembergs, Ainārs Šlesers vai jebkurš cits šo sarunu dalībnieks. Katru vārdu, ko mēs esam publicējuši, viņi ir teikuši, vienalga, vai tas ir cenzēts vai necenzēts. Komisijai ir iespēja par to pārliecināties. Un es uzskatu, ka šī "oligarhu lieta" ir tik nozīmīga, ka tās ir nevis tikai Komisijas tiesības, bet pienākums izmantot šo iespēju, jo citiem Latvijas Republikas pilsoņiem, vēlētājiem, tādas iespējas nav. Un būtu ļoti svarīgi, lai tiešām tas Komisijas lēmums vai tas ziņojums balstītos faktos, pārbaudītā informācijā, nevis kādās spekulācijās, jo jums ir iespēja pielikt punktu šīm spekulācijām par to sarunu patiesumu;
7) par žurnālistu un redakcijas atbildību un informācijas patiesumu. Likums par presi nosaka pienākumu medijiem publicēt patiesu informāciju. Tieši tas ir tas, ko mēs esam *Rīdzenes sarunu* kontekstā darījuši. Likums arī nosaka to, ka personas, kuras uzskata, ka par tām ir publicētas nepatiesas ziņas, vēršas redakcijā un var pieprasīt šīs ziņas nekavējoties atsaukt un medijam, ja tam nav atbilstoša pierādījuma, tas arī ir jādara. Kopš *Rīdzenes sarunu* publicēšanas redakcija ir saņēmusi vienas personas – Aivara Lemberga – iesniegumu, kurš aicināja atsaukt *Rīdzenes sarunu* trijos rakstos ietvertās nepatiesās ziņas. Taču likums nosaka to, ka šīs nepatiesās ziņas ir ļoti konkrēti jānorāda, un Aivars Lembergs savā iesniegumā nebija norādījis nevienu nepatiesu ziņu, no kā izdarījām secinājumu, ka viņš pats nespēj atrast šādas ziņas šajās publikācijās. Atbildējām Lemberga kungam tieši to un arī norādījām, ka visas mūsu publicētās sarunas balstās faktiski notikušās, korekti atspoguļotās sarunās, un redakcijai nav zināms, ka kopš šīs atbildes saņemšanas Aivars Lembergs būtu vērsies tiesā. Tāpat mums arī nav zināms par to, ka kāda cita persona būtu vērsusies tiesā par šo ziņu nepatiesumu;
8) ne tikai likums nosaka redakcijas pienākumus, bet arī ētikas kodekss nosaka redakcijas pienākumu publicēt patiesu informāciju. Gan mūsu izdevniecībai "Cits

medijs", gan žurnālam "Ir" ir savs ētikas kodekss, turklāt tas ir žurnālistiem juridiski saistošs, jo ir iekļauts kā daļa no darba līguma. Tāpēc šā ētikas kodeksa pārkāpums var kļūt par pamatu žurnālista atlaišanai. Mēs abas esam arī Žurnālistu asociācijas biedres, tāpēc uz mums attiecas arī Žurnālistu asociācijas ētikas kodekss. Mums organizācijā ir izveidots mehānisms, lai kontrolētu ētikas kodeksa ievērošanu. Varu informēt – arī pēc *Rīdzenes sarunu* publicēšanas kolēģi ir vērsušies Ētikas komisijā ar jautājumu par šo publikāciju atbilstību ētikas kodeksam. Un Ētikas komisija savā lēmumā ir atzinusi, ka tā nav konstatējusi šā ētikas kodeksa 2.1. punkta, kas ir tieši par informācijas patiesumu, pārkāpumu;

9) par publicētās informācijas un minēto faktu atbilstību. Šī informācija balstās faktiski notikušās sarunās, kuras mēs esam korekti, precīzi, godprātīgi atspoguļojuši;

10) mums ir divi kritēriji. Pirmais – par to sarunu autentiskumu. Šīs publiskotās sarunas ir faktiski notikušas, tieši to arī amatpersonas ir teikušas. Tas ir tas, uz ko mēs esam balstījušies. Otrs. Mēs esam centušies noskaidrot, kas ir faktiski noticis pēc šīm sarunām. Ļoti daudzas būtiskas lietas, kuras šeit tiek apspriestas, patiešām ir īstenojušās. Piemēram, RTO īpašnieku legalizēšana – Aināra Šlesera un Andra Šķēles īpašuma tiesības tika legalizētas pat vēl brīdī, kad turpinājās kriminālizmeklēšana. "Dienas" sagrābšana un "Mediju nama" līgumi, amatpersonu iecelšana – daudzas šīs lietas apstiprinās. Bet vai nākotnes notikumi īstenojās precīzi tieši tā, kā ir šajās sarunās plānots, – tas pats par sevi nevar būt pašu sarunu patiesuma kritērijs. Mēs pārliecināmies, mēs skatāmies Uzņēmumu reģistrā, mēs salīdzinām datus, kas kurš tajā brīdī bija. Mēs liekam kopā ar kaut kādām tā brīža aktualitātēm, un tas arī bija mūsu darbs – visas šīs sarunas ielikt kontekstā un paskaidrot lasītājiem. Otrs pārmetums, kas ir bijis: kāpēc jūs visu nepubliskojat? To būtu grūti uztvert, saprast un apzināt – šo visu materiālu;

11) šīs sarunas ir faktiski notikušas. Tur runā valsts amatpersonas. Ja valsts amatpersonas runā kaut ko tādu, kas izskatās pēc nozieguma plānošanas vai nozieguma slēpšanas, tā, mūsuprāt, ir nozīmīga informācija, kura sabiedrībai ir jāzina un kuru mēs vēlamies precīzi atspoguļot. Neatkarīgi no tā, vai šis noziegums pēc tam ir īstenots, nav īstenots, tā ir būtiska informācija sabiedrībai, kas palīdz saprast, kā šīs valsts amatpersonas rīkojas ar publisko varu. Tas ir pirmais. Otrais. Par šo valsts noslēpumu. Tas būtu jautājums tiesā. Tiesiskā valstī tas būtu jāizskata tiesā, vai šīs informācijas publiskošanai ir bijis sabiedriskais nozīmīgums, vai sabiedrība kopumā ir ieguvusi no tā, ka šī informācija ir publiskota, vai arī sabiedrība nav ieguvusi, un tad mums ir jāatgriežas pie tām sekām, kas ir par šīs informācijas publiskošanu. Latvija ir demokrātiska valsts, kurā vara pieder tautai, pieder cilvēkiem. Tā nepieder amatpersonām. Un, ja amatpersonu rīcība izraisa tādu sabiedrības pretreakciju, ka ir

kādiem cilvēkiem jānāk ārā un jāsaka informācija, kura citādāk nebūtu izpausta, tad es domāju, ka sabiedrība no tā tikai iegūst, mēs no tā iegūstam;

12) žurnālistu informācijas avota aizsardzība nenozīmē tikai avota personas kodu vai viņa vārdu, bet tas nozīmē arī faktiskos apstākļus, kādos informācija ir iegūta, un nepubliskot tos.

2. Minētajā Komisijas sēdē pieaicinātais eksperts Aivars Borovkovs pauda viedokli [komentāru kopsavilkums]:
   1) vajadzētu reizi par visām reizēm noņemt jautājumu par to, ka žurnālistiem ir par kaut ko šeit jāatbild – par to, ko viņi publicēja. Šajā gadījumā likums ir pilnīgi žurnālistu pusē, un tāpēc arī ierosināju, ka nevis sabiedrībai jāvērtē krimināllieta, bet ir nepieciešams jauns process, kas izmeklē un novērtē juridiski. Nevis ar publikācijām vai ar sabiedrisko domu, bet juridiski korekti novērtē izmeklēšanas gaitu – kāpēc šī lieta, kas tik ārkārtīgi skaļi un pamatīgi pieteikta, ir beigusies bez rezultāta;
   2) ir pilnīgi jānoņem jautājums par žurnāla "Ir" redakcijas atbildību, ka viņi publicēja, jo viņi izdarīja savu darbu saskaņā ar likumu. Ir jārunā par personu atbildību, kurām ir uzticēts valsts noslēpums, ir uzticēti procesuāli dokumenti un kuras neprot šos dokumentus glabāt.

3. Komisijas 2017. gada 9. oktobra sēdes atklātajā daļā Drošības policijas priekšnieka vietnieks Ints Ulmanis paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
   1) mans viedoklis ir tāds, ka šai dienesta izmeklēšanas komisijai ir jāatrod svarīgākās atbildes uz jautājumiem: pirmkārt, par to, vai šīs sarunas ir autentiskas; otrkārt, ļoti svarīgi ir tas, vai šīs sarunas ir iegūtas likumīgā ceļā – ar tiesneša sankciju. Ja pirmais jautājums par autentiskumu un likumību apstiprināsies, tad – kas šīs sarunas ir izpaudis publiskajā vidē. Un te es redzu Drošības policijas kompetenci;
   2) šīs lietas ietvaros nav bijusi tieša sadarbība ar Drošības policiju. Un mēs pašlaik vairāk vai mazāk operējam tikai ar publiskajā telpā nonākušo informāciju. Un faktiski arī tas ir viens no iemesliem. Diemžēl ir jāatzīst, ka laiks, ja tās sarunas ir autentiskas, no šo sarunu tapšanas brīža līdz šim brīdim ir gana ilgs. Cik produktīva šāda mūsu pārbaude būs pašlaik, ir grūti prognozēt. Valsts drošības iestāžu viedoklis ir tāds: ja šāda informācija būtu mūsu rīcībā nonākusi laikus, tad, protams, būtu attiecīgi iespējas ātrāk uz to reaģēt. Bet līdz šim šāda veida informācija līdz mums nebija nonākusi;
   3) KNAB ir jāsniedz pamatatbilde uz jautājumu, vai ir notikusi valsts noslēpumu saturošas informācijas izpaušana. Tas ir pats svarīgākais, nevis ieiet kaut kādās sīkās detaļās.

4. Komisijas 2017. gada 4. decembra sēdē bijušais Valsts prezidents Valdis Zatlers attiecībā uz jautājumu, vai šīs sarunas [*Rīdzenes sarunas*] ir autentiskas, paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]: es pilnīgi droši varu atbildēt: jā, tās ir autentiskas, triju iemeslu vai argumentu dēļ. Pirmām kārtām par to, ka notiek noklausīšanās, mani informēja pats Šlesera kungs. Tātad pieprasīja maniem padomniekiem tikšanos ar Valsts prezidentu ļoti svarīgā jautājumā. Es pieņēmu viņu, un viņa svarīgais jautājums bija: "Mani noklausās KNAB." Uz jautājumu, kāpēc viņš par to ir pārliecināts, viņš atbildēja, ka viņam ir informators KNAB: "Lūdzu, prezidenta kungs, dariet kaut ko!" Prezidentam nav tiesību jaukties nekādās izmeklēšanas procedūrās un arī tiesu varas funkcijās, tāpēc es vienkārši pajautāju: kas ir viņa informators, vai viņš var to atklāt? Viņš, protams, teica, ka nevar atklāt, un ar to mūsu saruna beidzās. Bet faktiski Šlesera kungs pats man pateica to, ka notiek noklausīšanās. Pēc tam kad Šlesera kungs mani informēja, ka viņu noklausās [man bija saruna ar ģenerālprokuroru par to, kā lieta virzās vai cik ātri to varētu virzīt uz tiesu]. Tikšanās ar ģenerālprokuroru ir normāla prakse. Ģenerālprokurors tiek aicināts arī uz Nacionālās drošības padomes sēdēm, un viens no jautājumiem, kas parasti ir prezidenta un ģenerālprokurora dienaskārtībā, ir par tiem procesiem, kas notiek (nevis detaļās, bet to nosaukumi), un kāda ir to virzība. Un tas notiek ar vienu mērķi: lai Valsts prezidents būtu informēts un lai tajā brīdī, kad publiski tiek nodota kāda lieta, Valsts prezidentam būtu viedoklis. Tātad mans lūgums vienmēr bija – informēt mani vismaz dažas dienas iepriekš, lai es varu sagatavot savu viedokli. Protams, ka mani interesēja "oligarhu lietas" izskatīšanas gaita. Mans galvenais jautājums bija: cik ilgi tas vilksies un kad lieta tiks nodota tiesai, jo pārlieka vilcināšanās rada neuzticību šim procesam. Un šādu jautājumu, protams, es uzdevu ģenerālprokuroram Kalnmeiera kungam, kurš apstiprināja, ka tiešām noklausīšanās process notiek un ka tas ir ieildzis, bet viņš darīs visu, lai šis process pēc iespējas ātrāk beigtos un lieta nonāktu tiesā. Trešais arguments, kāpēc tās ir absolūti īstas. Daudzi temati, kas tur tiek aplūkoti, man ir zināmi, jo tie bija aplūkoti arī citās politiskajās sarunās, un arī sarunu dalībnieku leksika ir precīzi atbilstoša viņu leksikai, ko viņi lieto citos laikos, izņemot to, teiksim, privāto komponentu un dažu necenzētu vārdu lietošanu. Tā ka man nav ne mazāko šaubu par to, ka šīs sarunas ir autentiskas. Diemžēl manas prezidentūras laikā šī lieta netika novesta līdz kādam rezultātam – ne pozitīvam, ne negatīvam. Kas notika pēc manas prezidentūras, man komentēt diemžēl nav iespējams.

5. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē uzņēmējs Viesturs Koziols paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
   1) es gribētu atturēties no jebkādiem komentāriem par šīm sarunām [*Rīdzenes sarunām*]. Pat [prokurors] Lejas kungs ir izteicies, ka šīs sarunas ir fragmentāras. Es nezinu, kādas sarunas ir jūsu rīcībā. Es saņēmu dūšu, iztērēju naudu, iegādājos šo slaveno

žurnālu "Ir". Nopirku, paskatījos, palasīju mazliet. Pēc pirmajām piecām minūtēm pārtraucu lasīt, jo bija pilnīgi skaidrs, ka tās sarunas ir fragmentāras, rediģētas un kompilētas;

2) es atsakos komentēt jebko, kas ir saistīts ar šo sarunu publikācijām, šo sarunu atreferējumiem, es atsakos atbildēt. Tās ir rediģētas, transformētas un nepilnīgas;

3) kāpēc izmeklētāji, tik nopietni izmeklējot tik nopietnu kriminālliet u, nekad nav paņēmuši mūsu balss paraugus? Mums pat nebija paņemti balss paraugi;

4) es šīs sarunas negribu komentēt un nekomentēšu. Tās ir safabricētas, sarediģētas un nepilnīgas.

6. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē Ventspils domes priekšsēdētājs Aivars Lembergs paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

1) mums jābūt tiesiskai valstij, un jūs man varat jautāt, vai es atceros tādas sarunas. Jums tādas tiesības ir. Es jums varu droši pateikt, ka precīzi atcerēties sarunas, ko kurās sarunās es esmu teicis, pēc septiņiem gadiem es nevaru. Man katru dienu ir apmēram 10–15 tikšanās, un gadā tas ir ap 2500–3000. Sešos gados – ap 15 000 dažādas tikšanās. Atcerēties, ko ar kuru esmu runājis, nav iespējams. Ja jūs man gribat jautāt par konkrētām sarunām, tad tā lieta notiek šādi. Tātad, ja ir sarunu ieraksts, es saku: es precīzi neatceros, lūdzu, parādiet man tekstu. Tekstam jābūt izgājušam fonoskopisko ekspertīzi, kurā ir precīzi pateikts, kas ir sarunu dalībnieki, kāds ir teksts. Man tiek uzrādīts teksts. Tātad, ja jūs interesē sarunas, es neatceros precīzi un negribu minēt. Lūdzu, uzrādiet man fonoskopiskajā ekspertīzē noteiktās sarunas, kas pierāda to autentiskumu, un es jums varēšu dot paskaidrojumu par katru vārdu;

2) ja jūs atsaucaties uz publikāciju, tad norādiet, kas tā ir par publikāciju. Man neviens Latvijas Republikas likums neuzliek par pienākumu lasīt publikācijas. Līdz ar to es pieņemu, ka neesmu lasījis. Ja jūs gribat atsaukties uz [publikācijas teksta] autentiskumu, tad jums ir jānorāda, kāds ir pamats, ka tas ir autentisks.

7. Atbildot uz Komisijas pieprasījumu, KNAB 2018. gada 15. janvārī norāda, ka ir uzsākta un turpinās operatīvās izstrādes lietas materiālu pārbaude. Par daļu informācijas resoriskā pārbaude ir pabeigta un noslēgusies ar lēmumu atteikt uzsākt kriminālprocesu, bet daļā tā ir nosūtīta izvērtēšanai citai tiesībsargājošai iestādei atbilstoši likumā noteiktajai kompetencei. Par daļu informācijas KNAB turpina pārbaudi, kuras noslēgumu nevar prognozēt.

8. Komisijas 2017. gada 9. oktobra sēdes atklātajā daļā A. Judins paskaidroja: "Nu, es vienkārši paņēmu publicēto tekstu, paņēmu kriminālliet as tekstu un vēl noklausījos. Un ko

es dzirdēju un redzēju? Ka saturs ir viens un tas pats, bet viens cilvēks atšifrēja, nu, ar dažādām niansēm... komatus salika, piemēram, citādāk vai, teiksim, tur kaut kādas skaņas citādāk... Cits – ar savu izpratni... Un atbilstību es redzu. Es vienkārši... es, nu, tā ar pirkstu sekoju un redzu – viens un tāds pats teksts ir, teiksim tā."

5.2. **Komisijas secinājumi**

1. Iepazīstoties ar Kriminālprocesa materiāliem un Operatīvās lietas materiāliem, Komisijai nav pamata apšaubīt, ka publiskotās *Rīdzenes sarunas* veido daļu no Kriminālprocesa materiāliem un Operatīvās lietas materiāliem.

2. Tiesībaizsardzības iestāžu pienākums ir noskaidrot, kādā veidā Kriminālprocesa materiāli un Operatīvās lietas materiāli ir nonākuši publiskajā telpā, un saukt vainīgās personas pie likumā noteiktās atbildības.

3. Komisija uzsver, ka ir vērtējama to personu atbildība, kurām bija uzticēta valsts noslēpuma glabāšana un turēšana, nevis mediju atbildība par materiālu publicēšanu.

6. daļa. **Saistībā ar krimināllietu Nr. 16870000911 izskanējusī informācija par iespējamu valsts nacionālās drošības apdraudējumu un atsevišķu personu iespējamu darbību citu valstu interešu labā, tostarp iespējamu nelikumīgu uzturēšanās atļauju un citu dokumentu izsniegšanas ietekmēšanu, kā arī potenciālie riski cilvēkiem un videi**

6.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

1. Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē Komisijas loceklis Ritvars Jansons sniedza prezentāciju par Kriminālprocesa faktu par termiņuzturēšanās atļauju iegūšanas veicināšanu saistību ar valsts drošības apdraudējumu[16] un paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
   1) 2010. gada 1. jūlijā un 2011. gada 16. jūnijā stājās spēkā grozījumi Imigrācijas likumā, kas paredzēja tiesības saņemt termiņuzturēšanās atļauju, ja persona iegādājusies nekustamo īpašumu ar noteiktu vērtību vai ir veikusi ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā noteiktā vērtībā un ar noteiktiem nosacījumiem;

[16] Sk. Pielikumu Nr. 4.

2) Kriminālprocesā liecinieks x operatīvās izstrādes laikā noklausītā sarunā, kuras atšifrējums pievienots krimināllietai, apmēram nedēļu pirms likumprojekta "Grozījumi Imigrācijas likumā" pieņemšanas otrajā lasījumā Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijā norāda, ka viens no projektiem, ko veiksmīgi virzot uz priekšu, ir termiņuzturēšanās atļaujas. Liecinieks min, ka projekta attīstīšanai nepieciešami 50 miljoni latu savas naudas. Ar grozījumu Imigrācijas likumā palīdzību plānots piesaistīt no 500 līdz 1000 mazo investoru. Tas varētu dot vēl apmēram no 50 līdz 100 miljoniem latu. "..Un saliekot savus 50 miljonus vēl ar iegūtajiem miljoniem, tad mēs vēl varam pārsimts miljonus piesaistīt, sindicēt no bankām.." Liecinieks sarunā min, ka vienā no attīstības projektiem ir akcionārs, un tajā pašā laikā viņš lobē likumdošanas grozījumus termiņuzturēšanās atļauju piešķiršanā par kapitālieguldījumiem;
3) 2011. gada 18. februārī Saeimā tika iesniegts deputāta Aināra Šlesera priekšlikums likumprojektam "Grozījumi Imigrācijas likumā": izteikt 23. panta pirmās daļas ("Termiņuzturēšanās atļauju šajā likumā noteiktajā kārtībā ārzemniekam ir tiesības pieprasīt:") 28.punktu šādā redakcijā: "28) uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš ir ieguldījis kapitālsabiedrības pamatkapitālā vai pašu kapitālā ne mazāk kā 25 000 latu un kopā valsts un pašvaldības budžetā saimnieciskā gada laikā kapitālsabiedrība kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu vai iegulda tādu kapitālsabiedrību pamatkapitālā vai pašu kapitālā, kuras investē attīstības projektos Latvijā ne mazāk kā 100 000 latu;";
4) 2011. gada 2. martā Saeimas komisijas sēdē A. Šlesera priekšlikums likumprojektam "Grozījumi Imigrācijas likumā" tika daļēji atbalstīts un iekļauts komisijas izteiktā redakcijā;
5) tiesībsargājošām iestādēm jāpārbauda, vai 2011. gadā veiktie grozījumi Imigrācijas likumā par termiņuzturēšanās atļauju iegūšanu, ieguldot kapitālsabiedrību pamatkapitālā, netika panākti ar korupcijas palīdzību un vai krimināllietā minētie fakti par termiņuzturēšanās atļauju iegūšanas veicināšanu nesatur krimināls odāmas darbības;
6) no 2012. gada līdz 2014. gadam bija tikai seši gadījumi, kad Drošības policija bija atteikusi termiņuzturēšanās atļauju. 2015. un 2016. gadā ievērojami samazinājās termiņuzturēšanās atļauju pieprasītāju skaits. Drošības policija 2015. gadā rosināja nepiešķirt termiņuzturēšanās atļaujas 38 ārzemniekiem, un tas bija četras reizes vairāk nekā 2014. gadā. Vienlaikus 2015. gadā Drošības policija uzsāka atkārtoti izvērtēt tos ārzemniekus, kuri termiņuzturēšanās atļauju saņēma pirms pieciem gadiem un kuriem ir jāveic pārreģistrācija. Veicot šo personu pārbaudi, Drošības policija pieņēma lēmumu anulēt termiņuzturēšanās atļaujas 25 personām;

7) 2016. gadā pirmreizējās termiņuzturēšanās atļaujas atteiktas 25 personām, bet atkārtotās – 11 personām. Personām, kurām termiņuzturēšanās atļaujas izsniegtas uz pieciem gadiem, katru gadu jāreģistrējas. Katru gadu Drošības policija saņem informāciju par personu, kas piereģistrējas. Atkārtoti piereģistrējoties, bija trīs atteikumi;
8) 2011.–2014. gadā pieaugošā termiņuzturēšanās atļauju izsniegšana nebija pietiekami sabalansēta ar Drošības policijas spēju pārbaudīt termiņuzturēšanās atļauju saņemšanas kandidātus. Tas radīja risku valsts drošībai. Situācija uzlabojās 2015.–2016. gadā, kad Drošības policijai tika piešķirti papildu resursi;
9) Imigrācijas likumā jānosaka konkrēts par ieguldījumiem termiņuzturēšanās atļaujas saņemošo personu skaits gadā, lai tas būtu atbilstošs drošības iestāžu kapacitātei pārbaudīt kandidātus.

2. Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē Drošības policijas priekšnieka vietnieks Ēriks Cinkus paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]: ir apkopota statistika par 2017. gada pirmo pusgadu, kas liecina arī par to, ka atteikto termiņuzturēšanās atļauju skaits pieaug. Salīdzinājumā ar 2016. gada pirmo pusgadu, kad atteikumu skaits bija 19, 2017. gadā tas ir jau 30. Un tas ir tieši saistīts ar to, ka šoreiz 2017. gadā mēs papildus vērtējam arī tos termiņuzturēšanās atļauju pieprasītājus, kas jau sāka 2012. gadā šīs lietas kārtot un šoreiz nāk pēc otrreizējas atļaujas, – viņi arī papildus tiek vērtēti. Jāatzīst, ka tas vienmēr ir bijis politisks lēmums, un jau no pašas šīs programmas ieviešanas sākuma Drošības policija ir taisījusi analīzi un informējusi gan valsts augstākās amatpersonas, gan arī Saeimas Nacionālās drošības komisiju par tiem riskiem, ko šī programma rada. Galvenokārt runājam nevis par tiešu apdraudējumu nacionālajai drošībai, bet par riskiem ilgtermiņā, kas varētu tikt radīti nacionālajai drošībai. Faktiski šī informācija ir secīgi, regulāri dota atbilstošajai Saeimas komisijai. Drošības policija ir piedalījusies sanāksmēs un ir informējusi arī par statistiku, par tendencēm un visu pārējo, ļaujot politiķiem izlemt par labu vai par sliktu kādam konkrētam grozījumam. Detalizēti veidu, kādā Drošības policija strādā (pēc kādām pazīmēm secinām par pieteicēju atbilstību vai neatbilstību valsts drošības prasībām), šajā Komisijā atklātā sēdē es izpaust nevarēšu. Drošības policija ir viens no Eiropas Savienības un NATO specdienestu tīkla locekļiem. Mēs ievācam informāciju operatīvā ceļā, mēs ievācam informāciju no mūsu partneru dienestiem ārvalstīs, un notiek, protams, arī pārrunas ar konkrēto personu. Šīs darbības ir formalizētas. Galvenajās vadlīnijās tās laika gaitā nav mainījušās. Mainījusies ir kapacitāte, proti, Drošības policijas amatpersonu skaits, kas nodarbojas ar termiņuzturēšanās atļauju saņēmēju pārbaudēm. Paldies politiskajam atbalstam par to, ka tikām sadzirdēti: tika piešķirti papildu finanšu līdzekļi. Mums vienkārši parādījās kapacitāte, lai šīs lietas veiktu.

Prasības ir bijušas gana augstas arī sākotnējā pārbaudes periodā. Un, ja ir konstatēti fakti, ja mūsu rīcībā nonāk informācija, ka cilvēks ir bijis saistīts, teiksim, ar tiesībaizsardzības institūcijām vai ar specdienestiem Krievijā, un tas jau ir kā fakts pierādāms, tad šādiem cilvēkiem neizsniedz atļaujas. Tendence, ka 2015. gadā sāka palielināties anulēto atļauju skaits (arī tiem pieteicējiem, kas iet otrreiz), parāda, ka 2011. gadā, 2012. gadā, kad sākām, bija kaut kādi cilvēki, kurus varbūt pienācīgi neizvērtējām – kapacitātes trūkuma dēļ. Visi cilvēki tika vērtēti, bet kapacitātes trūkuma dēļ sākumā varbūt tas "siets" nebija tik šaurs. Sākot 2015. gadā vērtēt, mēs sākām vērtēt arī ar atpakaļejošu datumu šos cilvēkus, tāpēc arī anulēto atļauju skaits ir palielinājies. Bet galvenajās vadlīnijās, runājot par kritērijiem, kritēriji ir bijuši gana augsti arī no programmas sākuma. Šogad pieteicēju skaits ir samazinājies līdz minimumam. Par programmas tālāku esamību vai programmas slēgšanu – tas droši vien ir politisks jautājums, bet drošības iestādes jebkurā gadījumā turpinās pētīt gan šos pieteicējus, kas ir jauni, neskatoties uz to, ka skaits ir samazinājies, gan tos, kas piesakās otrreiz – termiņuzturēšanās atļaujas pagarināšanai. Jāsaprot, ka process, kādā personas tiek vērtētas, nav vienreizējs. Tas nenozīmē, ka tad, ja persona piesakās termiņuzturēšanās atļaujai un mēs izvērtējam, dodam pozitīvu atzinumu, tālāk darbs ar šo personu nenotiek. Cilvēks var arī laika gaitā iesaistīties dažādās aktivitātēs – politiskās, ekonomiskās, likumīgās, nelikumīgās, un mēs turpinām pētīt. Un gadījumā, ja šādi riski no šā cilvēka rodas, viņam atļauja tiek anulēta. Šobrīd, pēc 2015. gada, kad tika iedoti papildu finanšu līdzekļi, Drošības policijas kapacitāte ir ievērojami augusi, un tas ir redzams arī statistiskajos rādītājos. Šobrīd mums nav pamata apgalvot, ka Drošības policijai ievērojami trūktu resursu, lai tiktu galā ar to personu pārbaudēm, kuras no jauna piesakās vai pretendē uz atkārtotu atļaujas iegūšanu. Personas ir ar ļoti dažādu profilu. Vienas personas pārbaude var aizņemt ievērojami vairāk laika, pārbaudē iesaistāmi vairāki cilvēki, un iegūtā informācija prasa ilgāku analīzi. Citu personu gadījumi ir vieglāki, tad tā laika nepieciešams ievērojami mazāk. Līdz ar to nevar teikt, ka ir tikai kaut kāda kvota noteiktam skaitam un ka tas būtu rādītājs, kas būtu vienlīdzīgs ar mūsu kapacitāti.

3. Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas vadītāja Ilze Briede paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]: šobrīd situācija ir ļoti krasi atšķirīga no tās, kas bija 2014. gadā. Ilustrācijai varu minēt citu skaitli, tas ir, procentuālo sadalījumu. Ja parasti mēs skatāmies uz klasisku migrācijas sadalījumu, kādēļ cilvēki brauc uz citu valsti, tad apmēram 30 procentos gadījumu ir ģimenes apvienošana, 30 procentos darbs, apmēram 20 procentos studijas, un tad ir pārējie iemesli. Vērtējot to, kas 2014. gadā braukuši uz Latviju, tad 53 procenti bija tieši šie, ar investīciju programmu saistītie ieceļotāji. Tas bija 2014. gadā, bet pēc tam, kad tika pieņemti lēmumi, kas būtiski sarežģīja uzturēšanās atļauju saņemšanu saskaņā ar šiem iemesliem, šobrīd

procentuālais sadalījums ir tāds, ka šie 53 procenti ir pārvērtušies par sešiem šā gada pirmajā pusgadā. Līdz ar to mēs varam teikt, ka investīciju programma pastāv uz papīra, bet faktiski tā vairs nepastāv, jo praktiski nevar runāt vispār ne par kādu pieteicēju skaitu. Šogad pirmajā pusgadā ir saņemts ap 70 pieteikumu. Tas ir ļoti, ļoti neliels skaits, ja salīdzinām ar iepriekšējo. Krievijas Federācija pat pēc šo likuma grozījumu pieņemšanas ir noteikti līderpozīcijā, kam seko Ukraina, Ķīna, Kazahstāna, Azerbaidžāna, bet ar ļoti, ļoti maziem skaitļiem. Ministru kabinetā jāiesniedz jaunais ziņojums par situāciju pēdējā gada laikā, pēc tam tas nonāks arī Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijā, kas to vērtēs un vērtēs arī iespējamos likuma grozījumus šajā jomā. Ap 90 procentiem investīciju noteikti bija nekustamais īpašums, pēc tam sekoja ieguldījums kredītiestādēs. Kapitālsabiedrībās bija vismazākie ieguldījumi. Sākotnēji politiķi, izvirzot šo priekšlikumu par ieguldījumu kapitālsabiedrībā, cerēja, ka mums nāks investori, kas radīs darbavietas, veidos uzņēmumus. Šis mērķis noteikti nav sasniegts, jo arī to pieteikumu, kas tika saņemti kapitālsabiedrību izveidošanai vai pamatkapitāla palielināšanai, gadījumos mēs redzējām, ka ir ļoti lielas grūtības izpildīt šos ekonomiskās darbības kritērijus – samaksāt minimālos nodokļus. Arī, ja skatāmies uz šo kapitālsabiedrību darbības jomu, tad pārsvarā tā bija saistīta ar un ap nekustamo īpašumu (attīstīšana, veidošana). Sagatavojot ikgadējo ziņojumu Saeimai tajā gadā, mēs, Iekšlietu ministrija, kopīgi ar Ekonomikas ministriju izvērtējot, kā mums iet ar šiem kapitālsabiedrību ieguldītājiem, redzējām, ka ir ļoti lieli uzņēmumi (konkrēti – bankas), kas vienkārši emitē akcijas par 25 000 eiro, un tām nav, protams, nekādu grūtību samaksāt šo nelielo nodokļu summu. Tobrīd bija 20 000 latu, kas jāsamaksā. Redzējām, ka tas investoru pienesums tik lielam uzņēmumam ir tik niecīgs, par kuru viņi saņem pretī uzturēšanās atļauju, ka ierosinājām, ka ir nepieciešams lieliem uzņēmumiem noteikt, ka šai investīcijai ir jābūt lielākai, un ieteicām 100 000 eiro (tobrīd – latu). Bija paredzēts arī ieguldījums investīciju projektu attīstībai, bet tas neguva atbalstu un nav šobrīd Imigrācijas likumā. Palika tobrīd tikai tie 100 000 eiro, kam vēlāk pielikām klāt arī prasību maksāt nodokļus, jo ne jau tas, ka uzņēmumā ir ieguldīti 100 000 eiro, nozīmē, ka šis uzņēmums tiešām strādās un dos kaut kādu pienesumu tautsaimniecībai. Mēs gribējām ierobežot to, ka, lielā uzņēmumā ieguldot nelielu summu – 25 000 eiro (tobrīd – latu), tiek izsniegtas uzturēšanās atļaujas, tādēļ piedāvājām šos 100 000, uzskatot, ka tas ir pietiekami liels ieguldījums un ka noteikti, ja cilvēks ir gatavs uz šādu ieguldījumu, šī kapitālsabiedrība strādās tā, ka nodokļu apjoms, ko tā samaksā valsts budžetā, arī ir pietiekami liels. Vēlāk redzējām, ka tas tā nav, ka ir iespējams ieguldīt 100 000 latu uzņēmuma pamatkapitālā, bet samaksāto nodokļu skaits gadā līdzinās apaļai nullei. Un tad vēlāk nāca priekšlikumi papildus noteikt nodokļu minimālās prasības šādiem uzņēmumiem. Visu laiku ir bijuši ļoti, ļoti nelieli tie ieguldījumi tieši kapitālsabiedrībās. Kad tika precizēti ekonomiskās darbības

kritēriji (cik nodokļu jāsamaksā kapitālsabiedrībai, lai investors varētu turpināt saņemt uzturēšanās atļauju), tad vēl vairāk samazinājās ieguldītāju kapitālsabiedrībās skaits. Savukārt nekustamie īpašumi vienmēr ir bijuši 80–90 procenti no visiem ieguldījumiem. Gandrīz 1,5 miljardi eiro ir saņemti šādā veidā Latvijas tautsaimniecībā. Imigrācijas likumā jau ir norma, kas pasaka, ka, ja pēkšņi mums ir ļoti augsta kādas, varbūt mums ne ļoti draudzīgas, valsts pilsoņu koncentrācija, proti, mēs saņemam ārkārtīgi daudz pieteikumu un ir pamats uzskatīt, ka tas apdraud mūsu valsts drošību, Ministru kabinets var izdot īpašu rīkojumu, kas pārtrauc šo pieteikumu izskatīšanu un iesniegšanu. Tā ka līdzko Drošības policija kopā ar citām kompetentajām iestādēm konstatē šādu risku, Ministru kabinets ir tiesīgs noteikt šo ierobežojumu.

4. Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē KNAB priekšnieks Jēkabs Straume paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]: Kriminālprocesa ietvaros šādi aspekti – termiņuzturēšanās atļauju lobēšana vai likumdošanas izmaiņas un iespējama personīga labuma gūšana – netika vērtēti, jo netika gūtas ziņas par to, ka šī ietekmēšana, lai šādas likuma izmaiņas notiktu attiecībā uz termiņuzturēšanās atļaujām, būtu bijusi nelikumīgā veidā veikta. Tādas informācijas nebija. Tātad – to, vai termiņuzturēšanās atļauju izsniegšanas veicināšanā ir bijušas krimināsodāmas darbības, KNAB jau vērtēja Kriminālprocesa ietvaros, bet, kā jau norādīju, tas tika vērtēts kontekstā ar cenšanos iegūt pierādījumus par slēptajām īpašuma tiesībām, jo tas tad kontekstā parādītu, kāpēc ir šī vēlme kaut ko darīt – "bīdīt" kāda likumprojekta izmaiņas. Bet netika gūti pierādījumi par šīm slēptajām īpašuma tiesībām. Un laika gaitā, kamēr Kriminālprocess tika izmeklēts, neviens no šiem projektiem, par kuriem tika runāts, vispār nerealizējās dzīvē. Tātad – faktiski informācija neapstiprinājās, pierādījumi netika gūti. Sarunās paustā vēlme gūt iespējamu personīgu labumu no veiktajiem grozījumiem Imigrācijas likumā tika pārbaudīta un tika konstatēts, ka nekas no tā neapstiprinās un netiek darīts šajā virzienā, nekādi pierādījumi netika gūti. Protams, pirmām kārtām tika skatīts no tā skatpunkta, vai ir slēptās īpašuma tiesības. Tas arī netika konstatēts. Un beigu beigās netika konstatēts, ka kāds no šiem projektiem realizētos. Tas, ka lēmumi tiek pieņemti vai lēmumu pieņemšana tiek virzīta savtīgos nolūkos, ir tomēr arī jāpierāda. Ir jāpierāda šīs slēptās īpašuma tiesības, ir jāpierāda, ka šis jautājums kaut kādā veidā ir virzīts vai lobēts, vai ietekmēts Saeimā ar nelikumīgām metodēm – kukuļošanu, tirgošanos ar ietekmi. Tas mums tomēr jāskatās krimināltiesiskā aspektā. Mēs nevaram citādā veidā skatīties. Un nekas no tā netika pierādīts. Ir jābūt tomēr pierādījumiem, ka šai personai ir šīs slēptās īpašuma tiesības.

5. Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē pieaicinātais eksperts Pāvels Gruziņš komentēja [komentāru kopsavilkums]: mani mulsināja šeit uzdotais jautājums no Komisijas locekļu

vidus – "savtīgos nolūkos virza grozījumus likuma izmaiņām". Es tā sapratu, ka likuma izmaiņām ir iesniegti deputāta priekšlikumi. Tad man jautājums ir: vai visos gadījumos, kad likums atļauj pieciem deputātiem izteikt priekšlikumu par likuma grozījumiem, mēs meklēsim, vai aiz tā neslēpjas savtīgi nolūki? Ja vēsturiski paskatītos, tad Saeima tūkstošiem likumus un grozījumus ir pieņēmusi. Tos var kritizēt un varbūt pelnīti ir jākritizē. Bet vai ir nepieciešams meklēt šos savtīgos nolūkus? Es teikšu no prakses, jūs paši labi zināt: aiz jebkura grupējuma, aiz jebkuras partiju grupas stāv arī viņu intereses. Kā tās saskaņot – tas jau ir visa parlamenta darbs. Tāpat arī likumu grozījumi ir visas Saeimas atbildība. Ne jau tā pieteicēja. Tad jāsaka: deputāti, kas balsoja "par", jūs esat vainīgi, ka apstiprinājāt, pieņēmāt tādus likumus, tādus grozījumus.

6. Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē prokurors Māris Leja pauda viedokli [komentāru kopsavilkums]: par Kriminālprocesa turpināšanu vai jauna uzsākšanu saistībā ar uzturēšanās atļaujām. Iemesls, kāpēc netika izmeklēts šis virziens, ir tas, ka šajās sarunās ne tieši, ne netieši nebija nekādu norāžu uz to, ka par šo likuma lobēšanu kādam bija piedāvāti vai maksāti kādi mantiski vai citāda rakstura labumi. Ja nekādu (kaut vai maskētu) norāžu nav šajos sākotnējos materiālos, nav jau pamata veikt kriminālprocesu, jo nav pat kaut kādu minimālu ziņu vai pieturas punktu par izdarītu noziedzīgu nodarījumu. Nevar būt tā, ka mēs veicam kriminālprocesu pilnīgi par jebko, kas ienāk prātā. Ir jābūt kādiem pieturas punktiem. Tā kā šo pieturas punktu nebija, tas netika darīts. Faktu nebija par to, ka kāds ir maksājis vai piedāvājis mantiskus vai citāda rakstura labumus par uzturēšanās atļauju likuma lobēšanu. Fakti bija par to, ka, iespējams, A. Šleseram slēpti piederēja konkrēti uzņēmumi. Tās tomēr ir divas dažādas lietas. Kriminālprocess primāri tika uzsākts par to.

7. Komisijas 2017. gada 9. oktobra sēdes atklātajā daļā, izskatot jautājumu "Iespējamie valsts nacionālās drošības apdraudējumi un iespējamā atsevišķu personu darbība citu valstu interešu labā", Satversmes aizsardzības biroja direktora pirmais vietnieks Andis Freimanis paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]: Satversmes aizsardzības birojs šā Kriminālprocesa izmeklēšanā netika iesaistīts. Vērtēšana no nacionālās drošības apdraudējuma viedokļa – tāds jautājums netika uzdots. Runājot par pašām publikācijām. Mēs vienmēr un regulāri (tā ir mūsu funkcija) izvērtējam dažādas publikācijas. Kā mēs tagad zinām, ir ļoti aktuāli jautājumi par dažādām viltus ziņām – vai tā nav mērķtiecīga, speciāli tēmēta kaut kāda akcija, lai radītu problēmas (gan ekonomiska rakstura, gan politiska rakstura) vai arī grautu valsts reputāciju. Šajā gadījumā mēs neesam konstatējuši un nav mūsu rīcībā tādas informācijas, ka šeit darbotos kaut kādu citu valstu specdienesti un būtu bijis kaut kāds šāda veida uzdevums, lai šādas publikācijas tieši tajā laikā un tajā

brīdī parādītos. Tā ka šajā gadījumā mūsu vērtējums ir tāds, ka šī informācija, kas ir publicēta, nav publicēta citu specdienestu vai valstu uzdevumā. Tā ka te varbūt vērtējami citi faktori, vērtējams jautājums par valsts noslēpuma aizsardzības sistēmu, kā tā darbojas, vai šajā gadījumā kaut kas noplūdis, vai publicēti dokumenti, kas saistīti ar valsts noslēpumu. Bet no valsts drošības viedokļa šajā gadījumā, kā teicu, nav mums tādas informācijas.

8. 2017. gada 30. oktobra sēdē Ainārs Šlesers paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

1) kas attiecas uz manu pozīciju saistībā ar uzturēšanās atļaujām, es šodien vēlos apliecināt, ka es esmu bijis tas cilvēks, kurš iniciēja šo konkrēto programmu. Tajā laikā, kad Latvija nokļuva ļoti sarežģītā situācijā pēc 2008.–2009. gada pasaules finanšu krīzes, tad, kad būvniecības sektorā bija kritums vairāk nekā 60 procenti, ja es nemaldos, un cilvēki brauca prom no mūsu valsts, tajā brīdī, kad bija nepieciešams piesaistīt investīcijas, es biju tas, kurš gāja un pārliecināja Saeimas deputātus par šādas programmas nepieciešamību. Jautājums – kāpēc es to darīju? Tāpēc, ka šādas programmas eksistē visās valstīs. Pirmkārt, mūsu galvenajā politiskajā partnerī – Amerikas Savienotajās Valstīs, kur ir iespējams, veicot zināmas investīcijas, saņemt uzturēšanās atļauju. Tālāk Lielbritānija ir viena no lielākajām valstīm, kas piešķir uzturēšanās atļaujas un pases tiem, kuri veic zināmas investīcijas. Šveice, Kipra, Malta un tā tālāk, un tā joprojām. Kad šī programma tika ieviesta, pateicoties šai programmai, pēc oficiālās un neoficiālās informācijas, kopīgās investīcijas Latvijas ekonomikā reģistrētā veidā bija apmēram pusotrs miljards to vairāku gadu garumā, un kopā vairāk nekā trīs miljardi ienāca ekonomikā. Būvnieki dabūja darbu, pakalpojumu sektorā strādājošie un tā tālāk, un tā joprojām. Un es par šo programmu nekur nekautrējos publiski runāt. Vēl vairāk. Ejot uz katrām vēlēšanām, kas ir bijušas veiksmīgas vai neveiksmīgas, tas šodien nav tik būtiski, es nācu ar uzstādījumu, ka šī programma ir jāatbalsta. Un mēs redzam, ka tagad diemžēl ir notikušas izmaiņas likumdošanā. Šī programma ir kļuvusi neinteresanta, un investīcijas principā ir apstājušās, tās ir aizgājušas uz citām valstīm. Es uzskatu, tā bija liela kļūda – šo programmu kaut kā tādā veidā izmainīt. Es domāju, ka tā deva daudz mūsu tautsaimniecībai. Kas attiecas uz mani, tad es to esmu publiski atbalstījis, un man kā deputātam ir tiesības, kā teikt, paust savu viedokli, un tas bija atklāti pirms vēlēšanām, tas bija ierakstīts programmā, un mēs pamatojām pat ar cipariem, cik daudz darbavietu var tikt radīts, un viss. Man bija personiskās intereses, lai Latvijas ekonomikā ienāk nauda, lai ienāk investīcijas, lai cilvēkiem ir darbs šeit, lai cilvēkiem nav jābrauc uz Lielbritāniju, Īriju, Norvēģiju, Vāciju strādāt. Un es arī šodien aicinu deputātus padomāt varbūt par tām kļūdām, kuras ir bijušas, šo programmu grozot,

varbūt ir vērts to pagrozīt atpakaļ, lai tomēr investīciju ir vairāk, jo diemžēl šodien mēs redzam: demogrāfijā ir problēmas, cilvēkiem, kas ir aizbraukuši, bērni dzimst ārzemēs. Šis ir politisks jautājums. Kā es saku, es šodien politiski to nevaru ietekmēt, es varu tikai publiski atklāti runāt par to, ka es uzskatu, ka šī programma, tāda, kāda ir Amerikas Savienotajās Valstīs un citās lielajās demokrātijās, nes tomēr labumu. Un mēs neredzam šodien nevienu piemēru, kur kaut kādā veidā caur šo programmu Latvijā būtu ienākuši kaut kādi pilsoņi, kuriem rodas problēmas. Jo drošības dienestiem, pirms piešķirt uzturēšanās atļauju kādam no investoriem, vispirms ir jāizvērtē konkrētā investora personība. Tā ka jautājums par to, ko tas devis vai nav devis, es domāju, ka ar cipariem šis fakts ir acīm redzams. Tas Latvijas ekonomikai ir devis daudz labumu. Un otrs variants. Ja šī programma darbotos, daudzi simti, tūkstoši Latvijas iedzīvotāju būtu guvuši no tā labumu. Kādā veidā labumu? Attīstot, būvējot, strādājot. Kas tur noziedzīgs, ja kāds grib attīstīt? Es domāju, ka ir svarīgi, lai cilvēki, deputāti pēc iespējas vairāk dotu tādus likumus, kas ģenerē ekonomisko attīstību, nevis to bremzē. Ja šis likums un norma ir nepareiza, dodiet citu. Dodiet labāku. Bet nesakiet, ka šis ir slikts, vienlaikus nepiedāvājot neko vietā;

2) vēlreiz vēlos paskaidrot savu pozīciju saistībā ar uzturēšanās atļaujām. Es esmu bijis šī projekta iniciators, un tas balstīts uz pētījumu, ko ir veikuši starptautiskie eksperti, kuri tikās ar visām Saeimas partijām, tai skaitā diskusijas notika arī prezidentu pilī. Tur bija pārstāvji, es neatceros, kurš tas gads, bet bija plašas diskusijas par to, kādam modelim ir jābūt. Šāds modelis funkcionē daudzās pasaules valstīs. Kas attiecas uz mani, tad es vēlreiz varu pateikt: kā deputātam man bija tiesības nākt ar jebkādu iniciatīvu, kas veicina tautsaimniecības attīstību. Bet, kas attiecas uz biznesa projektiem, tad es vēlreiz varu pateikt to, ka ir notikušas pārbaudes un šīs pārbaudes ir skaidri atklājušas, vai es esmu bijis dalībnieks kādās kompānijās vai neesmu. Uz to brīdi, kad es šos procesus virzīju, es neesmu bijis dalībnieks tajā kompānijā, par kuru ir runa. Par tām investīcijām, kuras esmu veicis pēdējos pāris gadus, ir publiski pieejama informācija, par tām es varu atskaitīties. Bet tas ir saistīts ar 2015., 2016. gadu;

3) par visiem lēmumiem man kā bijušajam deputātam tajā laikā bija tiesības nākt ar jebkādu iniciatīvu Saeimā, iesniegt likumā paredzētajā kārtībā priekšlikumu. Un Saeimas vairākums atbalsta. Likumi tiek pieņemti Saeimā ar balsu vairākumu. Es, Ainārs Šlesers, nekad neesmu pieņēmis kādu likumu pats, vienpersoniski. Bet man ir bijušas iniciatīvas, kas ir saistītas ar konkrētiem likumprojektiem;

4) tas, kas ir skaidrs, – šī programma principā šodien ir mirusi. Ar tām izmaiņām, kuras ir notikušas pēdējos gados, tā jau vairs nav interesanta, jo tajā laikā, kad mēs sākām, mēs bijām Eiropā vieni no pirmajiem. Šī programma ir mirusi. Šī programma pašreiz

ir mirusi, tā ka jums nav jāuztraucas. Ja kādi indivīdi vēl izdomā investēt un braukt, un dzīvot, tad tas ir ļoti individuāli. Principā tā programma jau ir beigusies;

5) es aicinātu šajā gadījumā tomēr par šo tēmu padebatēt visām tām partijām, kuras plāno piedalīties vēlēšanās, un uzdot jautājumu: vai šāda programma ir vajadzīga un jāatjauno, lai tā būtu konkurētspējīga, vai tā jālikvidē vispār? Un tas ir viens no jautājumiem, kas ir saistīts ar ekonomisko izaugsmi Latvijā. Jo nav jēgas to programmu uzturēt, ja tā reāli vairs nav interesanta. Tā ka es rekomendēju. Es nevaru vairs piedalīties balsošanā, es nevaru iet un aģitēt Saeimas plenārsēžu zālē kā deputāts, uzstājoties ar uzrunu, kāpēc šī programma ir laba. Bet es aicinu izrunāt, jo tā kopumā nebija slikta. Un, ja gadījumā kādam nebija jāpiešķir uzturēšanās atļauja, tad mūsu Drošības policija arī pieņēma adekvātu lēmumu.

9. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē uzņēmējs Viesturs Koziols, citastarp, paskaidroja: es negribētu teikt, ka tas [uzturēšanās atļaujām] ir Šlesera projekts. Es pilnīgi piekrītu, ka tas ir projekts, un tas ir valstisks projekts, no kura, manuprāt, ja to pareizi realizētu, valsts var gūt labumu. Šāda veida termiņuzturēšanās atļauju projekti eksistē arī tādās valstīs kā Lielbritānija, Šveice, Austrija, Kanāda, Singapūra. Tagad arī ņēmuši pieredzi no mums, no mūsu Latvijas labās pieredzes. Pat Polija tādus projektus ir īstenojusi. Un šī ideja radās man, apmeklējot vairākus seminārus, ko organizēja Šveices kompānija *Henley & Partners*. Tā ir viena no pasaules vadošajām kompānijām, kas nodarbojas ar investīciju imigrācijas jautājumiem. Tā ir kompānija, kura konsultē ļoti daudzas valdības ar vienu mērķi – padarīt valstu likumdošanu konkurētspējīgu, piesaistot turīgus, bagātus investorus. Jebkurai valstij, tai skaitā arī Latvijai, manuprāt, ir nepieciešami un vajadzīgi turīgi, bagāti investori, kuri būtu gatavi, Latvijā uzturoties, investēt līdzekļus – un investēt šeit lielus līdzekļus. Un es arī piedalījos pie šīs pirmās likumdošanas fāzes lobēšanas. Es biju uzaicinājis uz Latviju arī šīs *Henley & Partners* īpašnieku Kristianu Kalina kungu. Viņš bija arī Saeimā. Mēs tikāmies ar [Saeimas Nacionālās] drošības komisijas pārstāvjiem, mēs tikāmies ar ekonomikas ministru Kampara kungu toreiz (ja nemaldos), mēs tikāmies ar prezidenta padomniekiem, lai izstāstītu, kāda ir būtība šādām termiņuzturēšanās atļaujām, ko tās valstij var dot. Tā ka es esmu ļoti pārliecināts un ļoti kaismīgs šīs likumdošanas piekritējs, jo uzskatu, ka Eiropas fondi, manuprāt, nodara lielu ļaunumu valstij, jo tā nav nopelnīta nauda. Un, ja mēs pierodam pie šādiem Eiropas fondiem, tad 2020.–2021. gadā tie beigsies. Es domāju, ka Latvijai būs lielas paģiras. Mēs nezināsim, ko darīt. Nebūs vairs naudas, un es domāju, ka šī uzturēšanās atļauju politika, pareiza šīs likumdošanas realizācija varētu dot lielus papildu ienākumus Latvijas Republikai. Vai šī likumdošana tagad ir pareiza? Nē, nav pareiza, tā ir sakropļota, un mēs vairs neesam konkurētspējīgi. Atceros, ka tika veikts

pētījums pirms divarpus gadiem, Kanādas kompānija veica pētījumu. Ja es nemaldos, tie bija 2,2 miljardi eiro, ko šo gadu laikā šāda politika ir devusi – tiešu labumu – Latvijas ekonomikai. Protams, ka arī es esmu guvis personīgu labumu, jo esmu daļa no Latvijas ekonomikas. Viens no maniem uzņēmumiem ir specializējies apkalpot klientus, kuri iegulda naudu Latvijā. Kopā man ir bijuši kādi pāri par 60 klientiem. Pilnīgi visi mani klienti ir saņēmuši atļaujas. Es ļoti rūpīgi pats veicu diezgan lielu šo klientu izpēti – kas ir šie cilvēki, ar ko viņi nodarbojas. Pēc iespējas ar viņiem pats tiekos personīgi, pārbaudu, kas viņi tādi, kādi ir viņu mērķi, kāpēc viņi investē naudu Latvijā. Un tie ir cilvēki, kuri, ja viņi ir spējīgi un vēlas investēt Latvijā 50 un vairāk tūkstošus, tad, ticiet man, tie nav pēdējie 50 tūkstoši, ko viņi Latvijā investē. Viņiem vēl ir nauda. Tie ir turīgi uzņēmēji, kuri izvēlas Latviju par tādu vietu, kur iespējams investēt ar mērķi attīstīt biznesu. Man ir vairāki piemēri, kur šie uzņēmēji ir kļuvuši par maniem biznesa partneriem.

10. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē uzņēmējs Andris Šķēle, citastarp, paskaidroja:
    1) es pieņemu, ka [man bija tikšanās ar Vitāliju Južiļinu] apmēram reizi gadā. Mērķis [tikties ar viņu 2009.gadā] bija tāds, ka RTO skatījās iespējas, kādā veidā attīstīt savus terminālus. Un viena no iespējām bija uzstādīt termināli, kurš varētu kraut ļoti specifisku kravu, kas prasa visaugstākās kvalitātes un drošības prasības, kuras bieži vien izpildīt Krievijas Federācijā kaut kādu iemeslu pēc, teiksim, ir pagrūti viņiem nodrošināt. Un visnotaļ, protams, ka Latvijas uzņēmēji ir spējīgi tādu kvalitāti sniegt;
    2) es nevienu reizi neesmu bijis minerālmēslu terminālī. Bet es zinu, protams, par šo termināli pietiekami daudz. Es domāju, ka tas ir ļoti veiksmīgs projekts. Es neesmu pārliecināts, ka šis projekts varētu pastāvēt ilgtermiņā, ļoti ilgi, tāpēc ka šobrīd ir ģeopolitiski tāds sankciju režīms starp valsti, kurā rodas resurss, kas jāpārkrauj, un starp Latviju, kas ir Eiropas Savienības dalībvalsts un ir vieta, kur notiek šo preču pārkraušana un nosūtīšana, un arī daļēji ar saņēmējvalstīm. Tā ka varbūt šis ir grūtākais brīdis vispār tranzīta nozarē, loģistikā, stividorkompānijā. Šis terminālis pieder vienam no pasaules lielākajiem minerālmēslu ražotājiem – 51 procents pieder Krievijas uzņēmumam "Уралхим", es personīgi esmu pazīstams ar galveno īpašnieku Dmitriju Mazepinu. Bija jāpierāda Latvijas priekšrocības kaut kādā ziņā, bija jāpacenšas pierādīt Latvijas priekšrocības: ka Latvijas tranzīta cilvēki, Latvijas nodokļu regulējums, Latvijas cilvēku darba kvalitāte ir visaugstākajā līmenī, lai mēs, teiksim tā, nepieļautu, ka tādu terminālu uzbūvē Pēterburgā vai kaut kur citur. Tādā ziņā es tiešām uzskatu, ka tas ir veiksmīgs projekts, un paldies visiem tiem, kas ir palīdzējuši tādu terminālu izveidot. Tur bija ļoti smagas vides prasības, kam jāiziet cauri, tur bija sarežģīti loģistikas jautājumi jārisina (es domāju tieši transportu),

finansēšana. Jā, mans uzņēmums "Uzņēmumu vadība un konsultācijas" ir bijis iesaistīts arī šādā veiksmīgā projektā.

6.2. **Komisijas secinājumi**

1. Drošības policijas kapacitāte laika gaitā ir uzlabojusies. Nepietiekama termiņuzturēšanās atļauju pieprasītāju izvērtēšana notika no 2012. gada līdz 2015. gadam. Tendence, ka 2015. gadā sāka palielināties anulēto termiņuzturēšanās atļauju skaits tiem pieteicējiem, kas tās pieprasījuši atkārtoti, norāda, ka 2011. – 2012. gadā policijas kapacitātes trūkuma dēļ ne visi cilvēki bija pienācīgi izvērtēti. 2015. gadā tika piešķirts papildu finansējums Drošības policijai. Līdz ar to vairs nav pamata apgalvot, ka trūktu resursu, lai kvalitatīvi veiktu to personu pārbaudes, kuras no jauna piesakās vai pretendē uz atkārtotu atļaujas iegūšanu, un Komisija secina, ka Drošības policija pašlaik spēj pilnvērtīgi izvērtēt iespējamos apdraudējumus nacionālajai drošībai un iespējamos riskus attiecībā uz konkrētiem pieteicējiem.

2. Laikā, kad tika ieviestas termiņuzturēšanās atļaujas apmaiņā pret investīcijām nekustamā īpašumā un kapitālsabiedrībās, pirms attiecīgo likuma grozījumu pieņemšanas likumdevējs (Saeima) nebija pienācīgi pārliecinājies, vai attiecīgo tiesībaizsardzības iestāžu rīcībā ir pietiekami resursi nacionālās drošības apdraudējuma risku izvērtēšanai.

3. Saistībā ar Kriminālprocesa materiāliem un iegūto informāciju Komisija nekonstatē konkrētus identificējamus riskus cilvēkiem un videi.

7.daļa. **Informācija, kas norāda uz iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus**

7.1. **Komisijas uzklausītie viedokļi un konstatētie fakti**

1. Saistībā ar jautājumu par masu informācijas līdzekļu ietekmēšanu Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē mediju nozares arodbiedrības "Latvijas Žurnālistu savienība" valdes

loceklis Imants Liepiņš sniedza prezentāciju[17] un paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

1) publicēti ir izteikumi, ka Šlesers esot gribējis apvienot sabiedriskos medijus un tos pakļaut sev, tādi teksta fragmenti, ka "to televīziju daudzmaz sakārtoja, valsts televīziju, bet valsts radio kā bija, tā palika. Šajā variantā, kad apvienot radio un televīziju, vēl arī privātos medijus uzfrišinām, ko viņi izdarīs? Mēs varam izspēlēt izcili. Gribam konsolidēt valsti vai konsolidēt medijus." Fakti. Sabiedriskā televīzija ar sabiedrisko radio apvienoti nav, šāds mēģinājums bija, bet šo mēģinājumu virzīja patiesībā nevis Šlesers vai Šķēle, vai kāds cits, bet viņu idejiskais oponents Ainārs Dimants, kurš tobrīd ieņēma NEPLP priekšsēdētāja posteni, no kura viņu pēc tam Saeima atlaida. Pret šo apvienošanas plānu bija visas žurnālistu arodbiedrības un profesionālās organizācijas, tai skaitā gan LTV, gan Latvijas Radio strādājošie. Nekāda apvienošana nav notikusi, un šo apvienošanu apturēja tā Saeima, kurā teorētiski Šleseram un Šķēlem vajadzētu būt kaut kādai ietekmei. Turklāt šī publikācija te, žurnālā, ir nepatiesa arī tādā ziņā, ka žurnālā ir teikts, ka Dombrovska valdība esot apturējusi šo apvienošanu. Tā nav taisnība. Apturēja Nacionālā apvienība. Tātad tajā epizodē, kur rakstīts it kā par sabiedrisko mediju apvienošanu, informācija neatbilst patiesībai. Reālajā dzīvē nevis oligarhi bija tie, kas plānoja sabiedrisko mediju apvienošanu, bet gan viņu pretinieks Ainārs Dimants;
2) izteikumi par Rīgas domes un akciju sabiedrības "Diena" sadarbību. Koziols esot izdomājis, kā apmierināt Šlesera vēlmi, lai "Diena" slavina Rīgas domi: uztaisām ieliktni "Rīgas Ziņas". Fakti. Rīgas pilsētas ziņas kā apmaksāts reklāmas materiāls tiek liktas portālā "Delfi" un citur. Rīgas dome arī drukāja (es nezinu, vai viņi tagad to dara) atsevišķi iedzīvotājiem tādu kā žurnālu, pielikumu kopā ar "Вести сегодня". Bet šīs "Rīgas Ziņas" netiek izplatītas kopā ar "Dienu". Tātad izteiktās idejas ir īstenojušās citos medijos, nevis "Dienā";
3) 2011. gada februārī Koziols jautā: "Kas notiek ar LNT? Vai to pērk norvēģu koncerns "Schibsted"?" Un Šlesers it kā saka tā: "Tas, ko Andris saka, ir apvienot visu šito ar televīziju, jo viņiem ir visi tie reģionālie kanāli." Fakti. "Schibsted" nopircis LNT kanālu nav. LNT nopirka "Schibsted" tiešie konkurenti – zviedru "MTG". Kas domāts ar "šito visu" un "visiem tiem reģionālajiem kanāliem", skaidrs nav, jo LNT nepieder neviena reģionālā televīzija. Latvijā ir daudzas reģionālās televīzijas, kas pieder vai nu tur strādājošajiem, vai pašvaldībām, vai vietējiem uzņēmējiem. Neviena nepieder LNT. Tātad publicētā informācija ar faktiem dzīvē neapstiprinās;

[17] Sk. Pielikumu Nr. 6.

4) “Dienas” koncernā sākuši strādāt Meļņiks, Staņevičs, un Koziols saka tā: “Nu, tā nevar darīt! Ieliek tādu Romānu... Nu, viņš ir [...] Tas nedarbojas. Staņevičs ir super, turpretī Meļņiks vienkārši nesaprot neko. Tātad nedēļu nošancējis – un visi jau no viņa mūk.” Tātad skatāmies, kas ir noticis reālajā dzīvē. Romāns Meļņiks ir kļuvis par vienu no stabilākajiem “Dienas” autoriem, turklāt taisījis karjeru – kļuvis par Komentāru un analīzes nodaļas vadītāju. Savukārt Staņevičs ir stabilizējis “Dienas” koncerna darbību un tagad vada “Rīgas piensaimnieku”. Tātad iznākums ir pilnīgi pretējs tam, kas ir šeit sarakstīts. Tad, kad “Dienai” mainījās īpašnieki, mēs, žurnālisti, aptaujājām savus kolēģus, kas strādāja “Dienas” koncernā tajā laikā. Neviens no “Dienas” koncernā strādājošajiem žurnālistiem neiesniedza nevienā no profesionālajām organizācijām nevienu sūdzību par to, ka viņiem tur darītu kaut ko pāri;
5) Koziols aizmuguriski aprunā savus tiešos konkurentus un saka: “Nevar tā, kā to dara “Neatkarīgā”, viņa zaudēja auditoriju ārkārtīgi.” Koziols saka, ka “Neatkarīgajai Rīta Avīzei” tirāža esot palikusi četri pieci tūkstoši. Realitātē. Tieši pirms krīzes, kad vēl bija normāls reklāmas tirgus, “Neatkarīgajai Rīta Avīzei” abonentu skaits bija nokrities līdz 7200, bet krīzes laikā “Neatkarīgā Rīta Avīze” bija Latvijā vienīgais drukātais medijs, kurš spēja gandrīz dubultot savu abonēto tirāžu. Abonētā tirāža šeit ir pāri 12 tūkstošiem, pēc tam tā kāpa vēl, un paralēli bija klāt 2600 abonentu, kas “Neatkarīgo” abonēja trīsreiz nedēļā, kad bija lielie pielikumi. Šie dati ir oficiālie Latvijas Preses izdevēju asociācijas un “Latvijas Pasta” dati. Šiem tirāžas cipariem jāpieskaita tas, ko katru dienu pārdod kioskos mazumtirdzniecībā un ko nosūta uz *airBaltic* lidmašīnām. Saskaitot kopā, sanāk, ka tirāža ir 570 tūkstoši eksemplāru. Varam redzēt, kādu žurnāls “Ir” bija pirms gada sasniedzis tirāžu. Kāpēc šis žurnāls tagad pārdrukā acīm redzami nepatiesus datus no 2010.gada vai 2011.gada? Tas ir ļoti vienkārši. Tāpēc, ka Koziols savulaik aizmuguriski ir savam draugam Šleseram aprunājis konkurējošos preses izdevumus. Fakti pilnībā šo viedokli apgāž. Žurnālam “Ir” gluži vienkārši šādu pseido, nepatiesu informāciju ir izdevīgi pārdrukāt mūsdienās vēlvienreiz. Tas nekas, ka tā informācija ir falša, bet tas ir vienkārši arī elements konkurences cīņā;
6) darbības reklāmas tirgū. Kaut kādiem uzņēmējiem vai politiķiem tiek piedēvēts šāds teksts: “Es viņam palūdzu, lai viņš ar “Mediju namu” noslēdz reklāmas līgumu. Viņš pateica, ka viņam esot jāsaskaņo ar FKTK. Lai viņš iet [...]. Saprati? Vot, tā!” Tātad, ja tas ir vienas amatpersonas kolorīts viedoklis par otru amatpersonu. Bet šinī gadījumā atkal informācija ir nepatiesa, jo “Mediju nams” vēlāk tiešām ir sācis ievietot “Citadeles” un “Revertas” reklāmu, tāpat kā citi preses izdevumi Latvijā. Šoreiz informācija izrādījusies nepatiesa pretējā veidā: Lembergam tiek piedēvēti

izteikumi, ka "Mediju namam" neesot izdevies tikt pie reklāmas līguma, bet realitātē ir izdevies gan. Tātad – atkal dezinformācija. Rīgas brīvostas līgums sabiedrības informēšanai. Rīgas brīvostai pastāvēja ar "Mediju namu" – un pirms tam arī ar "Preses namu" – līgums par sabiedrības informēšanu jau kopš 90.gadu beigām. Tur tika publicēti dažāda veida publiskie paziņojumi par remontdarbiem, par sabiedriskajām apspriešanām un tamlīdzīgi. Vidēji šis līgums ienesa aptuveni piecus tūkstošus latu gadā. Nevis mēnesī, bet gadā. Bet šis līgums, kurš īstenībā pastāvēja jau ilgu laiku, tika izmantots par ieganstu, lai izkratītu redakciju un meklētu dokumentus, kaut gan toreizējais valdes priekšsēdētājs Armands Puče bija sagatavojis šos dokumentus jau iepriekšējā dienā pirms kratīšanas. "Neatkarīgā Rīta Avīze" un Uldis Dreiblats jau publicēja lielu materiālu par to, ka šādas kratīšanas būs. Tikai viņš nevarēja iedomāties, ka tas būs viņa paša darbavietā. Atrastā informācija, izņemtie dokumenti neapstiprina to versiju, kas ir publicēta šajā preses izstrādājumā. Tas, ka līgums bija, ir fakts, bet nav fakts šā līguma finansiālie apjomi. Šeit ir puspatiesība: informācija ir daļēji patiesa vienā ziņā, bet nepatiesa – otrā ziņā;

7) kas ir tiesiski un prettiesiski. Prettiesiskas noziedzīgas manipulācijas piemērs: Pauls Raudseps, viens no žurnāla "Ir" autoriem un droši vien arī līdzīpašniekiem, gada laikā no Latvijas Bankas bija saņēmis 3800 latus par dažādiem pakalpojumiem. Dienā, kad Latvijas Bankas vadītājam Rimšēvičam ir pārvēlēšana Saeimā, Raudseps uzraksta lielu slavinošu viedokli par Rimšēviču. Tā ir prettiesiska manipulācija, un tas ir prettiesiskas manipulācijas piemērs. Un kas šis Raudseps izrādās uz to brīdi? Latvijas Žurnālistu asociācijas Ētikas komisijas loceklis. Es jums, kolēģi, ieteiktu tikt no tādiem vaļā. Vēl pēdējais piemērs manipulācijai ir šis žurnāls "Ir", jo es izgāju cauri, izanalizēju visus šos faktus, kuri dzīvē ir apstiprinājušies un kuri nav. Un tātad šis žurnāls attiecībā uz tā saucamajām *Rīdzenes sarunām* par 79,49 procentiem sastāv no viltus informācijas ("fake news"). Un tikai 20,51 procents ir tāda informācija, kas apstiprinās ar faktiem. Tātad, lūk, jums viens manipulācijas piemērs ar sabiedrisko domu;

8) neatkarība un brīvība vienmēr nāk komplektā ar atbildību. Un, no šāda viedokļa skatoties, piemērs par žurnālista Raudsepa korumpēšanu no Latvijas Bankas prezidenta puses – jā, var teikt, viņam ir brīvas rokas un viņam ir redakcionālā neatkarība publicēt slavinošu rakstu par Rimšēviču pēc tam, kad viņš ir saņēmis naudu no Rimšēviča. Bet tas neiet kopā ar mediju atbildību, jo atbildīgs medijs tā nedara.

2. Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes priekšsēdētāja Rita Ruduša un valdes locekle Anda Rožukalne paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
    1) kāpēc mēs vispār runājam par medijiem un mediju iespējamo ietekmēšanu kā par svarīgu jautājumu? Tāpēc, ka mediji demokrātiskā sabiedrībā ir ārkārtīgi svarīgs sabiedrības noturības garants pret iekšējiem un ārējiem draudiem. Tie pilda ārkārtīgi svarīgu funkciju sabiedrībā un apkalpo sabiedrības intereses. Ja ir politiski ietekmēti mediji, tad to funkcijas izpildīšana ir traucēta;
    2) "Dienas", kad tā vēl bija akciju sabiedrība, īpašnieku, būtībā vadītāju, struktūra. Viens no veidiem, kādā var nonākt konkrētu personu ietekmē mediju uzņēmums, ir – ielikt karjerās savus menedžerus, realizēt savu varu ar citu cilvēku ieceltu amatpersonu palīdzību. Te mēs redzam Jāni Maršānu, kurš bija Satiksmes ministrijas valsts sekretārs, kad Šlesera kungs bija ministrs. Mēs redzam Jāni Svārpstonu, kas ir darbojies uzņēmumā "Kempmayer" un arī bija iesaistīts digitālgeitas tiesas procesā. Mēs redzam Normundu Staņēviču – "Ventspils naftas", tātad ar Lemberga kunga iespējamām īpašuma tiesībām saistītā uzņēmuma valdes locekli. Es pat neminu, kādā sakarā tur ir Elmārs Graudiņš, kas būtu uzskatāms par tādu zema līmeņa provokatoru, manipulatoru, kas EDS sniedz nepatiesu informāciju u.tml. Šeit varam redzēt oficiālos datus no Uzņēmumu reģistra konkrētā periodā. Tur šajā laikā tika nomainīti pieci redaktori. Mainījās arī konkrētu cilvēku statuss. Tur ir Viesturs Koziols ar savu ieguldījumu un saistību ar RTO. RTO, kas atklāti paziņoja par to, ka ir akciju sabiedrības "Diena" un vēlāk atkal pārdalīto "Dienas" struktūru īpašnieks, ilgstoši tika saistīta ar sarunās līdzdalību apliecinājušiem politiķiem un uzņēmējiem. Tas ilgstoši tika noliegts, bet pagājušajā gadā Šķēles kungam piederošā SIA "Privāto aktīvu pārvalde" un Šlesera kungam piederošā "MSG" jeb "Multi Capital Holdings" uzņēmuma mājaslapā parādījās informācija, ka viņi apliecina savas īpašuma tiesības RTO. Ja kādu interesē, var pārbaudīt, cik lielā mērā un kādām amatpersonām citos periodos ir bijusi kāda saistība ar RTO. Jājautā tiem pašiem cilvēkiem kā Edgaram Kotam, kurš bija gan Latvijas Televīzijas ģenerāldirektors un pēc tam tika iecelts par "Dienas" mediju vadītāju, un pašlaik ir laikraksta "Diena" īpašnieks. Kāda tam ir saistība? – to varētu viņiem pašiem jautāt;
    3) "Mediju nams". Tajā laikā oficiālais nosaukums ir SIA "MN Mediji". Šajā sarakstā līdzās kolēģiem Armandam Pučem un Uldim Dreiblatam mēs redzam arī Lilitu Seimuškāni, kas vienlaikus ir "Ventspils attīstības aģentūras" vadītāja, un redzam vairākus Ventspils pusē pazīstamus uzņēmumus, par kuriem arī citās kriminālliet ās figurē dažādi dokumenti un liecības par Lemberga kunga saistību ar šiem uzņēmumiem. Tātad – ārkārtīgi sazarota, mainīga, bet dažādos laika periodos vienmēr

ieraugāma saikne ar konkrētām amatpersonām. Mēs varētu runāt arī par "Ventas Balsi" un Ventspils puses medijiem, kad no redakcijas tie pārgāja bijušā "Preses nama" (arī saistīta uzņēmuma ar Lemberga kungu) komercdirektora Mihaila Soifera simtprocentīgā īpašumā, kurš ir, spriežot pēc satura datiem, ārkārtīgi milzīgs atbalsts tikai vienam vietējās politikas spēlētājam. Savukārt pēc dokumentiem, pēc iepirkuma datiem tiek regulāri atbalstītas dažādas Ventspils domei piederošas kapitālsabiedrības. Tiek gatavotas publikācijas par šo uzņēmumu līdzekļiem;

4) parasti ir nodalīti žurnālisti, kuru darba pienākumos ir apkalpot īpašnieku vai ietekmētāju (slēpto, atklāto īpašnieku). Tie ir atsevišķi cilvēki, jo arī dibinātājiem un cilvēkiem, kas gūst ietekmi medijos, gribas radīt iespaidu, ka tas ir neatkarīgs informācijas avots. Pārējie darbinieki pielāgojas – ieplāno vietu, rēķinās, ka būs kaut kāds noteikts temats. Ja jūs runājat ar šiem cilvēkiem, tad viņu liecības, ka viņu darbs ir maz ietekmēts vai netiek ietekmēts, ir patiesas. Viņi ir piekrituši izplatīt noteikta veida informāciju. Atsevišķās redakcijās pastāv nevēlamo informācijas avotu saraksts, kas nozīmē to, ka ir cilvēki, kuru viedokļi nav pieņemami konkrētā medija īpašniekam. Tie tiek izslēgti no publiskās komunikācijas, ierobežojot viedokļu daudzveidību un nodarot kaitējumu plurālismam. Un kā žurnālisti tiek ar to galā? Šis cilvēciskais jautājums tiek atrisināts tā, ka ne jau katru dienu tu esi pakļauts un darbojies tā kā pretēji savai profesionālajai pārliecībai. Tas tiek kombinēts – dažas dienas tu vari brīvi strādāt, bet ir temati un jautājumi, un gadījumi, kad tas nav iespējams;

5) regulācijas jautājumi, kā mēs mediju sistēmu analizējam: klasiskie principi – tirgus situācija, valsts lomas regulācija, partiju ietekme un žurnālistu profesionālā kvalitāte. Visi šie aspekti attiecas uz parlamenta darbu, uz likumdevēju iespējām ietekmēt mediju sistēmu. Mums ir ļoti liberāla regulācija, bet jebkurā gadījumā likuma "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 16. pantā ir nostiprināta redakcionālā neatkarība. Žurnālista autonomija ir šaurāka redakcionālās neatkarības izpratne. Indivīda līmenī Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24. panta ceturtajā daļā ir nostiprināta viedokļu daudzveidība, objektivitāte un citi profesionālās darbības principi, kas saskan arī ar profesionālās ētikas normām, bez kā, protams, vispārējā regulācija, kas saistīta ar konstitūcijas cilvēktiesībām, nav iespējama, jo žurnālistu kā profesijas vienīgais pastāvēšanas iemesls ir sniegt sabiedrībai īpašu sabiedrisku pakalpojumu, piedāvājot patiesu informāciju un rosinot diskusiju;

6) likums Latvijā neregulē interešu konfliktu starp mediju īpašniekiem, vadošajām partijām, politiķu grupām. Mums ir ārkārtīgi liberāla regulācija.Top jauns regulējums. Varbūt varat tomēr atbalstīt kādu saprātīgāku sadalījumu? Tātad – vai likums paredz ierobežojumus mediju kontrolei no partiju politisko grupu politiķu puses? Nē. Vai

politiķi kontrolē divus līdz četrus vadošos medijus katrā grupā? Ļoti rūpīga izpēte ir vajadzīga, lai atbildētu uz šo indikatoru jautājumiem. Tātad atkarībā no segmenta ir vidējs vai augsts risks. Par laikrakstiem. Lielākā ir "Latvijas Avīze". Tur arī var diskutēt, bet pārējās ir indikācijas, ka varētu būt kontrole pār avīzēm. Attiecībā uz žurnāliem, ziņu aģentūrām, televīzijām, radio – daudz mazāka;

7) vai politiķi ietekmē redaktora apstiprināšanu un atlaišanu? Ja mēs runājam par *Rīdzenes sarunu* periodu, tad pilnīgi neapšaubāmi. Tiekoties gan Koziola kungs, gan citi ir teikuši, ka viņi noteiks, kur un kā te būs, un ir arī citi gadījumi citos medijos. Pašregulācijas mehānismi tikpat kā nepastāv redakcionālās neatkarības nodrošinājumā, jo nav šīs tradīcijas, un regulācija redakcionālajai neatkarībai ir ļoti deklaratīva un neparedz īpašu aizsardzību redaktoriem. Jā, Krustiņa kungs tika atlaists par saviem izteikumiem, kas nav īsti šis fokuss. Bet attiecībā uz "Dienu" tur varētu diezgan daudz ko. Līdzīgi ir indikatori jautājumā par mediju regulatoru un sabiedrisko mediju vadības neatkarību. Likumā, pašreizējā likuma versijā, ir ļoti laba, ļoti skaidra, caurskatāma regulatora iecelšana, sabiedrisko mediju vadības iecelšana. Vai iespējama politiski komerciāla ietekme – tas ir atkarīgs no noteiktiem gadījumiem, no cilvēkiem, kas liecina, ka viņiem vai nu ir bijis kāds solījums, vai ultimāts saistībā ar politiskām interesēm. Vai ir pierādījumi tam, ka valdība patvaļīgi pārtrauc plašsaziņas mediju iestādes lēmumus? Jā, mums ir tāds gadījums pagājušajā gadā, kad sagatavotais budžets sākotnēji Saeimā tika samazināts pretlikumīgi un pēc tam, protams, tika atgrozīts atpakaļ;

8) viens no ietekmes mehānismiem arī ir tā saucamie informatīvie pakalpojumi, kurus pašvaldības tā kā iepērk neatkarīgajos medijos, kas ne vienmēr parādās kā apmaksāts materiāls. Un viens tāds piemērs ir jau pieminētā "Ventas Balss", kas ir no Ventspils domes šādu informatīvo pakalpojumu iepirkšanai desmit gadu laikā saņēmusi pusotru miljonu eiro, bet, ja pašķirsta avīzi, tad tas nav uzrādīts kā reklāmas materiāls. Latvijas sabiedriskās televīzijas pētnieciskās žurnālistikas raidījums "Aizliegtais paņēmiens" bija to izpētījis sīkāk. Tas ir arī redzams konkrētā medija saturā. Ja Aivars Lembergs parādās rubrikā "Tribīne" divu mēnešu laikā 19 reižu, izsakoties par visdažādākajiem jautājumiem, ieskaitot Eiropas Savienību, tad var vilkt tiešas paralēles starp summām, kuras tiek konkrētajiem medijiem informatīvajiem pakalpojumiem atvēlētas, un saturu, jo, piemēram, "Ventas Balss" saturā jūs neatradīsiet kritiskus rakstus par pašvaldību, kuras iedzīvotāju intereses neatkarīgam medijam būtu pienākums aizstāvēt. Protams, kritiski materiāli nav pašmērķis, bet kritiski materiāli ir neizbēgami, ja patiesi neatkarīgs medijs primāri un galvenokārt darbojas sabiedrības un savu lasītāju, klausītāju, skatītāju interesēs;

9) bija ļoti neveiksmīga biznesa uzņēmumi, kas radīja jautājumus, kādēļ ietekmīgajiem – iespējams, ietekmīgajiem – politiķiem, amatpersonām un uzņēmējiem ir nepieciešami šādi aktīvi. Tas, kas ir jāskatās no tiesiskā viedokļa, ir ne tikai mediju regulējums, bet arī šo konkrēto iesaistīto cilvēku statuss noteiktā periodā. Jo, ja viņi ir slēpuši savas īpašuma tiesības vai pastarpināto ietekmi, bijuši patiesie labuma guvēji, tad tas attiecas uz interešu konflikta likumu. Un vismaz Šlesera kunga gadījumā varētu šis periods sakrist ar laiku pēc tam, kad viņš ir bijis politiķis un amatpersona, kad jāsniedz informācija par savām īpašuma tiesībām kontekstā ar ieņemtajiem amatiem;
10) Eiropas Žurnālistikas observatorijas mājaslapā var izlasīt interviju ar Gunti Bojāru, kurā šie jautājumi ir atbildēti – kādā veidā tika ietekmēta redakcija, jo viņš vienu laiku bija galvenais redaktors, un, kā viņš komentē, kā no dažādiem ar sarunu dalībniekiem saistītiem uzņēmumiem "Dienā" ienāk amatpersonas, tiek pie amatiem. Koziola kunga Latvijas Hokeja federācijas puiši ierodas un vada mediju. Meļņika kungs, iepriekš Šķēles preses sekretārs, pārņem komentēšanas nodaļu. Tā nav tikai laba karjera, komentētāju nodaļa ir mediju vērtību un redakcionālās pozīcijas nesējs. Tātad – kā tiek izmainīts, ietekmēts šis saturs;
11) mediju uzdevums nav tiražēt politiķu viedokli, mediju uzdevums ir, aizstāvot sabiedrības intereses, atspoguļot ievēlēto amatpersonu darbu. Un, par mediju plurālismu runājot, mediji aizstāv dažādas vērtības. Viens var būt "The Guardian", un otrs var būt "The Daily Telegraph", jo viens aizstāv biznesa intereses, otrs ir vairāk vērsts un kreisāk domājošs, bet visi darbojas pēc vieniem principiem un ir redakcionāli neatkarīgi. Mums valstī vajag gan "Latvijas Avīzi", kas pārstāv varbūt konservatīvākus uzskatus, gan citus medijus, kas pārstāv liberālus. Arī mazā tirgū ir iespējams izveidot un uzturēt veselīgu, robustu un mediju plurālisma vislabākajās tradīcijās esošu mediju tirgu. Tas, ka mēs esam mazi, nenozīmē, ka ietekme ir norma un citādāk nav iespējams;
12) žurnālists ir pilnībā atbildīgs par patiesumu gan atbilstoši ētikas normām, gan normatīvo aktu regulējuma kontekstā. Ir atsevišķi gadījumi, kad ir atbrīvots, teiksim, ja izrādās, ka ir kļūdaina, nepatiesa informācija, pirmkārt, balstījies uz oficiāliem informācijas avotiem, uzticamiem, darbojies labā ticībā, centies pārbaudīt faktus līdz kaut kādam periodam, jo informācija un ziņas, un notikumi ir mainīgi. Tātad ir centies to pārbaudīt;
13) ja ir aizdomas par to, ka ir noticis Ētikas kodeksa pārkāpums, tad pastāv pašregulācijas mehānismi, caur kuriem var konstatēt, vai tāds ir bijis. Latvijas Žurnālistu asociācijai ir Ētikas komisija, kas šādus gadījumus izskata. Arī par *Rīdzenes sarunām* bija iesniegums Latvijas Žurnālistu asociācijas Ētikas komisijai

par vairākiem punktiem. Atzinums ir pieejams LŽA mājaslapā, tur var iepazīties gan ar iesniedzēju pretenzijām, gan ar Ētikas komisijas lēmumu;

14) ir tiesības vērsties par nepatiesas informācijas labošanu, precizēšanu jebkurā medijā. Un ir pienākums labot šo informāciju. Ja nelabo, tad, protams, var vērsties arī tiesā;
15) ir tādi mediji, kur žurnālisti un redaktori neatkarīgi var veidot saturu – gan sākot ar diezgan daudziem vietējiem reģionālajiem medijiem, gan arī nacionāla līmeņa medijiem;
16) tā, kas ir ietekmējama, tiek saukta par "instrumentālo pieeju", kur medijs ir instruments kāda ietekmētāja rokās. "Profesionālā pieeja", par kuru mēs šeit runājam, cenšoties būvēt jauno mediju regulējumu un diskutējot par to, kas būtu vai nebūtu jādara spēlētājiem politiskajā vidē, ir pilnīgi cita – tajā ir redakcionālā neatkarība, žurnālista autonomija. Tas neizslēdz īpašnieka mērķus sasniegt noteiktu auditoriju vai noteiktus biznesa rezultātus. Jautājums ir par to, vai mediju satura veidotāji – žurnālisti, redaktori – ir neatkarīgi savos redakcionālajos lēmumos. Jā, protams, Latvijā ir mediji, kuros žurnālisti – satura ražotāji – strādā neatkarīgi;
17) pastāv gadījumi, aizdomas, ka kādu žurnālistu ietekmē konkrēts politiķis vai kādu mediju ietekmē konkrēta interešu grupa. Par to mums ir jānotiek sarunai, un arī par individuālo žurnālistu atbildību mums ir jānotiek sarunai;
18) tas, ka mēs virzāmies uz vienotu spēles noteikumu veidošanu Latvijas mediju tirgū, ir ļoti apsveicami, tāpat kā ombuda institūcijas izveidošana, tāpēc ka ombuds būs tā figūra, institūcija, kura palīdzēs nodrošināt to, ka mediji un žurnālisti individuāli ir atbildīgi auditorijas priekšā;
19) ir problēmas ar žurnālistu korupcijas gadījumu diskusijām, bet tādi gadījumi ir bijuši. Man pašai intervijās gan paši maksātāji, gan saņēmēji ir par to liecinājuši. Diezgan daudz informācijas par to ir salīdzinoši senajos slēptās politiskās reklāmas pētījumos, kur ļoti labi var redzēt šo politiskās naudas ietekmi pirmsvēlēšanu periodā un starpvēlēšanu periodā. Latvijas Žurnālistu asociācijas Ētikas kodeksā ir rakstīts, ka žurnālisti nenodarbojas vienlaikus arī ar reklāmu un sabiedriskajām attiecībām. Tātad viņi nesaņem jebkādu labumu ārpus sava tiešā darba devēja;
20) par formām, kā var regulēt politiķu ietekmi uz medijiem. Viena no formām ir liegt politiskajām partijām dibināt medijus. Protams, var būt cita komunikācijas forma. Daudzās valstīs, kur tas ir pieņemts, arī Lietuvā, – tāpat kā liegums pašvaldībām dibināt medijus – tas viss darbojas. Tas, kas ir būtiski, – saprast, ka politiķi īstenībā ir ieinteresēti kvalitatīvā mediju vidē un šīs neatkarības pieaugumā, jo tikai tā iespējas paust savu viedokli dažādos medijos būs nodrošinātas. Tātad – nebūs šī norobežošanās. Iekšēji arī medijam var būt sava pozīcija, bet medijam ir jābūt daudzveidīgam. Un tas ir viens no ceļiem, kā to panākt.

3. Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē Latvijas Žurnālistu savienības valdes priekšsēdētājs Juris Paiders paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

1) ja mēs runājam par mediju darbu un iejaukšanos mediju darbā, tad ir jautājums: kas ir likumīgi un kas ir pretlikumīgi? Mana pieredze saistās ar dažādu valstu mediju darbu – visvairāk, visciešāk ar Zviedriju, bet arī ar Lielbritāniju un Amerikas Savienotajām Valstīm. Šeit ir diezgan ievērojamas atšķirības: Amerikas Savienotajās Valstīs īpašnieks drīkst iejaukties un iejaucas mediju darbā, nemitīgi to dara. Un īpašnieks var noteikt, par ko rakstīt, par ko nerakstīt. Tas viss pieder viņam, tas ir viņa bizness. Lielākā daļa mediju Latvijā darbojas, vadīdamies pēc Komerclikuma, kur mērķis ir gūt peļņu. Līdz ar to ir normāli, ka kāds attiecīgi iepazīstas ar finansēm. Protams, ir mediji, kuri ir sociāli un sabiedriski atbildīgi, nosaka noteiktus, profesionālus standartus, lai nezaudētu lasītāju uzticību. Bet, ja runājam par pienākumu šādus standartus noteikt, tad principā, ja runājam par drukātajiem medijiem, šāda pienākuma nav. Ir jāievēro preses likums un jāievēro tie principi, kas ir noteikti preses likumā;
2) otra lieta. Cilvēki saka: "Piezvanīja politiķis uz redakciju." Starp maniem lasītājiem un jebkura profesionāla žurnālista lasītājiem ir visdažādākie lasītāji. Politiķi ir lasītāji. Lūdzu, politiķi, ja jums kaut kas nepatīk manos rakstos, zvaniet man! Man ir svarīgs lasītāju viedoklis, un arī politiķi ir vieni no lasītājiem. Un tas, ka "piezvanīja politiķis", – uzreiz ir ietekmēšana? Viens finanšu struktūras vadītājs man ir zvanījis un 20 minūtes lamājis mani par to, ko es esmu uzrakstījis. Tā bija ļoti vērtīga saruna. Jā, viņš ietekmē, bet viņš ietekmē likumīgi, viņš man kā lasītājs piezvanīja;
3) neviens medijs individuāli nav neatkarīgs. Ja mēs ņemam katru konkrētu mediju, nav neatkarīga medija. Ikviens medijs ir atkarīgs no saviem īpašniekiem. Un gadījumos, kad dažkārt ir īpašnieki, kas deleģē medijiem neatkarību, šis īpašnieks kļūst atkarīgs vai nu no saviem lasītājiem, vai nu reklāmdevējiem. Ja tur nav reklāmas, – tad no lasītājiem, skatītājiem, klausītājiem. Un neviens medijs nevar sākt drukāt lietas, kas ir pretrunā ar tā lasītāju uzskatiem, kas neatbilst tā lasītāju tabu un aizliegumiem. Preses un masu mediju neatkarība ir tādēļ, ka ir dažādi īpašnieki, dažādas atkarības gan no lasītājiem, gan no reklāmdevējiem, un tas viss kopumā arī rada to, ko sauc par preses vai masu informācijas līdzekļu neatkarību. To var garantēt tikai šī dažādība, bet katrs no kaut kā ir ļoti atkarīgs;
4) atklātība, nevis slēpšanās aiz svešiem uzvārdiem ir labāka nekā sistēma, ka tie, kuriem, piemēram, ir iespējas kaut kur būt par īpašniekiem, slēpsies zem kaut kādiem, tātad viltus patiesajiem labuma guvējiem.

4. Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē Kultūras ministrijas Mediju nodaļas vadītāja Aiga Grišāne sniedza paskaidrojumus par tematu "Mediju reģistra un mediju īpašnieku atklātības nodrošināšana" [paskaidrojumu kopsavilkums]:
    1) 2016. gada novembrī tika apstiprinātas Latvijas mediju politikas pamatnostādnes un to īstenošanas plāns. Šāds dokuments valstī ir pieņemts pirmo reizi. Pirmo reizi ir izveidota un tagad tiek īstenota mediju politika kā tāda. Līdz tam nebija šādas mediju politikas, un daļa no šiem jautājumiem droši vien ir tik ļoti sasāpējuši tieši tāpēc, ka šādas politikas valstī vispār nebija;
    2) tas, par ko mēs runājam, – par mediju vidi kā ļoti kompleksu vidi, kas ietver arī mediju pratību un virkni aspektu, pie kuriem mēs jau esam uzsākuši darbu, no kuriem viens ir tiesiskā regulējuma sakārtošana, jauna tiesiskā regulējuma izstrāde. Tas, ko Kultūras ministrija jau ir izdarījusi, – mēs esam nākuši ar piedāvājumu un arī atsaukušies Cilvēktiesību komisijas aicinājumam, uzlabojot šo piedāvājumu un precizējot ar sabiedrisko mediju likumprojektu, kas paredz atsevišķu, citādāku pārvaldību sabiedriskajiem medijiem, jo tā bija iezīmējusies kā viena no problēmām. Mēs arī esam izstrādājuši priekšlikumu, kādā veidā stiprināt mediju vidi kopumā finansiāli, tostarp sabiedriskos medijus. Tas ir jautājums par sabiedrisko mediju iziešanu no reklāmas tirgus un kopumā par mediju videi pieejamā finansējuma palielināšanu, jo mediju vide balstās uz komercdarbības principiem un, lai būtu kaut kāds komerctiesību pamats darboties un lai mēs varētu runāt par redakcionālo neatkarību, ir jābūt šiem ekonomiskajiem pamatiem, lai šie mediji vispār varētu pastāvēt, lai varētu no reklāmas naudām finansēt savu darbību. Tāpēc mēs runājam arī par mediju atbalsta formām, kas valstī ir ieviestas šogad pirmo gadu un tiks turpinātas. Un mēs runājam par virkni citu aspektu, pie kuriem mēs strādājam;
    3) viens aspekts, kas ir tieši saistīts ar mediju reģistru un mediju īpašnieku caurskatāmību, un mediju patiesajiem labuma guvējiem, – mēs esam sākuši pie tā strādāt, esam izveidojuši arī Kultūras ministrijas darba grupu jauna mediju vides tiesiskā regulējuma izstrādei ar mērķi mainīt gan esošo likumu "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem", gan arī Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu. Tas, ko mēs esam līdz šim izdarījuši, – mēs esam pieaicinājuši arī ārējos ekspertus, lai viņi sagatavotu atzinumus. Un viens no atzinumiem ir par to, kādā veidā būtu iespējams nodrošināt lielāku īpašnieku caurskatāmību, arī kāpēc tas ir nepieciešams. Tātad viens no mērķiem ir tālāk jau skatīties par dominējoša stāvokļa novēršanu, respektīvi, par to, lai novērstu dominējošu spēku pār sabiedrisko viedokli. Ja mēs nezinām, kas ir mediju īpašnieki, mēs nevaram izvērtēt, vai šis dominējošais spēks pār sabiedrisko viedokli veidojas. Tāpēc tas ir tāds viens no mehānismiem, kā to izdarīt. Un tas, par ko mēs runājam šobrīd, runājot par īpašnieku caurskatāmību, patieso labuma guvēju

caurskatāmību un mediju reģistru, – mēs šobrīd runājam par mediju reģistru, ko ved Uzņēmumu reģistrs, kurā ir vairāk nekā 1500 aktuālo ierakstu uz šo brīdi. Acīmredzami tas nav atjaunināts, tas nav aktuāls. Ja mēs paskatāmies datus, kas tur ir, – tur ir joprojām laikraksts "Diena" arī krievu valodā un virkne lietu, kas ir acīmredzami neaktuālas. Un mēs arī runājam par šo mediju reģistru, kurš nav sasaistīts ar aktuālo Uzņēmumu reģistra vesto, piemēram, komercreģistru vai biedrību, nodibinājumu reģistru, tas ir tāds atsevišķi pastāvošs reģistrs. Mūsu priekšlikums būtu divos virzienos, pie kā mēs strādājam: viens ir strādāt pie šā mediju reģistra lielākas atklātības, jo šobrīd daļa datu, kas tur ir, ir pieejami par maksu. Un otrs ir par to, lai šis reģistrs tiktu sasaistīts ar aktuālajiem valsts reģistriem, lai šī informācija būtu aktuāla, ko mēs tur saņemam. Otrs jautājums ir par patiesajiem labuma guvējiem. Tika panākti grozījumi likumā "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 2011. gadā, kas nosaka arī to, ka mediju īpašniekiem ir jānorāda patiesie labuma guvēji Uzņēmumu reģistrā, bet runa ir tikai par slieksni – no 25 procentiem. Šī informācija šobrīd ir pieejama tikai tiesībaizsardzības iestādēm. Pat Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei, kas ir regulators, šī informācija nav pieejama pēc likuma. Tas, ko mēs piedāvātu, ir – skatīties uz šo jautājumu arī kontekstā ar grozījumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā. Šie grozījumi paredz, ka visiem komercuzņēmumiem, arī biedrībām, nodibinājumiem, būs jāsniedz informācija par patiesajiem labuma guvējiem un ka šo informāciju varēs saņemt ikviens – par samaksu, bet ikviens. Tas jau būtu krietni plašāks potenciāls saņēmēju loks. Priekšlikumi, ko mēs virzīsim, pie kā mēs šobrīd strādājam, ir jautājums par šo apmēru, jo 25 procenti ir jau ļoti liels slieksnis. Tas, kas ir klasiski mediju nozarē, ja mēs skatāmies uz citām valstīm, – ļoti daudzās valstīs ir šī atklātība. Runa ir par 5–10 procentiem, no kuriem jau ir pienākums patiesajam labuma guvējam deklarēt savu stāvokli. Un otrs attiecībā uz medijiem – ņemot vērā, ka leģitīmais mērķis ir plurālisms, faktiski demokrātijas nodrošināšana, – ir šos datus padarīt publiski pieejamus bez maksas, nevis par samaksu, kā tas ir paredzēts šajā klasiskajā, parastajā regulējumā. Šie likumi tiešām ir diezgan veci, ar kuriem mēs strādājam. Mēs arī strādājam pie definīcijām, mēs arī strādājam pie jautājuma par mediju īpašniekiem, piemēram, minētais jautājums, vai partija vispār varētu būt mediju īpašnieks, ņemot vērā, ka jau šobrīd likumā patiesībā ir noteikts, ka šī redakcionālā neatkarība ir jānodrošina, ka redaktoram ir redakcionāla neatkarība no īpašniekiem. Un mēs strādājam pie virknes citu jautājumu, faktiski šis likums ir pilnībā atvērts un visi panti šobrīd tiek pārskatīti. Un tas, kas varbūt vēl ir būtiski, paralēli šim visam, kā jau es teicu, – šī mediju vide ir komplekss jautājums. Mēs arī virzām jautājumu par mediju

pašorganizēšanos, tas arī vairākas reizes izskanēja, un tas, par ko mēs esam vienojušies nozaru mediju politikas pamatnostādņu izstrādes gaitā, – par nepieciešamību pēc vienota mediju nozares ētikas kodeksa un arī pēc vienota ombuda pašorganizācijas vai kopregulācijas ceļā, kas uzraudzītu šo ētikas kodeksa ievērošanu. Un tādējādi varbūt šī diskusija par atsevišķiem rakstiem, sižetiem, par saturu varētu būt šīs institūcijas kompetencē, un mēs varētu daudz vairāk runāt par mediju kvalitāti, respektīvi, paši mediji runātu par mediju kvalitāti. Un tam arī valsts ir patiesībā paredzējusi papildfinansējumu, ar kuru mēs vēlamies atbalstīt mediju vidi, lai šī pašorganizēšanās notiktu. Jo, ja mēs skatāmies uz Ziemeļvalstīm, uz citām Rietumu valstīm, tad, protams, šāda veida mediju ētikas kodeksa pašorganizēšanās un pašiem sevis uzraudzīšana ir ļoti klasisks veids, kā mediji darbojas, jo valsts cenzūra joprojām ir aizliegta un, protams, būs aizliegta arī turpmāk;

4) Kultūras ministrija ir izveidojusi darba grupu par mediju ombudu. Darba grupā ir notikušas vairākas diskusijas, ir arī pasūtīti šie atzinumi, un tas šobrīd ir Kultūras ministrijas un darba grupas izstrādes materiāls. Par tālāko virzību tādus precīzus termiņus es šobrīd nevarētu iezīmēt, bet mums ir paredzēts, ka nākamā gada pirmajā pusgadā tam būtu jāsāk oficiāla virzība. Tas, pie kā mēs strādājam, patiesībā ir nošķirt žurnālistu un redakcijas atbildību no medija atbildības un virzīties uz to, ka medijs pats ir daudz atbildīgāks par veidoto saturu. Bet tas, ka mēs esam skatījušies vairākus piemērus, organizācijas Ziemeļvalstīs, kur tieši mediju ombudi soda, respektīvi, – tas nozīmē kaut kāda veida sankcijas, kur jānolasa kaut kāds paziņojums tikai mediju uzņēmumos. Un ir arī tādi, kas vērtē atsevišķu žurnālistu un arī uzliek sankciju konkrētam žurnālistam, nevis uzņēmumam. Tā ka šie scenāriji tiks izstrādāti vairāki, un tad ar nozari mēs vienosimies par to, kurš tad varētu būt tas scenārijs, kas Latvijas situācijai ir pieņemamākais.

5. Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē, kurā tika izskatīts jautājums "Žurnālistu un redakcijas atbildība par sniegtās informācijas patiesumu", žurnāla "Ir" galvenā redaktore Nellija Ločmele un žurnāla "Ir" žurnāliste Indra Sprance, citastarp, paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

   1) kā valsts amatpersonas Ainārs Šlesers un Aivars Lembergs arī rūpējušies par dažādu valsts kapitālsabiedrību līgumiem ar medijiem, aiz kuriem vīd viņu pašu slēptās intereses. Līgums ar "Mediju namu" kā nosacījums figurēja 2010. gada rudenī pirms balsojuma par jauno brīvostas valdes priekšsēdētāju. Toreiz A. Šlesers pēc ievēlēšanas Saeimā savā vietā Rīgas brīvostas vadībā vēlējās atstāt Andri Ameriku, bet tam vajadzēja ZZS atbalstu. A. Lemberga nosacījums bija – slēgt līgumu ar "Mediju namu" un piedāvāt kādas vietiņas cilvēkiem pašvaldības uzņēmumos. Tā

"Rīdzenē" stāstīja sarunu starpnieks – ZZS pārstāvis Viesturs Silenieks. Aivars Lembergs rūpējies arī par citu valstij piederošo kapitālsabiedrību reklāmas naudu "Mediju namam". Kā redzams no sarunām, līgums prasīts gan no *airBaltic*, gan no nacionalizētās "Parex bankas". Tāpat A. Lembergs, A. Šlesers un A. Ameriks vienā no sarunām 2010. gada nogalē vienojās, ka līdzvērtīgi sadalīs Rīgas brīvostas reklāmas naudu. "Vienosimies tā: "Dienai" un "Mediju namam" ir vienāds cipars," ierosināja A. Šlesers. Bet A. Lembergs atbildēja: "Vo, tādu es atbalstītu." Savukārt citā reizē A. Šlesers runā arī par to, ka jācenšas dažādu valsts un pašvaldības avotu finansējumu piesaistīt laikrakstam "Diena", lai segtu tā zaudējumus. 2011.gada janvārī A. Šlesers stāsta Ralfam Kļaviņam, ka "Dienā" var maksimāli samazināt izdevumus, bet tad ir jāliek klāt: ko var dome pielikt, ko var dzelzceļš, ko var *airBaltic*, ko var vēl kāds. "Mērķis ir tāds, lai mīnusus varētu nosegt ar kaut kādiem citiem līdzekļiem. Galvenais, lai nav jāliek iekšā.";

2) no *Rīdzenes sarunām* arī ir skaidrs: slēptā veidā jau kopš 2009. gada "oligarhi" iegādājušies koncernu "Diena". "Mums ir "Diena", mums ir "Dienas Bizness", Aivaram ir "Neatkarīgā"," A. Šlesers stāsta Vilim Krištopanam pirms 10. Saeimas vēlēšanām;
3) turklāt tas, ko mēs redzam *Rīdzenes sarunās*, ir arī vairāku likumu pārkāpums saistībā ar iespējamu manipulāciju ar sabiedrisko domu. Te ir svarīgi saprast – mums Latvijā ir Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums, un šis likums nosaka, ka elektroniskie plašsaziņas līdzekļi ir brīvi un neatkarīgi savu programmu un raidījumu veidošanā un redakcionālajā darbībā. Savukārt *Rīdzenes sarunās* atkārtoti redzami gadījumi, kad valsts amatpersonas ir gatavas šo likuma prasību pārkāpt, iejaucoties elektronisko plašsaziņas līdzekļu neatkarībā un panākot, lai tie rīkojas šo ietekmīgo personu, nevis sabiedrības labā. Un šeit ir ļoti spilgti citāti no *Rīdzenes sarunām*, piemēram, A. Šlesers saka: "Ja mēs gribam konsolidēt valsti, tad mums vajag konsolidēt medijus!" Un tad tālāk stāsta: "LNT mums ir tiešais kanāls, Latvijas Televīzijā varam nodrošināt ziņojumus!" Un Aivars Lembergs pēc 10.Saeimas vēlēšanām saka, ka to televīziju, valsts televīziju, esot daudz maz sakārtojuši! Un savukārt sarunā ar Vili Krištopanu pirms 10. Saeimas vēlēšanām A. Šlesers nosauca Pirmo Baltijas kanālu par draudzīgu mediju. Un mēs tiešām uzskatām, ka šāda ietekme uz elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbību reāli ir demokrātijas pamatu graušana. Un to arī paši sarunu dalībnieki skaidri apliecina, pārrunājot to. A. Šlesers saka: "Jāķeras klāt pie sabiedriskajiem medijiem un jāuztaisa tāda varas vertikāle!" Un V. Krištopans piebilst: "Jā, tā kā Krievijā!" Un, es domāju, mums šeit nevienam nevajag atgādināt, ka Krievijā šī autoritārā režīma veidošana un demokrātijas ierobežošana sākās tieši ar mediju pakļaušanu. Tas ir bīstami. No "Rīdzenē" ierakstītajām sarunām arī ir skaidrs

tas, ka akciju sabiedrības "Diena" kontrolpaketes iegādi no zviedru koncerna *Bonnier* jau 2009.gadā finansēja RTO. Tātad no šīm sarunām rodas pilnīgi nepārprotams priekšstats par to, ka Andris Šķēle, Ainārs Šlesers, Aivars Lembergs faktiski ir līdzīpašnieki laikrakstā "Diena" jau kopš 2009. gada. Tur ir runa par akciju sadalījumu. Un tas, ko redzam, varētu būt preses likuma pārkāpums, jo kopš 2012. gada februāra preses likums prasa atklāt mediju īpašniekus – patiesos labuma guvējus. Ja šī informācija par patiesajiem labuma guvējiem kopš 2009. gada un arī pēc likuma pieņemšanas ir slēpta, tas varētu būt preses likuma pārkāpums;

4) manipulēt ar sabiedrības domu ne žurnālisti, ne valsts amatpersonas nedrīkst;

5) prettiesiskums nozīmē likuma pārkāpumu. Tāpēc ļoti konkrēti identificējām, piemēram, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu, kur, mūsuprāt, *Rīdzenes sarunās* ir skaidri redzama amatpersonu gatavība ietekmēt šo redakcionālo neatkarību. Mūsuprāt, tas ir skaidrs likuma pārkāpums;

6) patiesas informācijas publicēšana nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīta par manipulēšanu ar sabiedrisko viedokli. Tas ir pilnīgi skaidrs no preses likuma. Nepatiesa informācija nozīmē – ir tā robeža. Mums Latvijas likumos ir ļoti skaidri nošķirtas ziņas no viedokļiem. Nepatiesas var būt tikai ziņas. Un, es uzskatu, nepatiesas ziņas – tas ir tas brīdis, kad medijs pieļauj pārkāpumus un manipulē ar sabiedrisko domu;

7) nepatiesas informācijas publicēšana ir manipulēšana. Nevar manipulēt ar patiesu informāciju. Patiesa informācija ir patiesa informācija.

6. Komisijas 2017. gada 6. novembra sēdē, kurā tika izskatīts jautājums "Iespējamā mediju ietekmēšana", SIA "Reģionu mediji" valdes priekšsēdētājs Uldis Salmiņš paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

1) es neesmu saticis Roulendu ģimeni, bet, cik es zinu, viņi patiešām bija ieradušies Rīgā un arī redakcijā bija bijuši, tā ka nevar teikt, ka viņiem nekāda loma šeit nav bijusi. Bet, protams, skatot visus tos notikumus un faktus kontekstā, es domāju, ka ir katram skaidrs, ka cilvēki, kam par godu ir jūsu komisija sanākusi, ir tiešā vai drīzāk netiešā veidā finansējuši šo darījumu. Man zināmie fakti vai, teiksim, mans iespaids ir tieši tāds, ka, protams, cilvēki, kas ir vēlējušies šos medijus tā kā ietekmēt, nu, viņi ir piedalījušies šā darījuma finansēšanā, kad *Bonnier* pārdeva. Var mēģināt skaidrot šos faktus, kā tas viss ir noticis. Tas ir iespaids, kas man ir radies, kā es arī vienā intervijā teicu. Un ne man vienam. Vai es kādus faktus jums varēšu papildus sniegt par šiem notikumiem? Domāju, ka ne, jo īstenībā mana, teiksim, loma šajā mediju koncernā, tas, ko es tajā blogā esmu publicējis, – tās, man liekas, arī ir tās nozīmīgākās, spilgtākās epizodes, un nav tāda pārāk būtiska un gara tā iesaiste;

2) manā rīcībā nav dokumentu vai faktu. Kā jau teicu, neesmu ticies ar Roulendu ģimeni un nav man zināms viņu viedoklis vai uzskats par to, kāpēc viņi bija iesaistījušies koncerna "Diena" iegādes darījumā. Jo patiešām fakts ir tāds, ka viņi tur bija. Es domāju, ka tas ir fiksēts reģistros. Nu, tā sajūta ir, ka diez vai viņiem Anglijā pēkšņi radās pašiem biznesa plāns nākt un strādāt Baltijā kaut kur mediju jomā. Kādi ir motīvi bijuši, kāpēc viņi ir tādu lēmumu pieņēmuši – tas droši vien ir jāprasa viņiem. Bet tā sajūta, kas nav fakts, ir visdrīzāk, ka tas droši vien ir noticis vietējo cilvēku, netiešu darījuma finansētāju, ietekmē. Nujā, formāli viņi, protams, bija īpašnieki. Un par to, ka kāds apgalvo, tajā skaitā es, ka viņi ir īpašnieki, es domāju par meli mani saukt nevar, jo viņi tik tiešām bija īpašnieki. Paši atbrauca un to paziņoja;
3) lai katrs nosauc oligarhu vārdus, kam par godu ir komisija: Šķēle, Lembergs, Šlesers. Jā, tie ir, par ko visi raksta, un, nu, ļoti iespējams, ka tie bija viņi. Skatoties tālāk, kā ir mainījusies akcionāru struktūra "Dienas" koncerna uzņēmumiem, redzams, ka tur ir saistība ar Rīgas ostas uzņēmumiem utt. Vērtējot, šķetinot, kas tad tur viņiem ir apakšā, atkal rodas iespaids, ka tur minētajiem kungiem ir kaut kāda veida kopsaimniecība, kas droši vien netiešā veidā ir piedalījusies mediju darījumu finansēšanā. Kurš un cik, un kāpēc – nu, tur man arī nav tik daudz zināšanu un faktu manā rīcībā, lai varētu [izteikt] kaut kādus apgalvojumus;
4) vērtējot, ka neba nu es visus A. Šķēles norādījumus vai ieteikumus pildīju, tas droši vien jāuztver kā konsultēšana, varbūt pietiekami uzstājīga. Es īstenībā viņu uztvēru kā netiešu darījuma finansētāju pārstāvi vai iesaistītu cilvēku, kura konsultācijas acīmredzot ir ļoti svarīgas, būtiskas. Es neizslēdzu, ka, teiksim, koncerna mātesuzņēmumā kāds viņu algoja. Tas man nav zināms. Nav manā atmiņā tāda fakta, ka būtu algojis Šķēli kā konsultantu;
5) jāsaka arī, ka mana komunikācija ar šiem vīriem – tā patiešām nav bijusi daudzskaitlīga un intensīva. Arī ar Šleseru tas pāris reižu varbūt bija. Tāpēc diez ko korekti man nebūtu tagad izteikt kaut kādus apgalvojumus par viņu motivāciju un interesi. Man jau liekas, ka visiem, vismaz mediju vidē un, es pieļauju, arī klātesošajiem, pēc visa konteksta nu vajadzētu būt diezgan skaidrai tai vēlmei, motivācijai, kāpēc. Citur pasaulē arī ir politiķi, kas vēlas kaut kādā veidā būt noteicēji, ko mediji raksta, un cenšas to realizēt dzīvē. Un Latvija nav izņēmums;
6) te droši vien ir diskusija par formulējumu, vai tas ir precīzi – "patiesais labuma guvējs". Varbūt es lietotu "netiešs finansētājs", kas arī, iespējams, pretī vēlas saņemt kaut kādu labumu. Un, protams, ka pēc tā konteksta, it īpaši tas bija laiks pirms, kura tā bija – 10. Saeima, kuru grasījās ievēlēt. Bija ļoti būtiski politiķiem nodrošināt kaut kādu sava viedokļa reprezentāciju medijos. Tur bija gan par "Dienu" runa, gan daži citi mediji arī kaut kā tapa mēģināti ietekmēt. To visu var patīt atpakaļ – vēstures

failus – un atcerēties. Vai tie ir netiešie finansētāji vai patiesie labuma guvēji – droši vien cilvēki, kas ir juridiski izglītotāki, to var mēģināt formulēt pareizi. Latvijā jau tā tradīcija nav īpaši jauna, ka medijus, īpaši – drukātos, mēģina ietekmēt. Savulaik, man liekas, arī Ventspils tranzīta uzņēmēji palīdzēja Preses namam risināt finanšu problēmas. Un arī tagad komisija pārāk nepēta, kāds ir īpašnieku sastāvs šajos medijos, bet visi ir pieraduši, ka redakcionālā politika ir, nu, diezgan vienā virzienā. Iespējams, ka kādi citi kungi gribēja mēģināt līdzīgi arī ar "Dienu". Visos šajos mediju uzņēmumos darbojas pietiekami profesionāli un talantīgi žurnālisti, un visi dara savu darbu. Un, ja arī kāds ir, iespējams, aizkadrā, kas vēlas kaut ko izdarīt, katram pašam tas jāvērtē, kā tas ir, kāds tas rezultāts ir – ir izdevies vai nav;

7) kā jau es saku, Latvijā ir tradīcija, ka varbūt ne visi, kas grib un var ietekmēt medijus un kļūt par viņu īpašniekiem, vēlas to īpaši afišēt. Nu un tāpēc ir stāsti par šiem Roulendiem un dažiem citiem īpašniekiem. Viestura Koziola loma, manā skatījumā, bija pozitīva. Es domāju, arī virkne "Dienas" žurnālistu to ir atzinuši un novērtē, jo skaidrs, ka dažādi konsultanti vienmēr ir centušies ietekmēt to, kas notiek laikrakstā, un Viesturs, man liekas, bija varbūt kā sava veida filtrs;
8) īpašnieks – nu, tā ir arī cilvēka griba. Ja viņš grib būt īpašnieks, tad kāda ir tā faktiskā situācija, kas ir īpašnieki vai finansētāji, vai lēmuma pieņēmēji? Tad, iespējams, viņš atrod veidu, kā šajā situācijā kļūt par īpašnieku. Un to, ka Viesturs nebija īpašnieks, nebūtu pareizi teikt;
9) Ralfa Kļaviņa lomu drīzāk es redzu kā tādu varbūt piespiedu netieša finansētāja lomu. Es būtu pārsteigts, ja viņam būtu tiešām bijusi ļoti liela vēlme nākt un strādāt mediju jomā. Es domāju, ka drīzāk tas saistīts ar viņa situāciju ostā, biznesa partneriem un tamlīdzīgi;
10) katram medijam tas, kas ir jāievēro un pēc kā savā darbībā jāvadās, ir preses likums, un preses likums īstenībā runā par to, kādi ir pienākumi redakcijai, redakcijas vadībai, galvenajam redaktoram. Un nav tik svarīgi, kādi ir īpašnieki, kas ir patiesie, nepatiesie labuma guvēji vai finansētāji. Tās lietas ir, kā jūs paši redzat, diezgan sazarotas un sarežģītas. Un, ja cilvēki nevēlas tās afišēt, tad tās ir grūti atrodamas. Protams, mēs varam runāt par vēlmi ietekmēt medijus, kas pilnīgi noteikti kādam ir bijusi, bet, vai tas ir noticis, par to atbildība ir uzlikta amatpersonām, kas ir uzņēmuma vadītāji, redaktori, galvenie redaktori, saskaņā ar preses likumu. Tāpēc mana atbilde ir tāda, ka skaidrs – pirms vēlēšanām it īpaši politiķi cenšas mēģināt medijus ietekmēt, tai skaitā drukātos, arī elektroniskos, iespējams, arī sabiedriskos. Un šo mediju redaktoru un atbildīgo amatpersonu ziņā ir tas, vai ļauties šādiem ietekmes centieniem;
11) redakcionālā neatkarība tādā ziņā, ka lēmumus pieņem redakcija, nevis kāds cits, manā uzskatā, šajā laikā tika nodrošināta;

12) droši vien esmu līdzīgi gudrs kā jebkurš no jums vai kāds cits, kas par šo lietu interesējas, jo katram uzņēmumam ir datubāzēs, reģistros atrodama informācija par viņu amatpersonām, īpašniekiem. Kā noskaidrot kaut ko vairāk, kas tur nav rakstīts? Es neizslēdzu – ja cilvēki nevēlas, lai tas tiktu noskaidrots, tad tādā dokumentālā izpratnē to būs varbūt grūti vai pat neiespējami noskaidrot. Galu galā tie ir privātuzņēmumi. Agrāk viņi piederēja zviedriem, zviedri pārdeva *Bonnier*. Kam viņi pārdeva? Varat šiem bijušajiem akcionāriem mēģināt prasīt vai vēl kādam;
13) Gunti Bojāru iecēla "Dienā" par galveno redaktoru. Ja nemaldos, tie bija varbūt daži mēneši, pirms es ienācu šinī uzņēmumā, un, cik es zinu, tas bija tā laika gan uzņēmuma vadības, gan "Dienas" mediju redakcijas vadības lēmums. Novērtējot Gunta Bojāra profesionālās prasmes, viņš tika iecelts par redaktoru. Es neizslēdzu, ka spiediens kaut kādās epizodēs pret viņu arī tika vērsts. Kā viņš tika galā? Es domāju, ka pietiekami labi;
14) tādu faktu [ka šīs personas – Andris Šķēle, Ainārs Šlesers vai Aivars Lembergs – ir finansējušas darījumu "Dienā"] man nav. Jo es biju amatpersona "Dienas" koncernā, un šeit ir runa par to, kas bija koncerna īpašnieki. Kā tika finansēts šis darījums, tas patiešām man nav zināms, bet es pieņemu, ka ir dokumenti un reģistri, kur šāda informācija tiek fiksēta;
15) komercsabiedrības vadītājs darbojas saskaņā ar Komerclikumu. Un tur ir diezgan konkrēti rakstīts, kā ir jārīkojas valdes locekļiem, valdes priekšsēdētājam – kā gādīgam saimniekam, darot visu labāko, kas nepieciešams uzņēmuma labā. Un nekas cits īsti uzņēmuma valdei saistošs nav. Ja nu vienīgi varbūt akcionāru vai padomes lēmumi. Katrs vadītājs ir brīvs klausīties vai neklausīties vienā vai citā konsultantā;
16) [pēc tam kad Viesturs Koziols kļuva par akciju sabiedrības "Diena" īpašnieku] "Dienā" es neesmu ne reizi redzējis nevienu tādu sanāksmi [kurā Andris Šķēle, Aivars Lembergs, Ainārs Šlesers būtu piedalījušies, kur tika spriests par "Dienas" finanšu stāvokli un nākotnes modeli, nākotnes plānošanu]. Kāds no viņiem varbūt uz interviju bija kādreiz.

7. Komisijas 2017. gada 27. novembra sēdē, kurā tika izskatīts jautājums "Iespējamā mediju ietekmēšana", žurnālists Guntis Bojārs paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
   1) es personīgi ne ar vienu no šiem kungiem [Šlesera kungu, Šķēles kungu, Lemberga kungu], esot "Dienā", 2008.–2010.gadā neesmu ticies. Viņi nav bijuši, es neesmu redzējis viņus "Dienas" telpās;
   2) pēc raksta [par "Digitālgeitu 2"] 2010. gada jūlijā sākās ļoti lielas pārmaiņas "Dienā", jo tas bija tajā laikā kaut kādā ziņā viens no lielākajiem redakcijas darbiem, kurā jau kaut kādā ziņā izgaismojās šīs konkrētās personas – Šlesers, iespējams, J. Gulbis

savienojumā ar A. Šķēli utt. Un pēc šī raksta nepagāja ne nedēļa, laikrakstu "Diena" iesūdzēja tiesā LNT, kur tajā laikā bija Ēķa kungs, un "Lattelecom", kur bija Gulbja kungs, – gan laikrakstu, gan arī mani personīgi kā vienu no raksta autoriem. Nedēļu vēlāk redakcijā tika mainīta vadība, nomainīja tikai valdi. Par "Dienas" galveno redaktoru kļuva Sergejs Ancupovs. Es tiku augstākā amatā, virs viņa. Es biju "Dienas mediju" galvenais redaktors, kuram atbildība bija gan par "Dienu", gan par reģionālajiem izdevumiem, gan par "Dienas Biznesu". Ancupovs bija viena laikraksta – "Dienas" – galvenais redaktors. Man nav nekādu tādu tiešu pierādījumu, bet iekšējā sajūta bija un mēs laikrakstā kaut kādā ziņā mazliet tā kā apzinājāmies, ka tajā brīdī nomainījās vara. Ja pirms tam mēs kaut kā iekšēji runājām par to, ka šobrīd Lembergs saimnieko ap šo laikrakstu, kā saka, pieskata laikrakstu, tad pēc tam mana sajūta bija tāda, ka tajā laikā varu pārņēma Šķēles kungs, jo tur bija, es teiktu, kaut kāda fona informācija, ka Ancupova kandidatūra ir Mārča Bendika kandidatūra. Mārcis Bendiks vairāk vai mazāk arī deviņdesmito gadu sākumā, beigās, vidū (Šķēles premjerēšanas laikā) bija tāds kā Šķēles cilvēks. Kāpēc es minu to rakstu? Man šķiet, ka tas bija kaut kāds viens punkts, kurā, nezinu, kas kuram zvanīja, teica: "Nu, tu, Aivar, tur netiec galā ar to "Dienas" bandu, tāpēc mēs pārņemam visu to saimniecību!" Ar to notikumi nebeidzās. Par valdes priekšsēdētāju tajā laikā kļuva U. Salmiņa kungs. Bija Dz. Zaļūksnis kā galvenā redaktora vietnieks vēl piesaistīts, bija viena meitene, kas par interneta portālu "Diena.lv" atbildēja. Sākās, es teiktu, šļura, jo tā redakcija īsti nepieņēma Ancupova kungu. Ancupova kungs bija šausmīgi drastiski noskaņots pret to, ka te visi tādi bezmaz vai liberāļi, vajag izmēzt šito visu laukā, vajag citas vērtības būvēt, un automātiski ļoti noskaņoja pret sevi redakciju, tur darbs negāja uz priekšu. Es atceros, ka bija moments, kad tieši mainījās vara un bija apdraudēta pat laikraksta iznākšana. Darbs nevedās. Es nebiju "Dienas" galvenais redaktors tajā brīdī, bet faktiski vadīju "Dienu", jo Ancupovs sēdēja savā kabinetā, pie redakcijas nenāca, baidījās nākt, tur bija šausmīgi liela konflikta situācija. Un tad es arī biju tādā konflikta situācijā. No uzņēmuma viedokļa, no laikraksta attīstības viedokļa neko izplānot nevarēja, jo U. Salmiņš sēdēja savā kabinetā, baidījās, kas nu tagad būs. Ancupovs sēdēja pie sevis, es faktiski turpināju vadīt redakciju. Un es vienā brīdī sapratu, ka neviens nevar pieņemt nekādus lēmumus. Es pēc papīriem paskatījos, ka man bija pilnvaras pieņemt un atlaist galvenos redaktorus medijiem, kuriem es esmu galvenais redaktors, tostarp arī "Dienai". Un es vienā brīdī izdomāju: Ancupovs nav nekāds labais redaktors, redakcija viņu nepieņem. Tas bija mēnesi vēlāk, man liekas, 5.augustā, kad es agrā rītā trīs cilvēkus atlaidu. Pēc Darba likuma triju mēnešu laikā varu darīt, ko gribu ar cilvēkiem, ja viņi, manuprāt, neizturēja pārbaudes laiku. Es atlaidu un tad skatījos, kas būs tālāk pēc šiem lēmumiem. Un tad,

es teiktu, nāca Šlesera laiki. Jo tad es manās sajūtās sapratu, ka tajā laikā bija kaut kādas sarunas, nezinu, "Rīdzenē", ne "Rīdzenē". Cik zinu, Inga Gorbunova kaut kādā ziņā tur piedalījās. Man neviens tajā dienā ne zvanīja, neko. Es sapratu, ka es "sēžu uz čemodāniem", jo esmu izdarījis kaut ko tādu, ko neviens īpašnieks negribētu, lai galvenais redaktors dara. Domāju, ka manas dienas ir skaitītas. Un tad uzradās V. Koziols, ienāca iekšā, pateica, kas viņš ir. Ancupovu neviens atpakaļ nelika. Manā sajūtā, izdomāja, ka to pasniegs sabiedrībai tā, ka Koziols ir nopircis 51 procentu no šīs avīzes, no koncerna. Tad ienāca Koziols kā jaunais valdes priekšsēdētājs, un lietas turpinājās. Manās sajūtās tas bija tāds kā Šlesera laiks. Koziols atšķirībā no iepriekšējiem personāžiem bija ļoti progresīvs cilvēks. Viņš tiešām gribēja attīstīt šo avīzi. Mēs domājām visādus interneta projektus. Nekādas tiešas ietekmes, ka vajadzētu atspoguļot tā vai tā, nebija. Bet bija reizes, kad, es teiktu, Koziols uzsauca mani pie sevis kabinetā un teica: "Nu, ko jūs tur rakstāt lejā? Man te Lembergs zvana, lamājas piecstāvīgajos un saka, ko jūs tur darāt." Tad es centos viņam izskaidrot. Es nezinu kādu konkrētu rakstu, kas tur bijis, utt. Viņš tad teica: "Nu, labi, tad esiet mierīgi." Ne reizi man nav bijis, ka man kaut kāds raksts kaut kam jānes un jārāda. Ne es Salmiņam, ne Koziolam nesu kaut kādus rakstus. Kaut kādā ziņā īpašnieki bīdīja savas intereses. Tā bija, protams, komentāru nodaļa. Mums bija ilgs strīds par to, vai Sandri Toču pieņemt darbā kā komentētāju, jo mums komentāru nodaļā tajā laikā jau bija pieņemts M. Zanders. Mums pietrūka kadru. Un tad vienā dienā Koziols saka: "Nu, davai, Sandris Točs labs komentētājs, vajadzētu viņu pieņemt." Zinot kaut kādā ziņā Sandra Toča politiskās simpātijas vai viņa personīgo, privāto ideoloģiju, mēs ar Koziolu diskutējām. Piemēram, Sandris Točs, man šķiet, kaut kad bija izteicies, ka SASKAŅAI vajadzētu būt valdībā un arī par to – dot vai nedot nepilsoņiem vēlēšanu tiesības. Mēs sajutām viņu kā tādu, es teiktu, prokrievisku. "Diena" līdz tam bija ļoti liberāla, ļoti uz Rietumiem orientēta avīze. Lielā mērā tā ideoloģija bija tāda, ka Krievija ir tāds ļoti uzmanīgs partneris. Man bija bažas par to, vai Sandris Točs ir īstajā vietā un, ja viņš sāks paust kaut kādus savus uzskatus, vai lasītāji to sapratīs, es teiktu, tas bija bišķi uzspiests man, bet es teicu: "Nu labi, mēs ņemam šo risku uz sevi." Jo tajā laikā nodaļā strādāja Zanders, un es teicu: "Nu labi, mēs mēģināsim kaut kā nobalansēt tos viedokļus caur to komentāru nodaļu, lai nav tā, ka mēs tur laidīsim visu vienā virzienā." Un tad Sandris Točs sāka strādāt. Tad parādījās arī A. Panteļējeva kungs, pret kuru kā darbinieku man bija ļoti laba attieksme, man šķiet, ka viņš ļoti labi darīja savu darbu. Ar Toču mēs dažreiz pastrīdējāmies par ideoloģijām utt., tie ir tie notikumi, kur, es teiktu, ir bijusi kaut kāda tiešāka, netiešāka, sajustāka interese;

3) “Diena”, man liekas, bija pārāk politiska avīze un par maz sociāli politiska avīze. Es gadu nebiju, un tad notika tās pārmaiņas. Tad atnāca A. Tralmaka kungs, kuru es iepriekš ļoti labi pazinu, jo viņš bija “Dienas” direktors un kopā ar Sarmīti Ēlerti strādāja roku rokā. Kas stāv aiz Tralmaka – nezinu, vai tur bija vai nebija Roulendi. Bet tad sākās pārmaiņas “Dienā”, Nellija Ločmele ar kolēģiem pameta šo avīzi. Un tad mums bija saruna ar Tralmaka kungu, viņš saka: “Lai tā avīze iznāktu, nāc atpakaļ strādāt, es zinu, ka tu esi labs redaktors.” Un tad es aizgāju atpakaļ uz “Dienu”, ne uzreiz kā galvenais redaktors, bet kā nodaļas vadītājs. Un tad, es atceros, Baiba Rulle, kas bija viena no “Dienas” žurnālistēm, man teica: “Nu, ko tu te esi atnācis atpakaļ pie oligarhiem strādāt? Te Lembergs utt.” Es saku: “Tad, kad viņi man parādīsies, es par to runāšu.” Tajā brīdī, kad es atnācu un sāku vadīt savu nodaļu, man nebija nekādas sajūtas par oligarhiem. Protams, par to tika runāts, ka Roulendi nav Roulendi, ka Tralmaks ir vienkārši kaut kāds fiktīvais investors utt.;
4) ja nemaldos, vēlāk, kad es biju jau galvenais redaktors, “Diena” mēnesī zaudēja aptuveni 50 tūkstošus eiro. Tie ir aptuveni 600 tūkstoši gadā. Auditorija bija kritusies, abonentu skaits bija krities, izdevumi bija grandiozi. Mums vēl bija lielā māja jāapsaimnieko. Patiesībā treknajos gados visu citu grupas uzņēmumu izdevumi lielā mērā bija sarakstīti uz laikrakstu, jo laikraksts bija ļoti pelnošs, pusmiljonu gadā pelnīja. Un tad bija otrāda situācija – mēs apmēram pusgada laikā zaudējām aptuveni 600 tūkstošus. Protams, ka no biznesa vadības viedokļa mēs kopā ar Salmiņa kungu un visiem valdes locekļiem, kas tajā laikā bija, domājām, plānojām, kā samazināt šos zaudējumus. Un bija runa par cilvēku atlaišanu. Es teiktu, ka tur daļa cilvēku bija objektīvi atlaižami – tādā ziņā, ka, piemēram, mums bija kaut kādi cilvēki uz pusslodzi, kas skaitījās uzņēmumā, bet mēs sapratām, ka mēs viņus tik daudz nenodarbinām, utt. Protams, bija atsevišķi, kas man likās laikrakstam vērtīgi. Piemēram, viena no tādiem bija Agnese Margēviča, viena bija Baiba Rulle. Personāla nodaļas vadītājai bija iedots saraksts ar kaut kādiem cilvēkiem, ap 15–20 cilvēkiem. Atceros miglaini, ka par kaut kādu sarakstu bija runa. Katrā ziņā es pats piedalījos arī plānošanā, kurus cilvēkus mēs paturam, kas mums ir svarīgi “Dienai” no attīstības, no redakcijas viedokļa, un kuri ir noīsināmi tāpēc, ka ir tas uzņēmums jāpadara mazāk zaudējumus nesošs. Atceros diskusiju par Baibu Rulli. Man liekas, Baiba Rulle bija to cilvēku sarakstā, no kuriem gribēja tikt vaļā, bet es nevarētu teikt, ka tas kaut kādā veidā tika uzspiests, jo Baiba Rulle “Dienā” nebija štatā. Viņa bija tāda pusārštata, tāda nepilna laika darbiniece, kura atnesa rakstu, un tad mēs izvēlējāmies, vai publicējam. Baiba Rulle katrā ziņā bija tā persona, kas runāja, ka te ir Lembergs, viņa vairāk vai mazāk norādīja, no kā te jāuzmanās, utt. Mēs vienā brīdī, atceros, šķīrāmies, bet katrā ziņā man nebija neviens teicis, ka Baiba Rulle ir atlaižama.

Agnese Margēviča bija cilvēks, kas rakstīja "Dienas Biznesam", un, iespējams, kāds bija saskatījis kaut kādas bažas, ka viņa pārāk pēta u. tml. Viņa nebija pilna laika darbiniece, un mēs patiesībā tajā brīdī centāmies tos pusslodzes darbiniekus tā kā kancelēt. Un, jā, Agnese beidza darba attiecības ar "Dienu";

5) mums tajā laikā nebija īstas jaudas ķerties klāt kaut kādiem tematiem, kur mēs teiktu: par to tematu varētu pārbaudīt kaut ko. Jo es atceros, pēdējais raksts, kas kaut kādā ziņā bija tāds klaji kaut ko parādošs, bija tā "Digitālgeita 2". Laura Dzērve bija ļoti laba žurnāliste, kura rakstīja par veselības aprūpi, vēl kaut kādi temati. Tādi politiski temati, kur varētu teikt, ka mēs tagad šite rokam un šite tagad mēs tūlīt to un to, un kāds mums varētu pateikt, ka tur nelieniet, īsti nebija. Līdz ar to es nevaru pateikt, vai būtu bijis kaut kāds čekings uz to, vai kāds raksts iet cauri;

6) man neviens nebija teicis [ka par Šleseru vai par Lembergu nedrīkst rakstīt]. Koziols, tieši otrādi, teica: "Ja tu domā, ka Šlesers kaut ko noziedzies, tad mēs par to rakstīsim." Drīzāk bija jautājums par cilvēkiem. Viena epizode bija tas konflikts aizgājis par to pašu Toču, man liekas, redakcija negribēja. Es biju tā kā pa vidu starp īpašniekiem un redakciju, un tad mēs ar Koziola kungu tikāmies tajā *Studio Wine* pie viesnīcas "Latvija" uz kafiju. Es atceros, ka tāds interesants citāts no viņa puses bija, hokeja terminoloģija tika pielietota: jūs kaut kā gribat visu laiku, ka ir divu veidu treneri. Viena veida treneri paši izvēlas spēlētājus (šajā gadījumā runājot par cilvēkiem, kas strādā) un tad ar viņiem spēlē, veido komandu. Otrs variants ir, ka tu esi treneris, es tev iedodu cilvēkus, tu no tiem uztaisi labu komandu. Viņš teica, ka viņš pirmo modeli nepieļauj, ka viņš ir tikai par otro modeli, tāpēc Sandra Toča kandidatūra – būs vai nebūs viņš komentētājs – nav mana teikšana. Re, kur tev komandas dalībnieks, spēlē ar viņu! Es teiktu, ja mēs runājam par kaut kādām ietekmēm, caur cilvēkiem tas vairāk bija;

7) es teiktu, ka tas [U. Salmiņa] bloga ieraksts[18] ir ļoti precīzs. Precīzs gan faktu līmenī, gan arī emociju līmenī. Viņš bija valdes priekšsēdētājs, es biju nākamais cilvēks, ar kuru viņam vajadzēja runāt, veicināt uzņēmuma attīstību, un ar viņu es daudz gāju runāt. Emocijas, ko viņš apraksta, bija tās, par ko viņš ar mani dalījās, – ka viņš ir te iecelts un viņam aptuveni pateikts: "Tev tur vajadzēs tikai tikt galā ar to uzņēmumu." Viņš pat nezināja, bezmaz vai nenojauta, ka viņam jābīda kaut kādas politiskās intereses. Un viņš bija izmisis, viņš nespēja tikt galā ar to redakciju, viņš nesaprata, kur viņš īsti ir nonācis. Tas tajā blogā arī bija. Es atceros, ka tajā pašā rītā, kad es

[18] Sk. Ulda Salmiņa bloga "usalmins.wordpress.com" ierakstu "Par oligarhiem un medijiem" (usalmins.wordpress.com/2017/10/19/par-oligarhiem-un-medijiem). Sal. "Šķēle "bez prozaiskuma" atbild Salmiņam" (www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/skele-bez-prozaiskuma-atbild-salminam-14182480)

atlaidu Ancupovu (es to izdarīju bez viņa ziņas), mēs ar Mārtiņu Nodeju pussešos no rīta ieradāmies redakcijā, sarakstījām norīkojumu, ka darba attiecības izbeidzam, sagatavojām preses relīzi un palaidām, es aizrakstīju Salmiņam īsziņu: "Tiekamies kaut kādā kafejnīcā, es tev izstāstīšu, kas notiek." Kafejnīca bija ciet. Mēs tikāmies pie Mūkusalas apļa mašīnā, jo tas "Maxima" centrs tik agri vēl bija ciet, kaut kādos astoņos mēs tikāmies, viņš atbrauca pie manis. Es iekāpu viņa mašīnā, un pa radio "Skonto" vai pa kaut kādu citu radiostaciju skan, ka Bojārs ir atlaidis Ancupovu utt. Man likās, ka viņam bija tādas acis, man likās, viņam bija sajūta, ka es viņu tūlīt noduršu. Bezmaz vai ka viņš nesaprot, kas īsti notiek. Pa radio kaut ko stāsta par viņa uzņēmumu, ko viņš apsaimnieko. Tā, kā tas notikums tajā blogā bija ieskicēts, arī bija. Man liekas, ka Salmiņš bija nonācis kaut kur ne tur. Viņš man teica, man liekas, ka viņam bija kaut kādi draugi no tās Rīgas brīvostas (Maršāna kungs u. tml.), caur to galu viņš, man liekas, bija ienācis iekšā;

8) es esmu labs žurnālists, es esmu labs redaktors, un kopš laikraksta "Diena" pastāvēšanas vienmēr esmu bijis ieinteresēts attīstīt presi. Un patiesībā tajā brīdī, kad atgriezos "Dienā", kaut kādā ziņā tad, kad Tralmaks mani aicināja: "Nāc atpakaļ strādāt, tev būs sava nodaļa", man bija joprojām tāda kā ambīcija izvilkt presi. Latvijā ir ļoti vāja prese pēc auditorijas utt. Man likās, ka "Diena" – ar visu to, ka tā bija ļoti spēcīgs medijs, – kaut kādā ziņā bišķi ar to visu politisko šļuru, kas mums te ir bijusi, cilvēkiem mazināja interesi par presi, jo tur jau tikai par politiku raksta, tur neraksta par svarīgiem izglītības jautājumiem. Man šķiet, ka šobrīd izglītības jautājumi tik svarīgi, tik samilzuši ir tāpēc, ka prese un žurnālisti kaut kādā brīdī nenostrādāja, kā vajag. Un man bija tajā brīdī, kad es atgriezos, ambīcija: beidzot mēs sāksim rakstīt par to, par ko patiesībā cilvēki interesējas, kas viņus uztrauc, kas ir svarīgi. Bet es uzreiz nekļuvu par galveno redaktoru. Man bija svarīga šī sava pētnieciskā nodaļa. Kaut kādā ziņā tas pats, ko es pašreiz daru pētniecības laukā, tajā analītiskajā laukā – par izglītību, par veselību, par šiem tematiem –, man bija svarīgi. Un tāpēc es ar tādu ambīciju atgriezos. Un sāku domāt jau tālāk, kā varam attīstīt "Dienu". Mana ideja bija izveidot digitālo televīziju, sākām veidot ar "Dienas medijiem" tādu "Hugo" projektu, ko vēlāk, man šķiet, "Lattelecom" bišķi nospēra mums, tas, kā šobrīd "Lattelecom" attīsta savu televīziju, utt. Bet man bija šī ambīcija. Tā ir žurnālistika, žurnālista interese par sabiedrību: dot sabiedrībai tos jautājumus, kas ir svarīgi. Un patiesībā no "Dienas" jau mani neviens neizmeta. Es domāju, ka tā mana interese tiešām attīstīt arī ļāva man tik ilgi palikt galvenā redaktora amatā, tāpēc cilvēki teica: "Jā, labs darbinieks, kāpēc viņš jāmet laukā?" Tas man ļāva palikt. No "Dienas" es aizgāju pats, jo man vienā brīdī bija tāds jautājums: es te gribu attīstīt kaut kādu avīzi, kaut kādu privāto biznesu, kurā man nebija nekādu akciju, es biju vienkārši algotnis.

Līdz ar to es sēžu uz čemodāniem, domājot, kurā brīdī mani izmetīs ārā. Un tad es domāju: "A nafig man tas viss vajadzīgs?" Un es pateicu: "Nē, nu tad es eju labāk citur strādāt. Man nevajag tādu stresu.";

9) es atceros sarunas ar Koziola kungu tieši par tām ideoloģiskajām lietām: kur Krievija, kur atbalstīt nacionālos ražotājus. Viena sarkanā strīpa, kas bija Koziola kungam, tur mēs varējām strīdēties vai nestrīdēties, bet mēs katrs bijām savā pozīcijā – par šiem homoseksuālajiem jautājumiem. Viņš teica: "Nekādas legalizācijas!" Es esmu absolūti liberāls cilvēks. Varu vienmēr pateikt, ka es šiem cilvēkiem dotu iespēju precēties. Bet tas ir kas cits, tas ir tāds salīdzinoši mazs jautājums. Bet par tām ideoloģijām kaut kādā brīdī domājām: vajag tagad novilkt robežas, rakstīsim kaut kādu redakcijas memorandu, kur mēs varētu vienoties kaut kādā ziņā, īpašnieks (Koziols jau bija īpašnieks) ar redakciju. Tad, kad kaut kādā veidā mēs sākām diskutēt par šiem jautājumiem, es teiktu, ka kaut kas līdzīgs ir jums politikā. Tajā brīdī, kad mēs sākām uzdot jautājumus (mēs gribam Lietuvā atomelektrostaciju vai negribam, kā interesēs tas būs, vai Latvijai tas būs labi utt.), radās tik daudz jautājumu, ka tu īsti nezini: atbalstīt vai neatbalstīt. Kā ierakstīt memorandā, vai "Diena" ir par Ignalinas atomelektrostaciju? NATO Latvijā – tas ir labi, to vajag, tas ir drošības garants. Kā veidot attiecības ar Krieviju – draudzēties ar viņiem, nedraudzēties? Ko nozīmē – draudzēties? Ko nozīmē – nedraudzēties ar viņiem? Tajā laikā nebija Ukrainas jautājuma, kas kaut kādā ziņā kardinalizēja situāciju. Tajā laikā ar Krieviju bija tādas *so so* attiecības. Bija jautājums, kas man kā liberālam cilvēkam īsti nav paticis – ka protežējam savējos uzņēmumus, savējos ražotājus. Jo "Diena", kā es atceros no Sarmītes Ēlertes laikiem, vienmēr bija par konkurenci un par to, ka vietējiem ražotājiem vajag spēt konkurēt arī ar ķīniešiem, ja vajag, un mūsu ražotājiem ir jābūt tik stipriem, ka nav obligāti viņiem kāds siltumnīcas efekts jārada. Tajā laikā, es teiktu, kopējā Latvijas ideoloģija šajā ziņā mainījās – uz to, ka vajadzētu vietējos ražotājus atbalstīt. Mēs kaut ko centāmies tur nospraust. Mēs neko nenospraudām tāpēc, ka jautājumi nebija tik viennozīmīgi. Tur nebija runa par to, ka vajag izstāties no NATO. Skaidrs, ka vajag būt NATO. Par Eiropas Savienību – Latvija ar to joprojām mokās, un mēs arī mocījāmies;

10) viens, ko es gan atceros, ja mēs runājam par naudām. Tajā brīdī, kad atnāca Koziols, viņš teica: "Man nav, ar ko jums maksāt naudu, algas." Un tad viņš teica: "Man jāzvana uz *airBaltic* Flikam, lai viņš mums ieskaita 50 tūkstošus kā avansu par reklāmas līgumu." Tas bija tā. Es sapratu, ka tur tas viss darījums notika, algas izmaksāja laikā. Bet ar to visu man nebija nekādas norādes par to, kā man jāraksta par *airBaltic*. Es atceros, bija viens "Dienas" vāks, kur mēs teicām: kurš mums var pārmest, ka mēs neesam neatkarīga prese. Tāpēc, ka bija "Dienas" vāks, kur apakšā

bija *airBaltic* reklāma – lidojumi, lēti lidojumi uz Romu utt., un "Dienas" ievadraksts, centrālais raksts par to, ka *airBaltic* draud bankrots. Draud bankrots – tas nav *PR* raksts;

11) [attiecībā uz frāzi "Lembergs pieskatīja avīzi" precizēt kādas detaļas] nē, nevaru. Ja man būtu fakti, piemēram, par šādām sajūtām, tad es droši vien tos faktus jau būtu izklāstījis blogos, neblogos, kaut kur citur. Es varu vilkt kaut kādas paralēles – cilvēkus, aizkulišu sarunas, kādus fona izteikumus. Tas ir tāds sajūtu līmenis. Tā ka Lemberga kungs, klausoties šo te, droši var nekādas vēstulītes man nerakstīt. Nē, Lembergs nesoļoja pa "Dienas" redakciju, tā nebija. Bet katrā ziņā man šķiet, ka tas, kas tur notika, – es nezinu, cik lielā mērā jūs skatāties uz RTO īpašniekiem, es saprotu, ka RTO šiem kungiem bija daļas, un man dažkārt radās [iespaids] arī no Koziola teiktā, ka viņi īsti pat nezina, cik kuram tās daļas ir, ka ir bijušas kaut kādas mutiskas vienošanās, ofšoru vienošanās. Es atceros, ka es teicu: "Nu, davai, ja tu esi tik drosmīgs un ja tu tiešām esi vienīgais īpašnieks, pārpērc visus 49 procentus!" Viņam piederēja 51 procents. Viņš teica: "Es jau labprāt pārpirktu, tikai nezinu, no kā pirkt." Tādā ziņā, ka tās ofšoru shēmas bija tā samudžinātas aiz tās "Dienas", ka viņi paši īsti nezina, un man radās [iespaids] no Koziola, ka viņš īsti nezināja, kā nopirkt, lai viņu pēc tam kaut kādā veidā neuzmet. Vai viņš gribēja patiešām pirkt, vai tas bija kaut kāds *PR* pret mani – to es nezinu;

12) [apgalvot, ka tās sarunas, kas notika un ir publicētas, ka ir bijusi iespēja ietekmēt medijus, varu] jā, viennozīmīgi. Viennozīmīgi! Un, ticiet man, es esmu žurnālistikā jau 20 gadus aptuveni. Zinot arī visus iepriekšējos konfliktus (Sarmīte Ēlerte, Lembergs, Šķēle, Ventspils, no deviņdesmito gadu vidus visi šie grupējumi saķeras) – tas ir veids, kā mūsu valstī risina jautājumus. Es teiktu, ka ar "Dienu" drīzāk iznāca tā, ka, man šķiet, lielā mērā šie kungi gribēja (it sevišķi Lemberga personā, man liekas), ka tas ir tāds atriebības projekts, ka ilgu laiku bija Sarmīte Ēlerte, kas pārstāv liberālo ideoloģiju, pret Lembergu jau bija sarosināti visādi krimināprocesi utt. Bija bilde, kur viņš, Lemberga kungs, ar rokudzelžiem. Un tad radās vienā brīdī – tajā brīdī, kad "Diena" cieta un "Dienas" koncerns bija absolūtos mīnusos, – jautājums, kā izvilkt šo uzņēmumu. Tad radās iespējas šo avīzi nopirkt. Pirmkārt, dabūt kaut kādu ideoloģiju. Otrkārt, "izfurņīt" laukā. Tas bija tas, tā doma. Bet rezultātā ne īsti sanāca. Un vēl pelnīt ar to avīzi. Īsti nesanāca nekas: ne izkvēpināja kaut ko tur. Nu, norāva tās Blumberga gleznas Ancupovs. Blumbergs bija Sarmītes Ēlertes tuvs draugs. Viņš bija gleznojis "Dienas" telpām dizainu. Tur bija tādas gleznas utt. Tās vajag noraut. Nu, norāva. Bet cilvēki jau palika, tad tur vajadzēja atlaist visus, ja tu gribēji nomainīt to ideoloģiju. Es teiktu, ka tā bija tāda maza, aizvainota puišeļa rīcība. Katrā ziņā šo kungu izpildījumā nepārdomāta. Ne viņi īsti saprot, ko ar tiem medijiem

darīt, ne viņi īsti ar kādu mediju dzīvē reiz ir nopelnījuši naudu. "Neatkarīgā Rīta Avīze" kā sēž mīnusos, tā sēž mīnusos. Tie mēģinājumi kaut kādi taisīt, tagad mēs būsim "preses karaļi" – nu, nē. Tu jau to nevari darīt, ja tu visu laiku centies izvairīties. Tev jāzīmē ofšori, lai tevi nepieķer, un tā. Nu nē, nesanāk! Lūdzu – Santa Anča: esmu "Santas" grupas īpašniece, man viss ir kārtībā, un tajā brīdī es esmu "mediju karaliene", jā. A šis viss bija tā nožēlojami;

13) [tad faktiski tas saturiskais izpildījums bija tāds, par kuru jūs uzskatāt, ka ar sabiedrības viedokli nebija iespējams manipulēt. Rakstījāt to, ko jūs uzskatījāt par svarīgu, aktuālu un bez kaut kādiem ierobežojumiem un paskaidrojumiem?] jā! Jā! Jā! Un tāpēc lielā mērā tās valdes arī rotēja, jo katrs domāja, ka šitie kaut ko nevar, tagad mēs nākamos ieliksim. Tad viņi tur, es domāju, savā starpā dusmojās, kurš ko vairāk var. Es nemaz nešaubos, ka viņi savā starpā plēsās par to, kuram kādas tur intereses ir. Rezultātā tur nekā nav;

14) [vai bija mēģinājumi, vai bija vēlme manipulēt? Jo, cik tas bija veiksmīgi, tas ir viens stāsts, bet vai viņi gribēja manipulēt ar sabiedrības viedokli?] jā, es saku, man liekas, ar šo laikraksta iegādi, pirmkārt, jau bija mēģinājums pagriezt un izslaucīt. Tā ir viena milzīga manipulācija, ka tu pērc kaut kādu domu nesēju. Otrs. Atsevišķu personāžu iespējamo izslēgšanu no laikraksta. Centieni bija. Es teiktu, ka šajā gadījumā nostrādāja ļoti labi redakcijas kolektīvs, kas stāvēja aiz manis. Redakcijas kolektīvs neļāva tā viegli viņus pārveidot un pārmainīt;

15) [vai izdevās sakārtot uzņēmumu tādā veidā, ka zaudējumi mazinās?] nē! Nē! Un, nē, zaudējumus mazināt izdevās. Es nezinu, kādi šobrīd ir "Dienas" rādītāji. Ja tu turi tikai avīzi, tad ilgtermiņā mūsdienu apstākļos tā nesīs zaudējumus. Tev ir jārada papildu biznesi, jārada kaut vai grāmatu izdevniecība. Mums bija tipogrāfija. Mēs centāmies attīstīt visādas interneta platformas. Aplikācijas telefonā taisījām utt., ar domu, ka šie sektori pelnīs un tad mēs varam izdot to avīzi, kuru lasa 10 tūkstoši un kura, iespējams, ir viedokļa nesējs. Neviens īsti ieguldīt negribēja tajos blakus biznesos, un tad vienkārši grieza, grieza, grieza, grieza. Un šodien es nezinu, vai "Diena" vispār spēj kaut ko uzrakstīt vairāk nekā aģentūra LETA;

16) tāpēc es tur biju, tāpēc es tur paliku un tāpēc mani īsti neviens ārā nemeta – tāpēc, ka es biju cilvēks, kas gribēja attīstīt šo avīzi. Es teiktu: sabiedrības vārdā. Un piedāvāju kaut kādus attīstības scenārijus. Un tāpēc es viņiem, no vienas puses, iespējams, nebiju pats labākais, pats ērtākais cilvēks, bet vismaz bija viens, kas domā par to avīzi;

17) [vai biji aicināts uz pratināšanām izmeklēšanas gaitā vai arī uz tikšanos?] nē;

18) "Dienas" 25 gadu vēsture jau īsumā ir tāda, ka Tautas fronte utt., tad "Diena" pelnīja, pats laikraksts "Diena" pelnīja aptuveni pusmiljonu gadā latos. Un tā bija diezgan regulāri. Man šķiet, ka tā bija tāda peļņas norma, kuru vajadzēja sasniegt. Vēl bija

tipogrāfija "Mūkusala", kas pelnīja vēl vairāk naudas. Un kas notika tajā brīdī? Tad sākās. Pirmām kārtām avīzes kā tādas auditorija krīt, peļņa mazinās, sākas zaudējumi. "Diena" neiegāja interneta biznesā. Vispār ļoti spēcīgi iegāja, bet par agru, pēc tam aizgāja priekšā "Delfi", "TVNET", "Apollo". "Diena" nebija ieņēmusi šo nišu, ko normāls medijs, piemēram, Lietuvā, Igaunijā ieņēma un tādā veidā kompensēja zaudējumus, kurus rada drukātie mediji. Un tad vēl krīze, jā, 2008. gada krīze, laikraksts "Diena" bija totālos mīnusos. Tie zaudējumi bija aptuveni 600 tūkstoši gadā – milzīga nauda. Vienīgais, kas tur vēl "dēja kaut kādas zelta oliņas", bija tipogrāfija. Un tad vienā brīdī tā tipogrāfija pateica: "Nē! Priekš kam to avīzi nest?" Vienu brīdi fonā izskanēja kaut kādi, man liekas, Ancupovam vai kam plāni: apvienojam "Dienu" ar "Neatkarīgo". Nu, varbūt, *why not*? – un samazinām izdevumus tādā veidā. Bet tipogrāfiju jau, man liekas, viņi sadalīja, man liekas, kaut ko pārdeva. Man liekas, kā viņi kaut kādā ziņā finansēja to pirkumu, es nezinu pirkuma detaļas, šobrīd varu tikai minēt. Bija veikalu tīkls "Duni", ko savulaik izveidoja "Diena", un tas arī bija samērā ejošs. Tas vēl, sveces pārdodot un salvetes, kaut ko pelnīja, pārdeva to "Duni" un tad ieguva kaut kādu naudu, par ko vispār vilkt to [laikrakstu]. Un Lemberga kungs, ja mēs zinām visas tās "Neatkarīgās Rīta Avīzes", nu, Lemberga kungs zina, ka avīzes īsti nepelna mūsu valstī;

19) [viņš visu laiku stāsta, ka viņam nekas nepieder. Jūs domājat, ka viņam ir saikne ar "Mediju namu"?] jā, es tā domāju.

8. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē uzņēmējs Andris Šķēle paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

1) [raksturojot savas attiecības ar laikrakstu "Diena" vai savu interesi laikrakstā "Diena"] es esmu bijis ilgstošs laikraksta "Diena" lasītājs. Esmu pazinis iepriekšējos galvenos redaktorus – Sarmīti Ēlerti, citus. Kas attiecas uz "Dienu" un droši vien to periodu, tas ir, 2010.–2011. gadu, kas tiek droši vien kaut kādā veidā publiskajā telpā minēts kā "Dienas" pārņemšana vai kaut kas tamlīdzīgs, tad man šeit ir komentārs, protams. Un droši vien būtu svarīgi varbūt konstatēt, ka 2008.–2009. gadā akciju sabiedrība "Diena" ir faktiski bankrotējusi. Es paņēmu līdzi tos finanšu datus, kādi viņiem toreiz bija. Teiksim, 2008. gads, priekšsēdētājs ir pašreizējais ekonomikas ministrs Ašeradena kungs – konsolidētais rezultāts ir mīnus 2,7 miljoni. 2009. gads, pusgadu apmēram arī ir Ašeradena kungs, pēc tam ir Tralmaka kungs – mīnus trīs miljoni. Koncerns "Diena" bija tuvu bankrotam. Tādēļ arī nav jābrīnās, ka zviedru profesionāls izdevējs, ļoti liels izdevējs, *Bonnier* grupa, acīmredzot meklēja izeju, lai pamestu Latvijas tirgu, jo nesaskatīja [perspektīvas] ar to esošo "Dienas" konstrukciju, kāda tā bija, ar šiem koncernā ietilpstošajiem uzņēmumiem, it sevišķi tiem, kas bija tiešos

zaudējumus nesoši. "Dienas mediji", izdevniecība "Dienas Bizness", izdevniecība "Dienas Žurnāli", "Dienas Grāmata", akciju sabiedrība "Diena" kā mātesuzņēmums – tie visi bija zaudējumus nesoši, un lielus. Vienīgie pelnītāji bija poligrāfijas grupa "Mūkusala" un "Mūkusalas māja". Kādēļ es to zinu? Tādēļ, ka 2009. gadā mans uzņēmums UVK ("Uzņēmumu vadība un konsultācijas") noslēdza līgumu ar RTO, kura vēlējās savas prasījuma tiesības (viņiem bija iegūtas prasījuma tiesības), teiksim tā, pārvērst labos aktīvos. Un ostā strādājošie ļaudis ir samērā vienkārši, viņus faktiski interesēja divi aktīvi: māja un tipogrāfija. Tas ir tas, ko var tā kā pačamdīt, var tā kā sajust, tāds cietais aktīvs. Skaidrs, ka, lai šīs prasījuma tiesības pārvērstu saprātīgos aktīvos, kas dod attiecīgu atdevi, mums nācās piepūlēties. Mēs, "Uzņēmumu vadība un konsultācijas" (tajā skaitā – manā personā), ar šo lietu nodarbojāmies;

2) ja gadījumā jums ir vēl lielāka informācijas vajadzība, tad visi "Dienas" iegādes materiāli detalizēti – solis pa solim – ir attiecīgās kriminālllietas materiālos. Kādus apmēram trīs gadus vai varbūt vēlāk pēc šīs kriminālllietas ierosināšanas mums tos atdeva atpakaļ KNAB. Tā ka, es domāju, lietas materiālos jūs varat atrast visu. Tā ir, protams, ar komercnoslēpumu sargājama informācija, un komercnoslēpuma sargāšana attiecas ne tikai uz mani, tā attiecas arī uz deputātiem atbilstoši likumam. Bet tiešām lietas materiālos var redzēt detalizēti – "no A līdz Z";
3) nē [neesmu centies kaut kā ietekmēt arī laikraksta "Diena" saturu]. Es domāju, nekas tāds nav iespējams. Kādā veidā mediji strādā? Katrs no Latvijas pilsoņiem var nodarboties ar izdevējdarbību. Tā nolūkos viņš dibina sabiedrību, ieceļ valdi sabiedrībā, droši vien nodrošina ar attiecīgiem materiāltehniskajiem resursiem. Un valde izvēlas jau attiecīgi redaktoru, kurš komplektē žurnālistu korpusu. Žurnālistu korpuss jau pēc tam – labu žurnālistu korpuss – ir tas, kas attiecīgi vairo avīzes vai medija tirāžas, piesaista reklāmdevējus, nodrošina ienākumus. Kā redzams, līdz 2009.–2010. gadam tieši šī daļa – tieši žurnālistikas daļa, tieši drukātais medijs, avīzes, žurnāli – radīja zaudējumus. Milzīgus zaudējumus. Es neesmu informēts par pēdējos gados notiekošo, jo tas vairs nav bijis mans atbildības lauciņš. Šajā sadaļā mūsu kontrakts ar RTO vairs nepastāv, ostas ļaudis atbrīvojās no šā aktīva un strādā citur. Bet man jāteic, ka es redzu vēl 2015. gadu, kad jau strādāja par valdes priekšsēdētāju Edgars Kots, un jāsaka, ka zaudējumi bija samazināti vairāk nekā 20 reižu. Vairāk nekā 20 reižu. Tajā skaitā krietni mazāki zaudējumi bija arī galvenajām iepriekš zaudējumus radošajām pozīcijām;
4) es jau minēju iepriekš – jā, manam uzņēmumam "Uzņēmumu vadība un konsultācijas" bija līgums un ir līgums ar RTO (vēl arvien tas ir spēkā, tikai vairs nav tai sadaļā, kas attiecas uz medijiem). Mana sajūta tobrīd bija, ka RTO valdei pašai iekšēji ir diezgan neskaidrs viedoklis, ko īsti darīt, jo tie, teiksim tā, skarbākas puses ļaudis grib to

nekustamo īpašumu un tipogrāfiju kā saprotamu aktīvu un pārējais viņus neinteresē, viņi būtu bijuši gatavi tos zaudējumus – miljoniem zaudējumus – nesošo, šo te nobankrotējušo avīzi ["Diena"] aiztaisīt ciet otrā dienā. Tomēr bija arī cilvēki, un viens no tiem bija arī Viesturs Koziols, kurš gan, man šķiet, tobrīd nebija īpašnieks, bet katrā gadījumā viņš bija labi pazīstams, un es esmu redzējis vairākas reizes viņu kopā ar vienu no īpašniekiem, tas ir, norvēģu uzņēmēju. Viņš bija par to, ka tā daļa ir kaut ko vērta un ka viņš vēlas šo, ja tā var teikt, koncernu vadīt un mēģinās panākt vienošanos, kādā veidā viņš var norēķināties par šo koncernu. Un Koziola kungs vadīja. Vadīja pietiekami ilgu laiku, un rezultāti arī sāka kļūt arvien labāki. Bet jāatzīst, ka tas investīciju apjoms, kas būtu bijis vajadzīgs, lai tajā esošajā veidolā, absolūti neracionālā veidolā modernai pasaulei (milzīgs dārgs birojs, kurā cilvēkiem, kā saka, vislabākie darba apstākļi), – to atpelnīt nav iespējams ar zaudējumus nesošu avīzi. Neorientēšanās, nespēja uzstādīt modernus instrumentus, tādus kā, teiksim, ļoti apmeklētu portālu, kas spētu varbūt sacensties ar citiem ziņu portāliem (ar *TVNET* vai "Delfi"), vai kaut kā tā. Milzīgas algas! Es pārāk lielās detaļās jau ieeju, kas varbūt jau būtu aizsargājams zināmā mērā arī ar komercinformāciju. Es negribētu saukt tur neko vārdos. Vārdu sakot, tēriņu tur bija daudz. Un, cik es saprotu, Viesturam Koziolam galu galā tik lielas savu resursu bāzes nebija, lai viņš spētu norēķināties ar RTO;

5) jau to minēju, ka 2009. gadā "Uzņēmumu vadība un konsultācijas" noslēdza līgumu ar RTO. RTO bija prasījuma tiesības – prasījuma tiesības pret koncernu "Diena". RTO vēlējās šīs prasījuma tiesības vislabākajā veidā konvertēt labākā aktīvā, jo prasījuma tiesības arī ir aktīvs. Tikai nekad nav zināms, cik īsti tās prasījuma tiesības maksā un kāda ir atdeve. Tas nebija viegls uzdevums. Bet man vienmēr ir patikuši ļoti sarežģīti projekti, piņķerīgi, kad kaut kas neiet, kaut kas ir sapinies, kaut kas nobuksē. Es maz ko saprotu no pašas, teiksim, avīzes vai portāla, vai kaut kā tāda. Es varu tos ciparus lasīt, par tiem varu komentēt u. tml. Un 2010. gadā laikam (varbūt jāapskatās precīzāk) RTO valdes priekšsēdētājs Ralfs Kļaviņš uz manu biroju atveda un iepazīstināja ar RTO izvēlēto jauno valdes priekšsēdētāju Uldi Salmiņu. Kā teica, pieredzējušu finansistu, kurš esot strādājis bankās. Aptuveni tādā veidā. Tā bija viņa izvēle;
6) žurnālistus pieņem vai atlaiž galvenais redaktors un valde. Droši vien parasti abi konsultējas. Man gar ["Dienas"] galveno redaktoru nekādu darīšanu nebija. Un, ja nemaldos, tur vairāki ir bijuši redaktori. Ja nemaldos, Salmiņa kunga laikā galvenais redaktors bija Guntis Bojārs, kurš pieņēma, atlaida tos cilvēkus. Ja runājam par kaut kādiem kritērijiem, tad viens no svarīgākajiem kritērijiem, protams, uzņēmumam uzstādot caurspīdīgas procedūras, ir saprotama un vienveidīga atalgojuma sistēma, kas balstīta uz rezultātu. Man jāsaka, ka akciju sabiedrībā "Diena" – konkrēti avīzē "Diena" – šādu kritēriju nebija. Tie nebija caurspīdīgi, tie nebija saprotami, tie nebija

visām personām vienādi. Bija personas, kuras, manā uztverē, bija privileģētas un saņēma kaut kādu atlīdzību pēc citādiem principiem u. tml. Līdz ar to, ja tāds uzstādījums no manas puses, es reizes divas vai trīs esmu ticies ar Salmiņa kungu. Skaidrs uzstādījums bija, ka ir jāuzstāda saprotami, caurspīdīgi, redzami atalgojuma principi. Droši vien ne visiem tas patika. Man jāsaka arī, ka daudziem žurnālistiem, tiem izņēmuma žurnālistiem, bija arī milzīgas atlīdzības summas – tās, ko tautā sauc par zelta parašutiem. Milzīgas! Tas bija jāmaina. Tur bija viss jāmaina;

7) es nekad neesmu ticies ar G. Bojāra kungu;

8) nē [nebija norādījumu no manis, kuru atlaist, kuram jāpaliek]. Es pat nezinu tos visus;

9) [pēc 2010. gada augusta, kad V. Koziols iegādājās akciju sabiedrības "Diena" akcijas] es domāju, tas ir bijis tikai kādas pāris reizes, kad man ir bijuši kontakti ar Koziola kungu. Man jāsaka, ka Koziola kungs pats ir ļoti spējīgs cilvēks, un es domāju, ka viņam ne pārāk gribējās ar mani kaut kā varbūt savus plānus arī skaņot. Tik tālu, cik tie plāni nebija galīgi pretrunā ar manu klientu – RTO, man tur nav, ko jaukties. Es domāju, ka jā [šīs tikšanās ar Koziola kungu notika manā birojā Dzirnavu ielā 68]. Es katrā gadījumā neatceros, ka es būtu bijis akciju sabiedrībā "Diena". Es biju vienreiz pirms vēlēšanām, biju uzaicināts uz kaut kādām debatēm, es biju vienās debatēs akciju sabiedrībā "Diena". Tā laikam bija vienīgā reize. Bet es daudz biežāk biju Sarmītes Ēlertes laikā;

10) es tiešām esmu pārliecināts, ka šīs krimināllietas ierosināšana un tālāk sekojošie notikumi bija pilnīgi politiski. Politiski motivēti. Bija kāds plāns, kas visnotaļ droši vien nebija nekādā ziņā publisks un vēl tagad nav zināms, lai nonāktu pie Saeimas atlaišanas, kura neatbilda Satversmei. Saeimas atlaišanas pants ir personāla akts, par kuru jāatbild ir konkrētai personai, kas šo personāla aktu izdod. Zatlera kungs [atkārtoti] ievēlēts netika. Ja gadījumā situācija būtu tāda, ka referendumā nebūtu apstiprināta šī Zatlera kunga nelikumīgā iniciatīva, tad iznāktu, ka jāatlaiž ir prezidents Bērziņš. Tātad Zatlera kungam, izdodot savu personālo aktu, vajadzēja atturēties to izdot pēdējās savas darbības dienās. Tas ir pret Satversmi. Un tālāk sekoja šie notikumi, kas jau bija politiskas partijas dibināšana ar visām šīm milzīgām, ja tā var teikt, politiskām anturāžām, kas tikai to apstiprina. Un tas ir slikti, tas ir apdraudējums demokrātiskai valstij, ja augstākās valsts amatpersonas atļaujas pārkāpt Satversmi. Un par to pēc tam neviens neatļaujas pat uzrakstīt.

9. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē uzņēmējs Viesturs Koziols, citastarp, paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:

1) Ainārs Šlesers ir sens mans draugs. Sākumā viņš man bija biznesa partneris, pēc tam mēs kļuvām par draugiem. Un es ar Aināru Šleseru esmu ticies ļoti bieži gan viesnīcā

"Rīdzene", gan pie viņa mājās, gan esmu braucis arī komandējumos, biznesa ceļojumos ar viņu. Tā ka esmu ticies [ar viņu] pietiekami bieži;

2) [par savu interesi par laikrakstu "Diena"] ostas uzņēmumā RTO es biju akcionārs. RTO ir ļoti gara, sena vēsture, kā RTO transformējās no novārguša uzņēmuma. Tas bija mazs uzņēmums, kura konsolidācija notika četru piecu gadu laikā. No 40 maziem uzņēmumiem tika izveidots liels vadošs Rīgas ostā. Es ar savu biznesa partneri Turmudu Stēni Johansenu piedalījos šinī projektā, ieguldīju savu naudu (es uzsveru – savu naudu ieguldīju). Un konsolidējām šos daudzos uzņēmumus. Vienā no tādiem uzņēmuma attīstības brīžiem uzņēmums bija pelnošs. Katru gadu uzņēmums maksāja dividendes – labas dividendes. Uzņēmumam bija brīvi līdzekļi. Tika izsniegts aizdevums akciju sabiedrībai "Diena". Un, tā kā arī es biju akcionārs RTO, es redzēju, cik netalantīgi, vieglprātīgi un neprofesionāli tika vadīta akciju sabiedrība "Diena", un tad es teicu: "Tā nedrīkst darīt!", sakarā ar to, ka tā bija arī mana nauda, kas tika aizdota. Es redzēju, ka šī nauda tika izlietota nepareizi. Tad es teicu, ka ir jāmaina vadība, un es pats gribēju kļūt par īpašnieku un pats šo uzņēmumu arī vadīt. Tāpēc, ka es uzskatīju, ka ar savu mediju pieredzi, kas man bijusi pirms tam (sākot no darbības "Atmodā", žurnālā "Republika", sporta žurnālā), varu šo akciju sabiedrību vadīt labāk. Un tā es kļuvu arī par akciju sabiedrības "Diena" īpašnieku, tāpēc ka bija aizdota nauda un vajadzēja glābt šo situāciju, kāda bija akciju sabiedrībā "Diena". Bija šīs redaktoru nomaiņas, smieklīgās un absurdās situācijas ar laikraksta darbiniekiem, un tas bija vienkārši ļoti, ļoti slikti. Un skaidrs, ka šis aizdevums tika apdraudēts, jo, ja lieta tā turpinātos, tad šis aizdevums droši vien būtu jānoraksta;

3) Aināram [Šleseram] bija ļoti daudzas domas un viedokļi, kā būtu jādara pareizi lietas tanī vai citā situācijā. Tāpēc, ka viņš ir mans draugs un es viņu ilgi pazīstu, es sapratu, ka ar viņu strīdēties ir bezcerīgi. Vieglāk un ātrāk ir viņu noklausīties un pēc tam darīt kaut kā citādi. Mēs ļoti bieži esam runājuši un esam ļoti bieži diskutējuši, un arī es esmu noklausījies viņa viedokļus par to vai citu jautājumu, kas būtu jādara ne tikai akciju sabiedrības "Diena" sakarā, bet arī daudzos citos jautājumos. Bet ar šo noklausīšanos viss bija beidzies. Man bija pašam savi plāni, pašam savs redzējums, ko es arī, atrodoties akciju sabiedrībā "Diena" kā īpašnieks un arī valdes priekšsēdētājs, realizēju un strādāju, pats savus plānus un savu vīziju izstrādāju. Par saturu bija pārdomas, viedokļi. Bet es noklausījos šīs pārdomas, un ar to arī viss beidzās. Man nevar pārmest neviens no laikraksta darbiniekiem, ka tajā laikā, kad es biju laikrakstā "Diena", es kādam būtu licis, lūdzis vai tur, nezinu, ultimātus uzstādījis, ka būtu kaut kas jāraksta tā vai citādi. Es to nekad neesmu darījis;

4) man bija sava vīzija, savs redzējums, kā tālāk attīstīt laikrakstu "Diena". Bet, lai šo vīziju realizētu, bija nepieciešami mani personīgie līdzekļi lielākā apmērā, nekā toreiz

man bija iespējams piesaistīt. Man bija pietiekami līdzekļu, bet man bija tik un tā jāpiesaista vēl līdzekļi. Mana vīzija bija šo akciju sabiedrību pārņemt simtprocentīgi manā kontrolē un attīstīt tālāk kā savu biznesu. Taču, lai to izdarītu, bija nepieciešams apmaksāt pilnīgi visu aizdevumu, kas tika izsniegts RTO, ko RTO bija izsniedzis. Tādu līdzekļu man nebija, un tāpēc tika pārdota. Es savukārt pārdevu visu savu līdzdalību RTO;

5) nē [nebija "Dienai" kaut kādi reklāmas līgumi jāslēdz Ainára Šlesera vai kāda cita uzdevumā ar kādu uzņēmumu];

6) [Norvēģijas pilsonis] Turmuds [Stēne Johansens] arī ir mans sens draugs, sens biznesa partneris. Ar to arī viss izteikts. Viņš ir mans draugs un biznesa partneris;

7) [Turmudu Stēni Johansenu akciju sabiedrības "Diena" padomē] es ieteicu. Es vēlreiz saku, tas ir mans draugs un mans biznesa partneris. Viņam ir milzīgi liela pieredze, viņš ir pēc izglītības ekonomists un finansists. Es viņu ieteicu padomē, un viņš arī mums palīdzēja. Mēs braucām un mācījāmies no norvēģu medijiem, jo es esmu pārliecināts, ka drukāto mediju ietekme, drukāto mediju īpatsvars ar laiku (un to jau mēs tagad redzam dzīvē) samazināsies par labu digitālajiem medijiem. Un viņš bija tieši tas, kas mums palīdzēja kā konsultants, kā to labāk darīt. Viņam bija lieliska pieredze arī ar Orfu grupu, kurā arī mums bija sakari un kura ir to ļoti veiksmīgi izdarījusi. Mēs vienkārši konsultējām, viņš mums palīdzēja. Es viņu ieteicu, viņš bija manis ieteikts kandidāts;

8) [par astoņu laikraksta "Diena" galveno redaktoru nomaiņu, sešiem valdes priekšsēdētājiem izdevniecībā "Dienas mediji" piecu gadu laikā] tāpēc jau es teicu, es arī biju liecinieks tam, kā šie redaktori tika mainīti. Es sapratu, ka tādā veidā, nu nekādā veidā, mēs savu aizdevumu neatgūsim. Bija jāsāk darīt kaut kādas nopietnas lietas, bija jāsāk nopietni strādāt, lai šo akciju sabiedrību sakārtotu. Kaut kas bija jādara, lai šī akciju sabiedrība nekļūst par izsmiekla objektu, bet atgūst, teiksim, veco, labo "Dienu", tikai citā ietērpā, manā redzējumā, citā, modernā virzienā. Protams, tas ir smieklīgi un nožēlojami, tāpēc jau arī šie finanšu rādītāji bija tādi, kādi tie bija, – tie nebija spīdoši;

9) es gribēju turpināt būt par īpašnieku akciju sabiedrībai "Diena" un ieguldīt. Bet, lai to izdarītu, man bija jāatdod RTO aizdevums, un es zināju ļoti labi, kādi līdzekļi ir jāiegulda tālāk šā uzņēmuma restrukturizācijā. Vēl vairāk varu pateikt: es biju uzsācis sarunas ar izdevniecību "Santa" un biju arī pārliecinājies, ka mums ir nepieciešama žurnālos liela konsolidācija, mēs pārāk daudz žurnālu Latvijā izdodam, viens otru kanibalizējam. Bija "Una" un "Santa", bija "Klubs" un "Playboy", piemēram. Mani plāni bija turpināt šo akciju sabiedrību "Diena" attīstīt un būt par īpašnieku, bet, lai to

izdarītu, bija nepieciešami daudz lielāki līdzekļi, nekā bija manā rīcībā un es varēju piesaistīt. Tāpēc es šo uzņēmumu pārdevu.

10. Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē Ventspils domes priekšsēdētājs Aivars Lembergs, citastarp, paskaidroja [paskaidrojumu kopsavilkums]:
    1) laikrakstu "Diena" man nav bijis gods iegādāties. Es, tikai esot smagos murgos, mēģinātu to iegādāties. Tāpēc ka, paskatoties publiskos pārskatus, Ašeradens ar Ēlerti šo koncernu, tai skaitā tos medijus, bija noveduši līdz bankrotam. Un dedzināt naudu dedzināšanas pēc – nu, es to nedaru, vismaz cenšos nedarīt un nekad nedarīšu;
    2) es visu laiku esmu diezgan kritiski izteicies par laikrakstu "Diena", jo īpaši tad, kad Ēlerte bija vadībā un Ločmele tur bija redaktore. Arī vēlāk esmu rakstījis, kritiski izteicies. Arī rakstījis iesniegumus, ka viņi tur šad tad kļūdās, bet tagad mazāk. Jo bija laiks, kad laikraksts "Diena" veica totālu melu kampaņu pret mani, lai diskreditētu mani kā politiķi. Un ar saviem kritiskajiem izteikumiem, protams, es centos ietekmēt saturu. Es rakstīju viņiem sūdzības. Bija gadījumi, kad viņi manu viedokli arī publiskoja. Bija tādi gadījumi, es nevaru noliegt. Bija viņu viedoklis, kas mani nogāna, un es rakstu – nē, jums nav taisnība, fakti ir tādi. Viņi nopublicē. Tāda man ir bijusi ietekme uz laikraksta "Diena" saturu.

11. 2011. gada 22. septembrī Saeima pieņēma grozījumus likumā "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem", nosakot, ka "Masu informācijas līdzekļu dibinātājiem un īpašniekiem, kuri ir kapitālsabiedrības, ir pienākums Komerclikumā noteiktajos gadījumos un kārtībā informēt komercreģistra iestādi par to patiesajiem labuma guvējiem" ($10.^2$ pants). Šie likuma grozījumi stājās spēkā 2011. gada 20. oktobrī, un no tā brīža mediju uzņēmumu dalībniekiem, kuri atbilda šo likuma grozījumu un Komerclikuma $17.^1$ panta "Atklāšanas pienākums" kritērijiem, bija pienākums informēt komercreģistra iestādi par uzņēmuma patiesajiem labuma guvējiem. Mediju uzņēmumu patiesā labuma guvēja slēpšana ir likuma pārkāpums. Turklāt, liedzot sabiedrībai uzzināt medija patiesos īpašniekus un līdz ar to vērtēt viņu interešu iespējamo ietekmi uz medija redakcionālo politiku, patiesā labuma guvēja slēpšana ir kvalificējama kā prettiesiska manipulācija ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

7.2. **Komisijas secinājumi**

1. Kaut gan Krimināllikums neparedz atbildību par masu saziņas līdzekļu prettiesisku ietekmēšanu un apzināti maldinošas un patiesībai neatbilstošas informācijas paušanu masu saziņas līdzekļos nolūkā manipulēt ar sabiedrisko viedokli, minētie nodarījumi

vērtējami ka liels drauds demokrātiskai valsts iekārtai. To ievērojot, Komisija uzskata, ka ir jāparedz atbildība par žurnālistu uzpirkšanu vai citādu ietekmēšanu, kā arī par apzinātām manipulācijām ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

2. Komisija nekonstatē, ka būtu notikusi laikraksta "Diena" izdevēja īpašnieku vai patieso labuma guvēju slēpšana ar mērķi prettiesiski manipulēt ar sabiedrisko domu. Komisijai nav pamata secināt, ka laikraksta "Diena" izdevējs būtu bijis tāds īpašnieks vai patiesais labuma guvējs, kurš nav norādīts publiskos reģistros.

3. Komisija nekonstatē arī notikušus konkrētus faktiskus laikraksta "Diena" redakcionālās neatkarības apdraudējumus, prettiesisku šā laikraksta rakstu satura ietekmēšanu vai cita veida manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot laikrakstu "Diena".

4. Papildus komisija konstatē, ka Latvijā ir vairāki mediji, kas nepilda objektīvas žurnālistikas uzdevumus, bet kalpo politiķu publisko attiecību veidošanas uzdevumiem, jo īpaši reģionālo mediju segmentā.

5. Komisijas sēdēs sniegtās norādes jeb norādītās paralēles (analoģija) uz *Rīdzenes sarunās* īstenoto politisko jautājumu risināšanas kārtību dod pamatu Komisijai aicināt Saeimu izvērtēt arī t. s. Koalīcijas padomes satversmību (atbilstību Satversmei), jo šāda institūcija Satversmē nav paredzēta, taču tajā, piedaloties personām, kuras nav attiecīgā sasaukuma Saeimas deputāti, tiek pieņemti lēmumi, kuri ietekmē demokrātiskus procesus valstī.

8. daļa. **Pielikumi**

- *Pielikums Nr. 1* – KNAB prezentācija par mijiedarbību starp operatīvās darbības procesu un kriminālprocesu (sniegta Komisijas 2017. gada 8. augusta sēdē)
- *Pielikums Nr. 2* – Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta 2017. gada 14. augusta atzinums par prokuroru veiktajām darbībām Kriminālprocesā (sniegts Komisijas 2017. gada 15. augusta sēdē)
- *Pielikums Nr. 3* – Komisijas locekļa Andreja Judina prezentācija par valsts nozagšanas pazīmēm Kriminālprocesā (sniegta Komisijas 2017. gada 29. augusta sēdē)
- *Pielikums Nr. 4* – Komisijas locekļa Ritvara Jansona prezentācija par Kriminālprocesa faktu par termiņuzturēšanās atļauju iegūšanas veicināšanu saistību ar valsts drošības apdraudējumu (sniegta Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē)

- *Pielikums Nr. 5* – Latvijas Žurnālistu savienības valdes priekšsēdētāja Jura Paidera rakstisks viedoklis (izklāstīts Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē)
- *Pielikums Nr. 6* – mediju nozares arodbiedrības "Latvijas Žurnālistu savienība" valdes locekļa Imanta Liepiņa ziņojums (sniegts Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē)
- *Pielikums Nr. 7* – Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes locekles Andas Rožukalnes prezentācija par faktoriem, pēc kuriem var spriest par mediju politisko ietekmēšanu (sniegta Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē)
- *Pielikums Nr. 8* – rakstisks viedoklis "Žurnāla IR paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu" (izklāstīts Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē)
- *Pielikums Nr. 9* – prezentācija "Žurnāla IR paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu" (sniegta Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē)
- *Pielikums Nr. 10* – Ventspils domes priekšsēdētāja Aivara Lemberga prezentācija ""Oligarhu lieta" kā propagandas un izrēķināšanās ierocis" (sniegta Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē)
- *Pielikums Nr. 11* – Valsts kontroles 2018. gada 11. janvāra vēstule Nr. 3-3.5.4.1e/11

Saskaņā ar Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 13. panta otrās daļas otro teikumu mēs ar savu parakstu apliecinām, ka šis dokuments ir 2018. gada 18. janvāra Komisijas sēdē ar četrām balsīm "par" (I.Sudraba, M.Šics, A.Mežulis, I.Pimenovs), ar divām balsīm "pret" (R.Jansons, A.Judins), pieņemtais Komisijas galaziņojums.

Komisijas priekšsēdētāja Inguna Sudraba (paraksts)

Komisijas sekretārs Mārtiņs Šics (paraksts)

PIELIKUMS NR.1

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja prezentācija par mijiedarbību starp operatīvās darbības procesu un kriminālprocesu (sniegta Komisijas 2017. gada 8. augusta sēdē)

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJS

Prezi

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJS

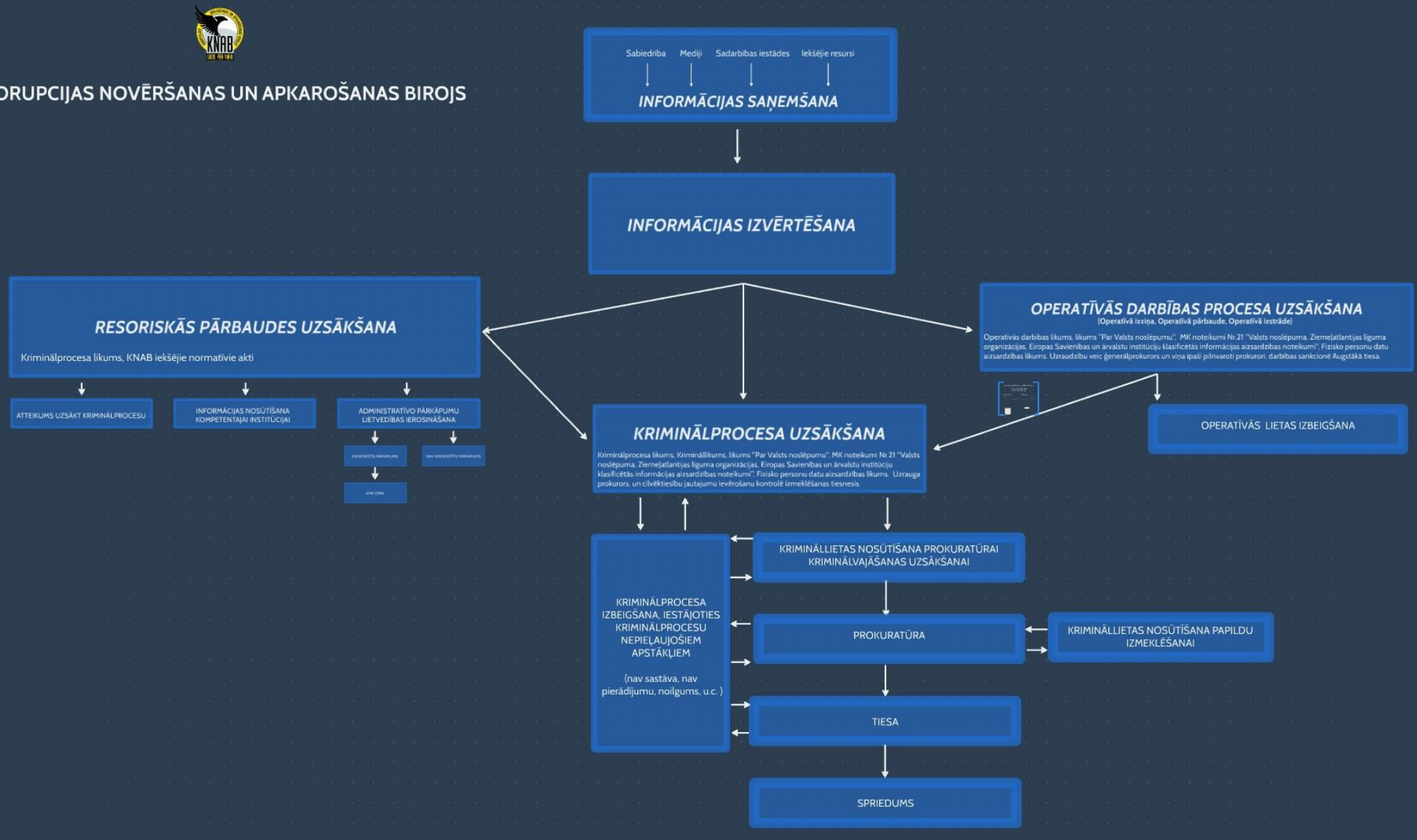

Prezi

Sabiedrība
Mediji
Sadarbības iestādes
Iekšējie resursi
INFORMĀCIJAS SAŅEMŠANA
Prezi

RESORISKĀS PĀRBAUDES UZSĀKŠANA
Kriminālprocesa likums, KNAB iekšējie normatīvie akti
ATTEIKUMS UZSĀKT KRIMINĀLPROCESU
INFORMĀCIJAS NOSŪTĪŠANA KOMPETENTAJAI INSTITŪCIJAI
ADMINISTRATĪVO PĀRKĀPUMU LIETVEDĪBAS IEROSINĀŠANA
KONSTATĒTS PĀRKĀPUMS
NAV KONSTATĒTS PĀRKĀPUMS
ATBILDĪBA

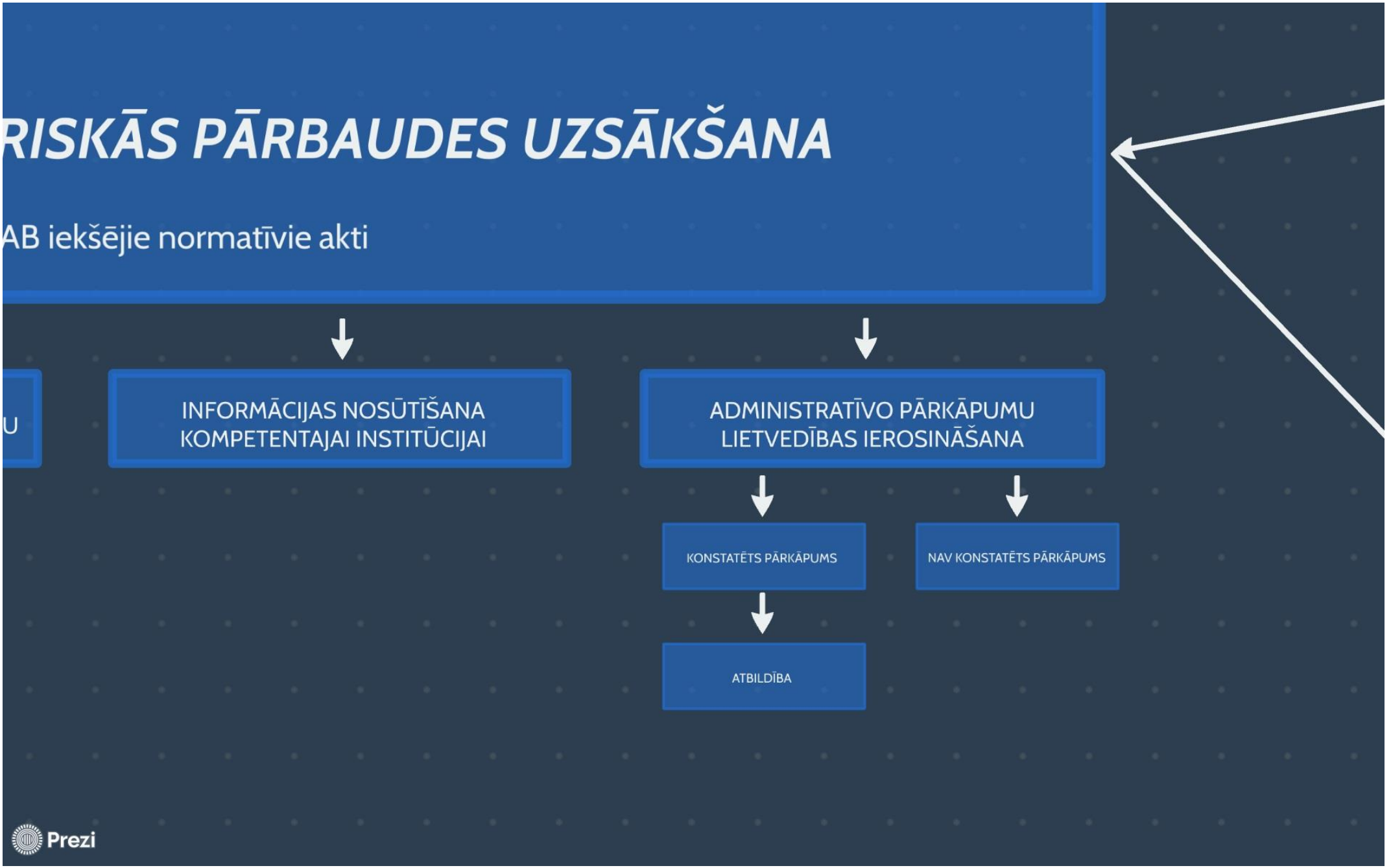
RISKĀS PĀRBAUDES UZSĀKŠANA
AB iekšējie normatīvie akti
U
INFORMĀCIJAS NOSŪTĪŠANA KOMPETENTAJAI INSTITŪCIJAI
ADMINISTRATĪVO PĀRKĀPUMU LIETVEDĪBAS IEROSINĀŠANA
KONSTATĒTS PĀRKĀPUMS
NAV KONSTATĒTS PĀRKĀPUMS
ATBILDĪBA
Prezi

Sabiedrība Mediji Sadarbības iestādes Iekšējie resursi

INFORMĀCIJAS SAŅEMŠANA

INFORMĀCIJAS IZVĒRTĒŠANA

OPERATĪVĀS DARBĪBAS PROCESA UZSĀKŠANA

(Operatīvā izziņa, Operatīvā pārbaude, Operatīvā izstrāde)

Operatīvās darbības likums, likums "Par Valsts noslēpumu", MK noteikumi Nr.21 "Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi", Fizisko personu datu aizsardzības likums. Uzraudzību veic ģenerālprokurors un viņa īpaši pilnvaroti prokurori, darbības sankcionē Augstākā tiesa.

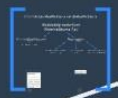

KRIMINĀLPROCESA UZSĀKŠANA

Kriminālprocesa likums, Krimināllikums, likums "Par Valsts noslēpumu", MK noteikumi Nr.21 "Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi", Fizisko personu datu aizsardzības likums. Uzrauga prokurors, un cilvēktiesību jautajumu ievērošanu kontrolē izmeklēšanas tiesnesis.

OPERATĪVĀS LIETAS IZBEIGŠANA

Prezi

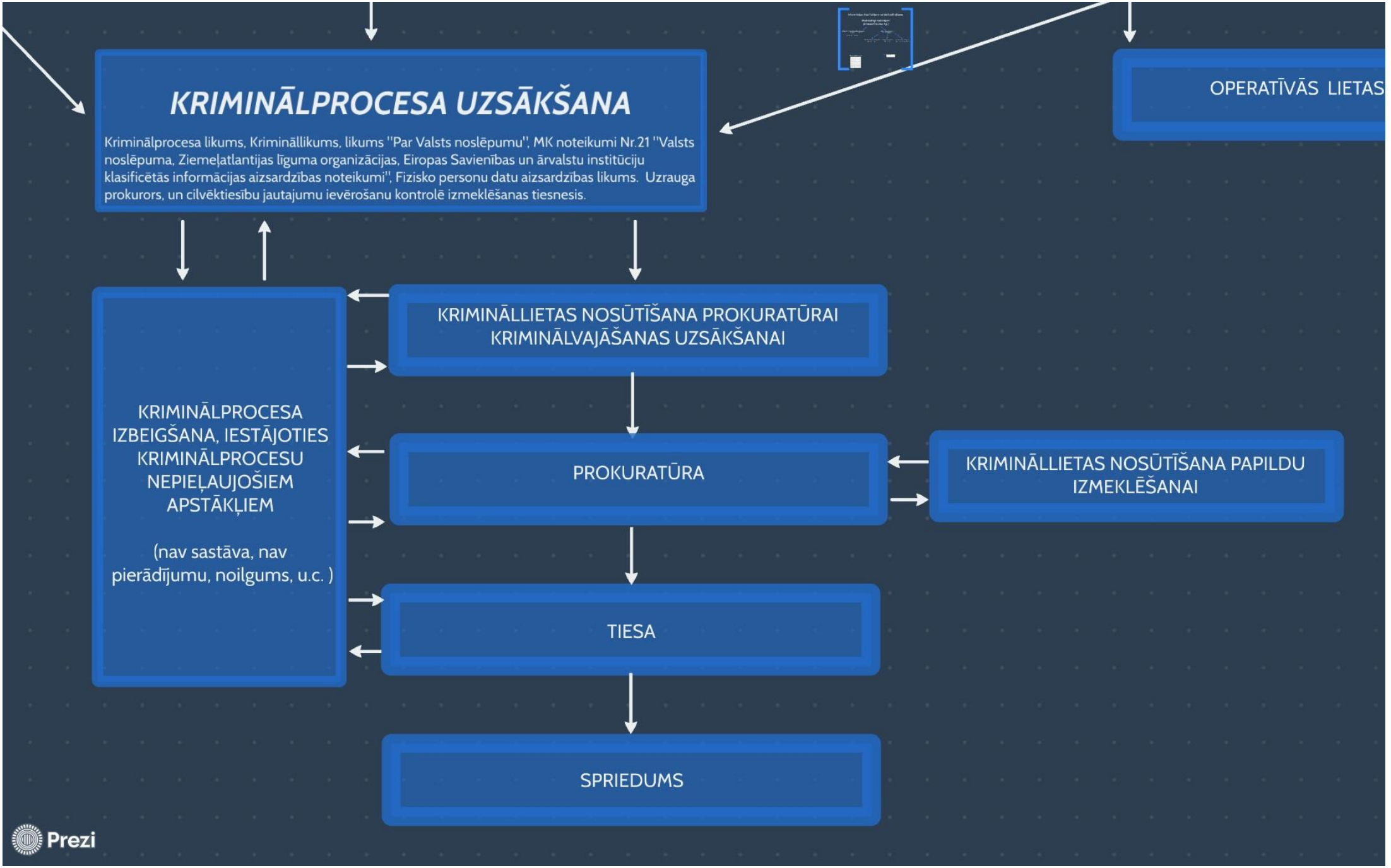
KRIMINĀLPROCESA UZSĀKŠANA
Kriminālprocesa likums, Krimināllikums, likums "Par Valsts noslēpumu", MK noteikumi Nr.21 "Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi", Fizisko personu datu aizsardzības likums. Uzrauga prokurors, un cilvēktiesību jautajumu ievērošanu kontrolē izmeklēšanas tiesnesis.
OPERATĪVĀS LIETAS
KRIMINĀLLIETAS NOSŪTĪŠANA PROKURATŪRAI KRIMINĀLVAJĀŠANAS UZSĀKŠANAI
KRIMINĀLPROCESA IZBEIGŠANA, IESTĀJOTIES KRIMINĀLPROCESU NEPIEĻAUJOŠIEM APSTĀKĻIEM
(nav sastāva, nav pierādījumu, noilgums, u.c.)
PROKURATŪRA
KRIMINĀLLIETAS NOSŪTĪŠANA PAPILDU IZMEKLĒŠANAI
TIESA
SPRIEDUMS

RTĒŠANA

OPERATĪVĀS DARBĪBAS PROCESA UZSĀKŠANA

(Operatīvā izziņa, Operatīvā pārbaude, Operatīvā izstrāde)

Operatīvās darbības likums, likums "Par Valsts noslēpumu", MK noteikumi Nr.21 "Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi", Fizisko personu datu aizsardzības likums. Uzraudzību veic ģenerālprokurors un viņa īpaši pilnvaroti prokurori, darbības sankcionē Augstākā tiesa.

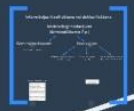

OPERATĪVĀS LIETAS IZBEIGŠANA

UZSĀKŠANA

s noslēpumu", MK noteikumi Nr.21 "Valsts
Savienības un ārvalstu institūciju
ersonu datu aizsardzības likums. Uzrauga
izmeklēšanas tiesnesis.

RIMINĀLLIETAS NOSŪTĪŠANA PROKURATŪRAI
KRIMINĀLVAJĀŠANAS UZSĀKŠANAI

Prezi

Informācijas klasificēšana vai deklasificēšana

Nodziedzīgi nodarījumi (Krimināllikuma 7 p.)

- Kriminālparkāpumi
  (15 dienas - 3 mēn.)
- Noziegumi
  - Mazāk smags noziegums (3 mēn. - 3 g.)
  - Smags noziegums (3 g. - 8 g.)
  - Sevišķi smags noziegums (8g. - mūža ieslodzījums)

Prezi

Operatīvās darbības likums

17.pants. Operatīvā korespondences kontrole, operatīvā personas paustās vai uzglabātās informācijas satura iegūšana no tehniskajiem līdzekļiem, operatīvā sarunu noklausīšanās un operatīvā publiski nepieejamas vietas videonovērošana

(1) Ja operatīvās darbības subjekta rīcībā ir pamatota informācija par personas gatavotu vai izdarītu noziegumu vai tās radītu valsts vai sabiedrības drošības apdraudējumu vai nozieguma izdarīšanā aizdomās turētā, apsūdzētā vai notiesātā persona tiek meklēta, ir atļauta:

1) operatīvā korespondences kontrole — tas ir, šīs personas nosūtāmās un saņemamās pasta, telegrāfa un cita veida korespondences (sūtījuma), kā arī šādas korespondences (sūtījuma) nosūtīšanai un saņemšanai paredzētās, šīs personas rīcībā esošās elektrosakaru un cita veida sistēmas kontrole bez nosūtītāja un adresāta ziņas;

2) operatīvā personas paustās vai uzglabātās informācijas satura iegūšana no tehniskajiem līdzekļiem — tas ir, šīs personas paustās vai uzglabātās informācijas satura noņemšana vai kopēšana no personu īpašumā vai rīcībā esošajām elektroniskajām un cita veida informācijas glabāšanas ierīcēm un informācijas kanāliem bez šo elektronisko un cita veida informācijas glabāšanas ierīču un informācijas kanālu vai datu īpašnieka, valdītāja vai turētāja ziņas;

Prezi

noziegumu vai tās radītu valsts vai sabiedrības drošības apdraudējumu vai nozieguma izdarīšanā aizdomās turētā, apsūdzētā vai notiesātā persona tiek meklēta, ir atļauta:

1) operatīvā korespondences kontrole — tas ir, šīs personas nosūtāmās un saņemamās pasta, telegrāfa un cita veida korespondences (sūtījuma), kā arī šādas korespondences (sūtījuma) nosūtīšanai un saņemšanai paredzētās, šīs personas rīcībā esošās elektrosakaru un cita veida sistēmas kontrole bez nosūtītāja un adresāta ziņas;

2) operatīvā personas paustās vai uzglabātās informācijas satura iegūšana no tehniskajiem līdzekļiem — tas ir, šīs personas paustās vai uzglabātās informācijas satura noņemšana vai kopēšana no personu īpašumā vai rīcībā esošajām elektroniskajām un cita veida informācijas glabāšanas ierīcēm un informācijas kanāliem bez šo elektronisko un cita veida informācijas glabāšanas ierīču un informācijas kanālu vai datu īpašnieka, valdītāja vai turētāja ziņas;

3) operatīvā sarunu noklausīšanās — tas ir, to sarunu noklausīšanās, kuras notiek starp šo personu un citām personām (arī pa tālruni, ar elektroniskajiem un cita veida sakaru līdzekļiem);

4) operatīvā publiski nepieejamas vietas videonovērošana — tas ir, publiski nepieejamā vietā notiekošo norišu videonovērošana bez šīs vietas īpašnieka, valdītāja un apmeklētāju ziņas.

(2) Ir atļauta arī tādas personas operatīvā korespondences kontrole, operatīvā personas paustās vai uzglabātās informācijas satura iegūšana no tehniskajiem līdzekļiem vai operatīvā sarunu noklausīšanās, kura šā panta pirmajā daļā minētajām personām sniedz jebkādu palīdzību nozieguma gatavošanā, izdarīšanā vai nozieguma pēdu slēpšanā vai palīdz slēpties nozieguma izdarīšanā aizdomās turētajai, apsūdzētajai vai notiesātajai meklējamai personai, ja ir pamats uzskatīt, ka attiecīgais operatīvās darbības pasākums ļaus noskaidrot nozieguma apstākļus vai to izdarījušās personas, noskaidrot meklējamās personas atrašanās vietu, novērst vai atklāt valsts vai sabiedrības drošības apdraudējumu vai arī ļaus identificēt vai atrast noziedzīgi iegūtu mantu.

(10.03.2016. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.08.2016.)

Prezi

Piemērs:

219.pants. Izvairīšanās no deklarācijas iesniegšanas

(1) *(Izslēgta ar 13.12.2012. likumu)*

(2) Par nepatiesu ziņu norādīšanu likumā noteiktajā ienākumu, īpašuma, darījumu vai cita mantiska rakstura deklarācijā, ja nepatiesas ziņas norādītas par mantu vai citiem ienākumiem lielā apmērā, —

soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

Prezi

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJS

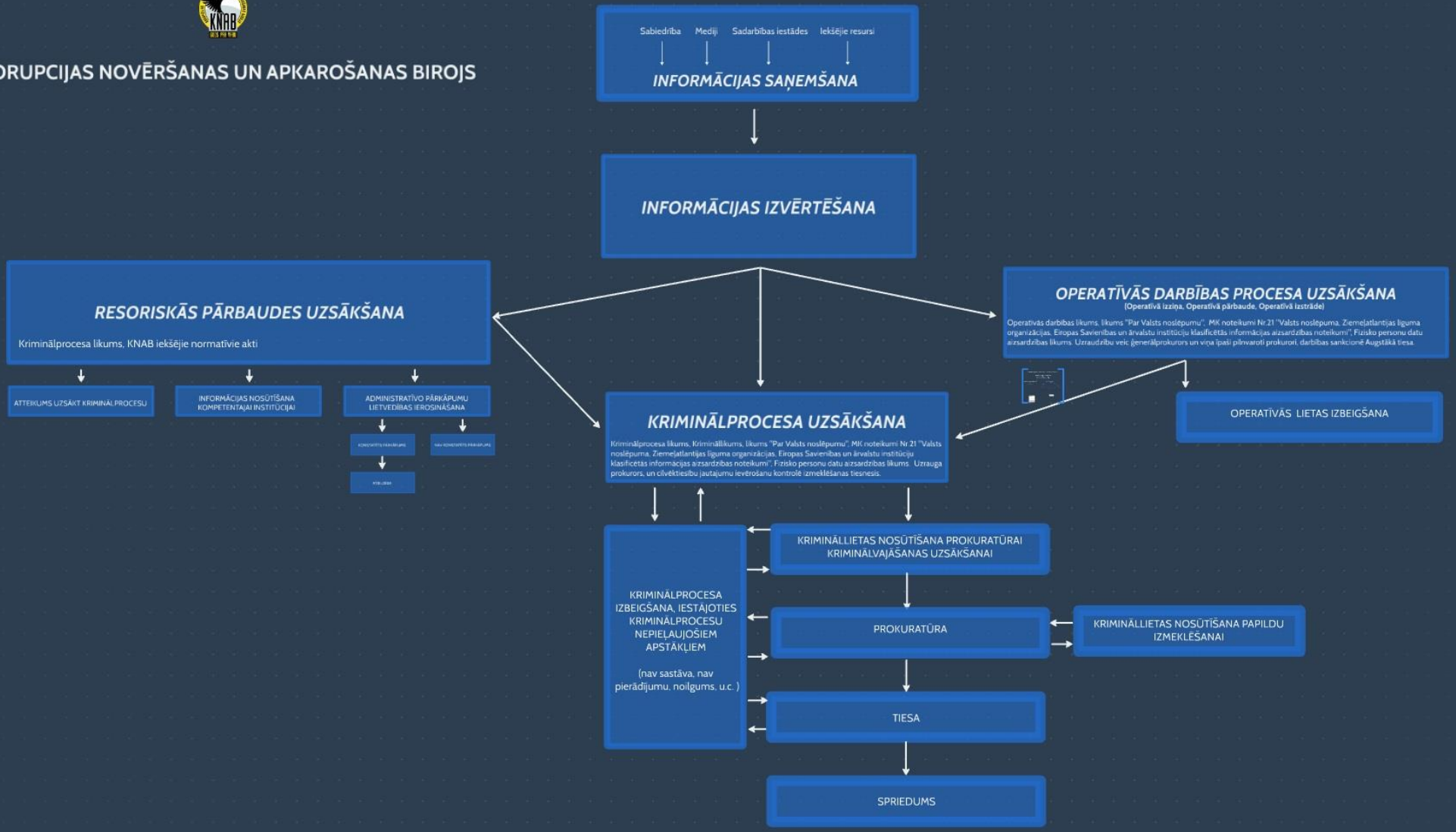

Prezi

PIELIKUMS NR.2
Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta 2017. gada 14. augusta atzinums par prokuroru veiktajām darbībām Kriminālprocesā (sniegts Komisijas 2017. gada 15. augusta sēdē)

LATVIJAS REPUBLIKAS PROKURATŪRA
ĢENERĀLPROKURATŪRAS
KRIMINĀLTIESISKAIS DEPARTAMENTS
Reģ.Nr. 90000022859, Kalpaka bulvārī 6, Rīgā, LV-1801
tālr. 67044443, fakss 67044449, e-pasts: krimdep@lrp.gov.lv

RĪGĀ

2017.gada 14.augustā

Latvijas Republikas Saeimas
Parlamentārās izmeklēšanas komisijas "Par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911" priekšsēdētājai
I.Sudrabas kundzei
Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811

Par izmeklēšanas uzraudzību kriminālprocesā Nr.16870000911

Izpildot 2017.gada 8.augusta Parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdē pieņemto lēmumu, sniedzu Jums informāciju par izmeklēšanas uzraudzību kriminālprocesā Nr.16870000911, tajā skaitā prokuroru veiktajām darbībām un norādījumiem.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 37.panta pirmo daļu kopš kriminālprocesa Nr.16870000911 uzsākšanas visā tā izmeklēšanas laikā biju izmeklēšanu uzraugošais prokurors.

Uzraugošā prokurora pienākumi noteikti Kriminālprocesa likuma 37.panta otrajā daļā. Svarīgākie uzraugošā prokurora pienākumi ir šādi:

- dot norādījumus par izmeklēšanas virzienu un izmeklēšanas darbību veikšanu, ja procesa virzītājs nenodrošina mērķtiecīgu izmeklēšanu un pieļauj neattaisnotu iejaukšanos personas dzīvē vai vilcināšanos;
- izskatīt sūdzības savas kompetences ietvaros.

Vispirms nepieciešams paskaidrot, kādi noziedzīgie nodarījumi izmeklēti šajā kriminālprocesā un kādi bija svarīgākie pierādāmie fakti, jo, tikai sniedzot šo informāciju, iespējams vispusīgi atspoguļot jautājumu par prokurora veiktajām darbībām un norādījumiem.

Kriminālprocesā galvenā uzmanība veltīta šādiem izmeklēšanas virzieniem:

- A.Šlesera slēptās īpašuma tiesības SIA "Rīgas Tirdzniecības osta" (Krimināllikuma 219.p. 2.d., 325.p.., 326.p., 318.p. 2.d.);
- A.Šlesera iespējamās pretlikumīgās darbības, lai par Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētāju ieceltu A.Ameriku (Krimināllikuma 320.p. 4.d., 323.p. 2.d.).

Par pirmo izmeklēšanas virzienu vispirms norādāms, ka īpašuma tiesību noformēšana uz citas personas vārda kā tāda neveido nevienu no Krimināllikumā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Civiltiesiskajā literatūrā norādīts, ka šāda rīcība var būt tiesiska, ja tai nav prettiesiska mērķa, piemēram, lai atvieglotu īpašuma pārvaldīšanu vai apsaimniekošanu, ja īstais īpašnieks nav spējīgs vai nevēlas to darīt pats. Iemesls šādu rīcību vērtēt no kriminālatbildības viedokļa rodas tad, ja persona, kura savas īpašuma tiesības noformējusi uz citas personas vārda, nepilda pienākumu, par kura neizpildīšanu var iestāties kriminālatbildība, piemēram, nenorāda šo īpašumu deklarācijā, vai veic citas darbības, kas var veidot noziedzīga nodarījuma sastāvu.

Persona, kura savas īpašuma tiesības noformējusi uz citas personas vārda, tiek dēvēta par saimniecisko (faktisko jeb slēpto) īpašnieku.

Atkarībā no tā, vai būtu pierādīts, ka A.Šleseram saimnieciski (faktiski jeb slēpti)

SAŅEMTS
Latvijas Republikas Saeimā
15.08.2017. plkst. 14:00
Nr. 2/1933-12/17

piederēja kapitāla daļas SIA "Rīgas Tirdzniecības osta" (vai kādā citā uzņēmumā), viņa rīcībā varēja būt konstatēti vairāki noziedzīgi nodarījumi:

- apzināti nepatiesu ziņu norādīšana valsts amatpersonas deklarācijā, kas izpaudusies kā attiecīgo kapitāla daļu nenorādīšana (Krimināllikuma 219.p. 2.d.);
- valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu pārkāpšana un neatļauta piedalīšanās mantiskos darījumos, ja būtu konstatēts, ka A.Šlesers pieņēmis lēmumus par labu uzņēmumam, kurā viņam saimnieciski (faktiski vai slēpti) piederēja kapitāla daļas (Krimināllikuma 325. un 326.p.);
- dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, ja būtu konstatēts, ka A.Šlesers pieņēmis lēmumus par labu uzņēmumam, kurā viņam saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas un šādi lēmumi radījuši būtisku kaitējumu (Krimināllikuma 318.p.).

Turpretim nepierādot, ka A.Šleseram saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas, nebija pamata uzskatīt, ka viņš izdarījis kādu no iepriekš minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Tātad jautājumam, vai tiktu pierādīts, ka A.Šleseram saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas SIA "Rīgas Tirdzniecības ostā" (vai kādā citā uzņēmumā), bija izšķiroša kriminālprocesā.

Lai kriminālprocesā atzītu par pierādītu, ka persona ir saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) kapitāla daļu īpašnieks, jākonstatē pietiekošs apstākļu kopums, kas liecina, ka viņa, nebūdama juridiskais īpašnieks, izmanto juridiskā īpašnieka tiesības un/vai pilda tā pienākumus, savukārt šīs tiesības neizmanto un/vai pienākumus nepilda juridiskais īpašnieks. Tādā veidā kapitāla daļu juridiskais īpašnieks "tiek nobīdīts pie malas" un pats neizmanto šo tiesību un pienākumu kopumu. Iepriekš minētais nozīmē arī to, ka jākonstatē, kura juridiskā īpašnieka vietā stājies saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) īpašnieks.

To, kādas tiesības un pienākumi ir kapitāla daļu juridiskajam īpašniekam, nosaka Komerclikums.

Saskaņā ar Komerclikumu kapitāla daļas īpašnieku raksturo vairākas pazīmes, tajā skaitā:

- pamatkapitāla apmaksa, nodibinot kapitālsabiedrību (Komerclikuma 147.p.) vai kapitāla daļas iegāde no iepriekšējā īpašnieka, ja kapitāla daļas īpašnieks nav bijis dibinātājs;
- daļa dod tiesības dalībniekam piedalīties sabiedrības pārvaldē, peļņas sadalē u.c. likumā un statūtos paredzētās tiesības (Komerclikuma 186.p.3.d.).

Lai gan tas nenozīmē, ka obligāti jākonstatē, ka A.Šlesers bija izmantojis visas kapitāla daļu īpašnieka tiesības un pildījis visus iespējamos pienākumus, tomēr šo izmantoto tiesību un pildīto pienākumu kopumam jābūt pietiekoši nozīmīgam, lai neradītu saprātīgas šaubas par viņa statusu SIA "Rīgas Tirdzniecības osta". Piemēram, būtu pietiekoši konstatēt, ka A.Šlesers saņēmis dividendes no šī uzņēmuma vai veicis kapitāla daļu apmaksu, jo šādas tiesības ir tikai kapitāla daļu īpašniekam. Turpretim ne tik viennozīmīgi vērtējama interesēšanās par uzņēmuma darbību, padomu došana, darbinieku ieteikšana u.tml., jo šādas darbības var veikt jebkura persona, neatkarīgi no tā, kāda ir viņas saistība ar uzņēmumu. Tātad tikai atkarībā no tiesību izmantošanas un pienākumu pildīšanas apjoma, rakstura un ilguma konkrētā situācijā vērtējams, vai persona bija saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) kapitāla daļu īpašnieks.

Turklāt izmeklēšanā bija papildus jāidentificē laika periods, kurā A.Šleseram saimnieciski (faktiski jeb slēpti) piederēja kapitāla daļas.

Operatīvās darbības pasākumos iegūtās nepubliskās sarunas, kas pievienotas kriminālprocesam, radīja vienīgi aizdomas, ka A.Šlesers varētu būt saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) kapitāla daļu īpašnieks (un līdz ar to izdarījis iepriekš minētos noziedzīgos nodarījumos, izmantojot savu amata stāvokli). Tātad bija pamats gan operatīvo darbības pasākumu veikšanai, gan kriminālprocesa uzsākšanai. Taču sarunas nebija pietiekošas, lai celtu apsūdzību, bet vēl jo mazāk – lai kriminālprocesu nodotu tiesai. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 59.panta otrās daļas 5.punktu, pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, prokuroram jābūt pārliecinātam, ka ar esošajiem pierādījumiem viņš spēs pārliecināt tiesu, ka

nepastāv saprātīgas šaubas, ka tieši šī persona izdarījusi konkrētu noziedzīgu nodarījumu. Šāda pārliecība nebija iegūstama no krimināllietā iegūtajiem pierādījumiem.

Ar nepubliskajām sarunām nevarēja atzīt par pierādītu, ka A.Šlesers bijis saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) īpašnieks kādā no uzņēmumiem, jo nevienā no tām nebija ziņu, ka A.Šlesers apmaksājis kapitāla daļu iegādi, saņēmis dividendes vai sistemātiski diktējis un noteicis valdē vai padomē pieņemamo lēmumu saturu vai citādi ietekmējis uzņēmuma darbu, vai veicis citas darbības, kas pieder tikai un vienīgi kapitāla daļu juridiskajam īpašniekam. Līdz ar to, lai varētu celt apsūdzību un pieņemt lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, bez nepubliskajām sarunām bija nepieciešami papildus pierādījumi.

Tomēr kriminālprocesa turpmākā izmeklēšanas gaitā papildus iegūtie pierādījumi nebija pietiekoši, lai apstiprinātu sākotnējās aizdomas. To lielā mērā ietekmēja tas, ka nepietiekoši bija nepubliskajās sarunās fiksētie fakti par to, ka A.Šlesers izmantojis juridiskā kapitāla daļu īpašnieka tiesības un pildījis tā pienākumus. Turklāt tie bija pretrunīgi, jo saturēja arī tādas ziņas, kas radīja šaubas, vai A.Šlesers patiešām bija saimnieciskais (faktiskais jeb slēptais) kapitāla daļu īpašnieks. Piemēram, no sarunām izrietēja, ka A.Šlesers nav zinājis, ka iecelts jauns valdes loceklis un kādi ir viņa pienākumi, viņš nav zinājis uzņēmuma padomes pilnu sastāvu. Tāpat A.Šlesers iztaujājis citas personas par to, kas bijuši iepriekšējie SIA "Rīgas Tirdzniecības ostas" īpašnieki. Šādai informācijai normālā situācijā ir jābūt uzņēmuma īpašnieka rīcībā. Līdz ar to šīs informācijas neesamība bija viena no pazīmēm, kas radīja šaubas par sākotnējo aizdomu pareizību.

Kriminālprocesā jāvērtē gan pierādījumi, kas apstiprina aizdomas, gan pierādījumi, kas rada šaubas par aizdomu pareizību. Tikai pretnostatot pierādījumus, kas apstiprina aizdomas, ar tiem, kas rada šaubas par aizdomu pareizību, kriminālprocesā iespējams izlemt, vai atzīstams par pierādītu "ārpus saprātīgām šaubām" konkrētais fakts.

Kā izmeklēšanu uzraugošais prokurors jau izmeklēšanas sākuma stadijā vērsu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka vietnieces J.Strīķes un izmeklētāju uzmanību uz to, ka nepubliskās sarunas var izrādīties nepietiekošs pierādījums un tās vērtējamas ar lielu piesardzību.

Par otro izmeklēšanas virzienu, proti, par A.Šlesera un citu personu iespējamām pretlikumīgām darbībām, lai par Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētāju ieceltu Andri Ameriku, norādāms, ka sākotnēji šīs darbības kvalificētas kā kukuļošana, proti, pēc Krimināllikuma 320.panta 4.daļas (kukuļņemšana) un 323.panta 2.daļas (kukuļdošana).

Izmeklēšanas sākuma stadijā, pildot izmeklēšanu uzraugošā prokurora pienākumus, sastādīju rakstisku uzziņu, kurā, izvērtējot pierādījumus, secināju, ka tie nesatur pietiekošas ziņas nedz par kukuļņemšanu, nedz par kukuļdošanu. Ar šo izziņu iepazīstināta izmeklētāja.

Vēlāk izmeklētāja šīs darbības pārkvalificēja uz tirgošanos ar ietekmi (Krimināllikuma 326^1.p.). Tomēr arī šo juridisko kvalifikāciju atzinu par nepareizu.

2015.gada 10.septembrī, konstatējot, ka šajā daļā lietas apstākļi noskaidroti pietiekoši vispusīgi un nav konstatējama nedz kukuļdošana, nedz kukuļņemšana, nedz tirgošanās ar ietekmi, pēc krimināllietas saņemšanas kriminālvajāšanas uzsākšanai pieņēmu lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu daļā.

Par izmeklēšanas uzraudzību šajā daļā papildus atzīmējams, ka pierādījumus bez manis vērtējuši vēl trīs citi prokurori, atzīstot, ka nav pamata apsūdzības celšanai.

Turpinājumā plašāk par prokurora veiktajām darbībām un dotajiem norādījumiem, kas attiecas uz izmeklēšanu kopumā.

Norādījumi par izmeklēšanas virzieniem un konkrētu izmeklēšanas darbību veikšanu doti gan mutiski, gan rakstiski vairākkārt visa kriminālprocesa laikā. Izmeklēšanas virzība sistemātiski apspriesta ne vien ar izmeklētājiem, bet arī ar izmeklētāja tiešo priekšnieku, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Ģenerālprokuratūras vadību kopīgās sanāksmēs, sniedzot vērtējumu par svarīgākajām problēmām. Īpaši bieži šīs apspriedes rīkotas pirmajā gadā pēc kriminālprocesa uzsākšanas.

To, kādi ir galvenie pierādāmie apstākļi kriminālprocesā un to, ka kriminālprocesā pievienotajās nepubliskajās sarunās izskanējušiem faktiem par slēptajām īpašumtiesiskajām attiecībām nepieciešami papildus pierādījumi, vairākkārt norādīts ne tikai kopīgajās sanāksmēs, bet arī prokurora norādījumos.

Tāpat prokurora norādījumos vērsta uzmanība uz tiem sarunās izskanējušiem faktiem, kas pārbaudāmi izmeklēšanas gaitā, kā arī to, kuras sarunās minētās personas pratināmas.

Vairākkārt personīgi veikta kriminālprocesā iegūto pierādījumu analīze, sastādot attiecīgas uzziņas, kā arī izmeklētājiem uzdots iesniegt svarīgāko pierādījumu apkopojumu par to, ar kādiem pierādījumiem, viņuprāt, apstiprinās, ka A.Šleseram slēpti pieder kapitāla daļas SIA "Rīgas Tirdzniecības osta" un vairākos citos uzņēmumos.

Izmeklēšanas uzraudzības procesā sniegta palīdzība dažādu procesuālo dokumentu projektu sagatavošanā. Piemēram, sniegta palīdzība, sagatavojot tiesiskās palīdzības lūgumus, lēmumus par personu atzīšanu par aizdomās turētiem, blakus sūdzības par tiesas lēmumiem, ar kuriem atteikta kratīšanas izdarīšana pie A.Šlesera. Tāpat sniegta palīdzība jautājumu noformulēšanai atsevišķu personu pratināšanai.

Izskatot kriminālprocesā iesaistīto personu sūdzības par kriminālprocesa neatļautu novilcināšanu vairākkārt pārbaudīta procesuālo darbību veikšanas intensitāte. Gan es kā uzraugošais prokurors, gan amatā augstāki prokurori atzinuši, ka nav konstatēta kriminālprocesa neatļauta novilcināšana.

Kā uzraugošais prokurors varu apliecināt, ka izmeklētāji atbilstoši viņiem piešķirtajiem resursiem un iespējām prokurora norādījumus ir pildījuši.

Prokurors Māris Leja

PIELIKUMS NR.3

Komisijas locekļa Andreja Judina prezentācija par valsts nozagšanas pazīmēm Kriminālprocesā (sniegta Komisijas 2017. gada 29. augusta sēdē)

Valsts nozagšanas pazīmes kriminālprocesā Nr. 16870000911

Andrejs Judins

29.08.2017.

Parlamentārās izmeklēšanas komisija par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911

Valsts nozagšanas pazīmes

Kriminālprocesā Nr. 16870000911 pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāte

Veicot parlamentāro izmeklēšanu, komisijai jāanalizē iegūtā informācija un jāizdara secinājumi, vai tika veiktas darbības, kas atbilst “valsts nozagšanas” jēdzienam.

Ņemot vērā, ka Krimināllikumā ir paredzēta atbildība par tādām darbībām, kā dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kukuļdošana, tirgošanās ar ietekmi, krāpšana, noziedzīgā ceļā iegūtā legalizēšana u.c., komisijai ir arī jānoskaidro, kas traucē efektīvi izmantot krimināltiesiskos līdzekļus cīņā pret politisko korupciju.

“Valsts nozagšana” - nav Krimināllikuma jēdziens

Krimināllikumā ir paredzēta atbildība par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu (KL 318.p.); kukuļdošanu (KL 323.p.), starpniecību kukuļošanā (KL 322.p.), kukuļņemšanu (KL 320.p.), dokumentu viltošanu (KL 275.p.), tirgošanos ar ietekmi (KL 326. [1] p.) ziņu nesniegšanu un nepatiesu ziņu sniegšanu par līdzekļu piederību un patieso labuma guvēju (KL **194.[1] p.)** noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (KL 195.p.) u.c.

Valsts amatpersonu atrašanās interešu konflikta stāvoklī; lēmumu pieņemšana, pārkāpjot likumu «Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā»

11.pants. Administratīvo aktu izdošanas, uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkciju veikšanas un līgumu slēgšanas ierobežojumi

(1) Valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radinieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti

(2) Valsts amatpersona nedrīkst izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās.

Valsts nozagšana

sistēmiska politiskā korupcija

<u>Politiskā korupcija</u> - manipulācijas ar rīcībpolitikām, institūcijām un procedūrām, ko veic politisko lēmumu pieņēmēji, ļaunprātīgi izmantojot savu stāvokli, lai iegūtu, vairotu un saglabātu varu, statusu, materiālos u.c. labumus

Anti-corruption in Transition: A Contribution to the Policy Debate (World Bank, 2000)

Valsts nozagšana jeb Valsts sagrābšana
(angļu val. – state capture)

darbības, kas veiktas nolūkā nelikumīgā un necaurskatāmā ceļā ietekmēt likumdošanu, rīkojumu un lēmumu pieņemšanu, lai nodrošinātu iespēju atsevišķām personām gūt sev labumus uz sabiedrības rēķina

E.Levits:

Latvijā pastāv arī tāda lieta kā neleģitīma ietekme uz demokrātiskiem procesiem. To mēs saucam arī par valsts nozagšanu. Valsts nozagšana nenozīmē vienkārši piesavināties miljonu un tad pazust. Valsts nozagšana - tas nozīmē gūt neleģitīmu ietekmi uz valsts lēmumiem ārpus demokrātiskā procesa un izmantot to, lai gūtu sev materiālus labumus vai ietekmi.

1.1. Kas ir valsts sagrābšana?

Valsts sagrābšana ir daudzās pasaules valstīs bieži piesaukts, bet reti izprasts fenomens, ar kuru parasti tiek apzīmēta sistēmiska politiskā korupcija. Metaforiski valsts sagrābšanu var salīdzināt ar datorvīrusu, kas pārprogrammē datora funkcionalitāti vīrusa izplatītāja interesēs, – ar inficēšanas brīdi tā darbību pilnībā vai daļēji nosaka vīrusa izveidotājs, dators vairs nav sava likumiskā īpašnieka kontrolē. Liela līdzība valsts sagrābšanai ir arī ar lidmašīnas nolaupīšanu, kur avioreiss, nonākot nolaupītāju kontrolē, vairs nepilda savas ierastās funkcijas, ar kurām bija rēķinājušies pasažieri un lidmašīnas īpašnieki. Līdzīgi kā dators un lidmašīna, arī valsts var tikt nolaupīta un sākt strādāt tās nolaupītāja interesēs.

Valsts sagrābējs var iedzīvoties uz valsts rēķina, izveidojot sev izdevīgu kādas nozares regulējumu, – piemēram, izveidojot savam biznesam ideālus pelnīšanas apstākļus un ar likumu liekot šķēršļus saviem konkurentiem. Gadījumā, ja valsts sagrābējam draud nepatikšanas no tiesībsargājošajām iestādēm, viņš var parūpēties par tāda regulējuma pieņemšanu, lai jebkādi viņa pārkāpumi tiktu legalizēti vai arī lai tiesībsargājošo iestāžu darbs būtu tik vājš, ka reāli nespētu apdraudēt viņa intereses. Ar likumu palīdzību nav sarežģīti iznīcināt visas publiskas kritikas iespējas, – ierobežojot preses vai sabiedrisko organizāciju darbu.

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

- Neleģitīma likumdošanas procesa ietekmēšana, kā arī tās mēģinājumi un sagatavošanās tai, lai nodrošinātu personiskā labuma gūšanu
- Demokrātiska procesa traucēšana, kas saistīta ar slēptu partiju finansēšanu, “stipendiju” maksāšanu vai citu labumu nodrošināšanu deputātiem u.c. valsts amatpersonām

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

Neleģitīma izpildvaras lēmumu pieņemšanas un izpildes ietekmēšana, kā arī tās mēģinājumi un sagatavošanās tai, lai nodrošinātu tiešu vai pastarpinātu labumu gūšanu, tostarp organizējot necaurspīdīgas un nelikumīgas darbības valsts uzņēmumu privatizācijai vai to resursu izmantošanai savtīgos nolūkos

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

Tādu darbību veikšana, kas vērsta uz tiesu varas un tiesību aizsardzības institūciju darba traucēšanu vai institūciju vājināšanu (piem., normatīvo aktu pieņemšana/grozīšana, nolūkā mazināt institūcija darba efektivitāti)

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

"Savu cilvēku" iecelšanas nodrošināšana valsts institūciju svarīgos amatos, nolūkā kontrolēt un ietekmēt lēmumu pieņemšanu konkrētajās nozarēs, iestādēs, jomās utt., kā arī nelojālo personu "izstumšana"

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

Mediju darba ietekmēšana, nolūkā kontrolēt mediju telpu un manipulēt ar sabiedrības viedokli (t.sk. administratīvo resursu izmantošana sabiedrisko mediju satura ietekmēšanai; «kabatas mediju» izveidošana un uzturēšana, sev vēlamā mediju satura pasūtīšana un tā izplatīšanas nodrošināšana sabiedriskajos un komerciālajos medijos; ekonomiskās vai citas saiknes ar medijiem un mediju darbiniekiem noslēpšana, cenšoties pasniegt saražoto mediju produktu kā neatkarīgu žurnālistiku utt.)

Atsevišķie *Rīdzenes sarunās* skartie temati, kuros runātais var būt saistīts ar valsts nozagšanu:

- **RTO: īpašnieki, patiesi labuma guvēji; valsts un pašvaldību institūciju, kā arī , RBO lēmumi, kas sekmēja RTO apgrozījuma kāpumu, konkurentu iztumšanu utt**
- **Būvniecības projekti; atsevišķo teritoriju attīstības plāni**
- **Termiņuzturēšanas piešķiršanas politika; iecere tirgot ar pilsonību**
- **Plāni iegūt AirBaltic; to iecerētā īstenošana**
- **Mediju nama finansēšana/Reklāmas līgumi**
- **Ģenerālprokurora ievēlēšana, plāni par prezidenta un premjera ievēlēšanu**
- **Iecere iegūt kontroli par pašvaldību kapitālsabiedrībām**

***Urbanovičs**:* Tu iedod savus - kaut vai lai nepiedalās balsojumā.

***Lembergs**:* Es sagatavošu, ka nepiedalās balsojumā

Koziols: *Paga, bet nu kā tad kliegs un bļaus, ka tu, būdams ministrs, plānoji, ka tu kādreiz kļūsi īpašnieks un tu pieņēmi lēmumus savā labā. Ainār, tu pieņēmi dafiga visādus lēmumus, dafiga! Kliegs un bļaus, un tev nav variantu, ka tu tiksi ievēlēts, Ainār, piedod! Es tev atklāti atbildu, tā būs - tici man. Tas ir tas, kas cilvēkus tracina, Ainār. Tā ir tava vājā vieta. Pārējās vietas tev visas ir stiprās, bet tava vājā vieta ir tieši šī te, ka tu ar politiku taisīji sev naudu. Nu, un to tev kliegs un bļaus, un viss, cauri - aizmirsti par ievēlēšanu!*

Kļaviņš: *No 2004. gada līdz 2011. gadam ir septiņi gadi, kuru ietvaros ir bijuši pieņemti desmitiem dažādi lēmumi, tajā skaitā par «krasteni», tajā skaitā par [ostas teritoriju] robežām...*

Šlesers: *Paklausies, Andri, paga, paga. Es Maršānu šajā gadījumā no savas puses esmu deleģējis. (..) Šis ir mans jautājums, man viņš ir svarīgs - lai tu būtu lietas kursā. (..) Šis ir prioritārais jautājums, un tāpēc es gribu, lai visu kopīgi sadalītu. Mēs jau ar tevi varam runāt, bet kādam jau arī ir jāstrādā. (Sarunai pievienojas abi vadītāji, Kļaviņš informē par problēmām Andrejsalā un Uralhim terminmāli Kundziņsalā.)*

Ameriks: *Nu, lai Kļaviņš skraida. Ne šitas Kļaviņš, bet Askolds [Vides pārvaldes priekšnieks]. Samaksājiet viņam naudu, lai viņš skraida*!

Šlesers: ***…****SAS* saprata, ka viņš nafig negrib vairs tur stūrēt... Patiesībā es tur drusku piestrādāju, pavisam atklāti, radīju apstākļus, ka viņi saka...

Lembergs*:* Es tev pateikšu - tieslietas es nevaru šobrīd pieļaut, ka tās nonāk *Jeģinstvas* kontrolē. Jo tas ir saistīts ar mūsu kariņiem. Šajā gadījumā, ja tur būs svešs tieslietu ministrs, viņi piespiedīs reģistru darīt to, kas nav darāms..

Šlesers: Tagad es piedāvāju variantu, kas, man liekas, tevi apmierinātu daudz labāk... Es to pateicu Andrim, es to pateicu Flikam. (..) Tā doma ir tāda - uztaisīt bloku, kurā ir šī daļa, kas mums ir, un šī [*airBaltic* valsts daļas]. Uztaisīt, ka ir četri vienādi pārstāvji. Viens, divi, trīs un, kā saka, galvenais menedžeris. Ļoti godīgi, kā saka, 25, 25 un 25. Viena kompānija, kas tiek uztaisīta ar pilnīgu konsensusu. Es piedāvāju - salikt kopā viens vesels, kopīga kontrole, kas visdrīzāk tiek uztaisīta Luksemburgā.

Šlesers: Jo viņi ir sapratuši - kamēr ir Lembergs, tikmēr zaļie zemnieki skatīsies mutē Lembergam un klausīs Lembergam, ja vajadzēs gāzīs Dombrovski. (..) Principā no tevis ir atkarīgs šīs valdības mūžs

Šlesers: Ir jāieliek pareizs prezidents. Man ir priekšlikums sekojošs - tev jānozīmē prezidents. (..) Mēs ar *Saskaņu* nobalsojam par, un tev ir savs prezidents. Šoreiz nevis tā - trīspusēji saskaņots, bet tu uzņemies atbildību par šo posteni. Tev ir savs prezidents, kurš X stundā varēs tev palīdzēt..

***Lembergs**: …* Klausies, tur Mediju namam bija mums tāda vienošanās par airBaltic, ka viņi tur slēdz līgumu ar Mediju namu par 50... latiem, bet tur tiem izpildītājiem neesot dota komanda.

***Lembergs**: …* Lai Melngailis taisa no vietējiem večiem blici, ……., vismaz mēs būtu iekšā! A viņš, bļ…ģ, es viņam palūdzu, lai viņš ar Mediju namu noslēdz reklāmas līgumu - viņš pateica, ka viņam esot jāsaskaņo ar FKTK, bļ…ģ. Lai viņš iet ……. Saproti? Vot, tā.

***Lembergs**: …* Bet kas ir? Uz otro termiņu viņam nebija balsis. Es tev pateikšu, viņam bija aptuveni kādas 40 balsis. Un Andris man toreiz - tas bija īsi pirms mūsu lielā kara - Andris saka, klausies, velns, davaj to Ulmani! Man na…uj to Ulmani vajag, bet viņam vajag, un mēs salikām, ko mēs tur varam - no opozīcijas, un "ceļā" jau arī nebija atbalsts. Un kopā mēs savācām man liekas 13 balsis. Iznāca, ka man bija kādas astoņas un Andrim bija piecas. Nē, mēs pat vairāk savācām - 15, man bija deviņas, Andrim sešas. Bļ…ģ, un viņš dabūja 57 [patiesībā 53] balsis, tas Ulmanis! Saproti, viss baigi skaisti... Bet mēs tad zinām, ka mēs likām! Un tur bija zināms budžetiņš - ne jau par skaistām acīm. Ulmanim vajadzētu Andrim, bļ…ģ, visu laiku roku bučot, bļ….ģ... Labi, viņš par manu lomu vispār nezina, jo Andris visu laiku ar viņu kontaktējās.

Paldies!

PIELIKUMS NR.4

Komisijas locekļa Ritvara Jansona prezentācija par Kriminālprocesa faktu par termiņuzturēšanās atļauju iegūšanas veicināšanu saistību ar valsts drošības apdraudējumu (sniegta Komisijas 2017. gada 4. septembra sēdē).

Ritvars Jansons

Krimināprocesa Nr. 16870000911 faktu par termiņuzturēšanās atļauju iegūšanas veicināšanu saistība ar valsts drošības apdraudējumu

01.07.2010 stājās spēkā šādi grozījumi Imigrācijas likumā:

- Tiesības saņemt TUA, ja persona ir komercreģistrā reģistrēts valdes vai padomes loceklis, prokūrists, administrators, likvidators vai personālsabiedrības biedrs, kam ir tiesības pārstāvēt personālsabiedrību, vai persona, kura pilnvarota pārstāvēt ārvalsts komersantu,
- Tiesības saņemt TUA, ja persona ir ieguldījusi kapitālsabiedrības pamatkapitālā ne mazāk kā 25 000 latu un kopā valsts un pašvaldības budžetā saimnieciskā gada laikā kapitālsabiedrība kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu.
- Tiesības saņemt TUA, ja persona ir iegādājusies un tai pieder viens vai vairāki nekustamie īpašumi Rīgā, RPR vai republikas pilsētās, kuru kopējā darījumu summa ir ne mazāka par 100 000 latu, viens vai vairāki nekustamie īpašumi ārpus Rīgas, RPR vai republikas pilsētām, kuru kopējā darījumu summa ir ne mazāka par 50 000 latu,
- Tiesības saņemt TUA, ja persona ir veikusi finanšu investīcijas kredītiestādē ne mazāk kā 200 000 latu apmērā kredītiestādes subordinētā kapitāla veidā.

16.06.2011 stājās spēkā šādi grozījumi Imigrācijas likumā:

- Tiesības saņemt TUA, ja persona ir iegādājusies un tai pieder viens vai vairāki nekustamie īpašumi RPR vai republikas pilsētās, kuru kopējā nekustamā īpašuma vērtība ir ne mazāka par 100 000 latu, viens vai vairāki nekustamie īpašumi ārpus RPR vai republikas pilsētām un nekustamo īpašumu kopējā vērtība ir ne mazāka par 50 000 latu,

- Tiesības saņemt TUA, ja persona ir veikusi ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, to palielinot, vai veikusi ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, dibinot jaunu kapitālsabiedrību, un ieguldījums ir vismaz:
    - 25 000 latu, un tas veikts kapitālsabiedrībā, kura nodarbina ne vairāk kā 50 darbinieku, kuras gada apgrozījums vai gada bilance nepārsniedz 7 miljonus latu un kura saimnieciskā gada laikā kopā valsts budžetā un pašvaldības budžetā kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu,
    - 100 000 latu.

Krimināļprocesā Nr. 16870000911 liecinieks X operatīvās izstrādes laikā noklausītā sarunā, kuras atšifrējums pievienots krimināllietai, apmēram nedēļu pirms Likumprojekta «Grozījumi Imigrācijas likumā» pieņemšanas otrajā lasījumā Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijā (02.03.2011) norāda, ka viens no projektiem, ko veiksmīgi virzot uz priekšu, ir atkal uzturēšanās atļaujas.

Liecinieks min, ka projekta attīstīšanai nepieciešami 50 miljoni sava nauda. Ar grozījumu Imigrācijas likumā palīdzību plānots piesaistīt no 500 līdz 1000 mazos investorus. Tas, apmēram, varētu dot vēl no 50 līdz 100 miljoniem latu. «..Un saliekot savus piecdesmit miljonus vēl ar iegūtajiem miljoniem, tad mēs vēl varam pārsimts miljonus piesaistīt, sindicēt no bankām..»

Liecinieks sarunā min, ka vienā no attīstības projektiem ir akcionārs, un tajā pašā laikā viņš lobē likumdošanas grozījumus uzturēšanās atļauju piešķiršanā par kapitālieguldījumiem.

18.02.2011 Saeimā tika iesniegts deputāta Ainára Šlesera priekšlikums Likumprojektam Grozījumi Imigrācijas likumā:

Izteikt 23.panta pirmās daļas (“Termiņuzturēšanās atļauju šajā likumā noteiktajā kārtībā ārzemniekam ir tiesības pieprasīt:”) 28.punktu šādā redakcijā:

28) uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš ir ieguldījis kapitālsabiedrības pamatkapitālā vai pašu kapitālā ne mazāk kā 25 000 latu un kopā valsts un pašvaldības budžetā saimnieciskā gada laikā kapitālsabiedrība kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu, vai iegulda tādu kapitālsabiedrību pamatkapitālā vai pašu kapitālā, kuras investē attīstības projektos Latvijā ne mazāk kā 100 000 latu.”.

02. 03. 2011 Saeimas komisijas sēdē A.Šlesera priekšlikums likumprojektam «Grozījumi Imigrācijas likumā» tika daļēji atbalstīts un iekļauts komisijas atbalstītā priekšlikumā:

Izteikt pirmās daļas 28. punktu šādā redakcijā:

- 28) uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš veicis ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, to palielinot, vai veicis ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, dibinot jaunu kapitālsabiedrību, un ieguldījums ir vismaz:

a) 25 000 latu, un tas veikts kapitālsabiedrībā, kas nodarbina ne vairāk kā 50 darbinieku un kura gada apgrozījums vai gada bilance nepārsniedz 7 miljonus latu, un kas saimnieciskā gada laikā kopā valsts un pašvaldības budžetā kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu,

b) 100 000 latu;”

Žurnāls «Ir» 2017.gada 24.numurā:

Pie Zaķusalas projekta darbojas firma Zakusala Estates, kurai Rīgas dome uz 55 gadiem bez konkursa iznomāja 12, 6 hektārus, lai būvētu viesnīcas un dzīvojamās mājas. 2007.gadā izstrādāto vērienīgo projektu apturēja krīze, bet vicemēra Šlesera laikā dome firmai 2009.gadā pārdeva zemesgabalu par 1, 3 miljoniem latu, vienlaikus atsaucot prasību noteiktā termiņā pabeigt iestrēgušo projektu. Šajā firmā Šlesers un Koziols kādu brīdi bija oficiāli redzami līdzīpašnieki, taču vēlāk viņu vietā parādījās Norvēģijā dibināta kompānija Tritan Group. Izmeklētāji uzskatīja, ka Šleseram slēpti pieder vismaz 24% šajā firmā.

Tiesībsargājošām iestādēm jāpārbauda, vai 2011.gadā veiktie grozījumi par TUA iegūšanu ieguldot kapitālsabiedrību pamatkapitālā Imigrācijas likumā netika panākti ar korupcijas palīdzību, un vai krimināllietā minētie fakti par TUA iegūšanas veicināšanu nesatur krimināls odāmas darbības

2014.gada 1.janvārī stājās spēkā jauni grozījumi Imigrācijas likumā, kas skar minēto TUA iegūšanas segmentu:

- noteica, ka Tiesības saņemt TUA, ja persona ir veikusi ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, to palielinot, vai veicis ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, dibinot jaunu kapitālsabiedrību, un ieguldījums ir vismaz:
  - 150 000 *euro* un tas veikts kapitālsabiedrībā, kura nodarbina vairāk nekā 50 darbinieku un kuras gada apgrozījums vai gada bilance pārsniedz 10 miljonus *euro.*

No 2010.gada 1.jūlija līdz 2016.gada 30.jūnijam investīciju programmas ietvaros PMLP ir saņēmusi 17 218 personu, tajā skaitā 7 183 investoru un 10 035 viņu ģimenes locekļu, iesniegumus TUA pieprasīšanai. Šajā laika posmā izsniegtas 16 737 TUA.

Uz 2016.gada 1.jūliju derīgas TUA bija 13 783 personām.

No 2010.gada 1.jūlija 323 gadījumos TUA izsniegšana atteikta, bet anulētas 2 620 TUA.

TUA potenciālo ieguvēju pārbaude

2012.gadā DP pārbaudīja 2770 personas, 2013.gadā - 4196 personas, bet 2014.gadā līdz augustam – 3847 personas.

No 2012 līdz 2014. gadam bija tikai seši gadījumi, kad DP bija atteikusi uzturēšanās atļauju. Iemesli ir bijuši visdažādākie, proti, personas bijušas saistītas ar organizēto noziedzību, krāpnieciskām darbībām un korupciju. Bija viens gadījums, kad atļaujas saņēmēja darbības bija tādas, lai viņu iekļautu Latvijai nevēlamo personu sarakstā.

Sākot no 2014.gada 1.septembra bija vērojams ievērojams kritums gan TUA pieteikumu skaitā, gan arī ar pirmreizējiem TUA saistīto investīciju kopapjomā. 2015. un 2016. gadā ievērojami samazinājās TUA pieprasītāju skaits. Ja 2014. gadā tādu bija 2532 (bez ģimenes locekļiem), tad 2015. gadā tikai - 398.

DP 2015. gadā rosināja nepiešķirt TUA 38 ārzemniekiem, kas bija četras reizes vairāk nekā 2014. gadā. Vienlaikus 2015.gadā DP uzsāka atkārtoti izvērtēt tos ārzemniekus, kuri TUA saņēma pirms pieciem gadiem un kuriem ir jāveic pārreģistrācija. Veicot šo personu pārbaudi, DP pieņēma lēmumu anulēt TUA 25 personām.

Ja 2012.gadā Krievijas Federācijas pilsoņu īpatsvars starp TUA pieteicējiem bija 72%, tad 2013.gadā –68,9%, 2014.gadā – 67%, 2015.gadā – 56%, bet 2016.gada 1.pusgadā -58%.

2016. gadā pirmreizējās TUA atteiktas 25 personām, bet atkārtotās atteiktas vēl 11 personām.

Personām, kurām TUA izsniegtas uz 5 gadiem, katru gadu jāreģistrējas. Katru gadu Drošības policija saņem informācija par personu, kas piereģistrējas. Atkārtoti piereģistrējoties, bija 3 atteikumi.

2011.-2014.gadā pieaugošā TUA izsniegšana nebija pietiekoši sabalansēta ar DP spēju pārbaudīt TUA saņemšanas kandidātus.

Tas radīja risku valsts drošībai. Situācija uzlabojās 2015.-2016.gadā – piešķirot papildus resursus DP.

Imigrācijas likumā jānosaka konkrēts par ieguldījumiem TUA saņemošo personu skaits gadā, lai tas būtu atbilstošs drošības iestāžu kapacitātei pārbaudīt kandidātus.

PIELIKUMS NR.5

Latvijas Žurnālistu savienības valdes priekšsēdētāja Jura Paidera rakstisks viedoklis (izklāstīts Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē).

Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijai par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911.

Jura Paidera viedoklis "**Vai privātu sarunu dalībniekiem ir ar likumu noteikts pienākums ikvienā privātā saruna paust patiesību, patiesību un neko citu izņemot patiesību?"**

Jebkura cilvēku valoda nav absolūti prefekts instruments, lai ar tās palīdzību izteiktu visu cilvēka emocionālo sajūtu gammu, lai absolūti viennozīmīgi aprakstītu cilvēku rīcību vai notikums. Cilvēka valoda vienmēr ir formalizēts un abstrakts realitātes atainojums. Uz jautājamu, cik precīzi *Baltā grāmata* ataino Jānā Jaunsudrabiņa bērnību, izcilais latvju rakstnieks atbildēja, ka ar viņa paša bērnību *Baltajai grāmatai* ir tikpat daudz līdzības, cik ziedošai linu druvai ar jau gatavu linu kreklu.

Cilvēku teiktā saturu ietekmē ļauti daudzi faktori - cilvēka uzskati, noskaņojums, zināšanas un pieredze. Cilvēka teiktā saturu ietekmē leksikas apjoms, gramatikas lietošanas prasmes utt. Ir dabiski, ka daudzi cilvēki privātās sarunās mēdz lielīties, vēlas izlikties par varenākiem un ietekmīgākiem, nekā tie ir patiesība. Savukārt citi cilvēki rīkojas pretēji – izsakās, ka viņiem klājas daudz sliktāk, nekā ir patiesībā. Daudzi cilvēki privātās sarunās nesaka patiesību, jo nevēlas sarunu partneri aizvainot vai to pret sevi noskaņot negatīvi, vai arī, lai nesaasinātu konfliktu utt.

Cilvēku dabā ir paspīlēt savus sasniegumus un noniecināt pretinieku sniegumus. Daudzu vadītāju dabiska rīcība, pat privātās sarunās, ir sev piedēvēt savu padotu sasniegumus, bet savas kļūdas uzdot par padoto nemākulīgu rīcību.

Šāda rīcība nav skaista, bet ir dziļi cilvēciska.

Cilvēka dabā ir noticēt tam, kam cilvēks vēlas noticēt, bet neticēt faktiem un informācijai, kas ir pretrunā ar cilvēka simpātijām, uzskatiem un priekšstatiem. Privātās sarunas cilvēki ne vienmēr identificē, kad iet runa par aizdomām, baumām un minējumiem. Privātās sarunās cilvēki parasti nemēdz atsaukt iepriekšējas sarunās iztiektos nepatiesos faktus, pat tad, ja atklājas, ka viņu izteiktie autoritatīvie apgalvojumi, kas patiesībā bija baumas, izrādījās nepatiesi. Turpmākajās sarunās parasti nedarbojas princips obligāti atsaukt kā apgalvojumus izteiktās nepatiesās baumas, bet cilvēku dabā ir klusēt par pieļautajām kļūdām, cerot ka tās netiks pamanītas un ātri tiks aizmirstas.

Cilvēka dabā ir uzdot nākotnē ieplānotus notikumus par jau notikušiem. Cilvēka dabā ir pagātnēs formā runāt par nākotnes notikumiem, kur lietot pagātnes formu attiecībā uz notikumiem, kuri vēl nav pat sākti un kuri iespējams nekad nenotiks.

Cilvēka dabā ir sajaukt vārdus terminus un īpašvārdus. Cilvēka dabā ir laiku pa laikam pārteikties un neizlabot izteikto. Cilvēka dabā ir laiku pa laikam kļūdīties nosaucot uzvārdus, valstu vai uzņēmumu nosaukumus, kā arī gada skaitļus. Cilvēki daudz labāk atceras notikumu secību, nekā konkrētu gada skaitli.

Cilvēki var iegūt pārliecību par kādas aplamas informācijas patiesumu un ilgstoši izplatīt aplamu informāciju visu laiku ticot, ka izplatītā informācija ir patiesa.

Cilvēki ne vienmēr seko notikumu attīstībai. Ja kādu apstākļu iespaidā agrāk patiesais apgalvojums (laimīga laulība) vairāk nav patiess (tikko šķīrušies) , tad daudzi cilvēki ilgstoši turpina izplatīt iepriekšējo (nu jau maldīgo apgalvojumu), jo vienkārši nezina par apstākļu maiņu utt.

Savstarpēji labai pazīstami cilvēki savstarpējā saziņa lietot izteicienus, apzīmējumus, saīsinājumus, eifēmismus un vārdkopas, kura ir saprotamas tikai attiecīgajā vidē. Cilvēki individuālajā saskarsmē var izmantot ne tikai formālo gramatiku, bet plaši lietot teikumus ar reducētu un nepilnu struktūru, žargonu un valodas pragmatiku. Cilvēki mēdz jokot, parodēt un āzēt viens otru. Latviešu sadzīves jokos ir normāli personificēts sabiedrība plaši apspriestu noziegumu līdzdalību, piedēvējot noziegumu vainu (vai līdzdalību) sev vai saviem sarunas partneriem.
Pie šādiem apstākļiem cilvēku privāto sarunu ierakstus vērtēt pēc tiem, kritērijiem, kādi tiek piemēroti liecības došanai tiesā vai publiskām politiskām runām, ir neprofesionalitātes, diletantisma un pilnīgas aprobežotības pazīme.
Publiskojot privātu sarunu ierakstus un piemērojot tiem publisku runu vai tiesu liecību kritērijus ir precīza manipulācija, jo lielākā daļa Latvijas lasītāju, skatītāju un klausītāju nesaprot nianses starp pazīstamu personu teikto privātā sarunā un pazīstamu personu publiskām runām. Tāpēc 99% no lasītājiem, skatītājiem un klausītājiem jebkurus publiskotus politiķa izteikumus vērtēs ar līdzīgiem kritērijiem, kādi tiek piemēroti publiskām un politiskam runām, publiskam intervijām vai publiskām debatēm.
Ja personas, kuras savā rīcībā ir ieguvušas citu personu privātu sarunu ierakstus, tos publisko apgalvojot, ka viss, kas tur ir teikts, atbilst patiesībai, tad tās maldina sabiedrību. Korektam masu informācijas līdzeklim pirms publicēt privātās sarunās izteiktus apgalvojumus ir jāpārbauda apgalvojuma patiesums.
Pat tad, ja tiek pieradīts, ka privātā sarunā šāds apgalvojums tika izteikts, tas nepierāda privātā sarunā izteikto apgalvojumu patiesumus. Wikeleaks publiskoja tūkstošiem ASV vēstniecību ziņojumus. Patiesībai atbilst fakts, ka attiecīgajā datumā attiecīgā vēstniecība uz ASV Valsts departamentu šādu ziņojumu nosūtīja. Ziņojuma nosūtīšanas fakts nav pierādījums ziņojuma satura patiesumam. Daudzi ASV vēstniecību ziņojumi saturēja nepatiesas un nepārbaudītas ziņas, kuras ziņojumu sacerētāji, bija, tikai viņiem vien zināmu motīvu vadīti, ierakstījuši savos ziņojumos.

PIELIKUMS NR.6

Mediju nozares arodbiedrības "Latvijas Žurnālistu Savienība" valdes locekļa Imanta Liepiņa ziņojums (sniegts Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē)

Mediju nozares arodbiedrības
«Latvijas Žurnālistu Savienība»
valdes locekļa Imanta Liepiņa

ZIŅOJUMS

Parlamentārās izmeklēšanas komisijai
par valsts nozagšanas pazīmēm
un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti
kriminālprocesā Nr. 16870000911

Ziņojuma tapšanas pamati

Apstiprinot parlamentārās izmeklēšanas komisijas izveidošanu par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911, Saeima izvirzīja komisijai piecus darba uzdevumus. Šis ziņojums palīdz atrast atbildes uz piekto no šiem uzdevumiem (*izvērtēt informāciju, kas norāda uz iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus*), kā arī daļēji – uz pirmo uzdevumu (*izvērtēt šajā lietā esošo informāciju par iespējamu valsts nozagšanu*).

Tā kā publiskajā telpā ir izskanējuši dažādi neglaimojoši izteikumi par mediju vidi Latvijā un žurnālistikas kvalitāti, tajā skaitā pretrunīgi mājieni par iespējamu politiķu un lieluzņēmēju ietekmi uz masu informācijas līdzekļiem, tad Latvijas Žurnālistu Savienībai kā nozares vecākajai un lielākajai arodbiedrībai, kas darbojas kopš 1926. gada, rodas pienākums iesaistīties patiesības noskaidrošanā.

Ziņojums ir sagatavots sabiedriskā kārtā, jo Žurnālistu Savienības statūti paredz, ka valde darbojas uz sabiedriskiem pamatiem.

Ziņojuma autors Imants Liepiņš ir žurnālists ar 18 gadu darba stāžu, ir sešu grāmatu autors, tajā skaitā darbiem «UKRAINA. Dzīvība, nāve un iekšējā revolūcija: aculiecinieka stāsts» (*Jumava*, 2015.) un «Nāvējošie gaisa dārzi» (*Dienas Grāmata*, 2016.). Strādājis pie dokumentālo filmu uzņemšanas Ukrainā, Latvijā, Itālijā. Cita starpā piedalījies toksisko atkritumu apkarošanas kampaņā Itālijā (2008.), strādājis par ārvalstu ekspertu ANO atbalstītajā un finansētajā *Truth and Reconciliation Commission* (Libērija, Rietumāfrika, 2009.), kopš 2010. gada līdzdarbojas starptautiskajā organizācijā *Reporters Sans Frontieres*, bet kopš 2012. gada organizē un vada starptautisko novērotāju delegācijas katru reizi, kad Ukrainā ir kādas vērā ņemamas vēlēšanas. Žurnālistu Savienībā pilda vienu no pieciem valdes locekļu amatiem kopš 2016. gada sākuma. 2016. gada pirmajā pusē piedalījies Artusa Kaimiņa vadītajā darba grupā pie Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas par sabiedrisko mediju iziešanu no reklāmas tirgus un citu nozares problemātiku, savukārt 2017. gada vidū ievēlēts NEPLP Sabiedriski konsultatīvajā padomē. Apbalvots ar Ukrainas civilo medaļu «Par valsts atdzimšanu» (*хромадська нахрада назвої «За відродження країні»*).

Metodika

Lai iegūtu skaidrību par preses izstrādājuma IR publicētajiem materiāliem (drukātajā un interneta formā tie ir kopā 264 tūkstoši rakstuzīmju), par kuriem tiek apgalvots, ka tie nākuši no kriminālprocesa Nr. 16870000911, ir vispirms jānoskaidro, kuri no šiem tekstiem ir izrādījušies patiesi un kuri nav izrādījušies patiesi. Lai to izpildītu, ir jāpieturas pie tīšuprāt vienkāršas metodikas.

Visa informācija ir sadalāma sīkākos, pārbaudāmos elementos. Tad, verificējot atsevišķus fragmentus citu pēc cita, mēs ātri noskaidrojam, kas ir patiesība un kas nav. Pārbaudot atsevišķus tekstu elementus, ikkatrā gadījumā iegūstam vienu no četriem rezultātiem:

(A) Konkrētā **informācija ir patiesa**, tā atbilst faktiem.

(B) Attiecīgais **izteikums ir nepatiess**, tas neatbilst faktiem.

(C) Teksta fragments satur tik sīki specifiskus izteikumus, ka **tie reāli nav pārbaudāmi**, vai arī tie skar tādus sīkumus, ka nav konstatējama to faktiskā ietekme uz reāli valstī notikušo un līdz ar to nemaz nav iespējams droši konstatēt to patiesumu. (Līdz ar to šie nieki nesniedzas līdz to uzdevumu līmenim un svarīgumam, kas ar Saeimas lēmumu uzlikts parlamentārās izmeklēšanas komisijai.) Kā likums, šos sīkumus var apstiprināt vai noliegt vienīgi tās personas, kas pašas bija attiecīgo pārrunu dalībnieces un kur katra no šīm personām pati lemj, ko un kā komentēt.

(D) Izteikums satur viedokli, kas nav verificējams pēc būtības. («Rīdzenē» pie šīs kategorijas lielākoties pieder vienu fizisku personu viedokļi, izteikumi un raksturojumi par citām fiziskām vai juridiskām personām.) Šādus viedokļus pārbaudīt nav ne iespējams, ne vērts, jo tie nesatur informāciju (ziņas), turklāt likums «Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem», kā arī tiesu judikatūra jau trīs desmitgades nostiprina principu: viedokļi nav pakļaujami tādai pašai pārbaudei, kā fakti un ziņas.

Jāņem vērā arī fakts, ka daļa no publicētajiem fragmentiem reizē satur gan patiesus, gan faktiem neatbilstošus elementus. Tādos gadījumos tie nodalāmi viens no otra.

Izdarot analīzi, ņemts vērā, ka blakus pašiem Rīdzenes sarunu tekstiem IR publicēja arī komentārus un viedokļus; tā kā tie pēc būtības nav verificējami, tad šīs papildus publikācijas analizētas tikai tad, ja tajās bijuši ietverti tādi fakti, kas nav minēti pašos sarunu tekstos (t.i., dialogos un diskusijās.)

Fakts, ka kopš viesnīcā ierakstītajām sarunām ir pagājuši jau septiņi līdz astoņi gadi, pārbaudes uzdevumu ievērojami atvieglo: skatoties uz publicēto materiālu ar laika distanci, jo īpaši labi ir saskatāms, kuri fragmenti ir izrādījušies patiesi un kuri ir izrādījušies nepatiesi.

Ziņojumā atreferētais, «Rīdzenes sarunām» piedēvētais materiāls tālāk saprotamības dēļ sadalīts astoņos tematiskos blokos.

Mediji un Rīdzenes sarunas. Pirmais bloks

Izteikumi: Šlesers esot gribējis apvienot sabiedriskos medijus un tos pakļaut sev

Fragments no «Rīdzenes sarunu» publikācijas:

«Zini, kas ir sūdīgi, mēs tā arī neatrisinājām… Ko es uzreiz teicu — ***vajag apvienoties par sabiedriskajiem medijiem****. To televīziju daudzmaz sakārtoja, valsts televīziju, bet valsts radio, kā bija, tā palika,» Lembergs pēc 10. Saeimas vēlēšanām oktobrī sūkstās Šleseram. Tas turpina: «Šajā variantā, kad apvienota radio un televīzija, [vēl arī] privātos medijus uzfrišinām — ko viņi izdarīs. Mēs varam izspēlēt izcili,» pārliecināts Šlesers. «Gribam konsolidēt valsti, vajag konsolidēt medijus,» Šlesers rezumē.*

Fakti. (1) Sabiedriskie mediji apvienoti nav. Nevienas personas interesēs. Jāatzīmē, ka šāds plāns tiešām eksistēja, taču to virzīja nevis Šlesers vai kāds cits IR publikācijās minēts politiķis — tieši pretēji: to virzīja viens no IR favorītiem, no Sorosa naudu daudzkārt saņēmušais Ainārs Dimants, kas tolaik bija NEPLP priekšnieks.

(2) Šo plānu, kurš paredzēja Latvijas Radio kolektīva izlikšanu no tā telpām Doma laukumā, daudzu gadu desmitu garumā speciāli izbūvētās studijas pārceļot uz LTV namu Zaķusalā (kas pats ir ekspluatēts jau 30 gadus un kuram šobrīd jau nepieciešams dārgs kapitālais remonts), viennozīmīgi noraidīja visas žurnālistu profesionālās organizācijas un arodbiedrības.

(3) Pēc tam sabiedrisko mediju apvienošanas plānu visaugstākajā līmenī noraidīja koalīcijas padome un Saeima, jo īpaši Nacionālās Apvienības frakcija. Bet Dimants ar Saeimas lēmumu tika atlaists no amata NEPLP, un administratīvā apgabaltiesa šo lēmumu atstāja spēkā.

(4) No pārējiem (privātajiem) medijiem nekas konsolidēts nav. Tieši pretēji, A/S *Diena* ir koncerns sadalīts, izjaukts pa gabaliem. LNT un TV3 apvienoja vienā koncernā, pie kam tas notika, MTG nopērkot LNT un rīkojoties Šlesera idejām par spīti.

(5) Lembergam nav izdevies ne vismazākajā mērā panākt Latvijas Radio nostājas maiņu. Drīzāk abu saspīlētās attiecības kļuvušas vēl saspīlētākas — un

turpina saasināties, turklāt tagad tās tādas ir arī ar LTV. Abpusējā polemika ar katru gadu pieņēmusies spēkā.

(6) Pēc šī plāna apturēšanas LTV un Latvijas Radio paši, bez nekādu politiķu vai uzņēmēju palīdzības, ir kopīgiem spēkiem izveidojuši kopēju platformu internetā — LSM.lv.

Spriedums. Nevis t.s. «oligarhi» bija tie, kas plānoja sabiedrisko mediju apvienošanu un pakļaušanu, bet gan «sorosīts» Dimants. Nešaubīgi, ka plāns izgāzās — turklāt to neapstiprināja tieši valdība un Saeima, kurā Šleseram un Lembergam it kā vajadzētu būt teorētiskai ietekmei caur savām pārstāvētajām partiju apvienībām.

Slēdziens. Reālā notikumu gaita pilnībā apgāž tos izteikumus, kas publicēti «Rīdzenes sarunās».

Turklāt šai publikācijas epizodei ir viltus ziņu pazīmes, jo savā komentārā IR apgalvo, ka plānu esot apturējusi «Dombrovska valdība»; Dombrovskim kā valdības vadītājam pie šī kaitnieciskā plāna apstādināšanas nav nekādi nopelni. Ja kādam politiskajam spēkam tādi ir, tie ir Nacionālajai Apvienībai, taču ne Dombrovskim.

Izteikumi par Rīgas domes un A/S Diena sadarbību

Premisa. Koziols esot izdomājis, kā eleganti apmierināt Šlesera vēlmi, lai Diena slavina Rīgas domi. «Es pastāstīšu, kā būs ar Rīgas domi. Dome pati būs vinnētāja — mēs uztaisām ieliktni Rīgas ziņas. Ainār, uztaisām gaumīgu, smuku… Reizi desmit dienās Rīgas ziņas, Ainār! Krāsains, foršs!»

Fakti. Rīgas pilsētas ziņas tiek liktas *DELFI* portālā un citur, ir tikušas drukātas atsevišķā žurnālā un kā pielikums kopā ar *Vesķi Sevodņa*, taču tās **netiek izplatītas kopā ar *Dienu***.

Spriedums. Izteiktās idejās ir īstenojušās — bet, kā par spīti, tieši citos medijos, nevis *Dienā*!

Slēdziens. Žurnālā IR publicēto tekstu nav iespējams apstiprināt ar faktiem. Vienlaikus piezīmējams, ka pašvaldībām, firmām, NVO un valsts institūcijām šādas tiesības (veidot dažādus pielikumus vai sadaļas sadarbībā ar medijiem) ir. Tās garantē Satversmes 100. pants, kurš ietver tiesības brīvi paust arī komerciāla rakstura informāciju dažādās formās, turklāt šāda informācija, saskaņā ar labāko praksi, tiek norādīta kā apmaksāta vai sponsorēta. Taču šeit nav piepildījušās IR publicētās «sarunas», ka Rīgas domei būtu jātaisa speciāls ielikums *Dienā*.

Piemērs no žurnālistu korumpēšanas, kas tiešām notikusi reālajā dzīvē*:*
par neētisku ir uzskatāma žurnāla IR autora un Latvijas Žurnālistu Asociācijas Ētikas komisijas locekļa Paula Raudsepa veiktā Latvijas Bankas padomes priekšsēdētāja Ilmāra Rimšēviča slavināšana žurnāla IR lappusēs tajā nedēļā, kad Rimšēviču Saeima pārvēlēja amatā. Raudseps iepriekšējā gada laikā bija saņēmis vairāk nekā 3800 latus no Rimšēviča vadītās iestādes. Šāda rīcība ir neētiska un koruptīva, tā nav savienojama ar žurnālistu ētiku.

LNT iespējamā pārdošana Schibsted

Premisa. 2011. gada februārī Koziols jautā, kas notiek ar LNT*, vai to pērk norvēģu koncerns Schibsted, un Šlesers skaidro: «Es runāju ar Andri, un viņš piedāvāja vienu variantu. Bet viņi uztaisīs risinājumu, ka palielinās kapitālu, un Andreja daļas kļūs šitās… Tas, ko Andris saka, ka apvienot — šito visu ar televīziju. Jo viņiem ir visi tie reģionālie [kanāli].»*

Fakti. (1) *Schibsted* nopircis LNT kanālu nav, to nopirka *Schibsted* tiešie konkurenti — zviedru *Modern Times Group* (*MTG*), kas tagad savus aktīvus Latvijā nupat jau pārdod tālāk.

(2) Kas domāts ar «šito visu» un «visiem tiem reģionālajiem [kanāliem]», skaidrs nav, jo LNT nepieder neviens reģionālais kanāls. Latvijā ir daudzas vietējās TV studijas (Talsu, Skrundas, Ogres, Kurzemes studijas, *Dautkom, Dzintare* utt.), kas visas šobrīd apvienojušās zem *Re:TV* lietussarga un arī gatavo reģionālos sižetus LTV. Nekad neviena no šīm studijām nekādā veidā nav bijusi saistīta ar LNT. Pat Latgales reģionālā TV, kas gatavo LNT ziņām reģionālos sižetus, vienmēr bijusi juridiski un finansiāli neatkarīga, patstāvīga, ar saviem īpašniekiem un kolektīvu, kas strādā Rēzeknē.

Spriedums. Šādi fakti ir vairāk nekā vienkārši pārbaudāmi.

Slēdziens. IR publicētā informācija izrādās nepatiesa.

Koziols, Staņēvičs, Meļņiks un citi speciālisti A/S Diena vadībā

Premisa. Viesturs Koziols un viņa kolēģi netiekot galā ar Dienas koncerna vadīšanu *— tur sākuši strādāt bijušais Šķēles preses sekretārs Romāns Meļņiks un A/S Ventspils Nafta koncerna iepriekšējais finansu direktors Normunds Staņevičs. «Nu, tā nevar darīt! Arī ieliekot tādu Romānu — nu, viņš ir sūdīgs… Ne jau tā ir mana kaprīze. Tas nedarbojas!» Koziols ir sašutis: «Staņevičs — super, turpretī Meļņiks pizģec vienkārši. Viņš nesaprot neko. Neko! Jau ir sadirsis attiecības ar finanšu departamentu, ar mārketinga departamentu, ar Ingu [Gorbunovu]… Dirsā, bļaģ. Nedēļu nošancējis, un visi jau no viņa mūk.»*

Fakti. Romāns Meļņiks ir kļuvis par vienu no stabilākajiem *Dienas* autoriem, turklāt taisījis karjeru — kļuvis par viedokļu un komentāru daļas vadītāju. Savukārt Staņēvičs, stabilizējis *Dienas* koncerna darbību, tagad vada *Rīgas Piensaimnieku*. Toties no *Dienas* aizgājuši vēl palikušie «sorosīti».

Spriedums. Fakti liecina pilnīgi pretējo «IR» publicētajiem izteikumiem.

Slēdziens. Ja atskaita nost personu savstarpējos vērtējumus, fakti atkal apgāž izdomājumus.

Šlesers un Parādnieks pret Dienu

***Premisa. Šlesers vienalga nevar rimties, ka Diena neuzbrūk konkurentiem**, piemēram, Imantam Parādniekam, kurš pirmsvēlēšanu debašu laikā izaicinājis Šķēli uz melu detektoru. «Labā Diena, bļaģ, varēja pidari uzrakstīt, ka viņam ir divas sievas! Ņihuja neraksta! Tāpēc, ka Diena ir pidari visi…»*

Fakti. (1) Parādniekam tiešām ir vairākas sievas un daudzi bērni. Tāpēc viņš ir ievēlēts par Demogrāfijas apakškomisijas priekšsēdētāju, jo nerunā, bet rīkojas.

(2) Attiecībā uz iespējamu Šlesera ietekmi uz *Dienas* koncernā ietilpstošo mediju redakcijām jāpiezīmē sekojošais: visā tajā laikā, kamēr Šleseram (vai Šķēlem) tikusi piedēvēta ietekme uz *Dienas* koncernu, ne LŽS, ne RSF, ne citās žurnālistu profesionālajās organizācijās vai arodbiedrībās nav ienākusi neviena pati sūdzība ne no viena *Dienas* koncerna žurnālista par to, ka īpašnieki veiktu kaut jel kādas darbības, kas būtu pretrunā ar likumu vai žurnālistu darba līgumiem.

Spriedums. Šleseram nav izdevies panākt to, kas viņam šeit ticis piedēvēts. Šī epizode faktiski parāda pretējo: Šleseram, kuram tiek piedēvēta pastarpināta ietekme uz *Dienu*, reāli neizdodas kontrolēt *Dienas* saturu.

Slēdziens. Parādnieks ir Saeimā, kaut arī viņam deklarācijā ir redzami tikai parādi, bet Šlesers (kam it kā piederot *Diena*) no politikas ir ārā.

Koziols aizmuguriski aprunā savus tiešos konkurentus — Mediju Namu un tā izdevumus

***Premisa**. Koziols it kā esot sacījis: «Jo nevar tā, kā to dara Neatkarīgā… Paņem Neatkarīgo rokās! Viņa ir lapele, nožēlojama lapele, viņa zaudē auditoriju ārprātīgi.»*

Fakti. (1) Sākoties krīzei, *Neatkarīgā* bija vienīgais drukātais laikraksts, kurš — salīdzinot 2008. gada decembri ar to brīdi, kad *Rīdzenē* it kā esot notikusi konkrētā saruna — bija palielinājis abonentu skaitu no 7200 pasūtītājiem uz vairāk nekā 12,2 tūkstošiem. Paralēli tam bija vēl 2600 abonenti, kas *Neatkarīgo* abonēja tām trim nedēļas dienām, kad nāca klāt lielie pielikumi un žurnāli. (Dati ņemti no Latvijas Pasta un Latvijas Preses Izdevēju Asociācijas oficiālās statistikas.) Pieskaitot klāt mazumtirdzniecībā pārdoto tirāžas daļu un uz *airBaltic* lidmašīnām ik rītus nogādāto eksemplāru skaitu, *Neatkarīgā* uz «Rīdzenes sarunu» brīdi katru nedēļu kopumā tika drukāta vidēji 143 tūkstošu tirāžā jeb ap 570 tūkstošiem vidēji mēnesī, un *Neatkarīgās* tirgus daļa kopš tā laika ir svārstījusies apmēram tajā pašā līmenī.

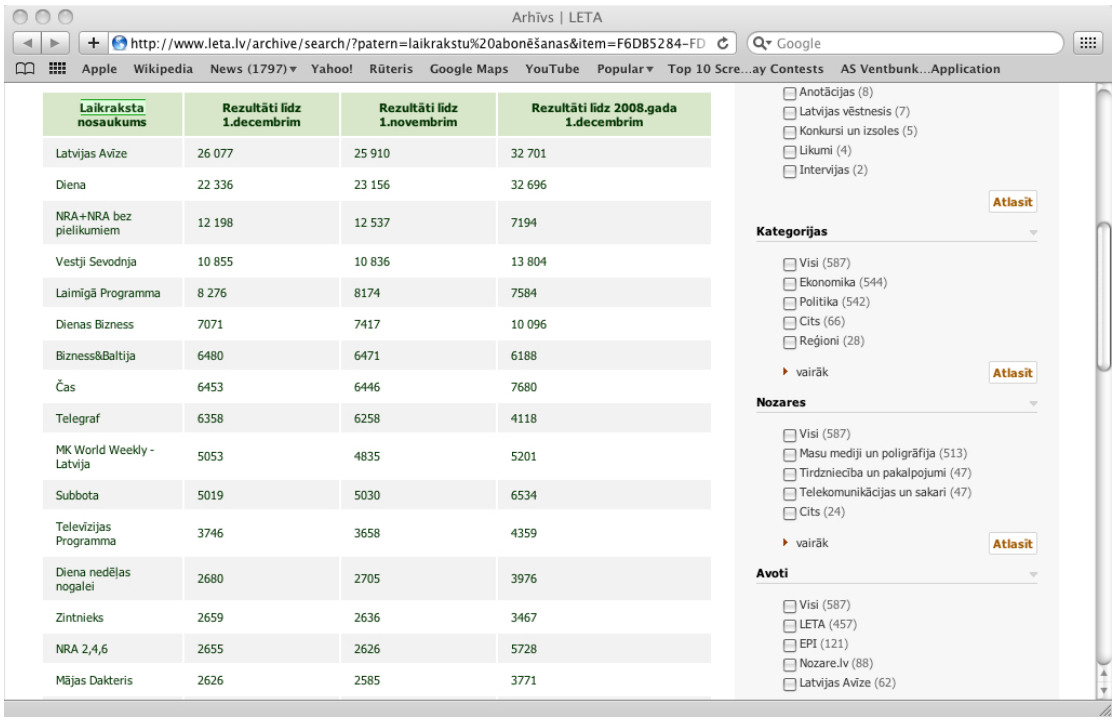

(2) Tikmēr IR abonentu skaits līdz pat 2016. gada jūnijam bija spējis sasniegt vienīgi 8690 abonentus, kas kopā ar mazumtirdzniecību dod ne vairāk par 17 tūkstošiem lielu tirāžu nedēļā, kas dod ikmēneša metiena maksimumu pie 68 tūkstošiem.

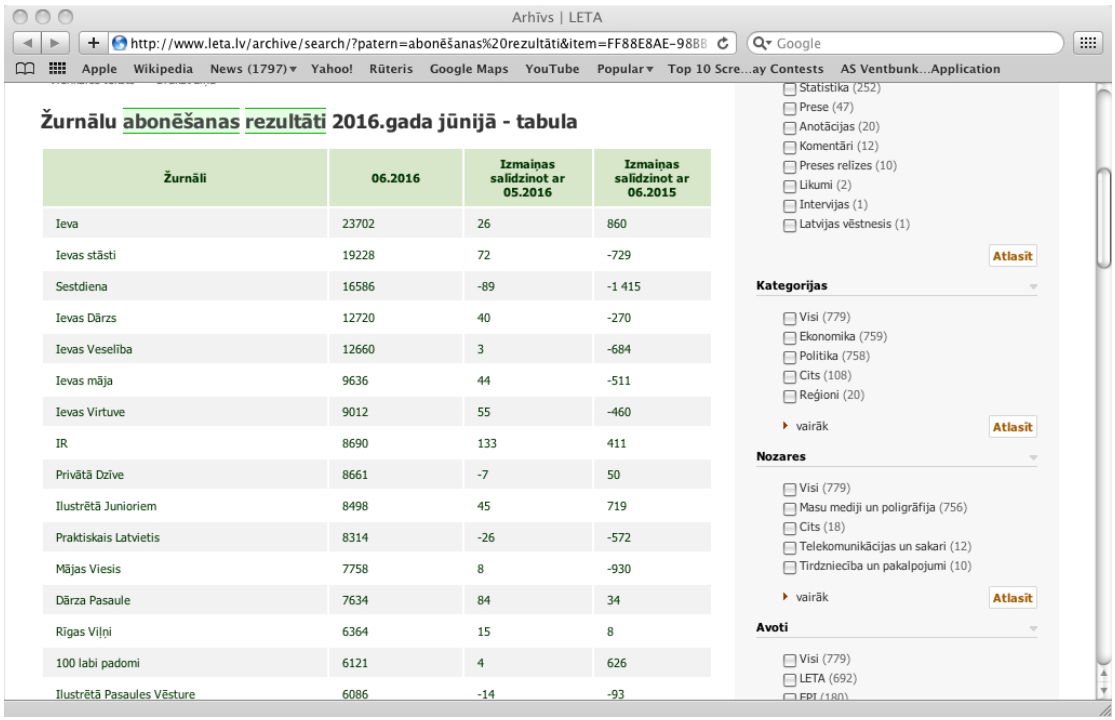

Spriedums. Koziols ir privātā sarunā lietojis nepatiesu (viltus) informāciju. Tagad, pēc septiņiem gadiem, preses izstrādājums IR izmanto šo viltus informāciju (neatkarīgi no tā, kurš un kāpēc to kādreiz būtu izteicis), lai izteiktu nomelnojumus saviem konkurentiem preses un reklāmas tirgū. Saprotams, ka Koziols, vadīdams *Dienas* koncernu, aizmuguriski aprunā savus konkurentus, taču tas šos izteikumus padara vēl neuzticamākus.

Slēdziens. Nomelnojumi neapstiprinās ar oficiālo statistiku no Latvijas Pasta un LPIA — šī ir pilnā mērā viltus ziņa, kas ir diametrālā pretrunā cietiem faktiem.

Darbības reklāmas tirgū

Premisa. 2010. gada martā Lembergs runā par nacionalizētās Parex bankas pārvaldītāju Nilu Melngaili: *«Mēs esam valdībā, joptvaimaķ, bet te kaut kādi pipeles ārzemnieki nopelnīs baigo piķi, johaidī. Nu i dirst! Lai Melngailis taisa no vietējiem večiem blici, vismaz mēs būtu iekšā! A viņš, bļaģ… Es viņam palūdzu, lai viņš ar Mediju Namu noslēdz reklāmas līgumu — viņš pateica, ka viņam esot jāsaskaņo ar FKTK, bļaģ. Lai viņš iet dirst, pimpis, bļaģ. Saproti? Vot, tā.»*

Fakti. Ja neskaita vienas amatpersonas visai kolorīto viedokli par otru amatpersonu, tad šinī gadījumā jānorāda: *Mediju Nams* vēlāk tiešām sācis ievietot *Citadeles* un *Revertas* reklāmu!

Spriedums. Šoreiz informācija ir izrādījusies nepatiesa pretējā veidā: Lembergam tiek piedēvēti izteikumi, ka *Mediju Namam* neesot izdevies tikt pie reklāmas līguma — bet realitātē ir gan!

Slēdziens. Atkal dezinformācija, tikai pārmaiņas pēc pretējā virzienā.

Rīgas Brīvostas līgumi sabiedrības informēšanai

***Premisa. Rīgas Brīvostas valde var noslēgt reklāmas līgumu**, mārketinga līgumu ar Mediju Namu. Ameriks: «Kopējais reklāmas budžets uz ostu ir apmēram pusmiljons, nu, 400 tūkstoši. Tur ir reklāmas, tur arī kaut kādas sponsorēšanas.»*

Fakti. (1) Šāds līgums starp *Mediju Namu* un Rīgas Brīvostu pastāvēja jau kopš *Mediju Nama* atdalīšanas no A/S *Preses Nams* (iespējams, pat pirms tam). Saskaņā ar šo līgumu, osta izmantoja preses izdevumus, lai informētu sabiedrību par priekšā stāvošiem remontiem, būvdarbiem ostā, kā arī ar tiem saistītām sabiedriskajām apspriešanām un citiem notikumiem. Vidēji tas *Mediju Namam* ienesa ap 5000 latiem visa gada gaitā.

(2) Taču šādas informācijas apspriešana amatpersonu starpā kalpoja par ieganstu sarīkot (kā publiskos avotos ticis minēts) kopsummā 39 kratīšanas.

(3) *Mediju Nama* līdzīpašnieks, godalgotais žurnālists Uldis Dreiblats, bija uzzinājis par šādu masveida kratīšanu plāniem un 2011. gada 25. maijā publicēja lielu rakstu par tām *Neatkarīgajā*. Nākamajā dienā viņa paša darbavieta bija viena no tām, kas tika izkratīta!

(4) Toreizējais valdes priekšsēdētājs Armands Puče bija sagatavojis visus līgumus un maksājumu dokumentus starp *Mediju Namu* un Rīgas Brīvostas Pārvaldi, lai nodotu tos KNAB. Taču, ierodoties redakcijā, KNAB neinteresējās par šiem dokumentiem, kam varētu būt jelkāda nozīme kriminālprocesā — viņu mērķis bija izkratīt valdes priekšsēdētāja, līdzīpašnieka un sporta komentētāja Armanda Pučes kabinetu. Kratīšana šajā piecus kvadrātmetrus sīkajā kabinetiņā vilkās sešas stundas, jo politisko komentāru autors Māris Krautmanis, uzzinot par neizbēgamo kratīšanu, bija no kabineta izsviedis visus nozīmīgos dokumentus un vietā iekrāvis pusotru kubikmetru ar vecām avīzēm un citu makulatūru.

(5) Pastāv aizdomas, ka īstais kratīšanu mērķis bija meklēt oriģinālus dokumentiem, kuri pierāda, ka toreizējās KNAB augsta ranga darbinieces un tagadējās politiķes, Rīgas domes deputātes Jutas Strīķes īstais vārds ir Anna Potapova un ka viņa, iespējams, ir Krievijas GRU aģente kopš sava mācību laika Maskavā. Šādu dokumentu kopijas jau vienreiz tika nozagtas no *Neatkarīgās* redakcijas, kad Jaungada brīvdienu laikā notika ielaušanās, kuras laikā tika atlauzti seifi, izvandīti dokumenti un aiznestas tieši Jutas Strīķes sākotnējo identitāti apliecinošo dokumentu kopijas (taču ne oriģināli). Skata

pēc laupītāji aiznesa sev līdzi dažus mazvērtīgus monitorus, ignorējot desmitiem tūkstošus vērtu foto un videotehniku. Vēlāk policija it kā par šo ielaušanos aizturēja kādu ielas līmeņa narkomānu, kurš esot bijis viens no ielaušanās izpildītājiem.

Spriedums. Andra Amerika teiktais «Rīdzenes sarunās», kas neko nemainīja sen strādājošos reklāmas līgumos, acīmredzami kalpoja KNAB par formālu ieganstu ielauzties sev nevēlamā redakcijā un kratīt to, meklējot dokumentus.

Slēdziens. Preses izstrādājuma IR versijā tagad, pēc daudziem gadiem, savukārt publicēta puspatiesība — tas ir fakts, ka šāds līgums pastāvēja, taču nav fakts tas, ka šāds līgums būtu noslēgts vienīgi pēc Šlesera un Amerika iejaukšanās.

Latvijas Pasta nākotne: kādu to zīmējuši politiķi, un kāda tā izrādījusies realitātē

Premisa. Šlesers analizē situāciju: *«Dažas organizācijas, kā Dienas grupa, [citi] mediji, avīzes, izmanto pasta pakalpojumus. Es, būdams vēl [satiksmes] ministrs, panācu, ka pasta liberalizācija notiks tikai 2013. gadā. Tas nozīmē, ka nebūs vairs pasta monopola. Viss — «game is over». Kā saka, ienāks somi un izkonkurēs vietējos, tas noticis jau Igaunijā. Tas nozīmē, ka jautājums — vai pasts ir konkurētspējīgs? Ja varētu, piemēram, vairāki preses izdevēji apvienoties, lai laicīgi sagatavotos tam, ka nepadirstu tirgu, kad tur ienāks ārzemnieki… Protams, pastā rastos problēma — a ko tad darīt? Tūlīt būs caurums milzīgs, kā viņu segt? Tas varētu būt ļoti labs fons diskusijām, ko darīt tālāk ar pastu. Savā laikā, kad es ar Mono grupu sēdēju un runāju, bija izstrādāts plāns, kādā veidā uz pasta bāzes izveidot «Latvijas pasta nodaļu tīklu», kurā principā tajās nodaļās varētu būt arī cits bizness, plus Pasta Banka. Es domāju, ja mēs radītu labu fonu, tad pie šī projekta būtu iespējams atgriezties viena iemesla pēc — ļoti grūti būtu savilkt tos galus.*

Fakti. (1) Nekāds pasta nodaļu tīkls privatizēts nav.

(2) Pasta Banka turpina funkcionēt kā privāta banka.

(3) Pēc tirgus potenciālās liberalizācijas nekādi somi, igauņi vai ķīnieši pasta biznesā Latvijā ienākuši nav.

(4) Latvijas Pasts nevis strādā ar zaudējumiem, bet — tieši pretēji — kopš 2014. gada ir sācis strādāt ar peļņu!

Spriedums. Šlesers ir zīmējis sliktāko iespējamo scenāriju. Taču realitātē, par laimi, tas nav piepildījies, tieši otrādi — ir piepildījies pozitīvais scenārijs.

Slēdziens. Atkal jau publicētais neatbilst faktiem. Pie kam neatbilst faktiem diametrāli pretēji. Turklāt šoreiz IR kolektīvam nav iespējamas nekādas atrunas: arī pats IR tiek piegādāts abonentiem ar šī paša Latvijas Pasta starpniecību!

Izteikumi airBaltic sakarā. Otrā sadaļa

Krājbanka, Bertolts Fliks un airBaltic pārtaisīšana par aivarBaltic

Premisa. Saucot daļu procentus, Šlesers soli pa solim izklāsta versiju, kurā tiktu pārņemti arī valstij piederošie 52% «airBaltic» akciju, sadalot tos četrās vienādās daļās un tad apvienojot ar «Baltijas Aviācijas Sistēmām» piederošajām airBaltic akcijām, no kurām pusi jau kontrolē Antonovs. Lembergs piekrīt, «bet kā pie tā nonākt? Jo tas ir jāpērk, tur jau nevar tā par skaistām acīm. Lai tu mani saprastu: viss tas ir labi, bet man vienā jaukā brīdī atkal kāds atnāks un teiks — a kā tu te nokļuvi? Kā tu te nokļuvi kaut kādā kompānijā X? Man viņam vajag pretī: rekur, redzi, es samaksāju tik un tik. A savādāk teiks — vot, bļaģ, viņš tur izkārtoja šito te, un viņam iedeva pret kukuli. Nahuj, man tas neder!» saka Lembergs, kuram principiāli svarīgi esot samaksāt kaut ko. «Tie nevar būt 5 lati, bet tie nevar būt 10 miljoni.» Turklāt visu vēloties darīt oficiāli, ar pārskaitījumu, argumentē Lembergs: «Tas nav «Rīgas Centrālais Terminmāls», kas nahuj neinteresē īpaši nevienu, i to kāds var paskatīties. A šitas te, kas lidinās pa gaisu, kur visas terorisma kontroles…»

Fakti. (1) Reālajā dzīvē ir notikusi nevis *airBaltic* privatizācija, bet gan nacionalizācija. Diametrāli pretējais: nevis oligarhi privatizējuši *airBaltic*, bet gan valsts kopā ar maksātnespējas administratoru baru, kas parazitēja *Krājbankas* drupās, atņēma Flikam viņa ieguldījumus, viltojot dokumentus un slēdzot fiktīvus līgumus. Par to tika ierosināti vairāki kriminālprocesi, un kāds Edijs Ziediņš pilnībā atzinās par piederību pie organizēta noziedzīga grupējuma, uzrādot arī līdzdalībniekus un līdzzinātājus.

Pietiek :: Skaļas liecības "Krājbankas" un "airBaltic" lietā: administratora „komandas" p

https://www.pietiek.com/raksti/skalas_liecibas__krajbankas__un__airbaltic__lieta_a

Apple Wikipedia News (1841) Yahoo! Rūteris Google Maps YouTube Popular

Skaļas liecības "Krājbankas" un "airBaltic" lietā: administratora „komandas" pārstāvis liecina par noziedzīgu „organizētu grupu"

Lato Lapsa
27.02.2017.
Komentāri (15)

Iesaki rakstu: twitter facebook draugiem

2012. gada 6. februārī es tiku iesaistīts organizētā grupā, kuras vadītāji bija *KPMG Baltics SIA* (*KPMG*) amatpersonas – maksātnespējīgās *Latvijas Krājbankas* administratora vadības grupa, kuras mērķis bija ar krāpnieciskām darbībām, ļaunprātīgi un pretlikumīgi iegūt prasījuma tiesības pret AS *Air Baltic Corporation* (*airBaltic*) un citiem debitoriem vairāk nekā 65 miljonu eiro apmērā.

Šāda satura liecības Ekonomikas policijai pagājušā gada beigās sniedzis mazpazīstamais uzņēmējs Edijs Ziediņš pēc tam, kad viņam tika noteikts aizdomās turētā statuss kriminālprocesā par naudas līdzekļu nelikumīgu iegūšanu no *Latvijas Krājbankas* un to legalizēšanu, kas cieši saistīta ar aviokompānijas *airBaltic* finanšu plūsmām. Nekādus oficiālus komentārus Valsts policija nesniedz, taču neoficiāla informācija par „miera periodu" izmeklēšanā liek domāt par iespējamu klusumu pirms vētras.

Organizēta, krāpnieciska grupa

Cilvēkam no malas nav viegli izprast pirms sešiem gadiem līdz ar kārtējo aviokompānijas

Run script "void(0)"

(2) Pēc tam, kad Fliks draudēja piedzīt kompensāciju caur Vašingtonas šķīrējtiesu, valsts izmaksāja viņam daudzus miljonus mierizlīguma veidā.

Spriedums. Realitāte ir pilnīgi otrāda nekā preses izstrādājuma «IR» minētais. Ir notikusi nevis privatizācija, bet diametrāli pretējais: nelikumīga nacionalizācija, izmantojot kriminālus paņēmienus.

Slēdziens. Nekaunīgu viltus ziņu un pilnīgas nepatiesības tiražēšana.

Tā sauktā «*Lattelecom* sakārtošana». Trešais bloks

Virzība uz monopolu atsākusies tieši šobrīd

Premisa. 2009. gada decembrī Šlesers tiekas ar Lattelecom šefu Juri Gulbi, pārrunā publiskos iepirkumus un biznesa attīstību. Šleseram ir tālāka vīzija attiecībā uz telekomunikāciju nozari, kur pēc 10. Saeimas vēlēšanām viņš gribētu panākt vienošanos ar skandināvu īpašniekiem. «Variants tāds. Nu, atdodam viņiem to LMT, uztaisām dīlu, kā mēs savācam Lattelecom, izdomājam, kā mēs varam sakārtot to visu. Un tas ir jāizdara uzreiz pirmajā gadā pēc vēlēšanām — izdzīt cauri, ja,» saka Šlesers, jo Lattelecom viņš redz kā uzņēmumu, kas konsolidētu biznesu visā reģionā.

Fakti. (1) Pirmoreiz *Lattelecom* koncernu privatizēt gribēja spekulatīvais investors no ASV — *Blackstone Group*. Rezultāts, par laimi, bija nesekmīgs.

(2) Kopš tā laika nerimst diletantiski mēģinājumi runāt par *Lattelecom* un LMT pilnīgu privatizāciju, bet šīs runas ir palikušas vienīgi runas. Un tieši šobrīd, 2017. gada otrajā pusē, atkal ir parādījies ārkārtīgi bīstams mēģinājums apvienot *Lattelecom* un LMT, lai paceltu tarifus un peļņu izvestu uz ārzemēm. Izskatās, ka vecais Šlesera plāns tagad tiek darbināts atkal.

Spriedums. Nekas preses izstrādājumā «IR» aprakstītajam līdzīgs reālajā dzīvē nav īstenojies — līdz šim, kaut gan ir mēģinājumi bijuši, un **tieši patlaban ir novērojams kārtējais mēģinājums, kas uzskatāms par ļoti bīstamu.**

Slēdziens. Publicētie teksti līdz šim nav piepildījušies, taču pastāv reāli draudi, ka šis būs viens no tiem retajiem gadījumiem, kad draudi var piepildīties pēc ilgāka laika.

Rekomendācija Komisijai: pieprasīt dokumentus no Privatizācijas Aģentūras, Ekonomikas ministrijas, Lattelecom un LMT, lai izvērtētu Latvijas interesēm kaitīgo procesu, kurš tikai tagad uzņēmis apgriezienus!

Īpašumtiesību it kā «legalizācija». Ceturtais bloks

Jaunrīgas Attīstības Uzņēmums un citas firmas

Premisa. 2011. gada janvārī Šlesers ar Koziolu un Kļaviņu apspriež, kā mainīt un «legalizēt» īpašumtiesības firmās «Piejūras Investīcijas» un «Jaunrīgas Attīstības Uzņēmums».

Fakti. (1) SIA *Jaunrīgas Attīstības Uzņēmums* pastāvēja kopš 2001. gada un «sarunās» it kā minētajā laikā patiesībā nodarbojās ar radošajām profesijām paredzēta biznesa inkubatora uzturēšanu. Tajā savu darbību uzsāka, piemēram, grupas «Instrumenti» koncertu menedžmenta aģentūra, izcilā režisora Andra Gaujas («Izlaiduma gads», «Ģimenes lietas», «Viktors» u.c.) dibinātā filmu studija SIA *Riverbed*, dažādi dizaineru biroji, digitālās drukas kompānija u.c. Inkubatorā notika arī mākslas pasākumi, piemēram, Kaspara Rolšteina avangarda rokoperas «Stokholmas Sindroms» izrādes. Šim nolūkam *Jaunrīgas Attīstības Uzņēmums* bija savulaik atpircis no A/S *Latvijas Kuģniecība* nevajadzīgu ēku Andrejostas ielā 29, lai tajā ierīkotu radošajām profesijām nepieciešamu vidi.

(2) Firma *Piejūras Investīcijas*, kas tagad saucas *Rīgas Tirdzniecības Osta*, nekad nav bijusi valsts kompānija un nekad nav tikusi privatizēta. Likums neaizliedz Šleseram vai jebkuram citam būt par šādas firmas līdzīpašnieku, likums tikai aizliedz pieņemt lēmumus attiecībā uz šādu firmu, un nav izskanējuši nekādi krimināltiesiski pierādījumi, ka Šlesers tādus būtu pieņēmis.

Spriedums. Žurnālā rakstītajam nav nekāda saskare ar reālo dzīvi. Prettiesisku saistību starp Šleseru, Koziolu, Kļaviņu un iespējamu «īpašumtiesību legalizāciju» neatrada ne KNAB, ne prokuratūra, un to nevar atrast šobrīd.

Slēdziens. Viltus informācija, kas realitātē neapstiprinās.

Rīgas Tirdzniecības Osta

Premisa. Tas esot Šlesers, kurš saimniekojot Rīgas Tirdzniecības Ostā, un cenšas to attīstīt. Savukārt Lembergs, lai gan arī esot ieinteresēts, bremzējot minerālmēslu termināla celtniecību, kas notiek sadarbībā ar Uralhim.

Fakti. (1) Pretstatā savam apjomīgajam nosaukumam, RTO jau kopš dibināšanas ir bijusi privātkompānija, kas nekad nav tikusi privatizēta (identiski Ventspils Tirdzniecības Ostai).

(2) Privātfirmas var dibināt ikviens, tajā skaitā politiķi un valsts amatpersonas. Tikai amatpersonas nedrīkst pieņemt lēmumus attiecībā uz šīm firmām, un Šlesers to nav darījis, jo KNAB vairāku gadu izmeklēšanā nav atradis faktus, ka tas jebkad būtu noticis.

(3) Kas attiecas uz Ventspilī bāzētajam *Kālija Parkam* konkurējoša termināla būvniecību Rīgā, tad jāpiezīmē elementārs fakts: bijušajā PSRS ir tikai trīs kālija minerālmēslu ražotāji — *Belaruskaļij*, *Uralhim* un *Siļvinit*. Laikā, kamēr Ventspilī arestētās mantas glabāšana vēl nebija uzticēta Šveices mahinatoram Rūdolfam Meroni, tikmēr *Kālija Parks* pārkrāva līdz 5 miljoniem tonnu gadā ar *Belaruskaļij* kravām, plus vēl pusmiljonu tonnu gadā no *Siļvinit*. Taču *Kālija Parks* nekad nav pārkrāvis nekādas kravas no *Uralkaļij* vai *Uralhim*. Turklāt kopš 2011. gada *Kālija Parks* nav pārkrāvis tikpat kā neko — šī termināla kravu apjomi, pateicoties Rūdolfa Meroni ielikteņu saimniekošanai terminālā, no 5,5 miljoniem tonnu nokritušies līdz 140 — 240 tūkstošiem tonnu gadā. Darbinieku skaits no 140 krities uz 17 (!!!) strādājošajiem.

(4) Kamēr kālija terminmāls Ventspilī stāvēja, tikmēr RTO izgāja nepieciešamo IVN procedūru. Jāpiezīmē, ka IVN taisa nevis kāda no pašvaldības institūcijām, bet gan pilnīgi neatkarīgs valsts birojs.

(5) Terminmāls tika uzbūvēts un sāka strādāt, radot jaunas, salīdzinoši labi apmaksātas darbavietas Rīgā.

(6) Termināla būvi Rīgā centās izgāzt kāds izbijis žurnālists Grigorijs Zubarevs, kurš Daugavpilī un Rīgā vāca parakstus pret to. Pēc tuvākas apskates izrādījās, ka šis Zubarevs pirms tam Ventspilī ir vadījis krievvalodīgu nedēļas izdevumu *Pričal*, kuru bez maksas izplatīja pa Ventspili. Šī laikrakstiņa pastāvēšanas mērķis bija kritizēt pilsētā ievēlētos deputātus un slavēt arvien sliktāk strādājošos terminālus, kurus kontrolēja (un turpina kontrolēt) Rūdolfa Meroni pakļautais menedžments. *Pričal* sponsorēja šo uzņēmumu dibināta asociācija. Pēc *Pričal* likvidēšanas (tas neizturēja konkurences cīņu ar *Ventas*

Balsi, kaut gan *Ventas Balss* ir abonējama vai nopērkama tikai par maksu) Zubarevs sāka cīnīties pret termināla celtniecību Rīgā, taču arī to darīja neveiksmīgi.

Spriedums: minerālmēslu terminmāls ir uzbūvēts, darbavietas radītas, kravas nāk, nodokļi tiek maksāti.

Slēdziens: patiesiem faktiem atbilst preses izstrādājuma IR aprakstītā notikumu gaita (tiesa gan, IR izklāstā izlaistas epizodes ar Zubareva aktivitātēm, tomēr jāatzīst, ka tās bija visai maz pamanāmas un redzamas ne katram), taču par viltus informāciju uzskatāmas insinuācijas, ka šis investīciju projekts jelkādā no tā etapiem būtu virzīts ar neatbilstošiem paņēmieniem jebkādu valsts amatpersonu privātajās interesēs.

Dūklavam piedēvētais zemesgabals

Premisa. «Man arī tanī skaitā ostā viens zemes gabals pieder tīri privāti,» stāsta Dūklavs. *Īpašums esot Daugavas kreisajā krastā, vairāki hektāri. «Tur zem vienas firmiņas jeb zem divām viņš tagad ir piereģistrēts.» Īpašnieki gan esot vairāki, turklāt «visi zem svešām famīlijām». Pašam Dūklavam piederot 10% zemes, bet tagad kompaņjoni vēloties īpašumu ostā pārdot un saņemt «15 ļimončikus». Šlesers skaidro, ka par tādām summām nav ko sapņot, jo zemi ostā neviens nepērk — to var lēti iznomāt. Politiķim Ventam Armandam Krauklim esot bijusi līdzīga problēma, ka savulaik nopircis zemi pie lidostas un tad centies pārdot, stāsta Šlesers.*

Fakti. Brīvostas teritorijā visa zeme pēc definīcijas pieder valstij, to nevar nopirkt, tikai iznomāt. Savukārt, ja zeme ir privāta, tad tas nozīmē, ka tā ir ārpus valstij piederošo zemesgabalu robežām un neietilpst ostas teritorijā. Kas attiecas uz Dūklava it kā nedeklarētajām īpašumtiesībām, tad patlaban nav izskanējis pilnīgi neviens taustāms pierādījums, ka šī informācija varētu atbilst realitātei. Pierādījumus nav atradis ne KNAB, ne žurnālisti, ne sabiedriskie aktīvisti, ne politiskie konkurenti — vispār neviens.

Spriedums. Apstiprinās tā teksta daļa, kurā Šlesers skaidro par teritoriju statusa īpatnībām brīvostās, taču ne tā, kur Dūklavam piederot slēptās īpašumtiesības.

Slēdziens. Puspatiesība, kur patiesā daļa, salikta ar faktu neatbalstīto pusi, kopā veido kārtējo «fake news» elementu.

Aizdomas par korupciju Rīgas ostā

Premisa. Lembergs ir nikns uz ostas pārvaldnieku Leonīdu Loginovu un paziņo, ka varētu runāt ar Dombrovski par viņa nomaiņu. *Konflikts izvērties par kompāniju LSF, kur esot bijusi vienošanās par velkoņu iznomāšanu un darbu ostā, pat «paņēma kukuli, tur kaut kādus 300 tūkstošus dolāru», bet beigu galā norunātais nav pildīts, un uzņēmums vēl skaitoties ostai parādā 500 tūkstošus dolāru. «Vārdu sakot, samaksāja Loginovam un kompānijai naudu, tie paņēma, to, ko apsolīja, neko neizdarīja, un kompānija vēl palika parādā!» Lembergs ir galīgi sašutis un prasa, lai ostas vadība atrod izeju no konflikta.*

Fakti. (1) *LSF Holdingu* tolaik vadījušais ģenerālmenedžeris Edgars Jansons (tagad — Mārupes novada domes deputāts jau trešo sasaukumu) ir bijis cietušais neskaitāmās krimināllietās: par telefonu nelikumīgu noklausīšanos, par dokumentu viltošanu, par mēģinājumu viņu nepatiesi arestēt it kā par mēbeļu zādzību, utt., utt. Savukārt *LSF* (Jansona vadībā) bija lielākais nodokļu maksātājs valstī 2004. un 2005. gadā. No *LSF* vadītāja amata Jansons aizgāja pēc tam, kad 2012. gada 27. februārī slepkava ar melnu mersedesu mēģināja nobraukt divas viņa meitiņas. Uzbrucējs pēc slepkavības mēģinājuma nekavējoties aizbēga no valsts, savukārt meitas izdzīvoja, lai gan ar vaļējiem kaulu lūzumiem pusgadu nogulēja Bērnu slimnīcā. Jansons jau vairāk nekā desmit gadus ir viens no redzamākajiem biznesmeņiem un pašvaldību deputātiem, kas ne tikai vārdos, bet konsekventos darbos iestājas pret korupciju, ekonomiskajiem noziegumiem un zagšanu, vienlaikus rādot citiem paraugu, kā vajag maksāt rekordnodokļus.

(2) Kā Jansons pats paskaidroja Komisijas sēdē, viņa pakļautībā strādājošais meitasuzņēmums SIA *Amberholdings Liepāja* piedalījies un uzvarējis konkursā par velkoņu pakalpojumu sniegšanu Rīgas brīvostā. Tomēr līgums ticis lauzts, jo Jansons nav atsaucies kukuļa izspiešanas mēģinājumam un nav sapratis mājienus, ka jādod 300 tūkstošu dolāru kukulis.

Spriedums. Jebkura žurnālista pirmais pamatpienākums, saņemot ziņas par iepriekš nezināmiem notikumiem, ir — pārbaudīt faktus. Šeit tas nav darīts tīšuprāt, jo IR pat nemēģināja satikt Jansonu vai kādu citu no *LSF* grupas uzņēmumiem, kur nu vēl jautāt pēc kāda dokumenta. Tiesa gan, nevar apgalvot, ka tieši šeit žurnālistikas elementārākie profesionālie standarti nav tikuši ievēroti ļaunprātīga nolūka dēļ: kā mēs redzam, tie nav pildīti arī citās «Rīdzenes sarunu» publikācijas epizodēs, ne tikai šajā.

Ja žurnāla autori būtu izpildījuši savu profesionālo pienākumu, viņi būtu spējuši atrast, ko šī epizode patiesībā nozīmējusi: ir aizdomas par kukuļa izspiešanas mēģinājumu, par laimi — neveiksmīgu. Taču viņiem nav bijusi interese to darīt (Jansons ir vairāk nekā viegli sastopams un pieejams), tā kā publikācijas mērķis nav bijis noskaidrot faktus, bet gan radīt melīgas insinuācijas, melīgi noklusējot informācijas būtiskāko daļu: to, ka kukuļa izspiešanas mēģinājums bijis neveiksmīgs.

Jāpiezīmē, ka šis ir «Rīdzenes sarunu» publikāciju sēriju kroplību īpaši labi izgaismojošs fragments: noklusējot, kurš ir šajā epizodē bijis cietušais, korupcijas ēnu tiek mēģināts piedēvēt uzņēmumam, kura vadītājs ir plaši pazīstams kā sistemātisks antikorupcijas cīnītājs un kurš par to ir cietis ne tikai pats, bet kura ģimeni ir centušies fiziski iznīcināt.

Nojaušot, ka šādi apgalvojumi jau ir par traku, sarunu publicētāji it kā «ieslēdz atpakaļgaitu», tālāk publicējot tekstu, kurā Ameriks it kā apgalvojot: «Nu, tur nekādu naudu nesamaksāja, beigās viņiem viss bija par solījumiem…» un pats Ameriks «točna neesot» saņēmis nekādu atlīdzību.

Slēdziens: kopumā šis viss atkal jau ir «fake news».

Aiziepriekšējā sasaukuma Rīgas domes politiķu darbības epizodi pa epizodei. Piektā sadaļa

Pašvaldības uzņēmumu privatizācija Rīgas domē

Premisa. 2010. gada martā Šlesers dod uzdevumu *jaunajai Rīgas Ūdens valdes priekšsēdētājai Dagnijai Kalniņai: atteikšanās no Rīgas Ūdens līdzīpašuma tiesībām Siemens uzstādītajā TEC, kas no kanalizācijas biogāzēm ražo siltumu un enerģiju, jo projekta privātie īpašnieki tagad mainoties un vēlas pārņemt pilnu kontroli. Vēl Šlesers tiekas ar Dalkia pārstāvi Latvijā Guntaru Kokoreviču un spriež par kopuzņēmuma veidošanu, lai pārņemtu Rīgas Siltumu. Šlesers skaidro, ka proporcijai jābūt 51% pret 49% domes labā, taču šis jāuztver kā pilotprojekts. «Mēs pēc vēlēšanām jebkurā gadījumā runāsim par nākamajām tēmām — ūdens, satiksme,» saka Šlesers. Ja ar Rīgas Siltumu izdodas «veiksmes stāsts un domei ir 51, tad tikpat labi šitas uzņēmums var iegādāties 49% arī Rīgas Satiksmes, Rīgas Ūdens, jo, pēc definīcijas, tas ir domes uzņēmums, un pēc tam mēs varam — čuh! — vienā brīdī…» skaidro Šlesers. Kokorevičs rosina Šleseram pašam Francijā izrunāties ar māteskompānijas bosiem. «Es varu aizbraukt uz vīkendu, vienkārši, netīšām tur kādā restorānā satikties,» piekrīt Šlesers.*

Iznākums. Nekas tamlīdzīgs nav noticis. Pilnīgi neviena no apspriestajām idejām. *Rīgas Satiksme* privatizēta nav, *Rīgas Ūdens* arī ne. No visa minētā ir piepildījies viens vienīgs Šlesera teiktais vārds: «Čuh!»

Slēdziens. Tukšu runāšanu mēģina pasniegt kā faktu — tātad kārtējā viltus informācija. Diametrālās nepatiesības sajūtu pastiprina fakts, ka IR publikācijā tīšuprāt nav pieminēts vienīgais Rīgas pašvaldības uzņēmums, kas reāli tiešām ir ticis privatizēts: tā ir A/S *Ceļu Pārvalde*.

Kaut ko līdzīgu nesaistošai atrunai izdara pats «IR», nopublicējot prokurora Lejas citātus: «Nopratinot tik, cik mēs nopratinājām, neviens, neviens šādu faktu neapliecināja,» saka Leja. Pēc viņa teiktā, Šveicē pēdas neizdevās uziet, taču kaut kas varētu būt atrasts kratīšanās Norvēģijā. Tomēr Lejas ieskatā tie esot netieši pierādījumi, ar kuriem uz tiesu iet nevarot.

Tramps un Lužkovs Zaķusalā

Premisa. Koziols, Šlesers, Ameriks, Zonne un citas ieinteresētās personas mēģinājušas apbūvēt *ar dzīvokļiem un komercapbūvi Zaķusalu, Lucavsalu un Andrejsalu, šim nolūkam mēģinot piesaistīt visvisādus investorus — sākot ar Maskavas eksmēru Lužkovu (vai viņa sievu Baturinu) un beidzot ar nekustamo īpašumu magnātu, tagadējo ASV prezidentu Donaldu J. Trampu.*

Fakti. (1) Vispārzināma informācija — Tramps reiz esot bijis iebraucis Zaķusalā, lai novērtētu apbūves perspektīvas, un atzinis tās par labām.

(2) Ne Tramps, ne Baturina, ne Lužkovs, ne Šlesers nav Zaķusalā neko uzbūvējuši, un Lucavsalā ar Andrejsalu arī ne. Baturina un Lužkovs toties mēģināja ienākt Jūrmalā, taču (par laimi) nesekmīgi.

Spriedums. Ikviens var paskatīties pa logu laukā un ieraudzīt, ka pilnīgi nekas no IR publicētā reālajā dzīvē nav piepildījies.

Slēdziens. Viltus ziņas visā to krāšņumā.

Rīgas Brīvostas vadības vēlēšanas

Premisa. «Mēs esam izrunājušies, tu esi tad ceturtdien gatavs atbalstīt Andri [Ameriku]?» Silenieks piekrīt: «Jā. Bet tad tu padomā par šitām lietām,» atgādinot iepriekš izklāstīto Lemberga piedāvājumu — par Amerika ielikšanu Šleseram jāpalīdz noņemt ostas pārvaldnieku Loginovu.

Fakti. Loginovs nostrādāja brīvostas pārvaldnieka amatā līdz pat savai pensijai un vēl nedaudz pēc tam. Viņš mierīgi devās atpūtā 2017. gada 10. martā.

Spriedums. Pilnīga nepatiesība. No elementāra balsojuma par Amerika apstiprināšanu amatā, kurš viņam kā pašvaldības pārstāvim jāieņem jebkurā gadījumā, tiek mēģināts taisīt kārtējo konspirācijas teoriju, taču tā atkal atduras pret faktiem: Loginovs atlaists ticis nav!

Slēdziens. Kārtējā viltus ziņa.

Dažādas debates un politiski plāni ne vairs Rīgas domes, bet gan jau valsts līmenī. Sestais bloks

Premisa. Šlesers esot izdomājis, ka par premjeru esot jāvirza Mārtiņu Bondaru.

Fakti: Bondars par premjeru izvirzīts nav bijis, kabinetu stādījis nav, koalīciju formējis nav, uz balsošanu Saeimā nav likts. Ne tajā reizē, ne vēlāk. Par politiķi Bondars kļuva tikai 2014. gada vēlēšanās, kad vadīja LRA startu Saeimas vēlēšanās. Kopš tā laika sēdējis opozīcijā un nav pat par ministru vai Saeimas komisijas sekretāru kļuvis. Jau pirms «Rīdzenes sarunu» publiskošanas ievēlēts Rīgas domē, kur arī sēž opozīcijā.

Spriedums: kārtējā viltus ziņa.

Slēdziens: publikācija nezināmu iemeslu dēļ norisinās kaut kādā paralēlajā Visumā.

Šlesers padarīšot Latviju atkal varenu

Premisa. «Varenā Latvija» *— tāda ir Šlesera ideja jaunās apvienības nosaukumam, kad viņš vēl tikai gatavojas to veidot kopā ar Šķēli.*

Fakti. Šāda apvienība tapusi nav, un tāda pat nekad nav tikusi proponēta.

Spriedums. Kā reģionāla partija ir figurējusi «Vienoti Latvijai», taču tā radās kā reģionāla latgaļu partija («Vienoti Latvijai» — tas ir uzraksts uz Latgales Māras statujas Rēzeknē, kas godina 1917. gada Latgales Kongresu). Partija ar zināmiem panākumiem piedalījās 2013. gada pašvaldību vēlēšanās, taču pēc nesekmīgā starta 2014. gada Saeimas vēlēšanās kļuva neaktīva.

Slēdziens. Viltus informācija par netapušu partiju «Varenā Latvija».

Saskaņas «ņemšana»

Premisa. ZZS esot gribējusi veidot valdību kopā ar Saskaņu: *«Tajā sapulcītē, kur es piedalos, skaidri un gaiši pateica, ka par [ZZS] kandidātiem var virzīt tikai tādus cilvēkus, kas reāli ir gatavi strādāt kopā ar PLL un Saskaņas Centru,» atstāsta Dūklavs. Tomēr Šlesers ir nobažījies, ka ZZS tiks savēlēti pārāk daudzi «nekontrolējami lumpeņi». Viņš uzsver, ka līdz vēlēšanām kopīgi jāstrādā, lai rudenī var veidot valdību ar SC.*

Fakti. (1) ZZS un Šlesera daudzās partijas nekad, ne reizi, nekādos apstākļos reālajā dzīvē nav bijušas kopā vienā valdībā ar *Saskaņu*. Tieši pretēji, ZZS vienmēr ir bijusi labēju valdību sastāvā!

(2) Pēc 2010. gada, kad it kā esot izskanējušas šīs Dūklava un Šlesera sarunas par *Saskaņas* ņemšanu valdībā, ir noticis diametrāli pretējais: ZZS veidoja valdību kopā ar *Vienotību* (Dombrovska pēdējais kabinets, Straujumas abas valdības, un kur nu vēl pašreizējā Kučinska valdība.) Vēl trakāk: ZZS darbojas vienā valdībā ar *Saskaņas* lielākajiem oponentiem — Nacionālo Apvienību!

(3) Toties bija gan viena partija, kas iestājās par *Saskaņas* ņemšanu valdībā. Tā bija «oligarhkāvju» partija — *Zatlera Reformu Partija*, kas paziņoja: «*Saskaņa* jāņem valdībā, un šo mūsu pārliecību varēs mainīt tikai ar tankiem!» Kāds nacionālists, to izdzirdot, apgādājās ar rotaļu tanku un devās uz ZRP štābu, lai to publiski uzdāvinātu partijai. Gājiens nostrādāja — Zatlers nobijās un mainīja viedokli.

Spriedums. Tātad *Saskaņu* ņemt valdībā gribēja nevis «briesmīgie oligarhi», bet gan pašpasludinātie «gaišie spēki» — tie, kas par katru cenu gribēja oligarhus iznīcināt. Tikmēr ZZS ir tas politiskais spēks, kurš realitātē ir panācis stabilu valdību darbu, lai ar *Jeģinnaja Rossija* līgumu noslēgusī *Saskaņa* netiktu pie izpildvaras mūsu valstī.

Slēdziens. Publicētā informācija šajā epizodē izrādījusies nevis kļūdaina, bet gan diametrāli nepatiesa un melīga. Ar Kremļa satelītpartiju gribējuši sastrādāties nevis «oligarhi», bet gan viņu politiskie «kāvēji»! Tikmēr ZZS ir stāvējusi valsts interešu sardzē.

Kargins apspriežas ar Šleseru un panāk precīzi neko

Premisa. Kargins domā, ka finanšu vadība valstī jāmaina. *«Es neslēpju savu viedokli šaurā lokā, ka vajag vākt nost visu finanšu galvu — Rimšēviču, Krūmani, Bičevski, Repši, tie ir ienaidnieki,» saka Kargins. Krūmane un citi tagad gribot tieši bijušos īpašniekus pataisīt par vainīgajiem Parex problēmās: «Krūmani un Rimšēviču vajag ar vienu rāvienu… To pārīti vajag novākt jebkādā veidā. Viņi ir vainīgi pie tā, kas notika!» Šlesers: A to var izdarīt elementāri — apvienot organizācijas. Jo noņemt tik vienkārši nevar, bet, ja apvieno, tad var ielikt jaunu vadību.»*

Fakti. Rimšēvičs ieņem Latvijas Bankas padomes priekšsēdētāja posteni līdz pat šim laikam. Savukārt Irēna Krūmane FKTK priekšnieces amatu pameta pēc pašas vēlēšanās, tagad strādā Latvijas Bankā. Repše nepilda finansu ministra amatu nevis Kargina dusmu dēļ, bet gan tāpēc, ka vēlētāji sodīja viņu par mahinācijām ar *Liepājas Metalurga* galvojumu. Savukārt visa valsts zina, ka *Parex* īpašnieki arī reāli bija vainīgi pie *Parex* problēmām, jo viņi kā nekā šo biznesu paši uzbūvēja un novadīja līdz pat kraham. Savukārt ikvienam zināms, ka Latvijas Banka ar FKTK apvienota nav. Patiesībā šādu ideju neviens pat izteicis nav!

Spriedums. Karginam nav izdevies panākt savu. Nav bijuši pat mēģinājumi kaut ko tādu izdarīt.

Slēdziens. Informācija nav apstiprinājusies nekādā mērā, tāpēc publicētais ir klasificējams kā «fake news». Noticis ir tieši pretējais: Saeima grozījusi likumus par sliktu Karginiem un Krasovickiem. Arī tiesa nolēma par labu Kargina dēlam no *Revertas* piedzīt 15 miljonus eiro, bet citā — no Kargina un Krasovicka par labu *Revertai* vairāk nekā trīs miljonus. Galīgie spriedumi vēl jāgaida.

Jokošana par «čekistiem»

Premisa. Valdības veidošanas gaita — *Šleseram un Urbanovičam viesnīcas numuriņā pievienojas Lembergs. «Šodien Jānis esot — jau ziņoju — piekritis būt valdībā. Ārlietas, Aizsardzības ministriju un čeku!» smejas Lembergs. «Čeku es pats,» atsaucas Urbanovičs.*

Fakti. Šāda valdība tapusi nav, un to pat neviens nav mēģinājis likt priekšā Saeimai. Prezidents nav šādu valdības veidošanu rosinājis.

Spriedums. Karātavu joku plēšana veču starpā par «čekistiem».

Slēdziens. Kārtējā epizode, kur «Rīdzenes sarunas» ir pilnīgā pretrunā ar dabā novērojamo realitāti.

Politika: kurš kuru «apķēzījis» un «pazemojis»?

***Premisa. Lembergs ir nobažījies**, ka palikšana mazākumvaldībā ar Dombrovski iedzen ZZS stūrī, jo valsts budžeta tēriņi būs krietni jācērp un, piemēram, labklājības ministram Uldim Augulim pirms vēlēšanām jānāk pie sabiedrības ar sliktām ziņām. Lembergs nav skops un dod padomu arī Šleseram — izmantot to, ka Dombrovska valdībai tagad jāmeklē atbalsts pie viņa, pret kuru paši tā cīnījušies. «Tev viņus vajag pazemot, pazemot. Lai viņi nāk pie oligarha — lai nāk lūgties pie tā, ko apdirsa,» saka Lembergs.*

Fakti. Nekāda ZZS nekur stūrī iedzīta nav bijusi, jo tā visu laiku ir tikusi plaši pārstāvēta gan Saeimā, gan pašvaldībās. Konsolidācijas politika nav kaitējusi ne ZZS, ne *Vienotības* reitingiem. Vēl vairāk: ZZS ieguva arī Valsts prezidenta posteni, kamēr *Vienotības* «konsolidators» Dombrovskis, par spīti savai drastiskajai politikai, tika pārvēlēts premjera amatā. Savukārt Lemberga izteikumi ir vērtējami tikai un vienīgi kā izteikumi. Dombrovskis no amata atkāpās tikai pēc Zolitūdes katastrofas, pie kuras netiešā ceļā noveda viņa konsolidatora politika.

Spriedums: izteikumi nav piepildījušies.

Slēdziens: neatkarīgi no tā, vai šī sarunu epizode ir kādreiz notikusi vai nav notikusi, gadu gaitā izrādījies, ka šīs epizodes saturs ir — **dezinformācija.**

Auguli par tieslietu ministru?

***Premisa. Politiķi pārrunā vēlmes pēc ministru amatiem**, un Lembergs uzsver, ka viņam ļoti svarīgas tieslietas — varētu virzīt Auguli.*

***Nākamā premisa (citviet): Lembergs: Bija domāts savādāk.** Augusts aizgāja, es viņam pateicu — tu aizej un viņam pasaki, bļaģ: tieslietu ministrija Augulim! Viņš paklausīja un izdarīja! (smejas). Gan izdarīja šitas Brigmanis, bļaģ, gan arī tas paklausīja. Lūk, es domāju, ka tad to var noteikti atbalstīt, pēc manām domām.*

Fakts. Augulis par tieslietu ministru kļuvis nav. Viņš nav pat ticis izvirzīts!

Spriedums. Augulis ir sekmīgi strādājis satiksmes un labklājības ministru amatos, ieņēmis Saeimas deputāta amatu, taču **par tieslietu ministru nav bijis pat virzīts.**

Slēdziens. Kārtējā dezinformācija, kas nezināmu iemeslu dēļ cenšas pretoties dabā novērojamajai realitātei.

Augulis, Dūklavs vai Daudze: kuru liksim par prezidentu? Un kuru — par premjeru?

Premisa. Kas varētu derēt Valsts prezidenta amatam? *Nonāk pie vienprātības, ka derētu ministrs Uldis Augulis (ja vien ir sasniedzis obligāto 40 gadu slieksni), Saeimas priekšsēdētājs Gundars Daudze (ja apņemas nedzert) vai ministrs Jānis Dūklavs, kurš Lembergam liekas vislabākais, bet Šlesers domā, ka pretendents bez angļu valodas zināšanām tomēr izsauks pārmetumus. Lembergam ir risinājums — Dūklavs jāliek par premjeru, jo tas angļu valodu var arī nezināt.*

Fakti. (1) Augulis NEKAD nav ticis virzīts par Valsts prezidentu.

(2) Gundars Daudze nav ticis virzīts un nav kļuvis par prezidentu.

(3) Dūklavs pirms vai pēc vēlēšanām vispār nekad nav pieminēts kā kandidāts uz Valsts prezidenta posteni. Nekādā kontekstā un situācijā. Savukārt uz Ministru prezidenta amatu viņš netika virzīts pat paša partiju apvienības iekšienē.

Spriedums. Izteikumi nekādi nesaskan ar reālo dzīvi.

Slēdziens. Klaja dezinformācija.

Šlesera «vienotais bloks» (lai kas tas arī nebūtu)

Premisa: Šlesers nosauc recepti — «Vienotu bloku taisām, tas nozīmē, ka Rīga ir mūsējā forever. 40% krievu, 10 — 15% latviešu, kurus pievilksim klāt. *Rīgu paņemam uz visiem laikiem,» Šlesers zīmē vīziju tālāk. «Rīga ir bāze. Saliekot kopā latviešus un krievus vienā veselā, tā ir jauna ideoloģija! Mēs varam pēc četriem gadiem pārņemt varu Latvijā.»*

Fakti. Nekādu varu Latvijā Šlesera, Ušakova un Amerika kombinācija nav pārņēmusi. Pat Rīgā viņiem to izdodas noturēt tikai ar grūtībām, kā to parādīja 2017. gada pavasara vēlēšanas.

Spriedums. Izteikumi, kas nav piepildījušies.

Slēdziens: spriediet paši.

Kurš ir un kurš nav «hozjaistveņņiks»

Premisa. Ēriks Stendzenieks norāda, ka Ameriks nav spilgta figūra un paliks Nila ēna: *viena lieta esot iztērēt iepriekšējās domes uzkrāto naudu un tā «pirkt vēlēšanu rezultātus», bet budžetu taču nāksies griezt un strādāt grūtos apstākļos. Ameriks savu lomu izprot un bloku atbalsta, kaut arī šī neesot mīlestības laulība. Ameriks skaidro Šleseram savu taktiku domē tā: «Ko es daru? To ko Lembergs darīja 6 — 10 gadus atpakaļ. «Hozjaistveņņiks»! Ar ko šis bloks var iziet, bļaģ — izremontējām visas skolas, penčuki brauc pa brīvu, Mākslas muzejs, kultūras nami.»*

Fakti. (1) Tik tiešām, Saskaņai pārņemot varu Rīgas domē, iepriekšējais Rīgas mērs, nacionālists Jānis Birks, atstāja 170 miljonu latu uzkrājumu. Sava pirmā termiņa laikā Ušakovs un Ameriks notērēja šos iekrājumus, bet pēc pārvēlēšanas sāka strauji audzēt parādus.

(2) Taču, kad sākam pārbaudīt, kas Rīgā par šo naudu izdarīts, neiet tik labi: visas skolas izremontētas nav (tieši pretēji, tiek bīdīti to slēgšanas plāni), arī visi kultūras nami renovēti nav (vien kosmētiskais remonts veikts dažos), savukārt Valsts mākslas muzejs, kā jau rāda nosaukums, ir Valsts mākslas muzejs (nevis Pašvaldības mākslas muzejs).

(3) Tātad «Lemberga» stila «saimnieciskums», kādu it kā esot proponējis Ameriks, ne tikai netiek veicināts — tieši pretēji: ja Ventspils uzkrāj līdzekļus pilsētas budžetā rezervēm, tad Rīgā rezerves tikušas izšķērdētas. Arī detaļās viss izrādās otrādi: Ventspilī, pretstatā Rīgai, pensionāri nebrauc par brīvu, toties visas skolas, pansionāts, kultūras iestādes un sporta celtnes ir izremontētas, turklāt četras milzu bibliotēkas vispār uzceltas no jauna.

Spriedums. Fakti runā ko pilnīgi citu nekā Stendzeniekam, Šleseram un/vai Amerikam piedēvētais teksts.

Slēdziens. Publicētais saturs neatbilst īstenībai.

Urbanoviča kandidatūra uz Saeimas priekšsēdētāja amatu

Premisa. Lembergs: «Es jau nezinu, ko domā Jānis [Urbanovičs]. Jānis jau arī gribēs par 29 balsīm, viņš teiks — paga, paga… spīkers.»

Fakti. Urbanovičs par Saeimas priekšsēdētāju kļuvis nav. Ne tobrīd, ne vēlāk.

Spriedums. Publicētais neapstiprinās ar faktiem reālajā dzīvē.

Slēdziens — komentāri lieki.

Kargins un Šlesers plāno Pilsonības likuma grozījumus

Premisa. Šlesers attīstīs ne tikai uzturēšanās atļauju piešķiršanu par ieguldījumiem nekustamajā īpašumā, bet jāgroza arī Pilsonības likums.
«Ideja tāda — vajag pārdot pases. To var izdarīt tikai variantā, ja mums ar SC ir 51 balss — vai ar Andri, vai ar Aivaru, bet ne ar citiem. Citi uz to neies,» skaidro Šlesers.

Fakti. (1) Pilsonības likums grozīts nav. Pases nopirkt kā nevarēja, tā nevar. Tik tiešām, šādas programmas eksistē atsevišķās mazāk attīstītās valstīs (Dominika, Malta, Senkitsa un Nevisa utt.), taču pie mums pasu dāļāšana pret investīcijām nav tikusi pat virzīta uz Saeimu.

(2) No minētajām personām ne «Andris», ne «Aivars» (pieņemot, ka runa ir par Šķēli un Lembergu) Ministru Kabinetā amatus ieņēmuši nav un šādus priekšlikumus vispār izteikuši vai virzījuši nekad nav. Tieši pretēji: Lembergs, pēc izglītības būdams ekonomists, ir nepārtraukti ieteicis (un parasti arī īstenojis) dažādus ekonomiskās attīstības projektus un plānus, no kuriem pilnīgi visi ir bijuši saistīti ar ražošanas objektu radīšanu reģionos (Ventspils masīvā industrializācijas programma), ostas terminālu būvi un paplašināšanu (jaunais ģenerālkravu terminmāls, divi kokmateriālu termināli, topošais Ziemeļu ostas plāns utt.), lielākas pievienotās vērtības radīšanu uzņēmējdarbībā novados un lielāku nodokļu nomaksāšanu.

(3) Arī Šķēles un partneru bizness, lai arī Šķēle sen vairs nav publiska amatpersona, ir izvērsts pilnīgi citās nozarēs (pārtikas ražošana, vēja ģeneratori, autobusu pārvadājumi un taksometri utt.) nekā pilsonības vai uzturēšanās atļauju tirgošana. «Pilsonības tirgošana» ir diametrāli pretēja ideja tam, kas noticis reālajā dzīvē.

Spriedums. IR sarakstītas pilnīgas muļķības arī šajā jautājumā. **Nekas no rakstītā nav piepildījies realitātē.**

Slēdziens. Simtprocentīga dezinformācija arī šajā epizodē.

SPRK darbības apspriešana

***Premisa. Tiek apspriesti iespējamie notikumi SPRK darbā**: «Pašlaik tur strādā viens puisis, vārdā Ivars Zariņš. Viņš ir jauns, ļoti labs. Nostrādājis jau divus termiņus. Viņš apzinās, ka Kampars viņu vairāk nevirzīs. Es ar viņu satikos un viņš saka: paklausies, Kamparam ir tik daudz sūdi… Ar to Berķi un Stepanovu par tiem vēja elektrības tarifiem… Viņš saka, esmu gatavs maukt pa Kamparu […] pēc pilnas programmas — par visiem šitiem tarifiem, un ko viņš tur neizdara.»*

Fakti. (1) Tik tiešām, Ventspils uzņēmējs Olafs Berķis, kādreizējais *Ventbunkera* vadītājs un līdzīpašnieks, bija sagatavojies iet iekšā vēja ģeneratoru biznesā, taču viņš to gatavojās darīt, dīrājot dubulto tarifu no lietotājiem. Tālab līdz šim mēģinājumi bijuši neveiksmīgi.

(2) Ventspils «melnā oligarha» Oļega Stepanova saistība ar vēja biznesu konstatēta nav.

(3) Bijušais ekonomikas ministrs un Saeimas deputāts, *Vienotības* ģenerālsekretārs Kampars no politikas izlidoja nevis ekonomista Zariņa dēļ, bet gan tāpēc, ka smēla naudu no «sievas tumbočkas».

Spriedums. Kampars zaudējis politisko cīņu ne jau Zariņa dēļ, bet savu korupcijas pazīmju dēļ.

Slēdziens. Labs rezultāts, taču tas neradās IR publiskoto iemeslu dēļ.
Taisni pretēji: IR turpina klusēt par «Kampara sievas tumbočku»!

Kāpēc vagoni Pasažieru Vilcienam netiek ražoti Latvijā?!

***Premisa. Šlesers — Lembergam: «Paklau, es tev prasīju par tiem RVR**. Es ar viņiem satikos. Man nav nekāds sakars ar to pasākumu.» (Domāts vilcienu būves iepirkums.) Lembergs: «Es tev pateikšu, kāda ir problēma. Projekts ir ārkārtīgi liels priekš Latvijas. Ja tev jābūvē māja, tev jāizdara zināmas procedūras, bet to var izdarīt daudzi. Ja tu gribi iestādīt kartupeļus, tev vajag mehanizatoru un tā tālāk. Nevar paņemt cilvēku no ielas, nekas tev tur nesanāks, kaut gan it kā vienkārša lieta. Te ir runa par biznesa augstāko pilotāžu — ražošana brīvā tirgū. Moderns ātrgaitas elektrovilciens… Tev var būt miljards nauda, tev var būt 10 000 strādnieku, tev var būt telpas, tev var būt rasējumi, bet tu neko nesaražosi. RVR? Šobrīd tā nav rūpnīca. Ja viņi ražotu desmit pasažieru vilcienus, vot, tādus kā vajag… Ja reāli ražotu, un tad viņiem vajag saražot nevis desmit, bet 30, tad viņiem būtu problēmas — vairāk vajag strādniekus, inženierus… bet ir kompetence! Galvenā problēma, ka viņiem nav kompetences, nav pieredzes. Tas, kas var nopelnīt naudu uz ražošanu, tikai tas ir uzņēmējs vārda pilnasinīgajā nozīmē. […] Ventspilī ir komunālo mašīnu ražošana — kamēr tie strādnieki iemācījās metināt! Labi, krievs ražo mašīnu — tu brauc ar krievu mašīnu? Tu pirksi mersedesu, ražotu Turcijā? Vot, mersedess, bļaģ, viss ir tā kā mersedesam, bet tikai ražots Turcijā! Es tev pateikšu: mēs pirkām mersedesu autobusus, mums bija noteikums — ražotam jābūt Vācijā. Vācijā! A Turcijā viņi par 20% lētāki, bet toties Vācijā — viņš noiet 2 miljoni kilometru, tu iekāp iekšā, un viņš kā jauns. Kāda kvalitāte! Ir Vācijas strādnieks un Turcijas strādnieks.»*

Fakti. (1) RVR ražo vilcienus kopš XIX gs. beigām, un arī šobrīd RVR ražo vairākus dīzeļvilcienu sastāvus gadā Baltkrievijai un citām valstīm.

(2) Vēl 2006. gadā Šlesers izbuldozerēja 60 miljonus no Eiropas Komisijas, lai Latvijā tiktu modernizēti esošie elektrovilcieni. Bet pēc 2012. gada tas pats (jau bez Šlesera) tika izdarīts arī ar vecajiem dīzeļvilcieniem.

(3) Lai arī Lembergs saglabāja savu skeptisko attieksmi, tas bija *Vienotības* finansu ministrs Andris Vilks, kurš izgāza jauno vilcienu būvi, ko plānoja RVR kopā ar Spānijas ražotāju CAF.

Spriedums: faktiskā notikumu gaita atšķiras no IR rakstītā.

Slēdziens: publicēti interesanti pārspriedumi par ekonomiku, un tikai.

Tiesnesis Vīgants, pretēji likumdevēja gribai, nokļuvis Augstākās Tiesas amatā

Premisa: Vīgantu ielika amatā pret Saeimas gribu. *Parlaments noraidīja, un Vīgantu vienalga Bičkovičs pieņēma darbā.*

Fakti. Saeima 2009. gadā, pretēji Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas un Saeimas Juridiskās komisijas lēmumam, slēgtā balsojumā neapstiprināja par Augstākās tiesas tiesnesi Māri Vīgantu. Iemesls bija nevis viņa līdzdalība Ventspils krimināprocesu izlemšanā, bet gan par to, ka viņš bija mazinājis sodu policijas noķertam pedofīlam Vilnim Vorslavam, kurš bija strādājis *Dienas* redakcijā par reklāmu maketētāju vēl Ēlertes laikos un tika arestēts tieši redakcijā.

Spriedums. Tiesnešus apstiprina Saeima, bet Vīganta gadījumā tiešām izveidojās situācija, kurā aizkulišu spēļu rezultātā pedofīlam sodu mazinājušais tiesnesis nokļuva amatā, uz kuru parlaments viņa kandidatūru bija noraidījis. Precizitātes labad jāpiezīmē, ka viņš tur par aizvietotāju nostrādāja 2 gadus un tad atgriezās savā pamatdarbā.

Slēdziens. Antidemokrātisks iznākums, kuram turklāt nav nekāda saistība ar «Rīdzenes sarunām». **Pareiza ir apmēram puse no šajā epizodē IR publicētās informācijas.**

Šlesers saprot tikai vienu lietu

Premisa. Šlesers spriež: «Es tikai saprotu vienu lietu. *Es tikko atbraucu no Kannām. Mēs noslēdzām līgumu ar Frankfurtes mesu. Viņi neinvestē, bet doma ir tāda, ka viņi ir izvēlējušies Rīgu — Rīgā jātaisa izstāžu komplekss. Tagad ir jāmeklē investīcijas, bet viņi no 23 vietām ir pateikuši — Rīga. Bet tad notiek tikšanās ar ļoti daudziem tādiem saucamajiem investoriem un uzņēmumiem, nu, tādiem visādiem.»*

Fakti. Nekāds Frankfurtes izstāžu komplekss Rīgā tapis nav.

Spriedums. Kārtējais biznesa plāns, kas ir palicis idejas līmenī. Vai tas vērtējams labi vai negatīvi, tur katrs pats var paļauties uz savu viedokli.

Slēdziens. IR publicētā informācija nav piepildījusies.

Šlesers atkal sapņo par atgriešanos valdībā

Premisa. Šlesers: Es neticu visām šīm sazvērestībām, bet redzi, ja amerikāņi būvē lielo vēstniecību un viņi grib tur baigi šo teritoriju ietekmēt, tad viņi saprot vienu lietu, ka *Saskaņa*, Šlesers, Šķēle plus Lembergs, ir 59 balsis un viņi uzspridzina šito valdību — *zaprosta*, tas nozīmē to, ka viņi tikai gaida īsto brīdi, kad pārgriezt rīkli esošajai koalīcijai.

Fakti. It nekas tamlīdzīgs nav noticis un arī nav gatavojies notikt. *Saskaņa* nav nonākusi valdībā, un arī *PLL* tajā nav bijusi. Atskaitot Zatleru, neviens *saskaņiešus* tur nav gribējis ņemt. ZZS vienmēr bijusi koalīcijā ar centriskajām un nacionālistu partijām.

Spriedums. Nekādu valdību opozīcijai nav izdevies gāzt. Dombrovska pēdējo kabinetu nogāza *Maksimas* katastrofa, nevis kādi opozicionāri.

Slēdziens. Pat ja šāda saruna ir notikusi, no tās nav piepildījies neviens vārds. Redzam, ka Šlesers sniedz savu tābrīža viedokli par to, ko varētu vai nevarētu domāt ASV vēstniecībā. Taču tas ir un paliek viņa personiskais viedoklis.

Reportāžas no paralēlā Visuma. Septītā sadaļa

Jaunups «vilkšot», Lembergs «ņemšot»

Premisa. «Jaunups jau grib ievilkt Saskaņu valdībā, un Lembergs domā paņemt Rīgu.»

Fakti. Nekas tāds nav noticis. Pat nekas uz to pusi. Jaunups vienmēr bijis biedrs partijās, kas cīnās pret *Saskaņu*, un «Lembergs ņems Rīgu» ir kas tik kropls, ka izraisa līdzjūtību pret tām personām, kas spējušas kādu tik nožēlojamu izdomājumu publicēt.

Spriedums. Kaut ko tik kroplīgu grūti pat adekvāti novērtēt no saturiskā vai žurnālistiskā viedokļa.

Slēdziens. Šādu izdomājumu gadījumos profesionālu palīdzību, iespējams, varētu atrast Tvaika ielā.

Šlesers — filozofs

Premisa. Šlesers: «Zini, dzīve jau sastāv no kļūdām. *Bet labā lieta ir tā, ka vismaz ir iezīmējušās tagad aprises… Es domāju, ka ir pieci politiskie spēki. Vairāk nebūs.»*

Fakti. Partijas rodas, vairojas, apvienojas un iznīkst. Kopš šīs te Šleseram piedēvētās prognozes radušās NSL, LRA, LA, JKP un vēl lērums ar reģionālajām partijām, kas visas guvušas dažāda veida sekmes.

Spriedums. Mūsu valsts politiskajā ainavā notiekošais ir izrādījies pilnīgi otrāds nekā šeit publicētais.

Slēdziens. Atkal jau pseidoinformācija no «paralēlā Visuma».

Šlesers dabūšot balsis Rīgā

Premisa. Šlesers: «Vajag izanalizēt, apskatīties. Nav jau jēga. *Apvienība lai strādā… Nākamās ir pašvaldību vēlēšanas, Rīgā man ir skaidrs, kā es dabūšu balsis — Rīgā ir pārbaudītas lietas…»*

Fakti. Nākamajās (2013. gada) pašvaldību vēlēšanās Šlesers nestartēja vispār nemaz, tāpat arī 2017. gada pašvaldību vēlēšanās, bet 2014. gada Saeimas vēlēšanās viņš nesasniedza labu rezultātu.

Spriedums. Notikumi virzījušies pavisam citādi, nekā raksta IR.

Slēdziens. Šī ir vēl viena no tām «Rīdzenes sarunu» sadaļām, kas izskatās notiekam nevis Latvijas Republikā, bet kaut kādā izdomātā «alternatīvajā realitātē».

Lemberga pārmetumi konkurējošām partijām kampaņas finansējumā no Latvijas Dzelzceļa

Premisa. Lembergs jautā Šleseram: «A tu zini, ka Magone finansēja Saskaņu no Dzelzceļa naudas vēlēšanām? *Caur reklāmu. Esi lietas kursā? Un Jaunais Laiks arī kaut ko saņēma. Vienkārši jātiek skaidrībā. Viņam tur KNAB ķēries klāt.»*

Fakti. KNAB nav ziņojis, ka būtu atradis jebkādu kampaņas finansējumu no LDz *Jaunajam Laikam* un arī ne *Saskaņai.*

Spriedums. Viens ātrumā izteikts Lemberga izteikums, kurš pēc tam nav izrādījies patiess.

Slēdziens. Ja jebkāds medijs izlemj publicēt šādus gadu gaitā ar faktiem neapstiprinājušos izteikumus, medijam vienlaikus jāizskaidro un jāparāda auditorijai, ka šie izteikumi nav izrādījušies patiesi. Pretējā gadījumā **publicētais atzīstams par dezinformāciju.**

«Zaļo cilvēciņu» konspirācijas teorijas

Premisa. Cits cilvēks esot Koziolam stāstījis, ka Saskaņas ievešana valdībā esot uzticēta Ingunai Sudrabai. *«Tas Maskavā ir nolemts, ka mums vajag Sudrabu par premjeri,» Koziols atstāsta Šleseram kaut kur dzirdēto.*

Fakti. (1) Koziols atstāsta savam draugam un biznesa partnerim pa ceļam nez no kā dzirdētas tenkas.

(2) Kremlim tiešām piemīt visiem zināma tendence iejaukties citu valstu politikā, taču Latvijas gadījumā tas ir izdevies Nila Ušakova interesēs, bet ne šajā gadījumā: Inguna Sudraba par premjerministri kļuvusi nav. *Saskaņa* nav iekļuvusi valdībā. Vēl vairāk — Sudraba vispār nekad nav bijusi *Saskaņas* biedre vai deputāte!

(3) Maskavai ne reizi nav izdevies diktēt Latvijas premjerministra vai Valsts prezidenta ievēlēšanu (pretstatā, piemēram, Trampa kampaņas atbalstam vai Janukoviča uzvarai 2010. gada janvāra Ukrainas prezidenta vēlēšanās).

Spriedums. Nekas tāds nav noticis. Sudraba tajā laikā vēl bija Valsts Kontroles vadītāja un nostrādāja savu termiņu līdz galam. Politikā devās tikai 2014. gada vidū, turklāt sekmīgi nodibinot un vadot *Saskaņai* konkurējošu partiju NSL.

Slēdziens. Publicēta kārtējā faktiem pretējā nepatiesība, cenšoties viena drauga otram atstāstītas krievu baumas nezin kāpēc uzdot par faktu.

Latvijas Kuģniecības tiesvedība Londonā: fakti un izdomājumi. Astotais bloks

Nē, Lembergs nav Londonā ielikts cietumā

Premisa. Šlesers norāda uz Lemberga problēmām Ventspils tranzītbiznesā *un Latvijas Kuģniecībā. Toties Rīgā ostas bizness plaukst. «Galvenais, ka nav ne karošanas bijis, nekā… Tur — visa informācija noplūdusi, visi Meroni… A šeit viss ir zolīdi! Šeit mēs sēžam un sakām, kā dubultot, a tur — kā ar tiesvedībām,» norāda Šlesers. Viņam piebalso Baltijas Tranzīta servisa vadītājs Ivars Sormulis: «Es jau aizgāju prom no turienes, varu salīdzināt: te ir pavisam cita lieta. Tur drusku pēc provinciālisma ož. Viens no razvodčikiem ir Meroni,» kas staigājot no viena pie otra un stāstot, ka pārējie esot muļķi. Koziols gan brīdina, ka Lemberga pozīcijas nemaz neesot tik stabilas — viņš sastapis kādu paziņu advokātu, un tas brīdinājis, ka Vitol ieliks Aivaru cietumā. «Ja viņš tā rīkosies, kā viņš tur rīkojas, Vitol apsolīja — Londonā būs tiesa, un Londonā ieliks cietumā. Vienkārši for your information.»*

Fakti. (1) Lai arī Sormuļa viedoklis par Meroni darbībām saskan ar teju ikviena cita cilvēka viedokli, kam ar Meroni bijusi darīšana, tas tomēr ir uzskatāms par vienas privātpersonas izteiktu privāti personisku viedokli par kādu citu personu.

(2) Cita lieta ir izteikumi par *Vitol* it kā mēģinājumiem «ielikt cietumā Aivaru». Jau atkal patiesība stipri atšķiras: Londonā tika ierosināta civillieta, taču ne pret Aivaru Lembergu, bet gan pret patieso *Kuģniecības* izzagšanas shēmas labuma guvēju — Oļegu Stepanovu un viņa rokaspuišiem. Stepanovs šo procesu 2014. gada vidū zaudēja un bija spiests slēgt mierizlīgumu, ar kuru atdeva visas savas atlikušās biznesa daļas un nekustamos īpašumus. Tā ir taisnība, ka *Vitol* vienubrīd mēģināja pievilkt klāt Lembergu šim procesam — taču iznākums izrādījās tieši pretējs: Lembergs šajā tiesvedībā uzvarēja, un viņa labā tika piedzīta vairāk nekā miljonu GBP liela kompensācija.

(3) Vēl vairāk: minētā Londonas tiesvedība pret Stepanovu un izzadzējiem bija sākusies jau 2007. gada decembrī, un šīs tiesvedības kurators no *Latvijas Kuģniecības* puses bija auditors Vents Kodols.

Spriedums. Pat ja šie fakti nebija skaidri Koziolam, kuram tiek piedēvēti augšminētie izteikumi (ja viņš tiešām kaut ko tādu kādreiz dzirdējis un atstāstījis tālāk), tad līdz 2014. gada beigām bija pilnībā skaidrs, ar ko **Londonas process ir beidzies — un viņš ir beidzies ar diametrāli pretējo, nekā apgalvots «Rīdzenes sarunās».**

Slēdziens. Ja publicētāji būtu papūlējušies izpētīt šo informāciju, kas ir vairāk nekā publiski pieejama Rīgas biržā, viņi saprastu, ka **publicētais fragments neatbilst faktiem.**

Venta Kodola nāve (un citas mistiskās nāves Ventspilī)

Premisa. Sarunas fonā TV ziņās stāsta, ka Latvijas Kuģniecība *vērsusies izmeklēšanas iestādēs ar lūgumu veikt īpašu lietas izmeklēšanu, jo Vents Kodols gājis bojā, nokrītot starp trepēm no piektā stāva, lai gan pats dzīvojis otrajā stāvā.) Lembergs: «Labi pazīstams man. Trešdien vēl redzēju čali. Šausmas, šausmas. Normāls čalis. Viņš [Ventspils] domē kādreiz pie mums strādāja, kādreiz Valsts kontrolē strādāja, bet viņš pārstāvēja Kuģniecības intereses divās lietās, kurās abās figurēja [Oļegs] Stepanovs par 130 miljonu izzagšanu no Kuģniecības. Kriminālllietā, kur Stepanovs ir aizdomās turamajos, tur ir sevišķi smagais pants, krāpniecība sevišķi lielos apmēros un noziedzīgi iegūtu līdzekļu naudas atmazgāšana. Un Anglijā bija tiesa pret tām kompānijām, caur kurām viņš izvilka to naudu. Un viņš (Kodols) bija tas, kas to visu kārtoja. Un šodien ir paprasījis brīvdienu. Sieva aizgājusi uz darbu. Viņš palicis ar bērnu — pusotra gada, nu, lai sagaidītu aukli. Un nokrīt no piektā stāva. Lai arī dzīvojis redz, otrajā. To es nezināju. Un viņš tā man… Es teicu, kā iet? Es ļoti īsi saredzējos [ar Ventu]. Un viņš man saka — vajadzētu satikties, gribētu izstāstīt, uz mani tur spiež. Es prasu — kas spiež? Viņš saka: vajag apsēsties, nevar tā. Es saku: nu labi. Viņš saka, es aizbraukšu uz Angliju mācīties kaut ko, atbraukšu un izstāstīšu. Es saku — bet ja tev kāds draud, tu raksti uzreiz policijai, saproti.»*

Fakti. Ventu Kodolu nogrūda no piektā stāva 19.03.2010., taču kriminālprocesu apzināti *marinēja* līdz izbeigšanai bez rezultāta.

Spriedums. Izdzirdot šos faktus, «Rīdzenes sarunu» noklausītājiem un ierakstītājiem nekavējoties bija jāinformē Alises ielas iecirkņa Kriminālpolicijas izmeklētājs, lai tam dotu iespējamās norādes Lemberga nopratināšanai. Nav informācija, ka no KNAB puses tas būtu izdarīts.

Slēdziens. Nolaidīga bezdarbība no KNAB puses, kas — visticamāk — rezultējusies slepkavu neatrašanā.

Rekomendācija Komisijai. Pieprasīt dokumentus no V. Kodola nāves kriminālprocesa un izpētīt, vai Komisijas pārbaudāmā procesa Nr. 16870000911 virzītāji ir informējuši Alises ielas iecirkni par savām «Rīdzenē» noklausītājām ziņām.

Noslēguma secinājumi

Pirmkārt, publikācijas «autori» nav pirms publicēšanas pārbaudījuši NEVIENU pašu faktu.

Iznākumā publicētas ir sarunas, kurās runātais tikai retumis piepildījies reālajā dzīvē. Stabili lielākajā daļā no «Rīdzenes sarunām» piepildījies ir diametrāli pretējais žurnālā sarakstītajam!

Nodalot tekstā izteiktos vērtējumus un viedokļus no cieti pārbaudāmām ziņām, iegūstam viennozīmīgu statistiku: piepildījusies tā informācija, kas publicēta žurnālā pavisam kopā 660 rindu garumā. Tikmēr faktiski Latvijā pretējais noticis tam, kas žurnālā sarakstīts 3123 rindiņās.

Slēdziens ir viennozīmīgs: «Rīdzenes sarunu» publikācija par 79,49% ir viltus ziņas («fake news»), un šīs publikācijas saturs tikai par 20,51% sakrīt ar notikumiem reālajā Latvijā.

Līdz ar to žurnāla publikācijas mērķis ir bijis izplatīt nepatiesību, melus un izdomājumus par lietām, kas nekad nav notikušas vai nav tikušas īstenotas.

Ja publikācijas autori būtu izpildījuši žurnālistikas pašu pirmo pamatlikumu (pārbaudījuši faktus), tad publicētais materiāls iznākumā nebūtu maldinošs un melīgs.

Otrkārt, viltus ziņu aspektu pastiprina IR redakcijas ievietoti sarunu «fragmenti» *youtube* vietnē. NEVIENĀ NO TIEM NAV DZIRDAMAS ŠLESERA, KOZIOLA U.C. «RĪDZENES SARUNU DALĪBNIEKU» BALSIS. Šie «skaņu celiņa fragmenti» ir inscenējumi, pakaļdarinājumi. Viltojumi.

Treškārt, ievērību pelna fakts, ka krietns apjoms *Rīdzenē* noklausīto sarunu 2011. gada 23., 25. un 27. oktobrī trijās kārtās jau bija publicēts Pietiek.com. Analizējot šo sarunu saturu, varam izvirzīt pagaidu versiju: kāds pašdarbnieks ir paņēmis šīs sen jau publicētās un sabiedrības izanalizētās sarunu daļas, pierakstījis klāt kolorītus izteicienus (t.sk. «mātesvārdiem») un pēc tam savu patvaļīgi papildināto variantu vēlreiz, kā «jaunatklājumu», ir iedevis IR redakcijai publicēšanai, paļaujoties uz šī preses izstrādājuma darbinieku nekompetenci, ka tie nesāks pārbaudīt tekstu atbilstību realitātei.

Ja šāda būtu notikumu patiesā gaita, tad tas vienlaikus ir arī iemesls, kāpēc neviens nav spējis uzrādīt sarunu audioierakstus – tāpēc, ka lietā esošie, vecie audioieraksti nesakrīt ar publicētajiem izdomājumiem.

«Rīdzenes sarunu» publikācija, izanalizējot tās saturu, izrādās pa lielākai daļai sastāvam no viltus ziņām un pseidoinformācijas, kas ne tikai neīstenojas dzīvē: daudzviet realitātē ir noticis publicētajiem izteikumiem diametrāli pretējais.

Līdz ar to galīgais secinājums, atbildot uz Komisijas darbam izvirzīto piekto uzdevumu, ir šāds: «Rīdzenes sarunu» publikācija ir kaut kas tik kroplīgs, ka tā pati ir atzīstama par *prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus* – ja izmantojam to formulējumu, kurš lietots lēmumā par Komisijas izveidi.

Imants Liepiņš

18.09.2017.

PIELIKUMS NR.7

Latvijas Žurnālistu asociācijas valdes locekles Andas Rožukalnes prezentācija par faktoriem, pēc kuriem var spriest par mediju politisko ietekmēšanu (sniegta Komisijas 2017. gada 18. septembra sēdē)

Faktori, pēc kuriem var spriest par mediju politisko ietekmēšanu

2

ANDA ROŽUKALNE,
RSU KOMUNIKĀCIJAS FAKULTĀTES ASOCIĒTĀ PROFESORE,
LŽA VALDES LOCEKLE

Dati prezentācijai

- **Primārie dati:** intervijas ar žurnālistiem, redaktoriem; mediju profesionāļu aptauja
- EU *Media Pluralism Monitor* indikatori un to uzrādītie riski
- **Sekundārie dati:**

- citu pētnieku pētījumi
- Likumi, lēmumi
- Informācija no oficiālām datu bāzēm
- Pašu uzņēmumu sniegtā informācija

Vai dati apliecina “Rīdzenes sarunās” minēto?

Diena 2009-2013

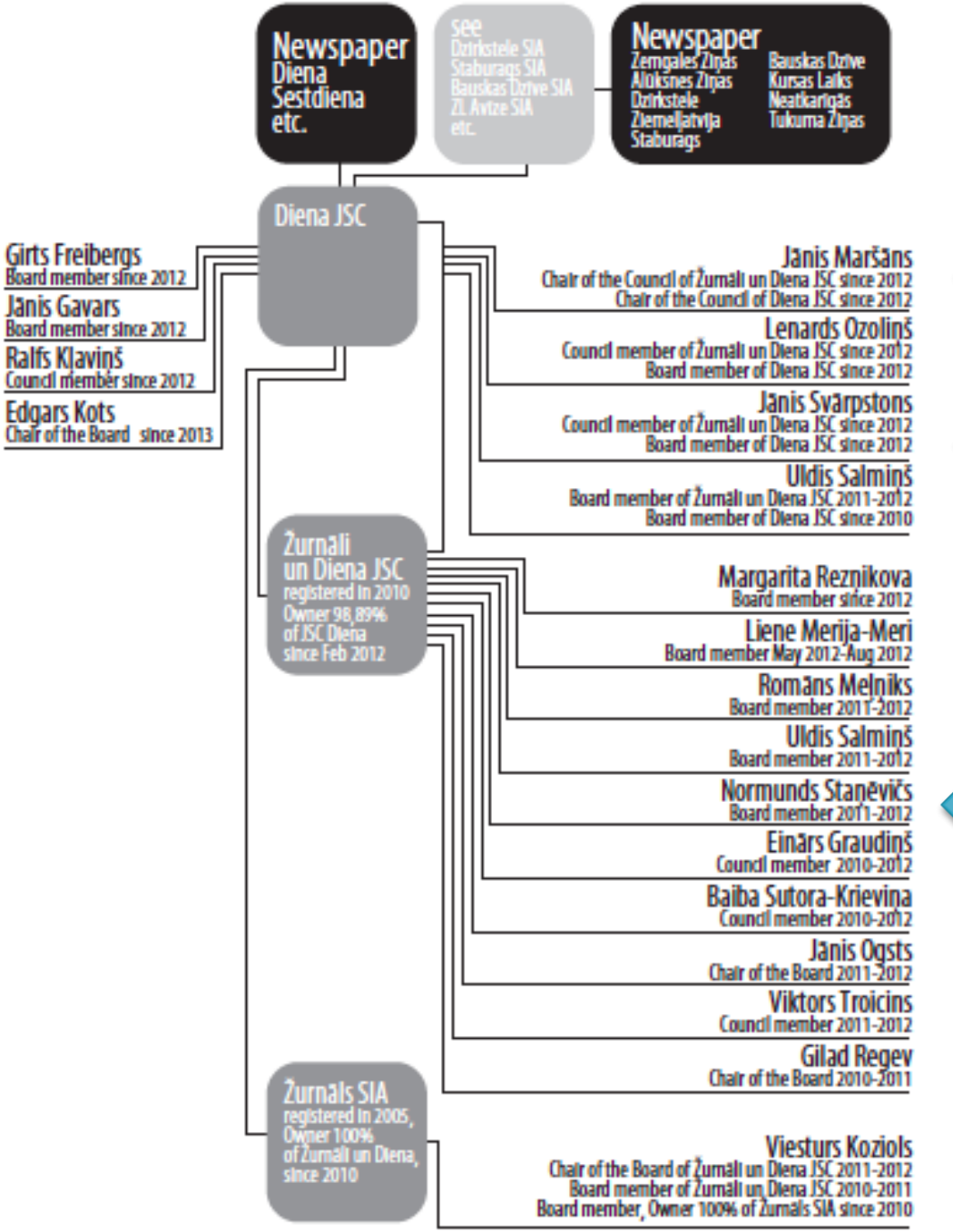

Mediju Nams (2013)

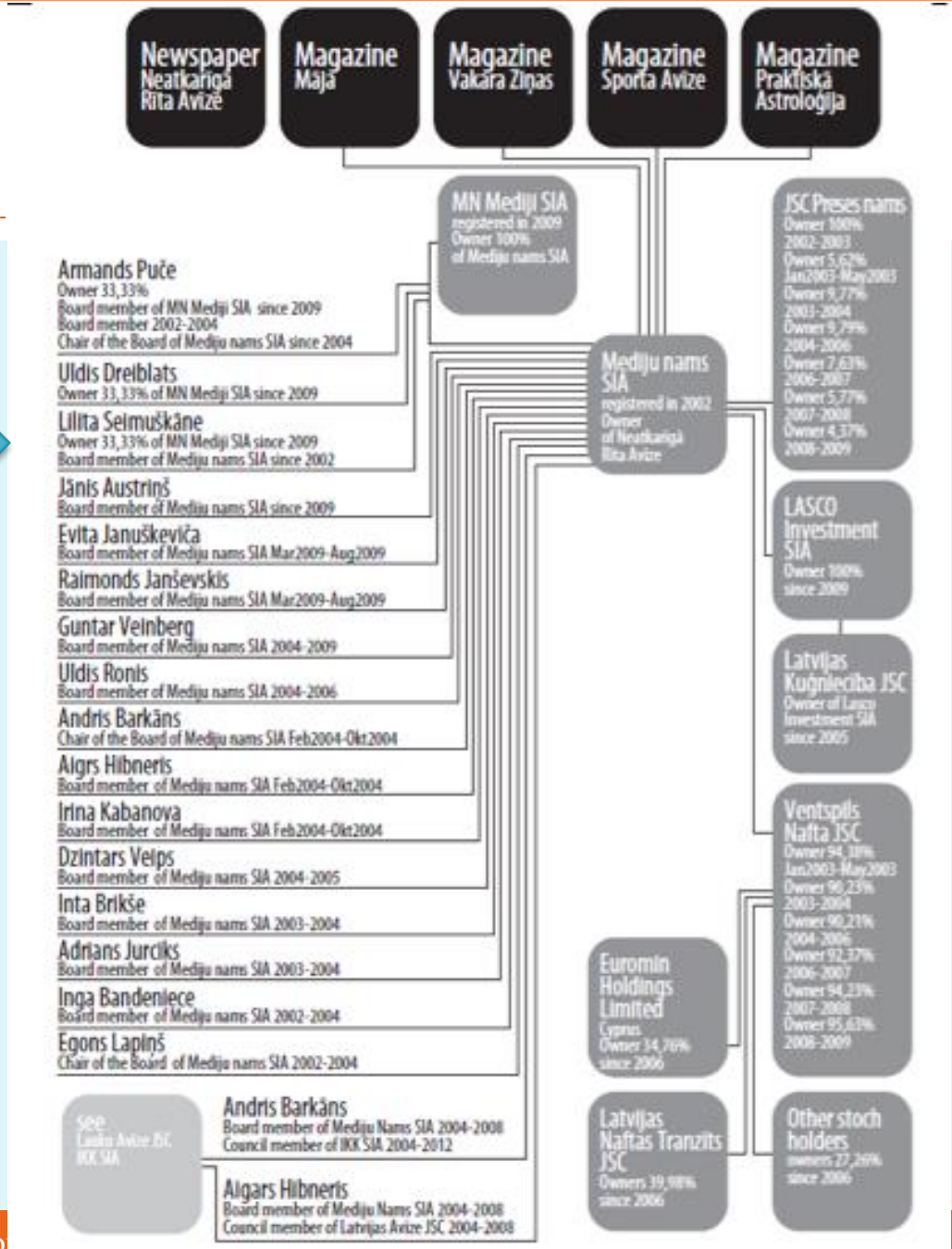

Intervijas ar žurnālistiem, aptauja (2015)

- **Aptauja:** 42% - politikas un biznesa elites pārstāvju **ietekme pieaugusi**, 8% - samazinājusies; 32% - nav mainījusies, 9% – NA
- **Intervijas:**

- Redakcijās politisko īpašnieku intereses apkalpo konkrēti žurnālisti/komentētāji
- Redaktoriem tikai jāieplāno "ietekmēta" satura ievietošana
- Pārējo žurnālistu darbs ir nodalīts
- Redakcijās pastāv nevēlamo informācijas avotu saraksts
- Žurnālisti ikdienā kombinē ietekmētas un neatkarīgas publikācijas

Mediju sistēmas vērtēšanas kritēriji (Hallinn, Mancini, 2014, 2014)

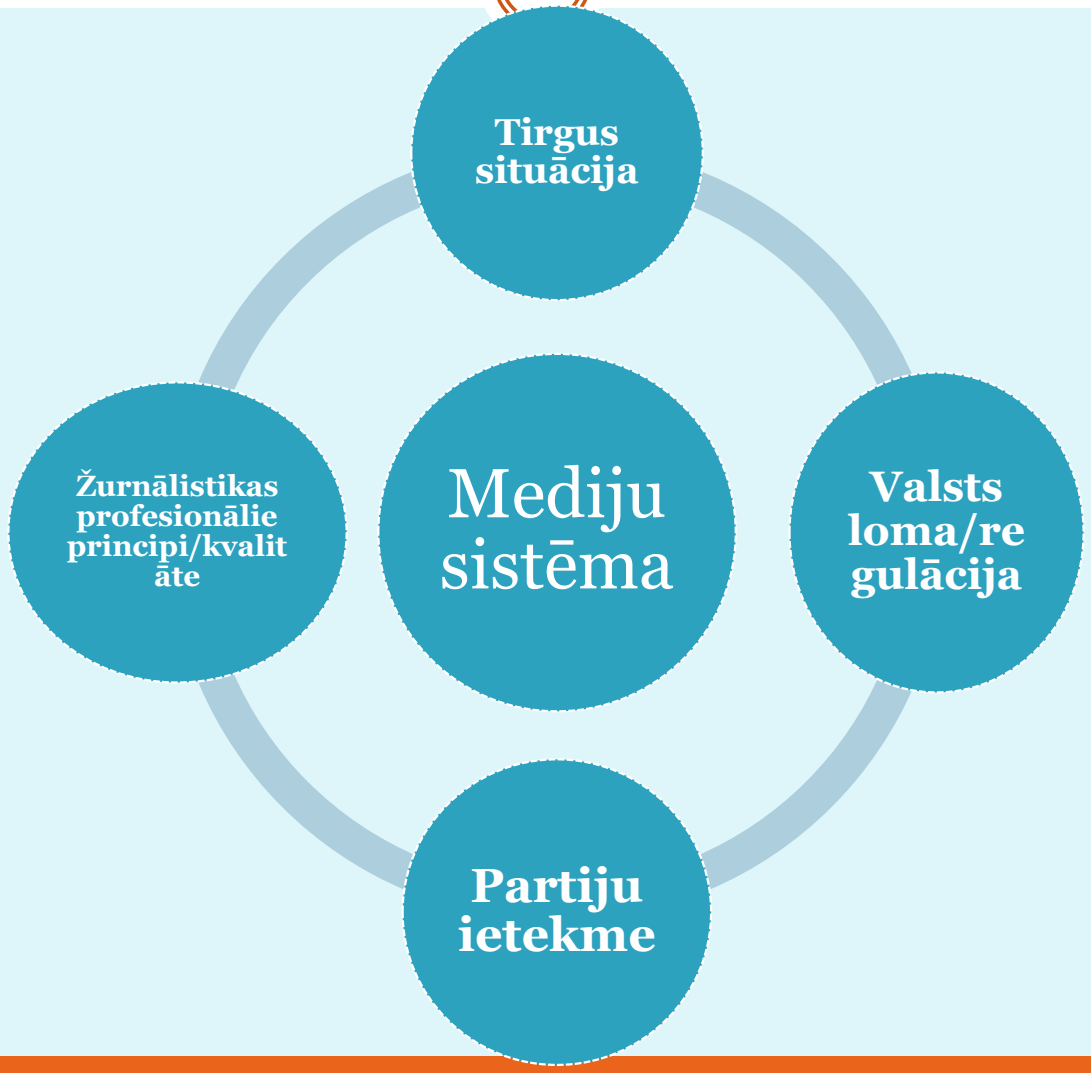

MPM – politiskās neatkarības rādītāji (2016)

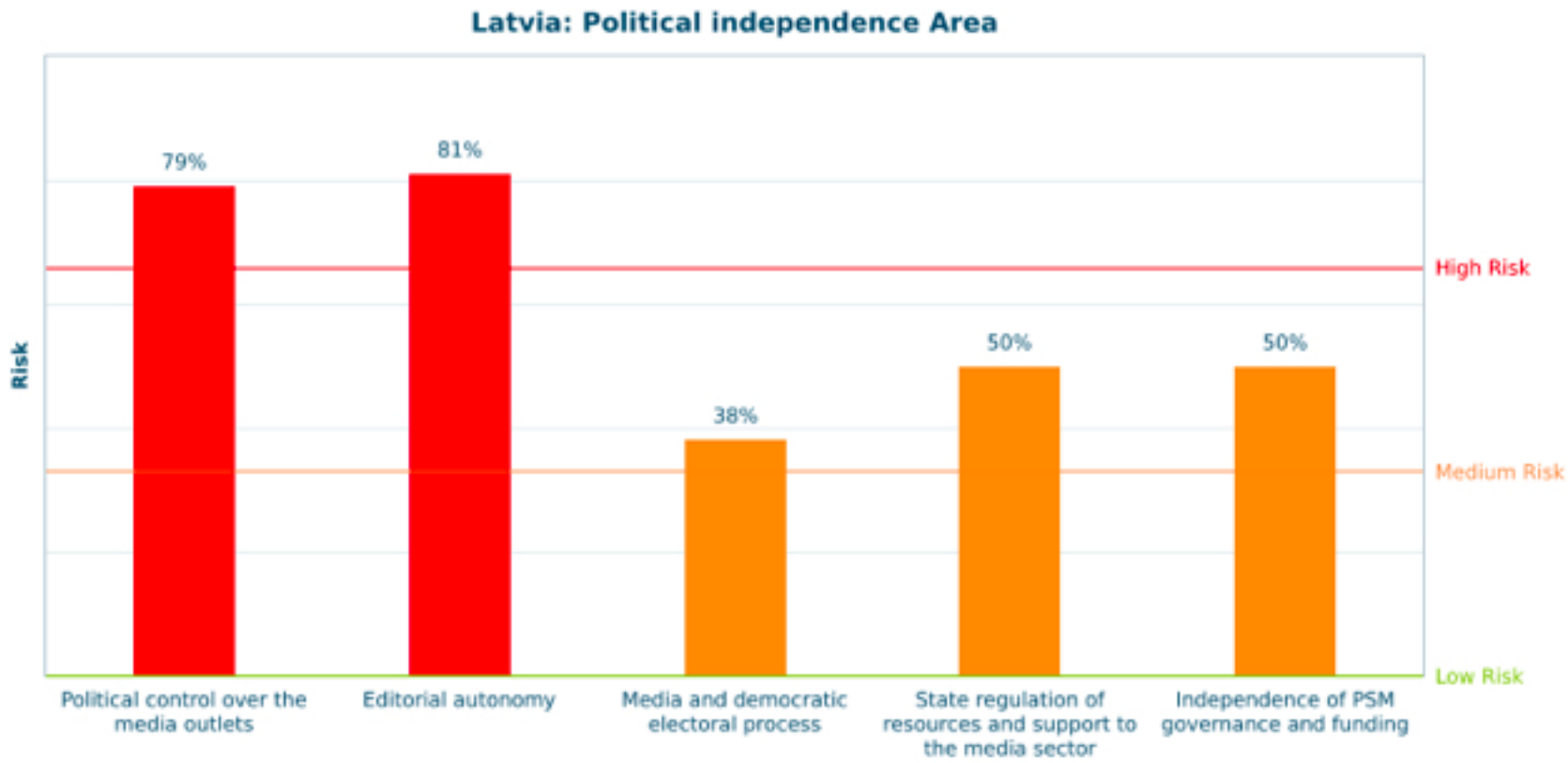

MPM – politiskās neatkarības rādītāji 29 indikatori

- Vai likums regulē interešu konfliktu starp mediju īpašniekiem, vadošajām partijām, politiķu grupām? **Nē**
- Vai likums paredz ierobežojumus mediju kontroles no partiju, politisko grupu, politiķu puses? **Nē**
- Vai politiķi kontrolē 2 – 4 vadošos medijus katrā grupā? **Vidējs vai augsts risks, atkarībā no segmenta**
- Vai politiķi ietekmē redaktoru apstiprināšanu/atlaišanu?
- Pašregulācijas mehānismi, kas nodrošina redakcionālo neatkarību – **Nepastāv, nav paredzēti regulējumā**

Indikatori, kas nosaka politisko ietekmi (EU Media Pluralism Monitor, 2015 - 2017)

- **Medija regulatora neatkarība:**
- Sabiedrisko mediju vadības un regulatora neatkarība?
- Vai mediju regulatora atlasē iespējama politiska vai komerciāla ietekme?
- Vai ir pierādījumi tam, ka valdība patvaļīgi pārtrauc plašsaziņas līdzekļu iestādes lēmumus?

Paldies!

Esmu gatava jautājumiem!

PIELIKUMS NR.8

Rakstisks viedoklis "Žurnāla IR paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu" (izklāstīts Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē)

Žurnāla IR paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu

Atsaucoties uzaicinājumam sniegt paskaidrojumus *Parlamentārās izmeklēšanas komisijai par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911* (turpmāk — Komisija), informējam par IR redakcijai zināmo būtisko informāciju, lai palīdzētu Komisijai sasniegt mērķi, ko no tās gaida Latvijas sabiedrība — izvērtēt valsts nozagšanas pazīmes šajā krimināllietā (turpmāk — "oligarhu lieta") un noskaidrot, cik kvalitatīvi veikta izmeklēšana.

Saeima 2017. gada 21. jūlijā izveidoja Komisiju, lai:

1. izvērtētu šajā lietā esošo informāciju par iespējamu valsts nozagšanu;
2. izvērtētu faktorus, kas noveda pie krimināllietas izbeigšanas pirmstiesas izmeklēšanas stadijā;
3. pārbaudītu publiskajā telpā izskanējušās informācijas atbilstību krimināllietas materiāliem;
4. izvērtētu saistībā ar krimināllietu izskanējušo informāciju par iespējamu valsts nacionālās drošības apdraudējumu un atsevišķu personu iespējamu darbību citu valstu interešu labā, tajā skaitā iespējamu nelikumīgu uzturēšanās atļauju un citu dokumentu izsniegšanas ietekmēšanu, kā arī potenciālos riskus cilvēkiem un videi;
5. izvērtētu informāciju, kas norāda uz iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

Šajā ziņojumā pievērsīsimies visiem Komisijas uzdevumiem, katrā no tiem sniedzot paskaidrojumus par lietas būtību.

Tāpat sniegsim paskaidrojumus par 25. septembra sēdes darba kārtības jautājumu "Žurnālistu un redakcijas atbildību par sniegtās informācijas patiesumu", un atbildēsim uz Komisijas priekšsēdētājas parakstītajā uzaicinājumā norādīto konkrēto jautājumu par IR "publicētās informācijas, kā arī par publicētajās sarunās minēto faktu atbilstību realitātei". Visbeidzot, aicināsim Komisiju reaģēt uz nepatiesas informācijas paušanu 18. septembra sēdē.

Par publiskotās informācijas atbilstību kriminālllietas materiāliem

Savus paskaidrojumus sāksim ar Komisijas trešo uzdevumu, ņemot vērā faktu, ka tas konkrēti saistīts ar IR redakcijas darbu — jo tieši žurnāls IR darīja sabiedrībai zināmu *Rīdzenes* sarunu saturu.

Šā gada jūnijā IR publiskoja būtiskus fragmentus no amatpersonu sarunām, ko izmeklēšanas iestādes bija fiksējušas viesnīcā *Rīdzene* laikā no 2009. līdz 2011. gadam un kas vēlāk kalpoja par pamatu "oligarhu lietas" izmeklēšanai. Sarunu saturu IR publiskoja žurnālistes Indras Sprances trīs rakstos *Tu ar politiku taisīji sev naudu, Aināŗ!* (15.06.2017.), *Lembergu par premjeru, bļaģ* (22.06.2017.) un *Preses kastrēšana* (29.06.2017.)

Bez tam jūlijā žurnāls IR speciālizdevumā *Ko oligarhi tev nestāsta* papildus publiskoja arī pilnus atšifrējumus trīs *Rīdzenē* ierakstītām sarunām, kurās piedalījies smagos noziegumos apsūdzētais politiķis Aivars Lembergs.

Visi žurnālā publiskotie materiāli brīvi pieejami arī internetā (https://www.irlv.lv/ridzenessarunas).

Saistībā ar *Rīdzenes* sarunu publiskošanu un informācijas atbilstību kriminālllietas materiāliem vēlamies Komisijai paskaidrot sekojošo:

1. Atbilstoši likumam *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* (25.pants), žurnālistu pienākums ir sniegt patiesu informāciju. Ievērojot šo likuma prasību, žurnāls IR pirms informācijas publicēšanas pārbauda tās patiesumu. Apliecinām, ka redakcija šo pienākumu ir veikusi arī *Rīdzenes* sarunu gadījumā. Visa IR publiskotā informācija balstās faktiski notikušās, izmeklēšanas iestāžu fiksētās sarunās viesnīcā *Rīdzene*, un publikācijās šo sarunu saturs ir patiesi atspoguļots.
2. Publiskoto *Rīdzenes* sarunu saturs aptver gan kriminālprocesā iekļautos sarunu fragmentus, gan arī tādus fragmentus, kas no operatīvās izstrādes lietas nav virzīti tālāk uz kriminālprocesu. Lemjot par sarunu publiskošanu, IR redakcija veica rūpīgu to satura izvērtēšanu un publicēja tikai tos sarunu fragmentus, kas satur sabiedrībai būtisku informāciju — par iespējamu noziegumu slēpšanu, politiskās varas izmantošanu savtīgos nolūkos un meliem vai ciniskām varas spēlēm, muļķojot vēlētājus. Redakcija nepublicēja visu sarunu saturu pilnībā, jo tikai sabiedriski nozīmīgas informācijas publiskošana šajā gadījumā ir pamatota, lai nepieļautu likuma un profesionālās ētikas pārkāpumus gan attiecībā uz personu privātās dzīves un korespondences neaizskaramību, gan valsts noslēpuma un izmeklēšanas materiālu publiskošanu. Līdz ar to redakcija ir rīkojusies, vadoties no sabiedrības interesēm, respektējot likumus un profesionālās ētikas normas.
3. *Rīdzenes* sarunu saturs IR kļuva zināms no avotiem, kas lūdza savu identitāti neatklāt. Atbilstoši likumam *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* (22. pants) šī prasība redakcijai ir saistoša. Redakcija publiskoja Rīdzenes sarunas veidā, ko atzina par visatbilstošāko, rēķinoties gan ar sabiedrības tiesībām uzzināt būtisku informāciju, gan žurnālistu pienākumu aizsargāt avotu noslēpumu. Arī šīs Komisijas izmeklēšanas ietvaros redakcijai ir pienākums ievērot likuma prasības, tāpēc nedrīkstam sniegt nekādus tālākus paskaidrojumus, kas varētu apdraudēt avota noslēpumu. Saistībā ar

avotu aizsardzību jānorāda uz vēl vairākiem būtiskiem tiesiskiem aspektiem, ar ko Komisijai jārēķinās savā darbā:

a. Žurnālistu avotu aizsardzību nosaka arī *Eiropas Padomes Ministru komitejas Rekomendācija Nr. R (2000)7*, kas valsts institūcijām ļauj pieprasīt avotu atklāšanu tikai sevišķi svarīgu sabiedrības interešu gadījumā, ja ir konstatēti vitāli un nopietni apstākļi. Atbilstoši šim regulējumam avotu aizsardzība ietver ne tikai avota personas datu sargāšanu, bet arī jebkādu informāciju, kas var veicināt avota identificēšanu — tajā skaitā faktiskie apstākļi, kādos informācija sniegta žurnālistam vai medija nepubliskotā informācija, ko avots ir sniedzis.
b. Avotu aizsardzības princips nostiprināts arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumos, kuros atkārtoti uzsvērts: valsts institūciju prasības atklāt žurnālistu avotus — ja vien tās nav pamatotas ar sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm — ir pretrunā ar Eiropas cilvēktiesību konvenciju (10. pants), kas garantē vārda brīvību.
c. Prasība izpaust žurnālista avotus ir galējs solis, piemēram, lai novērstu reālus draudus personas dzīvībai. Šim augstajam prasību slieksnim neatbilst izmeklēšanas intereses noskaidrot slepenas informācijas izpaudējus, jo pienākums aizsargāt žurnālistu avotus ir jāievēro neatkarīgi no tā, vai avots ir vai nav rīkojies prettiesiski. To apstiprinājusi arī Latvijas tiesa, 2011. gadā noraidot pieprasījumu atklāt žurnālista avotu, kas bija apzināti izpaudis valsts noslēpumu, lai publiskotu sabiedrībai būtisku informāciju — jo likums aizsargā arī šādu avotu, ja vien nav pierādītas sevišķi svarīgas intereses avota atklāšanai.
d. Nav šaubu, ka saistībā ar *Rīdzenes* sarunu publiskošanu nepastāv vitāli un nopietni apstākļi sabiedrības interešu aizsardzībai, līdz ar to Komisijas prasības atklāt žurnālistu avotu, informācijas ieguves faktiskos apstākļus vai avotu sniegto nepubliskoto informāciju, būtu prettiesiskas.

Secinājums: Ņemot vērā Komisijas tiesības iepazīties ar KNAB rīcībā esošo krimināllietu un operatīvās izstrādes ietvaros noklausītajām sarunām, tieši Komisijas locekļiem ir iespēja personiski un nepastarpināti pārliecināties par publiskotās informācijas atbilstību lietas materiāliem.

Uzskatām, ka "oligarhu lietas" nozīmīgums sabiedrībai ir tik būtisks, ka Saeimas deputātiem kā tautas priekšstāvjiem ir pienākums izmantot šīs savas īpašās pilnvaras, lai pieliktu punktu maldinošajām spekulācijām par publiskoto sarunu "autentiskuma" jautājumu.

IR redakcijai ir zināms *Rīdzenes* sarunu saturs un tas ir patiesi atspoguļots žurnālā. Mēs esam dzirdējušas katru zilbi un varam Komisijai apliecināt — Aivars Lembergs, Ainārs Šlesers, Jānis Dūklavs un citi sarunu dalībnieki ir teikuši ikvienu cenzēto vai necenzēto vārdu, kas ir publicēts. Komisijas locekļiem ir tiesības un pienākums par to pašiem pārliecināties, un mēs aicinām tautas priekšstāvjus to nekavējoši darīt, lai Komisijas secinājumi būtu balstīti faktos.

Par valsts nozagšanas pazīmēm

Tieši aizdomas par valsts nozagšanu jeb varas izmantošanu savtīgās interesēs, kas līdz ar "oligarhu lietas" izbeigšanu palikusi nesodīta, bija galvenais iemesls, kāpēc žurnāls IR nolēma publiskot *Rīdzenes* sarunas. Arī Komisijas primārais uzdevums ir izvērtēt "oligarhu lietā" esošo informāciju par valsts nozagšanas pazīmēm. Pārzinot *Rīdzenes* sarunu saturu, varam apliecināt, ka tajās ir daudzas norādes par iespējamiem valsts amatpersonu noziegumiem, kas atbilst valsts nozagšanas pazīmēm.

1. Pirmkārt, to var attiecināt uz valsts amatpersonu lēmumiem savtīgās biznesa interesēs. *Rīdzenē* runātais liek domāt, ka Aināram Šleseram slēpti piederējušas daļas vairākos uzņēmumos, kuru labā viņš pieņēmis lēmumus kā Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks un Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs. Šie uzņēmumi ir miljonus pelnošā kravu pārkraušanas kompānija *Rīgas tirdzniecības osta* (RTO), *Jaunrīgas attīstības uzņēmums*, kam pieder Andrejsalas īpašumi, *Zaķusalas Estates,* kas plānoja vērienīgu nekustamo īpašumu attīstību Zaķusalā un transporta kompānija *Euroline.* Izmeklētāji "oligarhu lietā" ir identificējuši veselu virkni lēmumu šo uzņēmumu interesēs:
    a. 2009.gada 14.augustā Šlesera vadītā Rīgas brīvostas valde atbalstīja *Jaunrīgas attīstības uzņēmuma* iniciatīvu par kuģu piestātņu infrastruktūras attīstīšanu un pievedceļu izbūvi Andrejsalā.
    b. Tajā pašā dienā brīvostas valde atbalstīja kruīza kuģu piestātņu izbūvi *Euroline* iznomātajos zemes gabalos Rīgā.
    c. 2009.gada 15.oktobrī brīvostas valde nolēma uz 30 gadiem iznomāt pagaidu piestātni pie Žurku salas *Panamax* kuģu apkalpošanai *RTO* meitas kompānijai *Rīgas centrālais terminmāls*.
    d. 2009.gada 28.oktobrī brīvostas valde piešķīra 100% kanāla maksas atlaidi *Rīgas tirdzniecības ostai* kuģu pārkraušanai pie piestādnes Z-19 gadījumos, kad notiek kuģa papildu iekraušana.
    e. 2010.gada 3.jūnijā brīvostas valde nolēma uz 45 gadiem iznomāt 42 hektārus zemes Kundziņsalā *RTO* saistītam uzņēmumam *Riga fertilizer terminal*.
    f. 2010.gada 28.jūlijā brīvostas valde, pamatojoties uz firmas *Euroline* vēstuli, akceptēja izmaiņas Rīgas brīvostas robežās.
    g. Tajā pašā dienā brīvostas valde atļāva *Euroline* izmantot aptuveni 7,5 hektārus zemes laivu un jahtu piestādņu ierīkošanai.
    h. Kā Rīgas domes deputāts Šlesers piedalījās arī vairāku pašvaldības kompetencē esošu jautājumu izlemšanā, tajā skaitā 2010.gada 6.jūlijā pieņēma lēmumu par *Zaķusala Estate* zemes nomaksas pirkuma līgumu.
2. Lai gan oficiāli Šlesera kapitāldaļas šajos uzņēmumos tolaik nav redzamas, Rīgas Brīvostas valdes priekšsēdētājs bija darījuma attiecībās ar savu biznesa partneri Viesturu Koziolu, kurš *Rīdzenes* sarunās parādās kā viņa īpašumtiesību piesegs caur Šveicē vai Norvēģijā reģistrētiem uzņēmumiem, kam tālāk pastarpināti pieder daļas *RTO*, *Jaunrīgas attīstības uzņēmumā*, *Zaķusalas Estates* un *Euroline*. No 2002. līdz 2011. gadam Šlesers bija Koziolam aizdevis vairāk nekā astoņus miljonus eiro. *Rīdzenē* runātais un informācija par atsevišķiem pārskaitījumiem liecina, ka

savstarpējie darījumi kalpoja kā piesegs, lai legalizētu Šlesera ģimenes uzņēmuma ienākumus no Koziola pārvaldītā kapitāla.

3. *Rīdzenes* sarunas arī liecina, ka Šlesers kā Rīgas pašvaldības amatpersona ne vien pats piedalījās lēmumu pieņemšanā Zaķusalas, Andrejsalas un ostas uzņēmumu interesēs, bet arī citādi rūpējies par šo uzņēmēju problēmu risināšanu valsts un pašvaldību iestādēs. Par to liecina 2011. gada sākumā notikusī saruna starp Šleseru un vienu no *RTO* grupas menedžeriem — Ivaru Sormuli. Sarunā Šlesers atklāja, ka viņš pats *RTO* valdē ir ielicis bijušo Satiksmes ministrijas valsts sekretāru Jāni Maršānu. «Viņš daudz neko nedarīs, bet no viņa sausais atlikums varētu būt labāks nekā dažiem citiem,» sacīja Šlesers. Kādā citā sarunā *Rīdzenē* viņš informē RTO vadītāju Ralfu Kļaviņu, ka turpmāk viņi regulāri tiksies trijatā — Šlesers, Kļaviņš un Maršāns. «Ideja ir tāda — jāuzliek ir jautājumi, un tad mēs apskatāmies, ko man vajag palīdzēt, nevis tā, ka viņš [Maršāns] iet un tur kā aklais mēģina. Jo mans uzdevums ir tāds — vajag Uģi [Magoni, *Latvijas Dzelzceļa* vadītāju] pasaukt? Pasaucam. Vajag Maču [Gunti, *LDZ Cargo* vadītāju], vajag kādu no domes — viss, saliekam!» Maršāna uzdevums esot komunikācija ar ierēdņiem un, «tikko kāds tur čakarē, tā uzreiz ziņot, un es attiecīgi pieslēdzos un skatos, kā mēs to risinām», skaidro Šlesers.
4. Kad pēc 10. Saeimas vēlēšanām Šlesers pameta Rīgas domi, biznesa jautājumu risināšanā tika iesaistīts viņa partijas biedrs, pašreizējais Rīgas vicemērs Andris Ameriks. Tolaik uzņēmējiem bija svarīgi saņemt visas nepieciešamās atļaujas jaunā minerālmēslu termināla būvniecībai Kundziņsalā, ko RTO veidoja kopā ar Krievijas koncernu *Uralhim*. «Andri, šito jautājumu mums ir jāatrisina — *krovj s nosu,*» Šlesers 2011.gada februārī skaidroja Amerikam. Ameriks atbildēja, ka neesot problēmu — «lai Askolds [Kļaviņš, Vides pārvaldes direktors] skraida. Samaksā viņam naudu, lai viņš skraida». Ameriks visam nevarot izsekot līdzi, tāpēc Šlesers no domes «kā politiski atbildīgo» par termināļa virzību nozīmē citu savu partijas biedru, Mājokļu un vides komitejas vadītāju Vjačeslavu Stepaņenko.
5. Šlesera slēptās īpašumtiesības izgaismojas vairākās *Rīdzenes* sarunās 2010. un 2011. gadā. Atklāti par sev piederošajiem uzņēmumiem 2010. gada novembrī Šlesers *Rīdzenē* runāja ar uzņēmēju Ivo Zonni. «Tā kā es satiksmes sektorā sēdēju, nu, būtu ļoti dīvaini, ja es nesaprastu, kur tur ir perspektīvas» skaidroja Šlesers. Viņš stāstīja, ka ar norvēģu uzņēmumu *Varner* iesaistoties nekustamo īpašumu biznesā Rīgā, viņi noslēguši vienošanās ar ostu par Andrejsalas zemēm un izpirkuši daļas daudzās privātās kompānijās, tajā skaitā *RTO*. «Kad pirkām, tas bija mazs uzņēmums,» stāstīja Šlesers. Tiek pieminēts arī jaunais *Riga Fertilizer Terminal* kopuzņēmums. «Es koncentrējos uz to, ka šitas ir pamatbizness — jāuzbūvē viens ķīmijas kravu terminālis, viens konteineru terminālis.» Viņš lielās, ka *RTO* apgrozīšot 150 miljonus gadā. «Tāds ir mērķis. Pa druskai neko nevar izdarīt. Man tur pietiekami lielas, kā saka, daļas tajā struktūrā ir.»
6. Daudzas sarunās 2010. un 2011.gadā arī tiek apspriesti Šlesera plāni, ar kādu shēmu palīdzību legalizēt savas īpašumtiesības. «Man ir nepieciešams kaut vienā vietā parādīt savu dalību,» 2011. gada janvārī saka Šlesers. Savukārt Koziols brīdina:

«Kliegs un bļaus, ka tu, būdams ministrs, plānoji, ka tu kādreiz kļūsi īpašnieks, un tu pieņēmi lēmumus savā labā,» brīdināja Koziols. No 2004. līdz 2011. gadam «ir septiņi gadi, kuru ietvaros ir pieņemti desmitiem dažādi lēmumi», atgādināja arī sarunā klātesošais RTO vadtītājs Ralfs Kļaviņš. Tomēr Šlesera vēlmes piepildījās. Kopš 2016. gada Aināra Šlesera (un arī Andra Šķēles) uzvārds ir oficiāli atrodami *RTO* īpašnieku struktūrā.

7. *Rīdzenes* sarunas atklāja ne vien savtīgos nolūkos pieņemtus lēmumus Rīgas brīvostā un Rīgas pašvaldībā, bet arī liecina par iespējamu ietekmi uz likumdošanas procesu Saeimā. Vairākās sarunās tiek spriests par grozījumiem likumos, kas atvieglotu uzturēšanās atļauju izsniegšanu. No sarunām izriet, ka Šleseram grozījumi nepieciešami, jo tas sekmētu biznesu Zaķusalā. Šleseram šajā vietā ir grandiozi plāni, kuru īstenošanai nepieciešami «100 investori pa 100 tūkstošiem katram». Oficiāli viņa vārds Zaķusalas attīstītāja *Zaķusala Estates* īpašnieku vidū nav atrodams kopš 2002. gada, kad viņš sāka gaitas politikā. Taču sarunu saturs nepārprotami liecina, ka viņš personiski plāno biznesa attīstību šajā teritorijā.
8. Tāpat *Rīdzenes* sarunas liecina, ka Šlesers, esot satiksmes ministra amatā, iespējams, pieņēmis lēmumus personiskā labuma, nevis valsts interesēs. Proti, 2009. gada februārī — neilgi pirms tam, kad Šlesers kā satiksmes ministrs parakstīja jauno *airBaltic* akcionāru līgumu ar Bertolda Flika kompāniju *Baltijas Aviācijas sistēmas*, — abi tikās *Rīdzenes* numuriņā un pārrunāja līguma detaļas. Šlesers norādīja, ka jaunais akcionāru līgums ir jāveido pēc principa, ka valsts vēlāk kļūs par mazākuma akcionāru lidsabiedrībā. Flikam esot jācenšas iegūt vairākumu, papildus nopirktajām akcijām izmantojot arī uzņēmuma obligāciju konvertēšanu. «Tev vajadzēs pateikt, ka tu gribi konvertēt [obligācijas], ka tu gribi pārņemt, ka tu vēl neesi sameklējis naudu, bet ka tu to izdarīsi,» Fliku pamācīja Šlesers. Bertolds Fliks bija biežs viesis *Rīdzenē*. Abu sarunas liecina, ka Fliks regulāri atskaitījās Šleseram par savu darbu, abi sīki un smalki plānoja Rīgas lidostas apkaimes teritorijas attīstību un sprieda par *airBaltic* finanšu grūtību risināšanu. 2011. gada sākumā Šlesers *airBaltic* nākotni pārrunāja arī ar Aivaru Lembergu. Sarunā Šlesers atklāja, ka *airBaltic* «ir mans projekts, kuru es esmu virzījis. Man liekas gana veiksmīgi, un Fliks tomēr arī veiksmīgi to visu izpildīja.» Cita starpā Šlesers pavstīja, ka ir piestrādājis pie tā, lai no *airBaltic* aizietu investors *SAS* un pavērtos iespējas iegūt lidsabiedrības daļas. Viņš arī piedāvāja Lembergam kopīgi ar viņu, Andri Šķēli un Vladimiru Antonovu kļūt par uzņēmuma līdzīpašniekiem — «uztaisīt struktūru Luksemburgā pēc pilnīga konsensa formāta, kur Antonovam jāsaņem ceturtā daļa un «mums» jāpatur trīs.» Lembergs piekrita, taču vēlējās par to kaut ko samaksāt, lai nebūtu tā, ka vienā jaukā brīdī kāds atnāks un teiks — a kā tu te nokļuvi? Šlesers sacīja, ka «kopīgiem spēkiem ir jāatrod, lai tā cena ir zemāka, bet tik, cik vajadzēs naudu, mēs sakārtosim».
9. Līdzīgi kā Satiksmes ministrijā, arī Rīgas domē Šlesers kala plānus "saviem projektiem", liecina *Rīdzenes* sarunas. 2009. gada decembrī viņš ar *Lattelecom* vadītāju Juri Gulbi sprieda, kā sakārtot jautājumus Rīgā. Esot nepieciešams vienots menedžments, citādi katrs darot kaut ko savu. «Uzliekam tādu ilgtermiņa programmu,

jo Rīgas dome, ja šoreiz mēs varam sapakot, nu, tad tas ir kaut kas liels,» sacīja Šlesers. Abi sprieda arī par *LMT* un *Lattelecom* nākotni. «Nu, atdodam viņiem to *LMT*, uztaisām dīlu, kā mēs savācam *Lattelecom*,» saka Šlesers.

10. Tolaik Šlesers ar dažādām amatpersonām un uzņēmējiem sprieda arī par Rīgas pašvaldības kapitālsabiedrību nākotni. Darba kārtībā bija jautājumi par pašvaldības kopuzņēmumu veidošanu, būtiskas jomas nododot politiķu izvēlētiem privātiem partneriem. Piemēram, tikai valdības pārstāvju iejaukšanās apturēja *Rīgas Siltuma* kopuzņēmuma veidošanu ar kompāniju *Dalkia*.
11. Kā valsts amatpersonas Ainārs Šlesers un Aivars Lembergs arī rūpējušies par dažādu valsts kapitālsabiedrību līgumiem ar medijiem, aiz kuriem vīd viņu pašu slēptas intereses. Līgums ar *Mediju namu* kā nosacījums figurē 2010. gada rudenī pirms basojuma par jauno Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētāju. Toreiz Šlesers pēc ievēlēšanas Saeimā savā vietā Rīgas brīvostas vadībā vēlējās atstāt Andri Ameriku, bet tam vajadzēja ZZS atbalstu. Lemberga nosacījums bijis slēgt līgums ar *Mediju namu* un piedāvāt kādas vietiņas cilvēkiem pašvaldības uzņēmumos, tā *Rīdzenē* stāstīja sarunu starpnieks, ZZS pārstāvis brīvostā Viesturs Silenieks. Aivars Lembergs rūpējies arī par citu valstij piederošo kapitālsabiedrību reklāmas naudu *Mediju namam*. Kā redzams no sarunām, līgums prasīts gan no *airBaltic*, gan no nacionalizētās *Parex* bankas. Lembergs, Šlesers un Ameriks vienā no sarunām 2010. gada nogalē vienojas, kā līdzvērtīgi sadalīs Rīgas brīvostas reklāmas naudu. «Vienosimies tā — *Dienai* un *Mediju namam* ir vienāds cipars,» ierosina Šlesers, bet Lembergs atbild: «Vo! Tādu es atbalstītu.» Savukārt citā reizē Šlesers runā arī par to, kā jācenšas dažādu valsts un pašvaldības avotu finansējumu piesaistīt *Dienai*, lai segtu tās zaudējumus. 2011. gada janvārī Šlesers stāsta Ralfam Kļaviņam, ka *Dienā* var maksimāli «samazināt izdevumus, bet tad ir jāpieliek klāt — ko var dome pielikt, ko var *Dzelzceļš*, ko var *Boltiks*, ko var vēl kāds». «Mērķis ir tāds, lai mīnuss varētu tikt nosegts ar kaut kādiem citiem līdzekļiem. Galvenais, lai nav jāliek iekšā.» No *Rīdzenes* sarunām ir skaidrs — slēptā veidā jau kopš 2009. gada oligarhi iegādājušies koncernu *Diena.* «Mums ir *Diena*, ir *Dienas Bizness*, Aivaram ir *Neatkarīgā*,» Šlesers stāsta Vilim Krištopānam pirms 10. Saeimas vēlēšanām.
12. Par savu, nevis sabiedrības labumu, valsts amatpersonas *Rīdzenē* rūpējas arī apspriežot augstu valsts amatpersonu iecelšanu vai atcelšanu no amatiem. Piemēram, 2010. gada aprīlī Ainārs Šlesers ar ministru Jāni Dūklavu apspriež ģenerālprokurora Jāņa Maizīša kandidatūras izgāšanu Saeimas balsojumā. «Aivars nodemonstrēja spēku un iedeva pa rīkli ģenerālprokuroram,» komentē Šlesers. 2010. gada martā Lembergs ar Šleseru apspriež politisko situāciju un Šlesers secina, ka nevēlas pirms vēlēšanām atgriezties ministra amatā: «Būt valdībā un vienkārši iet uz darbu — tas nafig nav vajadzīgs,» labāk opozīcijā brīvi rīkoties, nevis «tur, kur tevi drāž visu laiku». Pēc 10. Saeimas vēlēšanām pie līdzīga secinājuma ir nonācis arī pats Lembergs, kurš Šleseram atzīst, ka nemaz neesot gribējis, lai ZZS uzvar vēlēšanās: «A nahren man tas vajadzīgs!», jo viņš jau pats neesot «idiots», lai uzņemtos premjera pienākumus. Šajā sarunā 2010. gada oktobrī Šlesers ar Lembergu arī spriež, kā

nomainīt prezidentu. «Tev jānozīmē prezidents,» Lembergam liek priekšā Šlesers, jo Valdis Zatlers esot «nahuj jāvāc nost». Abi apspriež iespējamos kandidātus un Šlesers mudina Lembergu izvēlēties kādu jau pārbaudītu cilvēku no savu politiķu vidus: «Tev ir savs prezidents, kurš X stundā varēs tev palīdzēt». No sarunām skaidrs, ka Zatlers abu uzticību nav attaisnojis. Lembergs vienā no sarunām 2010. gada martā saka, ka varētu pats startēt Saeimas vēlšanās un saņemt lielu balsu skaitu: «Un zini, ko es pirmo izdrāztu? Zatleru noņemtu!» saka Lembergs. Abu sarunās tiek piesaukti arī senāki laiki — Lembergs 2011. gada februārī stāsta Šleseram, ka Valsts prezidenta Gunta Ulmaņa pārvēlēšanu uz otro termiņu savulaik esot nodrošinājis tieši viņš ar Andri Šķēli: «Un tur bija zināms budžetiņš — ne jau par skaistām acīm. Ulmanim vajadzētu Andrim, bļaģ, visu laiku roku bučot, bļaģ...»

Secinājums: *Rīdzenes* sarunās ir saskatāmas valsts nozagšanas pazīmes, proti, augstu valsts amatpersonu varas izmantošana savtīgās interesēs un šādi iespējamie noziegumi — ļaunprātīga dienesta stāvokļa izmantošana, neatļauti mantiskie darījumi, amatpersonām noteikto ierobežojumu pārkāpšana un nepatiesu ziņu norādīšana amatpersonu deklarācijās. Tāpat sarunas apliecina, ka valsts amatpersonas rīkojas un spriež valstiskos jautājumos tā, it kā kārtotu savas privātas lietas un valsts būtu viņu interešu apmierināšanas instruments.

Par kriminālllietas izbeigšanu

Jautājumā par "oligarhu lietas" izbeigšanas faktoriem varam paskaidrot sekojošo:

1. No *Rīdzenes* sarunām, kuru saturs ir kļuvis zināms IR redakcijai, veidojas pārliecinošs priekšstats par valsts amatpersonu slēptām īpašumtiesībām, atrašanos interešu konfliktā, neatļautu labumu gūšanu, kā arī nepatiesu ziņu sniegšanu amatpersonas deklarācijā. Taču daudzi būtiski apstākļi, ko atklāj *Rīdzenes* sarunas, nav vispār pieminēti lēmumā par kriminālprocesa izbeigšanu vai interpretēti kā nepietiekami pierādījumi.
2. Tā kā medijiem un plašākai sabiedrībai ir liegta iespēja iepazīties ar kriminālprocesa materiāliem, mums trūkst informācijas, lai vērtētu visu savākto pierādījumu kopumu, taču no mums zināmās informācijas secinām, ka izmeklēšanas izbeigšana pirmstiesas stadijā ir nepamatota un neatbilst sabiedrības interesēm apkarot augsta līmeņa sistēmisku korupciju.
3. Mums nav zināmi patiesie iemesli, kuru dēļ KNAB un prokuratūra "oligarhu lietu" ir izbeigusi, taču pieejamās informācijas kopums liek domāt, ka izšķiroši faktori varētu būt kompetences un resursu trūkums, nepieļaujama nolaidība vai prettiesiska izmekēšanas ietekmēšana.
4. Aicinām Komisiju rūpīgi izvērtēt kriminālllietas materiālus un sniegt sabiedrībai iespējami pilnīgu pārskatu par faktiem — savākto pierādījumu kvalitāti un pietiekamību lietas iztiesāšanai. Tāpat aicinām Komisiju izvērtēt likumdevēja rīcībā esošās iespējas padarīt šī kriminālprocesa materiālus publiski pieejamus žurnālistiem un sabiedrībai, ņemot vērā "oligarhu lietas" nozīmīgumu.

Secinājums: "Oligarhu lietas" nepamatota izbeigšana nopietni apēno sabiedrības uzticību KNAB un prokuratūras darbam, tāpēc aicinām Komisiju izvērtēt šo institūciju amatpersonu, tajā skaitā augstākās vadības atbildību. KNAB iepriekšējais vadītājs jau ir zaudējis amatu, savukārt attiecībā uz ģenerālprokuroru aicinām Komisiju izvērtēt, vai nav pamats amatpersonas atlaišanai sakarā ar nolaidību, kā rezultāta iestājušās būtiski kaitīgas sekas (Prokuratūras likuma 41.1 panta ceturtā daļa).

Izvērtēt saistībā ar krimināllietu izskanējušo informāciju par iespējamu valsts nacionālās drošības apdraudējumu

Vērtējot *Rīdzenes* sarunu kopumu, vēršam Komisijas uzmanību uz vairākiem riska faktoriem nacionālajai drošībai un paskaidrojam sekojošo:

1. Politiķi, kuri strādā savās, nevis sabiedrības interesēs, ir apdraudējums valsts drošībai, jo izšķirošā brīdī jeb "X stundā", kā to sarunās nosauc Ainārs Šlesers, domās par sevi, nevis valsti. Jau iepriekš aprakstītās valsts nozagšanas pazīmes sarunās liecina par šādu draudu.
2. Politiķi, kuriem var inkriminēt noziedzīgu darbību, ir apdraudējums valsts drošībai, jo viņus citu valstu drošības dienesti var pakļaut šantāžai. *Rīdzenes* sarunas deva pamatu ierosināt krimināllietu un veikt ilgstošu izmeklēšanu. Pašas parlamentārās izmeklēšanas komisijas izveidošana un tai noformulētie uzdevumi ir apliecinājums faktam, ka sarunās ietvertās kriminālpārkāpumu pazīmes vēl nav līdz galam izvērtētas. Līdz ar to *Rīdzenes* sarunas liecina, ka politiķu šantažēšana, izmantojot viņu iespējamo līdzdalību kriminālnoziegumos, ir bijis un vēl aizvien var būt potenciāls drauds valsts drošībai.
3. Politiķi, kuru biznesa intereses ir atkarīgas no citas valsts valdības labvēlības, ir apdraudējums valsts drošībai, jo viņi kļūst ietekmējami. 2010. decembrī Ainārs Šlesers ar *Rīgas tirdzniecības ostas* vadītāju Ralfu Kļaviņu sprieda par kopuzņēmuma dibināšanu ar Krievijas miljardieri Dmitriju Mazepinu, lai kopā celtu minerālmēslu terminālu Kundziņsalā. No sarunas izriet, ka projekta virzība ir atkarīga no visaugstākā līmeņa Krievijas politiķiem — Mazepins par to ticies ar Krievijas vicepremjeru Sečinu. 2011. gada februārī notikušā sarunā Šlesers pamāca Kļaviņu, kā runāt ar Rīgas domes Mājokļu un vides komitejas vadītāju Vjačeslavu Stepaņenko par atļauju piešķiršanu Kundziņsalas minerālmēslu termināļa projektam: «Tu pasaki — tas ir projekts, par kuru Putins teica, ka šis ir ļoti svarīgs projekts». Šāda politiķu finansiāla atkarība no Krievijas valdības ir tiešs drauds nacionālajai drošībai.

Secinājums: *Rīdzenes* sarunās ir saskatāmi draudi nacionālajai drošībai, kurus radījušas sarunu dalībnieku personiskās intereses un iespējamie likumpārkāpumi. Aicinām Komisiju izvērtēt, cik aktuāli un tieši šie draudi ir pašreizējā brīdī.

Par iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

Vērtējot *Rīdzenes* sarunas kontekstā ar iespējamu Satversmes un demokrātijas graušanu, vēlamies paskaidrot sekojošo:

1. Satversmes 2.pants nosaka, ka «Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai». Jau iepriekš apskatītās valsts nozagšanas pazīmes "oligarhu lietā" skaidri liecina par šī panta pārkāpšanu, jo sarunās iesaistītās amatpersonas cenšas izmantot valsti nevis Latvijas tautas, bet gan savās privātās interesēs, un līdz ar to atņemt tautai varu. Tā kā ierakstu veikšanas laikā daži sarunu dalībnieki — Ainārs Šlesers un Jānis Urbanovičs — bija Saeimas deputāti, tas ir arī Satversmes 18. panta jeb deputāta svinīgā solījuma «Latvijas tautas priekšā zvēru (svinīgi solu) būt uzticīgs Latvijai, stiprināt tās suverentitāti» pārkāpums.
2. *Rīdzenes* sarunās redzami arī centieni prettiesiski manipulēt ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums (24. panta 1. un 2.daļa) nosaka: «Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi ir brīvi un neatkarīgi programmu un raidījumu veidošanā un izplatīšanā, kā arī savā redakcionālajā darbībā», kā arī elektroniskie plašsaziņas līdzekļi «aizstāv neatkarīgas, demokrātiskas un tiesiskas Latvijas valsts ideju» un «darbojas Latvijas sabiedrības interesēs». "Oligarhu lietas" ietvaros ierakstītajās sarunās atkārtoti parādās valsts amatpersonu gatavība šos likuma pantus pārkāpt, iejaucoties elektronisko plašsaziņas līdzekļu neaktarībā, panākot, lai tie rīkojas atsevišķu ietekmīgu personu, nevis sabiedrības interesēs, un līdz ar to graujot demokrātiskas un tiesiskas Latvijas valsts ideju.
3. "Gribam konsolidēt valsti, vajag konsolidēt medijus", *Rīdzenē* ierakstītā sarunā norāda Ainārs Šlesers, bet citā, ka «LNT mums ir tiešais kanāls. LTV varam nodrošināt ziņojumus». Aivars Lembergs pēc 10. Saeimas vēlēšanām saka, ka «to televīziju daudzmaz sakārtoja, valsts televīziju». Sarunā ar Vili Krištopanu pirms 10.Saeimas vēlēšanām Ainārs Šlesers nosauc arī Pirmo Baltijas kanālu par draudzīgu mediju. Šajā pašā sarunā arī tiek skaidri pateikts, ka šādas ietekmes mērķis ir demokrātiskas valsts pamatu graušana. Kad Šlesers par sabiedriskajiem medijiem saka, ka «ir vienkārši jāpārņem un jāuztaisa normāla vertikāle», Krištopans atbild — «tā kā Krievijā». Lieki atgādināt, ka sabiedrības pakļaušana autoritāram režīmam Krievijā sākās tieši ar mediju pakļaušanu. Kā rakstīts vadošās domnīcas *Freedom House* šogad publicētajā ziņojumā *Breaking Down Democracy: Goals, Strategies, and Methods of Modern Authoritarians* (Demokrātijas sagraušana: moderno autoritāro valdnieku mērķi, stratēģijas un metodes), «kļūstot par prezidentu starp Putina pirmajiem mērķiem bija nodrošināt varu pār ietekmīgākajiem medijiem — nacionālajām televīzijas stacijām». (https://freedomhouse.org/report/modern-authoritarianism-press-freedom)
4. Saeima 2011. gada 22. septembrī pieņēma grozījumus likumā *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem*, nosakot: «Masu informācijas līdzekļu dibinātājiem un īpašniekiem, kuri ir kapitālsabiedrības, ir pienākums Komerclikumā noteiktajos gadījumos un kārtībā informēt komercreģistra iestādi par to patiesajiem labuma

guvējiem.» (10.[2] pants) Likuma grozījumi stājās spēkā 2011. gada 20.oktobrī un no tā brīža mediju uzņēmumu dalībniekiem, kuri atbilda preses likuma grozījumu un tajā laikā spēkā esošā Komerclikuma 17.[1] panta — Atklāšanas pienākums — kritērijiem, bija pienākums informēt komercreģistra iestādi par uzņēmuma patiesā labuma guvējiem.

5. No *Rīdzenē* ierakstītajām sarunām ir skaidrs, ka a/s *Diena* akciju kontrolpaketes iegādi no zviedru koncerna *Bonnier* finansēja uzņēmums *Rīgas Tirdzniecības osta* (*RTO*). Sarunā ar *RTO* vadītāju Ralfu Kļaviņu 2009. gada novembrī Ainārs Šlesers norāda, ka uzņēmumam būs jāatbalsta *Diena*, uz ko Kļaviņš atbild: «ja ir vajadzīgs tam mediju projektam, nu, tad O.K., tad jāvērtē, vai varēsim samaksāt visas dividendes». Savukārt 2010. gada oktobrī Kļaviņš atgādina Šleseram, kā *Dienas* pirkšana finansēta: «Caur *Jaunrīgu* ir aizgājuši 5… eiro. Un otri 5 caur *RTO*. Kopā tie ir desmit», viņš saka. «Mēs esam samaksājuši vieninieku — šitiem britu draugiem. 400 mēs samaksājām Aleksandra kantorim un 0,6 apmēram Mišam». Var secināt, ka jau 2009. gada darījuma brīdī faktiskais pircējs bija *RTO*, kas samaksājis Aleksandram Tralmakam un britu Roulendu ģimenei ievērojamas summas par gatavību piesegt *RTO* līdzdalību. Pēc tam par *Dienas* un ar to saistīto uzņēmumu īpašnieku kļuva Viesturs Koziols, kurš sarunā ar Šleseru 2010. gada vasarā stingri iestājas pret *RTO* kā *Dienas* īpašnieka legalizēšanu: «Ainār, tas mums neder, mums nevajag, ka *Rīgas Tirdzniecības osta* ir īpašnieks šajā ķēdē, tas ir dirsā…» No 2010. gada sarunas starp Koziolu un Šleseru par īpašumtiesību pārdali rodas nepārprotams priekšstats, ka faktiskie līdzīpašnieki *Dienā* ir gan Ainārs Šlesers, gan Andris Šķēle, gan Aivars Lembergs: «20, 24, 36, 20 — tas ir Ralfs, tas ir Andris, tas ir Aivars», un šajā pašā sarunā abi apspriež arī Šķēles un Lemberga daļu izpirkšanu. Sarunas dalībnieki arī skaidri apzinās, ka patieso īpašnieku atklāšana kaitētu *Dienai* kā medijam, un šo jautājumu vairākkārt apspriež. Piemēram, pēc 2010. gada Saeimas vēlēšanām Koziols Šleseram saka: «Ja to avīzi taisa kā rupju partijas ruporu vai divu trīs, četru cilvēku ruporu, tad mums jārēķinās, ka ekonomiski to izvilkt nav iespējams.» Citā sarunā viņš norādā: «nav jēgas no partijas avīzes, kurai ir maza auditorija. Jo Aivaram no tās *Neatkarīgās* — nu nav baigā ietekme, visi ņirdz par *Neatkarīgo*.»
6. *RTO* kā *Dienas* īpašnieks parādās tikai 2012. gada februārī, tātad vairākus mēnešus pēc tam, kas spēkā stājās likuma *Par presi un citu masu informācijas līdzekļu* grozījumi par patiesā labuma guvēja atklāšanu. Tikai 2016. gadā starp *RTO* īpašniekiem parādās ar Šleseru un Šķēli atklāti saistīti uzņēmumi. Lembergs nekur oficiāli nav parādījies ne tobrīd, ne vēlāk kā *a/s Diena* vai kādu no tās atdalīto uzņēmumu tiešais vai netiešais īpašnieks. Mediju uzņēmumu patiesā labuma guvēja slēpšana ir likuma pārkāpums. Turklāt, liedzot sabiedrībai uzzināt medija patiesos īpašniekus un līdz ar to vērtēt viņu interešu iespējamo ietekmi uz medija redakcionālo politiku, patiesā labuma guvēja slēpšana ir kvalificējama kā prettiesiska manipulācija ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

7. Kontekstā ar iepriekš Komisijā uzklausīto personu viedokļiem par IR publiskotajām *Rīdzenes* sarunām ir jāuzsver, ka no likuma *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* nepārprotami izriet — patiesas informācijas publicēšanu nevar uzskatīt par prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli.

Secinājums: Saskatot bīstamas pazīmes Satversmes pārkāpumiem un manipulācijai ar sabiedrisko domu, aicinām Komisiju savas darbības ietvaros izvērtēt, vai *Rīdzenes* sarunās iesaistītās personas ir pārkāpušas Satversmes 2. pantu un vai tajās iesaistītie Saeimas deputāti ir pārkāpuši savu svinīgo solījumu.

Tāpat Komisijai ir jāizpēta, vai noticis Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārkāpums, sarunu dalībniekiem prettiesiski ietekmējot Latvijas Televīzijas, LNT un PBK redakciju neatkarību, kā arī izmantojot vai cenšoties izmantot šos medijus pret sabiedrības interesēm un ar mērķi graut demokrātiju Latvijā. Komisijai arī jānoskaidro, vai ir notikusi *a/s Diena* un tās saistību pārņēmušo uzņēmu patieso īpašnieku — labuma guvēju — prettiesiska slēpšana ar mērķi manipulēt ar sabiedrisko domu.

Par žurnālistu un redakcijas atbildību par sniegtās informācijas patiesumu

Saistībā ar *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu un IR redakcijas atbildību par savu darbu paskaidrojam sekojošo:

1. Likums *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* nosaka žurnālista pienākumu sniegt patiesu informāciju (25.pants). Likums arī paredz fizisku un juridisku personu tiesības pieprasīt, lai masu informācijas līdzeklis atsauc par tām publicētas ziņas, ja tās neatbilst patiesībai. Šādā gadījumā iesniegumā precīzi jānorāda patiesībai neatbilstošās ziņas. Masu informācijas līdzeklim ir nekavējoties jāatsauc publicētā informācija, ja tam nav pierādījumu, ka informācija atbilst patiesībai (21.pants).
2. Žurnāla IR redakcija pēc *Rīdzenes* sarunu publiskošanas ir saņēmusi vienu iesniegumu — Aivars Lembergs 19. jūlijā vērsās pie IR ar lūgumu atsaukt nepatiesas ziņas, kas izplatītas trīs IR rakstos: *Tu ar politiku taisīji sev naudu, Ainār!* (15.06.2017.), *Lembergu par premjeru, bļaģ* (22.06.2017.) un *Preses kastrēšana* (29.06.2017.). Tomēr šajā iesniegumā nebija precīzi norādīta neviena patiesībai neatbilstoša ziņa, kā to prasa likums, līdz ar to redakcija savā atbildē secināja, ka pats Aivars Lembergs šādas nepatiesas ziņas pieminētajos rakstos nav konstatējis. Tāpat IR redakcija atbildē apliecināja, ka publikācijas balstās faktiski notikušās, izmeklēšanas iestāžu fiksētās sarunās viesnīcā *Rīdzene*, un publikācijās šo sarunu saturs ir patiesi atspoguļots. Cik zināms redakcijai, Aivars Lembergs pēc IR atbildes saņemšanas nav vērsies tiesā, lai pieprasītu publicētās informācijas atsaukšanu. Cik zināms redakcijai, arī neviena cita persona saistībā ar *Rīdzenes* sarunām nav vērsusies tiesā, apstrīdot IR publikācijas.
3. Žurnāla IR pastāvēšanas laikā pret tā izdevēju un redakcijas darbiniekiem tiesā ir tikušas vērstas četras dažādas prasības par nepatiesu ziņu atsaukšanu. Visos gadījumos tiesa ir lēmusi par labu IR, apstiprinot žurnāla publikāciju pamatotību. Spriedumi visās šajās lietās ir stājušies spēkā.
4. Skaidrus principus godprātīgai darbībai nosaka ne tikai likums, bet arī žurnālistu ētikas normas. Žurnāla IR izdevēja a/s *Cits medijs* ētikas kodekss cita starpā nosaka sekojošus principus: «Žurnālista galvenais mērķis ir noskaidrot patiesību» un «Žurnālists nedrīkst publicēt informāciju bez pamatotas pārliecības par tās ticamību». Ētikas kodekss ir juridiski saistošs IR žurnālistiem, jo tas ir iekļauts darba līguma sastāvā un kodeksa pārkāpums var būt iemesls darbinieka atlaišanai. *Rīdzenes* sarunu kontekstā IR redakcija rūpīgi izvērtēja savu atbildību un rīkojās atbilstoši ētikas kodeksa normām.
5. Latvijas Žurnālistu asociācijas ētikas kodekss nosaka: «Žurnālista galvenais uzdevums ir sniegt sabiedrībai patiesu un pārbaudītu informāciju» (2.1. punkts). Asociācijas ētikas kodekss nav juridiski saistošs, taču ir iedibināts tā uzraudzības mehānisms — darbojas Ētikas komisija, kas izskata iespējamus kodeksa pārkāpumus asociācijas biedru darbībā (žurnāla IR galvenā redaktore Nellija Ločmele un *Rīdzenes* sarunām veltīto publikāciju autore Indra Sprance abas ir asociācijas biedres).

6. Pēc *Rīdzenes* sarunu publiskošanas Latvijas Žurnālistu asociācijas Ētikas komisija saņēma 3.jūlijā parakstītu 16 žurnālistu iesniegumu par iespējamiem ētikas kodeksa pārkāpumiem IR publikācijās, tajā skaitā par kodeksa 2.1. punktu. Izskatot šo iesniegumu un IR redakcijas argumentus, 8.septembrī Ētikas komisija savā lēmumā nekonstatēja kodeksa 2.1. punkta pārkāpumu IR publikācijās, vienlaikus aicinot ne tikai precīzi ziņot medija rīcībā esošo informāciju, bet arī vērtēt tās vēstījumu.

Secinājums: Žurnālistu pienākumu publicēt patiesu informāciju skaidri nosaka kā likums, tā profesionālās ētikas normas. *Rīdzenes* sarunu publiskošanā žurnāla IR redakcija pildījusi šīs prasības, pārbaudot informācijas patiesumu, un nav pieļāvusi pārkāpumus.

Par publicētās informācijas un sarunās minēto faktu atbilstību realitātei

Kā iepriekš norādīts, visa IR publiskotā informācija par *Rīdzenes* sarunām balstās faktiski notikušās, izmeklēšanas iestāžu fiksētās sarunās un publikācijās šo sarunu saturs ir patiesi atspoguļots — precīzi citēts un pēc būtības nesagrozīts. Papildus vēlamies paskaidrot sekojošo:

1. Jāuzsver, ka IR publiskotās *Rīdzenes* sarunas ir pilnīgi aplami vērtēt kā privātpersonu tērzēšanu, jo tajās piedalās augstas valsts amatpersonas un sarunu saturs skar publiskās varas izmantošanu.
2. Vērtējot publicēto informāciju, ir būtiski atcerēties, ka faktiski notikušo sarunu patiesuma kritērijs nav un nevar būt nākotnes notikumi, kas risinājušies pēc šīm sarunām. Neviens nākotnes notikums nekad nevar padarīt nebijušus pagātnes notikumus. Tāpēc arguments, ka sarunas nav patiesas, ja tajās runātais vēlāk nav īstenots, ir loģiska kļūda. Tas ir absurds. Aicinām Komisiju šo faktu skaidri apzināties, vērtējot 18. septembra sēdē uzaicinātās personas Imanta Liepiņa sniegto "ziņojumu", kas pašos pamatos balstīts uz šo aplamību. Ja kāds no *Rīdzenē* notikušo sarunu fragmentiem tiek pasludināts par "viltus ziņu" tāpēc, ka nākotnes notikumi pēc sarunām rit savu gaitu, tas ir tik pat absurdi, kā cilvēka dzimšanas datumu pasludināt par "viltus ziņu", kad viņš nomirst. Pēc šīs Imanta Liepiņa aplamās loģikas arī ZZS vairāku vēlēšanu lozungs "Aivars Lembergs — premjera amata kandidāts" ir jāatzīst par "viltus ziņu", jo Lembergs taču nekad nav kļuvis par premjeru.
3. Iedziļinoties *Rīdzenes* sarunu saturā un vēlākajos notikumos, jāņem vērā, ka viesnīcā kalto valsts amatpersonu plānu īstenošanos ļoti būtiski ietekmēja pati "oligathu lietas" ierosināšana 2011. gada maijā, drīz sekojošā Saeimas atlaišana (pēc parlamenta atteikuma ļaut kratīšanu Ainara Šlesera dzīvesvietā), un ārkārtas vēlēšanas. Rezultātā būtiski izmainījās gan politisko spēku samērs, gan *Rīdzenes* sarunu varoņu statuss. Ainārs Šlesers un Andris Šķēle zaudēja Saeimas deputātu mandātu un kopš 2011. gada nogales vairs nav valsts amatpersonas. ZZS saruka vēlētāju atbalsts un partija līdz 2014. gada janvārim vairākus gadus nebija pārstāvēta valdībā.
4. Svarīgi apzināties, ka būtiskākie sarunās iezīmētie plāni, kas bija arī krimināLizmeklēšanas centrā, ir laika gaitā īstenojušies. Krimināllietas galvenais jautājums bija valsts amatpersonu slēptas īpašumtiesības ietekmīgajā kravu pārkraušanas uzņēmumā *Rīgas tirdzniecības osta* — izmeklētāju fiksētajās *Rīdzenes* sarunās Ainārs Šlesers ar partneriem detalizēti apspriež juridiskas shēmas savu īpašumtiesību legalizēšanai, un galu galā šo īpašumtiesību legalizēšana ir notikusi pat vēl laikā, kad turpinājās krimināLizmeklēšana. Proti, kopš 2016. gada Aināra Šlesera (un arī Andra Šķēles) uzvārdi ir atrodami *Rīgas tirdzniecības ostas* īpašnieku struktūrā — Uzņēmumu reģistrā oficiāli redzams, ka 60% šī ostas uzņēmuma pieder a/s *MCH investīcijas*, kas tālāk pa ķēdīti uz pusēm pieder Šķēles un Šlesera ģimenes uzņēmumiem, turklāt Šlesers darbojas *MCH* valdē. *RTO* ir vēl divi īpašnieki — 20% daļu pieder kompānijas vadītāja Ralfa Kļaviņa firmai *Latmorporttrans* un 20% firmai *Ostas parks*, kurā saimnieko Aivara Lemberga dēlam pazīstamais Jānis Lācis. Līdz ar to būtisks jautājums, uz kuru KNAB un prokuratūrai vajadzētu sniegt atbildi — vai

iespējams gūt pierādījumus Aivara Lemberga slēptām un amatpersonas deklarācijās neuzrādītām īpašumtiesībām *Rīgas Tirdzniecības ostā* arī šobrīd, kas tādā gadījumā būtu likumpārkāpums.

5. Pieminot vēl citus piemērus, kad viesnīcā *Rīdzene* apspriestie plāni ir īstenojušies, jānorāda uz faktu, ka 2012. gadā *Rīgas tirdzniecības osta* oficiāli izgaismojās kā mediju koncerna *Diena* īpašnieks. *Rīdzenes* sarunās šī saite atklājas jau kopš *Dienas* īpašnieku maiņas 2009. gadā, taču patiesie īpašnieki un oligarhu ietekme medijā tika rūpīgi slēpta, lai maldinātu sabiedrību. Ir apstiprinājušies arī sīkāka mēroga fakti, tajā skaitā *Rīdzenes* sarunās panāktās vienošanās par Andra Amerika iecelšanu Rīgas brīvostas valdes vadībā 2010. gadā un ostas reklāmas līgumu slēgšana ar izdevniecību *Mediju nams*, ko apmaiņā par atbalstu Amerikam pieprasīja Aivars Lembergs.

Secinājums: *Rīdzenes* sarunu saturs IR publikācijās ir patiesi un korekti atspoguļots. *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu nosaka citēto fragmentu precīza atbilstība faktiski notikušajām sarunām un nesagrozīta teiktā būtības atspoguļošana gadījumos, kad teiktais tiek atstāstīts. Nākotnes notikumi, kas risinājušies jau pēc sarunām, nevar mainīt pagātnes notikumus, tāpēc tie nav un nevar būt kritērijs sarunu patiesuma pārbaudei. Taču virkne būtisku plānu, kas tiešām īstenoti dzīvē, sniedz papildu pierādījumus tam, ka *Rīdzenes* sarunās atklājas valsts nozagšanas pazīmes.

Pieprasījums izvērtēt nepatiesas informācijas sniegšanu un lemt par personu atbildību
Komisijas sēdē 18.septembrī tika uzklausīti uzaicinātie Latvijas Žurnālistu savienības pārstāvji Juris Paiders un Imants Liepiņš, kuru sniegtā informācija vairākos gadījumos bija nepatiesa. Konkrēti:

1. Juris Paiders paziņoja, ka neesot iespējams noskaidrot žurnāla IR izdevēja a/s *Cits medijs* patiesos labuma guvējus, jo tie netiekot publiskoti (skat. komisijas sēdes video ieraksta 37. min.). Šis apgalvojums nav patiess. Lai gan likums to neprasa, a/s Cits medijs ir pēc savas iniciatīvas publiskojies pilnu akcionāru sarakstu un tas ikvienam pieejams internetā: https://www.irlv.lv/par
2. Imants Liepiņš savā "ziņojumā" norādījis (56.lpp), ka IR veiktā «*Rīdzenes* sarunu publikācija par 79,49% ir viltus ziņas ("fake news"), un šīs publikācijas saturs tikai par 20,51% sakrīt ar notikumiem reālajā Latvijā. Līdz ar to žurnāla publikācijas mērķis ir bijis izplatīt nepatiesību, melus un izdomājumus par lietām, kas nekad nav notikušas vai nav tikušas īstenotas.» Šis apgalvojums nav patiess. *Rīdzenes* sarunu saturs nav viltus ziņas, bet gan visos gadījumos patiess un precīzs valsts amatpersonu un to sarunbiedru teiktā atspoguļojums. Līdz ar to autora aprēķini, kā arī secinājums par IR publikācijas mērķiem ir pilnībā nepamatoti.

IR vērš uzmanību uz faktu, ka nepatiesa informācija nav izmantojama Komisijas tālākajā darbā un aicina Komisiju atbilstoši Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likumam (11.pants) izvērtēt personu atbildību par nepatiesas informācijas paušanu Komisijai.
Jāpiebilst, ka neuzticamu avotu piesaiste kompromitē Komisijas darbu un traucē sasniegt tās pamatmērķi — vairot sabiedrības uzticēšanos valsts varai. Jo īpaši tāpēc, ka Komisija veic izmeklēšanu par valsts nozagšanas pazīmēm, bet angažētu personu piesaiste šajā procesā, uzdodot tās par neatkarīgiem lietpratējiem, jau pati uzskatāma par valsts nozagšanas pazīmi.
Aicinām Komisiju rūpīgi izvērtēt uzaicināto personu loku un viņu sniegtās ziņas, kā arī darba procesā balstīties uz nepastarpinātu faktisko informāciju no pirmavotiem, lai sabiedrības interesēs noskaidrotu patiesību par valsts nozagšanu un "oligarhu lietas" izmeklēšanu.

Žurnāla IR galvenā redaktore Nellija Ločmele un IR žurnāliste Indra Sprance

Rīgā, 2017. gada 25. septembrī.

PIELIKUMS NR.9

Prezentācija "Žurnāla IR paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu" (sniegta Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē)

Žurnāla IR paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu

IR publiskoja *Rīdzenes* sarunas 2017. gada jūnijā trijos žurnāla numuros.
Jūlijā speciālizdevumā publiskoti arī trīs pilni Aivara Lemberga sarunu atšifrējumi.

IR paskaidrojumi par…

- publiskotās informācijas atbilstību lietas materiāliem
- valsts nozagšanas pazīmēm
- oligarhu lietas izbeigšanu
- valsts nacionālās drošības apdraudējumu
- Satversmes pārkāpumiem un prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot medijus
- IR atbildību par informācijas patiesumu
- publicētās informācijas un sarunās minēto faktu atbilstību realitātei
- nepatiesas informācijas sniegšanu Komisijai

Publiskotās informācijas atbilstība lietas materiāliem

- IR publikācijas balstās faktiski notikušās, izmeklēšanas iestāžu fiksētās sarunās viesnīcā *Rīdzene*, un IR šo sarunu saturu **patiesi** atspoguļoja.
- Redakcija veica rūpīgu izvērtējumu un publicēja tikai tos sarunu fragmentus, kas satur sabiedrībai **būtisku** informāciju.
- IR publiskoja *Rīdzenes* sarunas veidā, ko atzina par **visatbilstošāko**, respektējot gan sabiedrības tiesības uzzināt būtisku informāciju, gan žurnālistu pienākumu aizsargāt avotu noslēpumu.

Avotu aizsardzība

- *Rīdzenes* sarunu saturs IR kļuva zināms no avotiem, kas **lūdza savu identitāti neatklāt**.
- Avotu aizsardzība aptver ne tikai personas datus, bet arī **faktiskos apstākļus**, kādos informācija sniegta, kā arī medija **nepubliskoto informāciju.**
- Valsts institūciju prasība izpaust žurnālista avotus ir **galējs solis**, piemēram, lai novērstu reālus draudus personas dzīvībai.
- Pienākums aizsargāt avotus jāievēro **neatkarīgi no tā, vai avots ir vai nav rīkojies prettiesiski,** vai pat apzināti izpaudis valsts noslēpumu.

Secinājums par sarunu saturu

- IR redakcijai ir zināms *Rīdzenes* sarunu saturs. Esam dzirdējušas katru zilbi un varam Komisijai apliecināt — Aivars Lembergs, Ainārs Šlesers, Jānis Dūklavs un citi sarunu dalībnieki ir **teikuši ikvienu cenzēto vai necenzēto vārdu, kas ir publicēts.**

- "Oligarhu lietas" nozīmīgums sabiedrībai ir tik būtisks, ka Saeimas deputātiem kā tautas priekšstāvjiem ir **pienākums izmantot savas īpašās pilnvaras** un nepastarpināti pārliecināties par publiskotās informācijas atbilstību krimināllietas materiāliem.

Par valsts nozagšanas pazīmēm

- slēptās īpašumtiesības *RTO* un lēmumu pieņemšana savtīgās interesēs
- Nekustamo īpašumu projekti Zaķusalā un Andrejsalā
- Uzturēšanās atļauju iniciatīva
- Nacionālā lidsabiedrība airBaltic
- Rīgas domes uzņēmumu "sakārtošana"
- Finansējums izdevniecībai "Mediju nams"
- Valsts amatpersonu iecelšana/atcelšana

Par krimināllietas izbeigšanu

- Izmeklēšanas izbeigšana pirmstiesas stadijā ir **nepamatota un neatbilst sabiedrības interesēm** apkarot augsta līmeņa sistēmisku korupciju.

- Aicinām izvērtēt likumdevēja rīcībā esošās iespējas padarīt šī kriminālprocesa materiālus **publiski pieejamus.**

- Aicinām izvērtēt amatpersonu atbildību, t.sk. **vai nav pamats ģenerālprokura atlaišanai** sakarā ar nolaidību, kā rezultāta iestājušās būtiski kaitīgas sekas. (Prokuratūras likuma 41.1 panta 4.d.)

Par valsts nacionālās drošības apdraudējumu

- Politiķi, kuri strādā **savās, nevis sabiedrības interesē**s, ir apdraudējums valsts drošībai.

- Politiķi, kuriem **var inkriminēt noziedzīgu** darbību, ir apdraudējums valsts drošībai.

- Politiķi, kuru **biznesa intereses ir atkarīgas no citas valsts** valdības labvēlības, ir apdraudējums valsts drošībai.

Par Satversmes pārkāpumiem

- Satversmes 2.pants nosaka, ka «Latvijas valsts **suverēnā vara pieder Latvijas tautai**». Rīdzenes sarunās iesaistītās amatpersonas cenšas izmantot valsti nevis Latvijas tautas, bet gan savās privātās interesēs, līdz ar to atņemt tautai varu.

- Satversmes 18.pants nosaka deputāta svinīgo solījumu**: būt uzticīgam Latvijai**, stiprināt tās suverentitāti – deputātu Šlesera un Urbanoviča iespējamais pārkāpums.

Par prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli

- Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums nosaka mediju redakcionālo brīvību un neatkarību. Sarunās redzama amatpersonu gatavība šos likuma pantus pārkāpt, **iejaucoties elektronisko plašsaziņas līdzekļu neatkarībā** Latvijas Televīzijā, LNT, PBK.

- Likums Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem nosaka patieso labuma guvēju atklāšanu. Sarunās rodas **nepārprotams priekšstats, ka faktiskie līdzīpašnieki Dienā ir Ainārs Šlesers, Andris Šķēle un Aivars Lembergs,** kas slēpts no sabiedrības.

- NB! Patiesas informācijas publicēšanu nevar uzskatīt par prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli.

Par žurnālistu un redakcijas atbildību par sniegtās informācijas patiesumu

- Likums par *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem nosaka* ***pienākumu publicēt patiesību*** *un tiesības personām prasīt* ***nepatiesu ziņu atsaukšanu****.*

- *Aivars Lembergs iesniegumā IR* ***nav norādījis nepatiesas ziņas*** *Rīdzenes sarunu publikācijās un nav vērsies tiesā*

- *LŽA Ētikas kodekss nosaka:* žurnālista galvenais uzdevums ir sniegt sabiedrībai patiesu un pārbaudītu informāciju. Ētikas komisija **nav konstatējusi ētikas kodeksa pārkāpumus** Rīdzenes sarunu publikācijā*.*

Par publikāciju un sarunās minēto faktu atbilstību realitātei

- *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu nosaka **atbilstība faktiski notikušajām sarunām**
- Arguments, ka sarunas nav patiesas, ja tajās runātais vēlāk nav īstenots, ir **loģiska kļūda.**
  - Ja *Rīdzenē* runāto pasludina par "viltus ziņām", jo nākotnes notikumi nesakrīt ar teikto, tad arī ZZS vairāku vēlēšanu lozungs "Aivars Lembergs — premjera amata kandidāts" jāatzīst par "viltus ziņu", jo Lembergs nekad tā arī nav kļuvis par premjeru.
- Būtiski **plāni ir reāli īstenojušies**: RTO īpašumtiesību legalizēšana, Dienas sagrābšana uc.

Par nepatiesas informācijas sniegšanu Komisijai un personu atbildību

- 18.septembra sēdē Komisijai sniegta nepatiesa informācija, aicinām izvērtēt personu atbildību
  - Apgalvojums, ka IR izdevēja patiesie labuma guvēji nav publiskoti, neatbilst patiesībai.
  - Apgalvojums, ka *Rīdzenes* sarunu publikācija par 79,49% ir viltus ziņas, ir absudrā metodologijā balstīta nepatiesa informācija.
- Angažētu personu piesaiste, uzdodot tās par neatkarīgiem lietpratējiem, uzskatāma par valsts nozagšanas pazīmi un kompromitē Komisiju.

PIELIKUMS NR.10

Ventspils domes priekšsēdētāja Aivara Lemberga prezentācija ""Oligarhu lieta" kā propagandas un izrēķināšanās ierocis" (sniegta Komisijas 2017. gada 18. decembra sēdē)

«Oligarhu lieta» kā propagandas un izrēķinināšanās ierocis

Aivars Lembergs 18.12.2017

Sarunas, uz kuru pamata sākta «Oligarhu lieta»

- **04. līdz 06.oktobris** 2010.gads

Kāpēc Kriminālprocess uzsākts pret:

- Aivaru Lembergu
- Aināru Šleseru
- Andri Ameriku
- Viesturu Silenieku

20.maijā 2011.gadā, nevis 2010.gada oktobrī?

Pārkāpts Satversmes 91.pants

2011.gada 17.maijs

- Juraša raksts Strīķei
- Kādu informāciju dod izmeklētājiem – izvēlas Jurašs, Strīķe

Nodarījuma juridiskā kvalifikācija

- pēc Krimināllikuma: 318.p. 2.d., 323.p. 2.d., 326.p. 2.d.

Pants	Kvalifikācija	Maksimālais sods*	Klasifikācija
320.p. 4.d.	Kukuļa izspiešana, ko izdara valsts amatpersona, kas ieņem atbildīgu stāvokli	12 gadi	Sevišķi smags
195.p. 3.d.	Noziedzīgā ceļā iegūtu līdzekļu legalizācija	12 gadi	Sevišķi smags

**redakcijā uz 2010.gada oktobris*

NAV:

1. Pierādījumu
2. Pamatotu aizdomu

- ***Pārkāpts Satversmes 91. un 96.pants***

- Par nepamatotu juridisko kvalifikāciju – **NAV ATBILDĪBAS**

No 12 gadiem cietumā līdz 5

	Apsūdzības paudējs	Inkriminētās darbības apraksts	Maksimālais kriminālsods	"Cietušais"
1	2	3	4	5
1	2011.gada 17.maijs KNAB OIN vadītāja J.Juraša raksts KNAB priekšnieka vietniecei J.Strīķei	A.Lembergs organizēja kukuļa pieprasīšanu	10 gadi	A.Šlesers, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs
2	2011.gada 20.maijs KNAB izmeklētājas I.Kivlenieces lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu	Atsaucas uz J.Juraša informāciju	12 gadi	A.Šlesers, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs
3	2011.gada 20.maijs Kriminālprocesa virzītājas I.Kivlenieces uzziņa	A.Lembergs organizēja kukuļa pieprasīšanu. V.Silenieks pieprasīja kukuli no A.Šlesera	10 gadi	A.Šlesers, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs
4	2011.gada 20.maijs izmeklētājas I.Kivlenieces ierosinājums iemeklēšanas tiesnesim R.Silakalnam par kratīšanu	Ventspils domes deputāts A.Lembergs pieprasīja kukuli	10 gadi	A.Šlesers, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs

	Apsūdzības paudējs	Inkriminētās darbības apraksts	Maksimālais kriminālsods	"Cietušais"
1	2	3	4	5
5	2011.gada 24.maijs izmeklēšanas tiesneša R.Silakalna lēmums par kratīšanu	Valsts amatpersona A.Lembergs izdarījis kukuļa pieprasīšanu	10 gadi	A.Šlesers, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs
6	2011.gada 4.augusts KNAB izmeklētāja G.Bērziņa nopratināšanas protokols	A.Lembergs organizējis kukuļa pieprasīšanu V.Silenieks pieprasīja kukuli	10 gadi	A.Šlesers, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs
7	2012.gada 29.jūnijs KNAB izmeklētājas I.Kivlenieces ierosinājums par kriminālprocesa sadalīšanu	Kukuli pieprasīja V.Silenieks, ko organizēja A.Lembergs	10 gadi	A.Šlesers, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs
8	2012.gada 6.jūlijs Prokurora M.Lejas lēmums par krimināllietas sadalīšanu	A.Lembergs pieprasīja kukuli	10 gadi	A.Šlesers, Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs
9	2015.gada 5.augusts KNAB izmeklētājas I.Kivlenieces lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto	A.Lembergs pieņēma A.Šlesera piedāvājumu, prettiesiski ietekmēja V.Silenieku kā rezultātā Andris Ameriks kļuva par Rīgas Brīvostas valdes priekšsēdētāju	5 gadi	Rīgas Brīvostas pārvalde

- ***Nav 320.p. 4.d.; 195.p. 3.d.***

Kriminālprocess pret:

- Andris Ameriks
- Ainārs Šlesers
- Aivars Lembergs
- Viesturs Silenieks
- Ralfs Kļaviņš
- Benita Krieviņa Sutora
- Flick Bertolt Martin
- Viesturs Koziols

Persona, pret kuru uzsākts kriminālprocess 2011.gada 25.maijā

Kur A.Šķēle? = Politika

Kratīšana («neatliekama») pie A.Lemberga

„Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas **izmeklēšanas tiesnesis R.Silakalns**, **izskatot ierosinājumu** par kratīšanas izdarīšanu, iepazinies ar kriminālprocesa Nr.16870000911 materiāliem,

konstatēja:

[..]

Lai nodrošinātu sava partijas biedra Andra Amerika iecelšanu Rīgas Brīvostas valdes priekšsēdētāja amatā, A.Šlesers vērsās pie **Ventspils domes deputāta Aivara Lemberga** (p.k._____-_____) **pēc atbalsta no Zaļo un zemnieku savienības pārstāvja Rīgas Brīvostas valdē** Viestura Silenieka (p.k._____-_____).

A.Lemberga rīcība dod pamatu aizdomām, ka viņš, **būdams valsts amatpersona**, laika periodā no 2010.gada 4.oktobra līdz 2010.gada 11.oktobrim, **izdarījis kukuļa pieprasīšanu** par to, lai, **Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētāja vietnieks V.Silenieks**, A.Lemberga pamudināts, par Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājam A.Šleseram izdevīga kandidāta (A.Amerika) izvirzīšanu un attiecīgi savu balsojumu 2010.gada 7.oktobra Rīgas Brīvostas valdes sēdē, izmantojot savu dienesta stāvokli. Kā kukulis tika pieprasīts **nepamatots labums** SIA „Mediju nams" interesēs – **reklāmas līgumus** 2011.gadam ar Rīgas brīvostu.

- Priekš kam vajadzīgs izmeklēšanas tiesneša institūts?

R.Silakalna lēmumi vienādi (1)

Kratīšana – A.Lembergs	Kratīšana – SIA «Mediju nams»
«lai atrastu un izņemtu: **1) dokumentāciju**, kas saistīta ar līguma noslēgšanu starp Rīgas Brīvostu un SIA „Mediju nams”, kā arī informācijas nesējus un priekšmetus, **kam var būt nozīme lietā saistībā ar ierosinājumā norādīto noziedzīgo nodarījumu,»**	**«lai atrastu un izņemtu:** **1) dokumentāciju**, kas saistīta ar līguma noslēgšanu starp Rīgas Brīvostu un SIA „Mediju nams”, kā arī informācijas nesējus un priekšmetus, **kam var būt nozīme lietā saistībā ar ierosinājumā norādīto noziedzīgo nodarījumu**,»

R.Silakalna lēmumi vienādi (2)

Kratīšana – A.Lembergs	Kratīšana – SIA «Mediju nams»
«2) dokumentus, informācijas nesējus un priekšmetus, **kas saistīti ar A.Šleseram pastarpināti (slēpti) piederošu,** tai skaitā ārzonu (ārvalstu), **uzņēmumu reģistrāciju, darījumiem un saistībām,** dokumentus un informācijas nesējus, **kas var saturēt informāciju par amatpersonu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem valsts institūciju dienestā un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, noziedzīgā kārtā iegūtu naudu, kā arī citus dokumentus un priekšmetus, kam ir vai var būt nozīme kriminālprocesā.»**	«2) dokumentus, informācijas nesējus un priekšmetus, **kas saistīti ar A.Šleseram pastarpināti (slēpti) piederošu**, tai skaitā ārzonu (ārvalstu), **uzņēmumu reģistrāciju, darījumiem un saistībām,** dokumentus un informācijas nesējus, **kas var saturēt informāciju par amatpersonu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem valsts institūciju dienestā un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, noziedzīgā kārtā iegūta naudu, kā arī citus dokumentus un priekšmetus, kam ir vai var būt nozīme kriminālprocesā.»**

- **24.-26.maijam 2011. gadā** akceptēja KNAB'am veikt **48 kratīšanas**

= Politisks šovs

2011.gada 26.maija protokols par kratīšanu SIA «Mediju nams»

- «Pēc tam tiek veikta telpu pārmeklēšanas, kuras REZULTĀTĀ ATRASTS:

Nr. p.k.	Atrasto priekšmetu vai dokumentu nosaukums un sīks apraksts – daudzums, mērs, svars un citas identificējošās pazīmes	Atrašanas vieta un apstākļi, kuras personas atbildībā izņemtie objekti nodoti
1.	Caurauklots Rīgas Brīvosta pārvaldē reģistrēts līgums Nr.R-15/11 „Par reklāmas izvietošanu" no 2011.gada 10.janvāra, kopā ar pielikumiem, uz 7 lapām . Līgums SIA „Mediju nams" reģistrēts 2011.gada 21.martā. Oriģināls.	A.Puče izsniedza brīvprātīgi
2.	Caurauklots Rīgas Brīvosta pārvaldē reģistrēts līgums Nr.R-17/10 „Par reklāmas izvietošanu" no 2010.gada 10.februāra, kopā ar pielikumiem, uz 8 lapām . Līgums SIA „Mediju nams" reģistrēts 2010.gada 7.aprīlī. Oriģināls.	A.Puče izsniedza brīvprātīgi
3.	Caurauklots Rīgas Brīvosta pārvaldē reģistrēts līgums Nr.R-46/08 „Par reklāmas izvietošanu" no 2008.gada 1.jūnija, kopā ar pielikumiem, uz 8 lapām . Līgums SIA „Mediju nams" reģistrēts 2008.gadā Nr.29. Reģistrēts reklāmas nodaļā. Oriģināls.	A.Puče izsniedza brīvprātīgi
4.	Caurauklots Rīgas Brīvosta pārvaldē reģistrēts līgums Nr.R-7/09 „Sadarbības līgums" no 2009.gada 26.janvāra, kopā ar pielikumiem, uz 6 lapām . Līgums SIA „Mediju nams" reģistrēts 2009.gadā Nr.101. Reģistrēts Reklāmas nodaļā. Oriģināls.	A.Puče izsniedza brīvprātīgi»

- Rīgas Brīvostas pārvaldei līgumi (nodomu protokoli, bez summas) ar SIA «Mediju nams» bija vienmēr, sākot no 2000.gada

*Kāpēc jākrata, ja līgumi ir **brīvi pieejami**?*

1. *Rīgas Brīvostas pārvaldē*
2. *SIA «Mediju nams»*

***Politbiznesa šovs**, lai diskreditētu konkurentus!*

➡ ***Valsts nozagšana***

- ***Pārkāpts Satversmes 89., 91., 96., 99., 100.pants***

2011.g. 25., 26.maija kratīšanās (neatliekamas, steidzamas) izņemto pierādījumu apskates sākums (mēnešos)

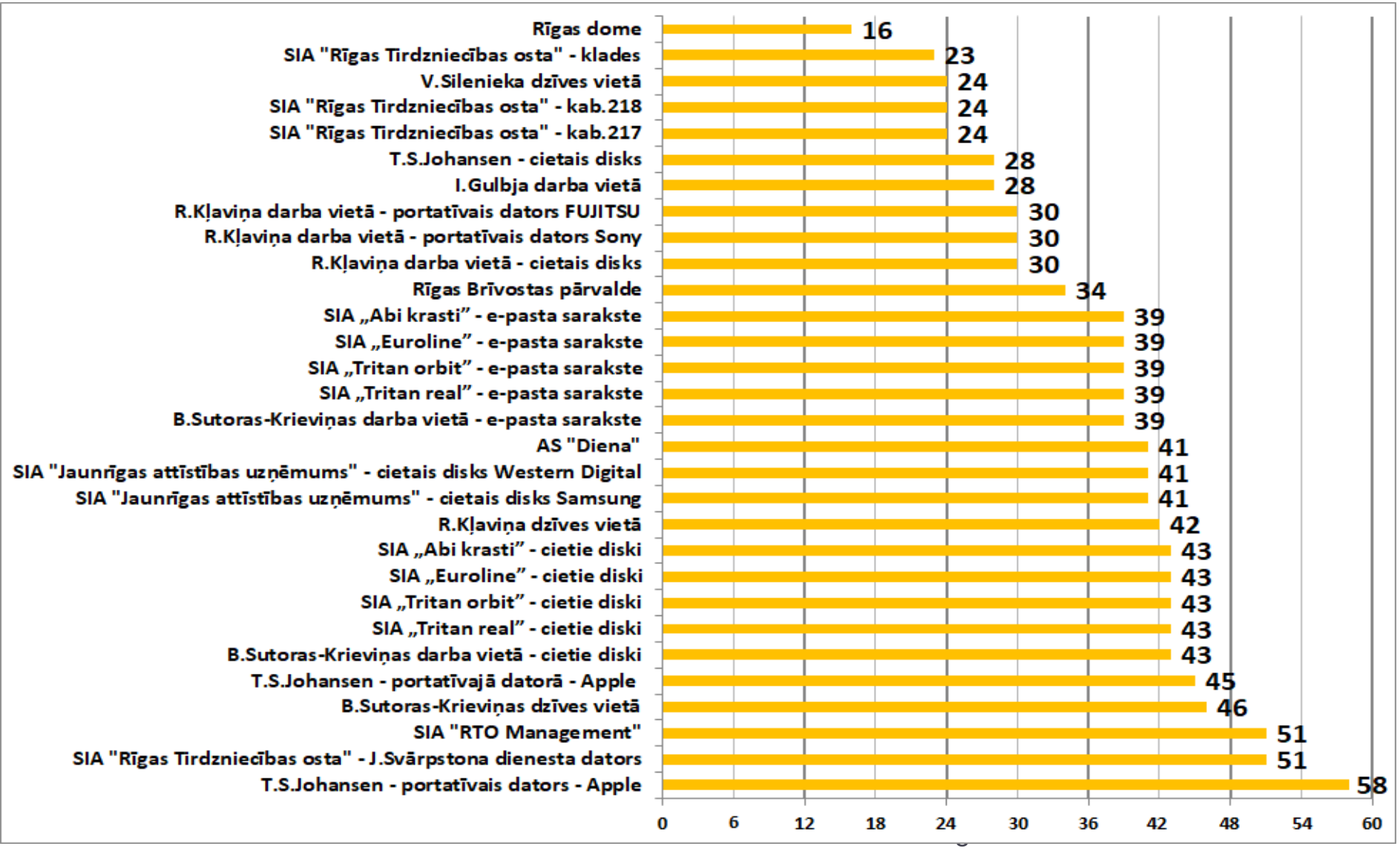

Noklausīšanās

- Augstākā tiesa **35 reizes** akceptējusi sarunu slepenas **noklausīšanās**

- Attiecībā tikai uz **divām personām**.
  - A.Šlesers – Telefona – Pirmatnējais + 12 pagarinājumi
  - A.Šlesers – Noklausīšanās - Pirmatnējais + 12 pagarinājumi
  - R.Kļaviņš – Noklausīšanās - Pirmatnējais + 8 pagarinājumi

- Laika periodā no 2009.gada 6.februārim līdz 2011.gada 6.martam - **25 mēnešus**

- *Kāds pamatojums noklausīties?*
- *Cietušās personas nedrīkst iepazīties*

- ***Pārkāpts Satversmes 89., 92., 95., 96., 99., 100.pants***

Lemberga dienasgrāmatās arī ieraksti par Vienotības spici

PIETIEK
02.11.2011.
Komentāri (48)

Iesaki rakstu: twitter facebook draugiem

Maijā Ventspils mēra Aivara Lemberga īpašumā Puzē atrastās oligarha dienasgrāmatas var sagādāt nepatikšanas teju visai Latvijas šā brīža politiskajai elitei, liecina *Pietiek* rīcībā esošā informācija, kas gūta no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) veiktajai izmeklēšanai tuviem avotiem. Īpaši nepatīkami maija kratīšanās izņemtie Lemberga pieraksti var izrādīties *Vienotības* politiskajai spicei, kas pēdējo gadu ar oligarhu strādāja plecu pie pleca valdībā, tādēļ tās politiķu vārdi esot atrodami teju katrā dienasgrāmatas lappusē. Pavisam maz šie ieraksti atsedzot Lemberga personības cilvēcisko pusi, lai gan dienasgrāmata atklāj arī dažas pārsteidzošas nianses, piemēram, to, ka oligarhs mēdz apmeklēt zīlnieci.

Izpausts izmeklēšanas noslēpums

- ***Pārkāpts Satversmes 89., 91., 92., 95., 96., 99., 100.pants***

Strīķe melo Latvijas sabiedrībai (1)

- 27.05.2011. KNAB Politisko organizāciju finansēšanas kontroles nodaļas raksts J.Strīķei par informācijas sniegšanu:

«[..] iepazīstoties ar Biroja [KNAB] 2011.gada 26.maijā sniegto informāciju plašsaziņas līdzekļiem, konstatēja, ka tajā ir norādīts [..]»

«Pierādījumi liecina, ka šī valsts amatpersona [B.Fliks], iespējams, ļaunprātīgi izmantojot savu ieņemamo amatu un dienesta stāvokli, noslēgusi akciju sabiedrības [AirBaltic vai Live Riga] vārdā visticamāk fiktīvus līgumus ar plašsaziņas līdzekļiem par reklāmas izvietošanu, ***faktiski nodrošinot Saeimas deputāta un viņa pārstāvēto politisko partiju popularizēšanu****.»*

« [..] lūdzam atbilstoši likumā noteiktajai kārtībai ***sniegt*** *Nodaļai visu Jūsu rīcībā esošo* ***informāciju*** *[..], kura* ***pierāda****, ka minētie naudas līdzekļi tika izmantoti partiju reklamēšanai.»*

Strīķe melo Latvijas sabiedrībai (2)

- 31.05.2011. KNAB Izmeklēšanas nodaļas izmeklēšanas grupas dalībnieces atbilde:

*«Gadījumos, **ja** pirmstiesas **izmeklēšanas** laikā kriminālprocesā Nr.16870000911 **tiks konstatēti** administratīvie pārkāpumi politisko partiju finansēšanā, Izmeklēšanas nodaļa **Jūs informēs papildus**.»*

Strīķe melo Latvijas sabiedrībai

Jurašs, Strīķe traucē, bremzē, novilcina izmeklēšanu

Izmeklētāja Kivleniece uzdod	KNAB nodaļas vadītājs Jurašs atbild	Atbildes ilgums (mēnešos)
2011.gada 25.maijā	2011.gada 14.novembrī	**5,5 mēneši**
2011.gada 16.augustā	2012.gada 21.augustā	**12 mēneši**
2012.gada 16.jūlijā	2014.gada 10.oktobrī	**27 mēneši**
2012.gada 20.septembris	**Nav sniegta atbilde**	
2013.gada 12.martā izpildīt līdz 25.martam	2013.gada 19.maijā	**2 mēneši**

Juraša priekšniece – Strīķe
Kāpēc novilcina?
Zina: «Oligarhu lieta» nepamatota

Noziegumi pret valsti???

- Tiesiskās palīdzības lūgums Norvēģijai 21.februāris 2014.gadā:

- «A.Šlesers mēģināja nodarboties ar mārketingu un Latvijas projektu popularizāciju ārzemju investoru vidū.»
- «A.Šlesers, iespējams, 2011.gada janvārī piedalījies tikšanās, kurā bijis D.Tramps.»
- «A.Šlesers aktīvi piedalījies un reklamējis Zaķusalas projektu aktuāliem investoriem, tai skaitā D.Trampam.»

Secinājums:

Noziedznieki – prezidenti, premjeri, ministri, pašvaldību vadītāji, LIAA utt.

Lumpenžurnāla «IR» publikācijas un citu pārpublikācijas – Politiska propaganda

BLEFS

- **Nav** veikta fonoskopiskā **ekspertīze = nav autentiski**

- Saeimas kārtības ruļļa 150.pants - «Atsevišķu **likumdošanas uzdevumu** veikšanai Saeima var izveidot speciālas komisijas.».

- *Kādu **likumdošanas uzdevumu** veikšanai šī komisija ir izveidota?*

Valsts nozagšana (1)

- **Zādzība:**
  - ✓ Krimināllikuma 175.pants – ir svešas **kustamas mantas** slepena vai atklāta **nolaupīšana**;

- K.Dišlers – **Valsts**:
  - ✓ Tauta = kustama manta?
  - ✓ Teritorija = kustama manta?
  - ✓ Valsts vara = kustama manta?

Valsts nozagšana (2)

- *Kad, kurš(i), kā, pie kādiem apstākļiem, kādu tautu, teritoriju, valsts varu nozaga?*
- *Nozagtā tauta, teritorija, valsts vara – kur atrodas?*
- *A.Judins neziņoja par noziedzīgu nodarījumu!*

Valsts nozagšana (3)

- *Tiesību zinātnē nav tāda jēdziena*
- *Formulējumu pielieto Gebelss cīņā pret ebrejiem*
- *Politiskās propagandas sauklis*

Valsts nozagšana (4)

- Saeimas deputātus ievēl no politisko partiju sarakstiem

- Deputāts pamet partiju → jānoliek mandāts,
  jo vēlētāji balso par partiju

→

A.Judins nenoliek mandātu Valsts nozagšana

Valsts nozagšana (5)

- A.Judins iniciē parlamentārās izmeklēšanas komisijas veidošanu **ar mērķi**:

1. Vadīt komisiju ar atalgojumu **1’300 EUR / mēnesī**
2. **Gānīt politiskos konkurentus**
3. **Reklamēt sevi**

Valsts nozagšana

Likumīga, legāla, bet amorāla darbība

Par **parlamentārās izmeklēšanas komisijas** izveidošanu par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911

Daru zināmu, ka Saeima šā gada 21. jūlija sēdē izveidojusi Parlamentārās izmeklēšanas komisiju par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911, lai:

1) izvērtētu šajā lietā esošo informāciju par iespējamu valsts nozagšanu;

2) izvērtētu faktorus, kas noveda pie krimināllietas Nr. 16870000911 izbeigšanas pirmstiesas izmeklēšanas stadijā;

3) pārbaudītu publiskajā telpā izskanējušās informācijas atbilstību krimināllietas Nr. 16870000911 materiāliem;

4) izvērtētu saistībā ar krimināllietu Nr. 16870000911 izskanējušo informāciju par iespējamu valsts nacionālās drošības apdraudējumu un atsevišķu personu iespējamu darbību citu valstu interešu labā, tostarp iespējamu nelikumīgu uzturēšanās atļauju un citu dokumentu izsniegšanas ietekmēšanu, kā arī potenciālos riskus cilvēkiem un videi;

5) izvērtētu informāciju, kas norāda uz iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

Parlamentārās izmeklēšanas komisija tiek izveidota uz sešiem mēnešiem.

Saeimas priekšsēdētāja

I. Mūrniece

Rīgā 2017. gada 21. jūlijā

A.Judins:

- «Prokuroram jābūt tādam, kas saskata nodarījuma pazīmes, reaģē, uztur apsūdzību, saskata noziegumus pat, ja nozieguma tur nav»

***A.Judins**, Saeimas deputāts, lsm.lv, 14.augusts, 2017*

- «Vērtējot KNAB izmeklēšanas gaitu, kas nav novedusi pie lietas nodošanas tiesai, ...»

***A.Judins**, Saeimas deputāts, Diena.lv, 26.novembris.2017*

= Latvijas Universitātes Juridisko zinātņu doktors A.Judins sapņo par totalitāru valsti

Paldies par uzmanību!

Blefs “Rīdzenes sarunās” (1)

- AirBaltic privatizācija
- Augulis – tieslietu ministrs
- ZZS esot gribējusi veidot valdību kopā ar “Saskaņu”
- ZZS deputātu kandidāti – saskaņieši
- Par “Saskaņu” valdībā
- Daudze – prezidenta kandidāts
- Urbanoviču par čekas priekšnieku
- Urbanovičs – Saeimas priekšsēdētājs
- Minerālmēslu termināļa atklāšana Rīgā
- Lembergs un “Diena”
- Apvienot un pakļaut sabiedriskos medijus (Ainārs Dimants, “PAR”)

- Noklausās – vispārzināms fakts
- Dzīvē – pretēji sarunām
- Vīgantam nebija augstākās izglītības
- Londonas tiesu zaudēja O.Stepanovs (130 milj.)
- Zatlera kukuļi
- Oligarhu lieta + Rīkojums Nr.2
- Varas nodalījums

IZMEKLĒŠANA → UZRAUDZĪBA → APSŪDZĪBA → TIESA

- Speciāli Lembergam veltītie kriminālprocesa likuma grozījumi`
  - Prokurori neatbild par sensitīvu datu publiskošanu
  - Iztiesāšanas stadijā prokurori turpina būt procesa virzītāji, jo vāc pierādījumus

    ???
  - Prokurori vienādi advokātiem
  - U.c.
- Čigāne. Drošības līdzeklis
- PIK. Panākt nelikumīga lēmuma pieņemšanu – nosūtīt bez noziedzīga nodarījuma lietu uz tiesu (Politiskā pārliecība.)
- "Ir" īpašnieki prettiesiski nosaka medija saturu

ĪPAŠNIEK

Raudseps, Jemberga

Ločmele galvenā redaktore

Žurnālisti – Sprance, Ozoliņš, Burve-Rozīte,

6 no 12 (50%)

Kultūras ministrijas Valsts konkurss „Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā”

Projekti, kas saņēmuši VALSTS finansējumu:

Finansējuma saņēmējs	Kopējais finansējuma apmērs (eiro)	Tsk. žurnālistu finansējums (eiro)
Žurnāls, portāls “IR” **AS «Cits medijs»**	45 000	Ločmele – 8680 Sprance – 5570 Ozoliņš – 4200 Raudseps - 3360
“Nekā personīga” **“Melu teorija”** **SIA Red Dot Media**	70 000	Ģiga – 14 400 Krēvics – 4100 Pūpols – 3600 Krauze – 3600 Jaunalksne – 2100
VSIA «Latvijas Televīzija»	30 000	Rēders - 3020
Biedrība «Re:Baltica»	20 000	Spriņģe – 4954 Jemberga - 4411

PIELIKUMS NR.11
Valsts kontroles 2018.gada 11.janvāra
vēstule Nr. 3-3.5.4.1e/11

KOPIJA 1

ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS DOKUMENTS
Iesūtīts saeima@saeima.lv
12.01.2018. plkst. 12:40

VALSTS KONTROLE

Skanstes iela 50, Rīga, LV-1013; tālr. 67017500;fakss 67017673; e-pasts: lrvk@lrvk.gov.lv
Rīgā

Datums skatāms dokumenta
paraksta laika zīmogā un dokumenta
numurs teksta failā

Nr._____
Uz 09.01.2018. Nr.232.9/21-2-12/8

Latvijas Republikas Saeimas
Parlamentārās izmeklēšanas
komisijas par valsts nozagšanas
pazīmēm un pirmstiesas
izmeklēšanas kvalitāti
kriminālprocesā Nr.1687000091
priekšsēdētājai I.Sudrabai
saeima@saeima.lv

Par informācijas sniegšanu

Cienījamā I.Sudrabas kundze!

Valsts kontrolē ir saņemta Latvijas Republikas Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911 (turpmāk – Komisija) vēstule, kurā Valsts kontroli informējat par Komisijas izveidošanu un tās uzdevumiem. Atbildot uz vēstuli, sniedzam atbildes uz Komisijas uzdotajiem jautājumiem:

[1] *Kādi ir Valsts kontrolē iedibinātie principi, kā tiek ņemti vērā tiesībsargājošo iestāžu lūgumi veikt iepriekš neparedzētas, neplānotas revīzijas, tajā skaitā pirmstiesas izmeklēšanas vajadzībām? Vai sistēma ir būtiski mainījusies kopš 2011.gada, ja jā, tad kādā veidā?*

Vēlamies paskaidrot, ka saskaņā ar Valsts kontroles likuma 48.pantu Valsts kontrole pati nosaka revidējamo vienību, revīzijas laiku, veidu un uzdevumu. Atbilstoši Valsts kontroles likuma 14.pantā noteiktajam revīzijas departamenti veic revīzijas saskaņā ar Valsts kontroles padomes apstiprinātu revīziju gada plānu.

SAŅEMTS
Latvijas Republikas Saeimā
12.01.2018. plkst. 12:50
Nr. 2/117-12/18

Valsts kontroles darba plāns tiek sagatavots, ņemot vērā visu uz plāna sagatavošanas brīdi iegūto un apkopoto informāciju, kas norāda uz iespējamiem trūkumiem vai nepilnībām publiskā sektora darbībā vai personu rīcībā ar publiskā sektora finanšu līdzekļiem un mantu, tajā skaitā no tiesībaizsardzības iestādēm saņemto informāciju.

Valsts kontrolē ir izveidota sabiedrībai nozīmīgu revīziju tēmu identificēšanas sistēma. Revīzijas departamenti veic revidējamo jomu stratēģisko novērtējumu un risku novērtējumu. Valsts kontrolē revidējamo jomu sadalījums tiek veikts atbilstoši nozaru ministriju atbildības jomām.

Revidējamo jomu stratēģiskais novērtējums tiek veikts, lai revīzijas departamenti objektīvi izvērtētu to atbildībā esošo jomu un noteiktu pamatojumu, kāpēc revīziju tēmas ir aktuālas un kāda būs revīzijas ietekme uz revidējamo jomu – vai tiks izvērtēti sabiedrībai svarīgi vai revidējamās vienības darbībā būtiski procesi. Veicot revidējamo jomu stratēģisko novērtējumu, tiek nodrošināts, ka, nosakot revīziju tēmas, tiek izvērtēti riski nozarē kopumā un tiek apzināts, kāda daļa no nozares ir revidēta, lai identificētu revīziju un iespējamo revīziju tēmu prioritātes attiecīgajā nozarē, ņemot vērā tēmas nozīmi.

Katrai revidējamai jomai tiek veikts risku novērtējums. Tiek novērtēts, vai attiecīgajā jomā ir izvirzīti sasniedzamie mērķi, noteikti rezultatīvie rādītāji. Tiek vērtēts, vai ir ieviesta kvalitātes vadības sistēma, ētikas kodekss, darba vērtēšanas sistēma, vai ir iespējams paļauties uz iekšējo auditu. Revidenti vērtē, vai tiek veikts risku novērtējums un vai tas ietver arī krāpšanās risku novērtējumu. Informācijas tehnoloģiju jomā revidenti noskaidro, vai izmantotas svarīgas informācijas sistēmas, vai tiek izvērtēta sistēmu drošība. Saistībā ar finanšu vadību tiek novērtēta finanšu plānu atbilstība stratēģiskajam plānam, izpildes uzraudzība un kontroles vide. Tiek noskaidrotas tiesvedību rezultātā iespējamās finanšu saistības. Risku novērtējuma procesā tiek noskaidrots, vai pastāv parlamenta vai valdības interese par funkcijas izpildi, vai par jomu ir interese plašsaziņas līdzekļos un vai tiek regulāri saņemtas sūdzības. Revidenti novērtē arī attiecīgās jomas tiesisko regulējumu un citus jautājumus

Vienlaikus vēlamies informēt, ka, lai reaģētu uz aktuāliem notikumiem valstī, laikus sniedzot profesionālu viedokli, ar Valsts kontroles padomes 2013.gada 16.decembra lēmumu (protokols Nr.70, 8.§.) Trešajā revīzijas departamentā ir izveidots sektors, kas veic revīzijas ātrai reaģēšanai uz aktuāliem notikumiem valstī. Līdz ar to, sagatavojot ikgadējo darba plānu, šīm revīzijām tiek paredzēti noteikti resursi, plāna sagatavošanas brīdī, nenorādot noteiktu revīzijas tēmu. Lai Valsts kontroles darba plānā iekļautu revīzijas par atsevišķu darījumu atbilstību normatīvo aktu prasībām, tiek ņemta vērā gan presē un citos plašsaziņas līdzekļos pieejamā informācija, nevalstisko organizāciju sniegtā informācija, kā arī privātpersonu un institūciju iesniegtajās sūdzībās un iesniegumos norādītais.

Lēmumu par minēto revīziju iekļaušanu darba plānā pieņem Valsts kontroles padome, izvērtējot atbildīgā sektora sagatavoto revīzijas tēmas priekšlikumu. Lai nodrošinātu neatkarību[1] un Valsts kontroles darbības efektivitāti, Valsts kontroles padome, lemjot par revīzijas par atsevišķu darījumu atbilstību normatīvo aktu prasībām veikšanu, izvērtē pieteiktās revīzijas tēmas atbilstību turpmāk minētajiem kritērijiem:

- vai jautājuma izvērtēšana ir būtiska sabiedrībai vai būtiskai sabiedrības daļai?

---

[1] Limas deklarācijas *(ISSAI 1-Starptautiskie standarti augstākajām revīzijas iestādēm)*, pieņemta *INTOSAI (Augstāko revīzijas iestāžu organizācija)* IX kongresā, Peru 1977.gadā, 5.nodaļa; Mehiko deklarācijas par Augstāko revīzijas iestāžu neatkarību (ISSAI 10), pieņemta INTOSAI XIX kongresā, Meksikā 2007.gadā, 3.punkts.

- vai Valsts kontroles viedoklis ir nepieciešams, lai izvērtētu riskus pirms būtisku lēmumu pieņemšanas?

- vai tēma atbilst Valsts kontroles revīziju prioritātēm un ir saistīta, piemēram, ar valsts institūciju vai valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbības efektivitātes un pārvaldības jautājumu izvērtēšanu, pašvaldību darbības tiesiskuma un efektivitātes izvērtēšanu, Eiropas Savienības fondu līdzekļu izmantošanu vai citiem sabiedrībai būtiskiem jautājumiem?

- vai citas institūcijas jau nav uzsākušas pārbaudes par šo tēmu?

Tā kā minēto revīziju veikšanai ir atvēlēts samērā īss laiks, tiek arī vērtēts, cik ilgs laiks ir nepieciešams pierādījumu iegūšanai, vai problēmas izvērtēšanai ir nepieciešama specifiska ekspertīze, kuras veikšanai Valsts kontrolei būtu jāpiesaista ārējie eksperti, vai risks attiecas uz vienveidīgiem darījumiem, bet vienlaikus tas ir saistīts ar nozīmīgu finanšu apjomu.

[2] *Kāda ir izveidotā kārtība sadarbībai ar KNAB un citām tiesībsargājošām iestādēm?*

Vēlamies paskaidrot, ka saskaņā ar Valsts kontroles likuma 3.panta 4.punktu Valsts kontrolei ir noteikts pienākums ziņot tiesībaizsardzības iestādēm par revīzijās konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem.

Valsts kontroles padome 2014.gada 24.novembra sēdē (protokols Nr.64, 6.§) apstiprināja darba procesa „Revīzijās konstatēto tiesību normu pārkāpumu izvērtēšana" aprakstu, kurā ir noteikts, ka:

- pēc revīzijas noslēguma informē Ģenerālprokuratūru par revīzijā konstatēto tiesību normu pārkāpumiem, ja ir iegūtas ziņas, kas norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu;

- ja ir nepieciešama tiesībaizsardzības iestāžu nekavējoša rīcība, lai pārtrauktu noziedzīgu nodarījumu vai lai nodrošinātu iespējamo pierādījumu iegūšanu un saglabāšanu, informācija par iespējamu noziedzīgu nodarījumu tiek nosūtīta Valsts policijai un zināšanai Ģenerālprokuratūrai tiklīdz tā ir kļuvusi zināma (arī pirms revīzijas noslēguma);

- Valsts kontrole informē Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju, ja revīzijā ir iegūtas ziņas par valsts amatpersonas iespējamu likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpumu.

Tā kā ir būtiski, lai vainīgās personas tiktu sauktas pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības un tiktu atlīdzināti pretlikumīgas rīcības rezultātā radītie zaudējumi, lai veicinātu revīzijās konstatēto pārkāpumu izskatīšanu, papildus likumā noteiktajam:

- pilnveidoti ziņojumi tiesībaizsardzības iestādēm (tiek norādīta detalizēta informācija par pārkāpumu; tiek nosūtītas dokumentu, kas satur informāciju par pārkāpumu, kopijas; gadījumos, kad ir konstatētas iespējama noziedzīga nodarījuma pazīmes, tiek sniegts Valsts kontroles viedoklis par iespējamā noziedzīga nodarījuma kvalificējošām pazīmēm);

- Valsts kontrole seko tās ziņojumu izskatīšanai tiesībaizsardzības iestādēs un gadījumo, kad nevar piekrist izmeklētāju un procesa virzītāju pieņemtajiem lēmumiem, Kriminālprocesa likuma noteiktajā kārtībā vēršas pie augstākas amatpersonas ar argumentētu lūgumu atkārtoti izvērtēt pieņemtā lēmuma likumību un pamatotību;

- Valsts kontroles darbinieki nodrošina atbalstu tiesībaizsardzības iestāžu speciālistiem (nepieciešamības gadījumā organizē tikšanos ar revīzijas personālu un nosūta revīzijas lietā esošos materiālus);

- Valsts kontroles mājaslapā tiek publiskota informācija par revīzijās konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem un to izskatīšanas gaitu;

- Valsts kontrole regulāri informē Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisiju par revīzijās konstatēto pārkāpumu izskatīšanas rezultātiem.

Lai veicinātu revīzijās konstatēto tiesību normu pārkāpumu vispusīgu izvērtēšanu un personu saukšanu pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības, ar Valsts kontroles padomes 2015.gada 28.decembra sēdes (protokols Nr.68, 5.§) lēmumu Valsts kontrolē ir izveidota Pārkāpumu izvērtēšanas daļa, kas atbild par sadarbības ar tiesībaizsardzības iestādēm uzturēšanu un koordinēšanu.

[3] *Kādi ir Valsts kontrolē ieviestie principi, iekļaujot plānā revīzijas kapitālsabiedrībās, kurās valsts ir viens no akcionāriem?*

Valsts kontrolē ieviestie principi darba plāna sagatavošanā ir norādīti šīs vēstules atbildē uz 1.jautājumu.

Tādējādi revīzijas, tajā skaitā kapitālsabiedrībās, kuras ir pakļautas Valsts kontroles revīzijai, tiek veiktas, ņemot vērā attiecīgās nozares prioritātes, sabiedrības intereses un revidējamās vienības būtiskākos procesus.

Ar cieņu

valsts kontroliere E.Krūmiņa

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Laika zīmogs:
11.01.2018.

Dokumenta numurs:
3-3.5.4.1c/11

KOPIJA PAREIZA
Saeimas Administrācijas Dokumentu nodaļas
Lietvedības vecākā lietvede
S. Liberte
Rīgā 2018 gada "12" janvārī

Karlsone 67017523